ТРУДОВЕ НА СТАТИСТИЧЕСКИЯ ИНСТИТУТЪ ЗА СТОПАНСКИ ПРОУЧВАНИЯ

ПРИ СОФИЙСКИЯ ДЪРЖАВЕНЪ УНИВЕРСИТЕТЪ

PUBLICATIONS OF THE STATISTICAL
INSTITUTE FOR ECONOMIC RESEARCH
STATE UNIVERSITY OF SOFIA

1938 № 2–3

СОФИЯ — 1939 — SOFIA
ПЕЧАТНИЦА „ПОЛИГРАФИЯ" — PRINTING PRESS „POLYGRAPHIA" LTD

Съдържание:

Contents:

ПРОФ. Д-РЪ ИВ. СТЕФАНОВЪ — PROF. DR. IVAN STEFANOFF

Външната търговия на България следъ войнитѣ[1)]

The Foreign Trade of Bulgaria after the World War[1)]

I. Методологични бележки

1. Къмъ статистиката на външната търговия

Таблицитѣ, съставени за изследването на Дунавския басейнъ и настоящиятъ анализъ съдържатъ даннитѣ на специалната външна търговия, т. е. тѣзи данни се отнасятъ при вноса за чуждестраннитѣ стоки, които сѫ предназначени за вѫтрешния пазаръ и за натурализиранитѣ чуждестранни стоки, за които е платено вносно мито, или сѫ престояли 6 месеца и повече въ страната, а при износа — за мѣстнитѣ стоки изнесени за продажба на външнитѣ пазари (а не само за преработка, следъ която да бѫдатъ върнати въ страната).

Количеството при вноса се регистрира по реалното нетно тегло, т. е изключва се, както външниятъ така и вѫтрешниятъ амбалажъ.

Стойностьта се изчислява възъ основа на декларираннитѣ стойности на отдѣлнитѣ пратки по цени франко граниченъ митнически пунктъ, като при вноса се изключватъ вноснитѣ мита и берии, а при износа се включватъ износнитѣ мита и берии. Декларираннитѣ стойности се подлагатъ на провѣрка и евентуални корекции отъ вещи лица при Главната дирекция на статистиката.

Вследствие специалното манипулиране на валутата посрѣдствомъ въвеждането на валутнитѣ премии стойностьта на износа е обхваната статистически различно отъ тази на вноса. Докато първата не съдържа валутната премия, втората отчасти съдържа

[1)] Настоящата статия представлява часть отъ българския приносъ къмъ проучването на Дунавския басейнъ, предприето въ 1936 по починъ на International Studies Conference. Цельта на горната инициатива е основното и обективно статистико-стопанско изучване на дунавскитѣ страни, като се обръща особено внимание на взаимната имъ зависимость и сходството на структурното имъ развитие следъ войната. Въ тѣзи проучвания сътрудничатъ стопански експерти отъ бившата Австрия, Чехословакия, Унгария, Ромъния, Югославия и България.

Изследването на външната търговия биде приготвено още въ началото на текущата 1938. Въ малко съкратенъ видъ текстътъ биде преведенъ и отлитографиранъ на английски езикъ за целитѣ на обсѫждания на конференциитѣ на експертитѣ. Закъсняването по технически причини на обнародването на българския текстъ биде използувано, за да се взематъ подъ внимание и даннитѣ за 1937.

I. Methodological Notes

1. Foreign Trade Statistics

The statistical tables constructed for the investigation of the Danube Basin and the purpose of the present analysis contain the data of the so-called special foreign trade, i. e., the import figures relate to those foreign goods, which have been imported for the needs of the home market, as well as to naturalised foreign goods, which have been subject to the payment of import duties, or which have been retained within the country for a period exceeding six months; and the export figures, to home-produced goods, exported to markets abroad.

Quantity, in the case of both imports and exports, is registered according to real net weight, i. e., the weight of the inner and outer coverings, or wrappers, is excluded.

Value is estimated on the frontier, i. e., at f. o. b. prices for exports and c. i. f. for import; the estimate of the value of imports excludes the import duties and other taxes levied on the imported commodities, and, conversely, the estimate of the value of exports does not include the export duties and other taxes, levied on the articles of export. The declared values are subject to a further examination and, eventually, to correction by experts at the General Board of Statistics.

As a result of the special circumstances arising out of the introduction of the percentage premiums on foreign exchange, the statistical evaluation of imports is different from the corresponding evaluation of exports. Whileas the former contains the foreign exchange

[1)] This article forms a part of the Bulgarian contribution to the investigation of the Danube Basin, undertaken in 1936 under the auspices of the International Studies Conference. The object of the above initiative is the fundamental and objective statistical-economic investigation of the countries of the Danube Basin with special reference to their mutual interpendence and the similarity of their structural development during the post-war period. Economic experts of former Austria, Czechoslovakia, Hungary, Poland, Rumania and Bulgaria are engaged in this research work.

The present article on the Foreign Trade of Bulgaria after the World War was completed early in 1938. In a slightly abriged form the text was translated into english and mimeographed for the purposes of the various conferences of the experts. Technical reasons necessitated a certain delay in the publication of Bulgarian text. This made possible the inclusion of data relating to the last calendar year — 1937.

тази премия. Това обстоятелство има отражение въ търговския балансъ въ неблагоприятенъ смисълъ.

Трѣбва да се вземе подъ внимание и друга една последица отъ валутния режимъ върху статистическото наблюдение, която води къмъ различно декларирание на стойностьта на вноса и износа. Докато вносителитѣ сж заинтересувани въ декларирането на по-високи отъ действителнитѣ стойности, за да получатъ по-голѣми суми въ чужда валута, износителитѣ сж заинтересувани въ декларирането на по-низки отъ действителнитѣ стойности, за да доставятъ по-малка сума въ чужда валута на Българската народна банка. Това обстоятелство влияе неблагоприятно върху точностьта на изчисленията на търговския балансъ и неговото салдо.

Поменатитѣ две въздействия на валутния режимъ върху търговския балансъ датиратъ отъ края на 1933.

За мѣстопроизхождение и мѣстоназначение се считатъ съответно странитѣ, въ които сж закупени вноснитѣ, респективно продадени износнитѣ стоки.

Класификацията на стокитѣ има за основа Брюкселската номенклатура, като нѣкои групи стоки бидоха раздробени на подгрупи, както това е изложено къмъ съответнитѣ таблици.

Общата структура на вноса и износа се изследва по-долу посрѣдствомъ особено групиране на стокитѣ възъ основа на следнитѣ номенклатури:

I. Номенклатура на вноснитѣ стоки.

1-а група — „Храни и питиета, непреработени и непредназначени за преработване", обхваща следнитѣ стоки: кафе, риби, хайверъ, чай, черъ пиперъ, лимони, портокали, мандарини, смокини;

2-а група — „Сурови материали", обхваща следнитѣ стоки: сусамъ, отпадъци за хартиената индустрия, кожи сурови или сушени, вълна прана и не и други сурови материали за вълнената индустрия, суровъ памукъ и други сурови материали за памучната индустрия, сурова коприна и други сурови материали за копринената индустрия, ленъ, конопъ и други растителни влакна, каучукъ и балата сурови, какао на зърна, хмелъ и хмелно брашно, дъвка, желъдъ (паламудъ), семена ливадарски, семена отъ захарно цвекло;

3-а група — „Полуфабрикати", обхваща следнитѣ стоки: винена киселина, сода каустикъ, амониевъ хлоридъ (нишадъръ), силитра, екстракти за джбене, масла палмово и кокосово, масла какаово и бадемово, рибя

premium, the latter contains the premium only to a small extent. This fact has an unfavourable effect on the foreign trade balance of the country.

Another effect of the introduction of foreign exchange premiums on the statistical observation of the foreign trade of the country, which leads to a different declaration on the part of the importers and exporters as to the value of their consignements, must also be taken into account. Whereas the importers find it to their advantage to declare higher than the actual values of their imports—with a view to obtain a larger amount of foreign exchange—the exporters are likely to declare over, rather than the actual values of their consignements, so as to surrender a smaller sum in foreign exchange to the National Bank of Bulgaria. This fact has an unfavourable effect on the balance of foreign trade.

The above two influences of the foreign exchange regime on the balance of foreign trade date as far back as the closing months of 1933.

The countries of origin and of destination are determined with respect to the country, from which the goods have been purchased, or, in the case of export goods, the country to which the goods have been sold.

The classification of goods is based on the Brussels nomenclature, some groups of articles having been subdivided into smaller groups — as shown in the corresponding tables.

The general structure of the import and export trades of Bulgaria is analysed below by means of a special grouping of the articles, subject to external trade, on the basis of the following nomenclature:

I. Nomenclature of import articles.

1. Group „Food and Drink" comprises all non-manufactured articles and articles not liable to further manufacture: coffee, fish caviar, red pepper, lemons, oranges and figs.

2. Group „Raw Materials" comprises the following articles: sesame, residues for the paper industry, raw and dried skins, different kinds of wool and raw materials for the cotton industry, raw silk and other raw materials for the silk industry, flax, hemp and other vegetable fibres, raw rubber, cocoa, hops, mastic acorn, grass-seeds and sugar-beet seeds.

3. Group „Semi-finished Products" comprises the following articles: wine acid, sodium hydroxide, amonium chloride, salpetre, tanning extracts, palmoil, coconut oil, almond oil, degras, animal lard for industrial use,

мась и дегра, лой животинска за индустрията, масла и масти животински за индустрията, метали и дървени материали, фурнири, тръсть, лико, рафия и пр., целулозна маса, хартия за цигари и гилзи, вълнени, памучни, копринени и пр. прежди и други полуфабрикати за текстилната индустрия, каучукъ полуобработенъ, корозо и галалитъ, сѣра на прѫчки и прахъ, сѣрна киселина, миниумъ, цинквайсъ, ултрамаринъ, мастила печатарски, бои минерални, лакове и политури, гумилакъ и щеллакъ, масло ленено, восъкъ пчеленъ и изкуствени пити, масла етерични, асфалтъ, сирища (екстракти), меденъ сулфатъ, химикали за борба съ болеститѣ и неприятелитѣ на животнитѣ и растенията;

4-а група — „Спомагателни материали и гориво", обхваща следнитѣ стоки: коксъ металургически, петролъ, газьолъ, пакура, бензинъ и газолинъ, масла минерални смазочни, амбалажъ — талашъ, стърготини, чували и др., карбидъ, масла сулфурирани, натриевъ сулфидъ, бои органически и изкуствени, терпентинъ растителенъ и терпентиново масло, колофонъ, масло рициново, парафинъ, церезинъ, озокеритъ;

5-а група — „Готови произведения", обхваща следнитѣ стоки: консерви отъ риби, маслини солени, масло дървено, соль каменна, сода двувѫглекисела, креозотъ и пр., хартия за фотография, нафталинъ, синило бенгалско и мадраско, желѣзни тръби, издѣлия отъ чугунъ груби и финни, химически и хирургически инструменти за теглене и мѣрене, издѣлия четкарски, издѣлия отъ корозо и галалитъ, хартия амбалажна, картонъ, пръскачки за лозя, коси и сърпове, мотики, търнокопи, вили, гвоздеи за подковаване на добитъкъ, релси, гуми каучукови за автомобили.

Въ изброенитѣ групи не сѫ включени машинитѣ, които не се поддаватъ на такова количествено опредѣление, което да е пригодно за изчисляване на индекси на обема.

II. Номенклатура на износнитѣ стоки.

1-а група — „Непреработени селско-стопански произведения отъ растителенъ произходъ", обхваща следнитѣ стоки: пшеница, ръжь, ечемикъ, царевица, просо, бобъ, грозде прѣсно, плодове прѣсни, анасонъ и резине, рапица, семена градинарски, арпаджикъ за посѣвъ, семе слънчогледово, семе тиквено, фий и уровъ, смрадлика;

2-а група — „Непреработени селско-стопански произведения отъ растителенъ произходъ", обхваща следнитѣ стоки: всички видове живи животни, яйца;

3-а група — „Преработени и полупреработени селско-стопански произведения отъ растителенъ произходъ", обхваща следнитѣ

animal oils and other fats for industrial use, metals and wooden materials, veneer, cane, bast, raffia, cellulose, cigarette paper, woollen, cotton and silken yarns and other semi-finished products for the textile industry, semi-finished rubber, coroso and galalith, sulphur, sulphuric acid, minium, zinkweiss, ultramarin varnish and polish, gum-lac, printing-inks, mineral paints, shell-lac, linseed-oil, wax from bees and artificial wax cakes, etheric oils, asphalt, rennet bag extracts, copper sulphate, chemicals in use in the preventive campaigns against disease in animals and plants.

4. Group „Accessory Materials and Fuel" comprises the following articles: metallurgical cox, petrole, gasoil, heavy oils (mazut), benzine and gazoline, mineral oils, lubrication oils, kindling wood, saw powder, rough bags, calcium carbide, vulcanised oils, Glauber's salt, organic and artificial paints, colophony, castor oil, parafine, ceresine ozocerite.

5. Group „Finished Products" comprises the following articles: canned fish, salted olives, olive oil, salt, sodium bicarbonate, creosote, photograph paper, naphthalene, indigo, iron tubes, various steel products, chemical and chirurgical instruments, electrical materials, weighing instruments, instruments for measuring, brushes, various products from creosote and galalith, wrapping paper, cardboard, instruments for use in the vineyards, scythes and sickles, mattocks, pickaxes, pitchforks, horse-nails, rails, rubber tires for automobiles.

Those machines, which can not conveniently by measured quantitatively for the purposes of the construction of index-numbers, have been excluded from the above five groups.

II. Nomenclature of export articles:

1. Group „Non-manufactured agricultural products of vegetable origin" comprises the following articles: wheat, rye, barley, maize, millet, beans, fresh grapes, fresh fruits, anise seed, colza, various garden seeds, onion seeds. sunflower seed, pumpkin seed, vicia sativa and vetch, sumach.

2. Group „non-manufactured agricultural products of animal origin" comprises the following articles: eggs and all kinds of live animals.

3. Group „Manufactured and non-manufactured agricultural articles of vegetable origin" comprises the following: raw tobacco

стоки: тютюнъ на листа, дървени материали, брашно, трици, захарь рафинирана, сливи печени, зеленчуци сушени, папироси, вино, спиртъ, кюспе, резанки отъ захарно цвекло, розово масло, розовъ конкретъ, афионъ;

4-а група — „Преработени и полупреработени селско-стопански произведения отъ животински произходъ", обхваща следнитѣ стоки: месо, заклани птици, дивечъ, семе бубено, пашкули сушени, сурова коприна, ципи, мѣхури, черва, масла млѣчни, сирене, кашкавалъ, кости смлѣни, туткалъ, мешини и сахтияни, шаекъ, гайтанъ, килими и черги;

5-а група — „Неселско-стопански произведения", обхваща следнитѣ стоки: вѫглища каменни, вѫглища дървени, поташъ, руди и отпадъци отъ метали, вѣялки и частитѣ имъ, барутъ.

2. Къмъ анализа на статистическитѣ данни

Понеже стойностьта на вноса и износа, така както се дава въ първоначалнитѣ статистически данни, се формираше и подъ влиянието на промѣнитѣ засѣгащи националната парична единица, тя не представлява инструментъ за пълно и точно проследяване на общото развитие на външната търговия. (Даннитѣ за общото количество на вноса и износа въобще не могатъ да послужатъ за тази цель поради разнообразието и промѣнитѣ въ стоковия съставъ, независимо отъ това, че тѣзи данни, взети сами за себе си, не могатъ да дадатъ никаква обобщаваща характеристика). За да се елиминиратъ смущенията въ статистическия анализъ, предизвикани отъ промѣнитѣ засѣгащи паричната единица, даннитѣ за стойностьта бидоха преведени въ златни долари (отъ 1933 насамъ въ „стари златни долари"). Това превеждане е необходимо и за прѣкото съпоставяне на даннитѣ за отдѣлнитѣ изследвани страни помежду имъ и евентуално за сумирането на тѣзи данни. Срѣднитѣ курсове, по който се извърши превеждането въ златни долари, сѫ дадени въ следващата таблица (стр. 5).

Голѣмитѣ промѣни на ценитѣ, изразени въ злато презъ изследвания периодъ, ограничиха извънредно много значението на превеждането стойностьта въ лева въ стойность въ златни долари. Затова се наложи изчисляването на тъй наречения физически обемъ на вноса и износа, като се елиминираха промѣнитѣ на ценитѣ. Това изчисление се извърши, като количествата на отдѣлнитѣ вносни и износни стоки за всѣка година се помножиха на съответнитѣ срѣдни цени за 1926, която биде взета и за базисна година.

wooden materials, flower, bran, refined sugar baked plums, dried vegetables, cigarettes, wine alcohol, sunflower cake, sugar beet slices, rose-oil concrete, opium.

4. Group „Manufactured and semi-manufactured agricultural products of animal origin" comprises: meat, cold fowls, game, cocoon seeds, dried cocoons, raw silk, membranes, intestines, bladders. butter, cheese, milled bones, skin bags and leathers, heavy cheviot, black lace, rugs and carpets.

5. Group „Non-agricultural products" comprises the following articles: coal, charcoal, potash, ores and metal remains, winnowers and their parts, gunpowder.

2. Analysis of the Statistical Data

The value of imports and exports, as given in the original statistical data, reflects, inter alia, changes in the purchasing power, or exchange value, of the monetary unit of account and is, consequently, of little or no value in the examination of the general course of development of the foreign trade of the country. (The figures relating to the total quantity of imports and exports are likewise of no value for the purposes of such an analysis on account of the diversity and changes in the goods-composition of the import and export trade—to say nothing of the fact that these figures cannot give us the general character of the imports and exports except for the purpose of Transport Statistics. In order to eliminate from the statistical analysis the influence of the changes on the value of the monetary unit, the „value" figures have been expressed in terms of gold dollars (from 1933 onwards in „pre-devaluation gold dollars"). This procedure is equally appropriated for the direct comparison of the data of the countries, with which the present investigation is concerned, and for the eventual summing-up of the different data The average exchange rates of the leva against the dollar are given in table on page 5.

The great changes in the gold prices of commodities, which have taken place during the period under investigation, have considerably reduced the significance of the conversion of the value of imports and exports into gold dollars. It therefore became necessary to estimate the so-called volume of the imports and exports by eliminating the changes in the level of prices. The method used in estimating the volume is as follows: the quantities of import and export goods for each separate year were multiplied by the average pri-

1. Срѣденъ курсъ на долара — Average rate of the U. S. A. Dollar

Б. н. банка „продава" — Selling rate of the National Bank

Години Years	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Срѣдно годишно Annual average
1919	8.10	8.53	11.99	12.62	15.08	15.68	16.33	22.39	23.17	26.68	29.52	34.42	18.70
1920	30.58	33.79	38.26	47.19	59.16	58.31	41.62	43.23	49.28	53.00	68.69	65.—	49.01
1921	64 40	64.96	69.50	71.00	71.73	74.35	84.31	87.00	93.00	116.33	144.61	132.69	89.49
1922	137.00	137.17	137.00	133.19	126.75	129.96	138.80	148.08	143.88	136.76	127.74	132.38	135.73
1923	142.11	155.92	148.31	127.28	117.92	91.42	102.38	106.58	95.30	96.56	105.30	124.68	117.78
1924	130.73	126.30	129.60	134.14	134.58	134.50	134.50	134.99	137.08	137.79	138.50	138.50	134.27
1925	138.50	138.50	138.50	138.50	138.50	138.50	138.50	138.50	138.50	138.50	138.50	138.30	138.50
1926	138.50	138.68	139.90	139.90	139.90	139.90	139.90	139.90	139.90	139.99	140.50	140.04	139.75
1927	140.—	140.—	140.—	140.—	140.—	140.—	140.—	140.—	140.—	140.—	140.—	140.—	140.—
1928													
1929	140.—	140.—	140.—	140.—	140.—	140.—	140.—	140.—	139.71	138.89	138.30	138.30	139.60
1930	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30
1931													
1932													
1933													
1934													
1935	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30	138.30
1936													
1937													

Формулата на индекса на обема на външната търговия е

$$I_v = \frac{\Sigma\ q_i\ p_o}{\Sigma\ q_o\ p_o}\ 100,$$

дето q_i и q_o означаватъ количествата въ всѣка година и въ базисната година, а p_o — срѣднитѣ цени въ базисната година, като знакътъ Σ означава „сборъ отъ. . .". Иначе казано, индекситѣ на физическия обемъ изразяватъ съотношението на стойностьта на вноса или износа презъ дадена година, изчислена, като се помножатъ съответнитѣ количества по ценитѣ отъ базисния периодъ и стойностьта на вноса или износа презъ базисния периодъ. Избирането на една единствена година за базисенъ периодъ представлява източникъ на известна несигурность въ даннитѣ за обема, защото системата на ценитѣ, т. е. съотношението между ценитѣ на отдѣлнитѣ стоки въ базисната година може да има нѣкои особености, присѫщи само на тази година. Като се има предъ видъ, обаче, сравнително слабото отражение

ces of 1926 — which was also taken as the base-year of the index. The formula of the index for the volume of the foreign trade of the country is: $I_v = \frac{\Sigma\ q_i\ p_o}{\Sigma\ q_o\ p_o}\ 100$, where q_i and q_o signify the quantities for each separate year and for the base year, respectively, and these average prices during the base year. In other words, the index-numbers of the physical volume express the relation between the value of imports or exports during a given year calculated by multiplying the quantities with the prices ruling during the base-period. and the value of imports or exports during the base-period. The choice of a single year for the base-period of the index may give rise to certain misgivings concerning the correctness of the volume data, since the system of prices, i. e. the interrelations of the prices of the various goods during the base-year may exhibit certain particularities which are characteristic for the system of prices of that particular year only. However, on account of the comparatively insignificant in-

на различието въ теглата върху крайния резултатъ, надали може да се очакватъ голѣми неточности, дължащи се на вземането една единствена година за базисенъ периодъ по отношение на теглата. Много по-важни за преценката на даннитѣ за обема сѫ други две съображения. Отъ една страна изчислението на тѣзи данни не държи смѣтка за промѣнитѣ въ качествата на отдѣлнитѣ стоки. Това обстоятелство има особено голѣмо значение при преценката на даннитѣ за първитѣ следвоенни години, когато качеството на стокитѣ бѣше доста низко. Отъ друга страна, презъ изследвания периодъ, както вносътъ така и износътъ претърпѣха значителни промѣни въ своя съставъ, което сѫщо прави полученитѣ данни за обема повече или по-малко дефектни. Не бива да се изпуска изъ предвидъ, обаче, че при еднакъвъ стоковъ съставъ, т. е. при еднакво увеличение или намаление на вноса или износа на всички стоки, даннитѣ за общото количество (а и при постоянни или почти постоянни цени и даннитѣ за общата стойность) на вноса и износа ще бѫдатъ достатъчно точни показатели на общото развитие на външната търговия, за да нѣма нужда отъ изчисляване на обема.

Най-сетне, трѣбва да се спомене и това, че изчислението не можа да обхване всички вносни и износни стоки. Стойностьта на включенитѣ въ изчислението на обема стоки съставлява при вноса отъ 66.2% до 80.6% (срѣдно 78%) отъ общата стойность на вноса, а при износа — съответно отъ 89.6% до 99.2% (срѣдно 97.6%).

Обикновено изчислението на обема на външната търговия се прави, за да се получатъ общи индекси на обема на вноса и износа, а понѣкога се съставятъ и групови индекси на обема за отдѣлни групи стоки[1]). Въ следващия анализъ даннитѣ за обема се използуваха и при изследването на общата структура на вноса и износа, което изследване и до последно време се извършва почти изключително посрѣдствомъ разглеждането на даннитѣ за стойностьта общо на вноса

[1]) Главната дирекция на статистиката и много други национални и международни статистически институти публикуватъ общи индекси на вноса и износа. Службата за стопански проучвания при Обществото на народитѣ публикува и групови индекси за групитѣ: храни и питиета, сурови материали и фабрикати и полуфабрикати. Ср., напр., Aperçu générale du commerce mondiale 1935, p. 16.

fluence of the differences in the system of weights on the final results, it is safe to assume that the choice of a single year for the base-period of the index of the volume of the foreign trade will not lead to considerable inaccuracies. There are, on the other hand, two other considerations of greater importance as regards the valuation of the trustworthiness of the volume data. First, the estimate of these figures takes no account of changes in quality of the different goods, subject to international trading. This fact is of particular importance in the valuation of the trustworthiness of the data for the first years during the post-war period, when the general standard of goods, subject to international trading, was rather low. Second, there has come about during the period under investigation, a change of considerable importance in the goods-composition of the import and export trades of the country which consequently impairs the comparability of the volume data. It should be born in mind, however, that with an identical goods-composition, i. e. an equal and parallel increase or decrease of the imports and exports, respectively, of all goods, the data of the total quantity (and with stable or almost-stable prices — the data of total value as well) of imports and exports will give us a sufficiently good indication of the general development of the foreign trade, which will render unnecessary the computation of the volume figures. Finally, it should also be mentioned that the computation of the volume figures does not comprise all import and export commodities. The value of the commodities included in the estimate of the volume of foreign trade represents from 66·2% to 80·6% (with an average of 78%) of the total value of imports, and from 89·6% to 99·2% (with an average of 97·6%) of the total value of exports.

It is customary to estimate the quantum of foreign trade in order to obtain general indices of the volume of imports and exports and, in some cases, group indexes of the volume of separate groups of articles[1]). In the analysis which follows the volume data were also made use of in the investigation of the general structure of the imports and exports, which investigation has until recently been carried out by means of an analy-

[1]) The Bulgarien General Board of Statistics and a number of national and international statistical institutes have been regularly publishing generel indexes of the quantum of imports and exports. The Economic Intelligence section of the League of Nations, for theremore, publishes group-indexes for the groups: food, drink and tobacco, raw materials, manufactured articles and semi-finished goods. See for instance Aperçu général du commerce mondiale 1935, p. 16.

и износа и на отдѣлнитѣ групи и видове стоки. Обаче отъ следващия дѣлъ на анализа се вижда, че използуването на даннитѣ за обема дава значително по-добро проникване въ структурата на вноса и износа, отколкото даннитѣ за стойностьта, които отразяватъ едновременно съ промѣнитѣ въ структурата и неравномѣрностьта въ промѣнитѣ на цѣнитѣ.

Даннитѣ за обема на външната търговия сѫ използувани отчасти и за проследяването на промѣнитѣ въ насокитѣ на външната търговия.

Изчислението на обема на външната търговия се използува въ следващото изложение и за опредѣляне промѣнитѣ на ценитѣ на вноснитѣ и на износнитѣ стоки споредъ търговската статистика. Индекситѣ на тѣзи цени иматъ формулата:

$$I_p = \frac{\Sigma\, q_i\, p_i}{\Sigma\, q_i\, p_o} 100$$

дето q_i означава количеството на отдѣлната стока за дадена година p_i — срѣдната цена за сѫщата стока и година и p_o — срѣдната цена за сѫщата стока презъ базисната година (въ нашия случай 1926), а знакътъ Σ — че сѫ сумирани съответнитѣ произведения. Съ други думи, индекситѣ на ценитѣ на вноснитѣ и износни стоки иматъ постоянна база и промѣнливо претегляне.

Трѣбва да се отбележи, че тъкмо поради обстоятелството, какво притеглянето тукъ се извършва съ промѣнливи количества всѣка година (а не както при индекситѣ на физическия обемъ, гдето претеглянето става съ постоянни ценни за всички години), разликитѣ между индекситѣ на ценитѣ за различнитѣ години не изразяватъ изключително промѣнитѣ въ ценитѣ. Тѣзи индекси се влияятъ и отъ различията въ количествата на отдѣлнитѣ стоки и групи стоки презъ различнитѣ години. Ние все пакъ използуваме редоветѣ индекси на ценитѣ за проследяване на измѣненията на ценитѣ, защото считаме, че промѣнитѣ въ теглата не влияятъ много върху самитѣ индекси. Все пакъ, индекси на ценитѣ въ тѣсенъ смисълъ на думата бихме имали само при използуването на постоянни количества за претегляне значението на отдѣлнитѣ стоки и групи стоки при изчисляването на индекситѣ.

Между използуванитѣ въ настоящия анализъ индекси сѫществува връзка: индекситѣ на стойностьта сѫ равни на произведението отъ съответнитѣ индекси на обема (съ постоянни тегла) и на ценитѣ (съ про-

sis of the value figures for the imports and exports, taken together, and for the various articles and groups of articles. However from the juxtaposition of the data in the corresponding section of the present analysis it becomes evident that the use of the volume data is preferable to the use of the value data for a more through examination of the structure of imports and exports, inasmuch as value data reflect the continuous changes in the level of prices.

The data for the volume of foreign trade have also been made use in the analysis of the changes in the distribution of the foreign trade of the country. The volume figures have, in addition, been used in determining the changes in the prices of import and export commodities, according to the Statistics of Foreign Trade. The indexes of these prices are calculated on the basis of the formula $I_p = \frac{\Sigma\, q_i\, p_i}{\Sigma\, q_i\, p_o} 100$, where q_i signifies the quantity of each separate articles for any given year, p_i = the average price of the same article during the same year, and p_o = the average price of the same article during the base-year (1926 in the present case).

In other words, the index numbers of the prices of import and export commodities have a permanent basis and a changing system of weights. It must be pointed out that on account of the very fact that the weighting is here carried out by means of variable quantities for each separate year (and not as in the case of the indices of the physical volume, where the weighting is based on the principle of constant prices for all years), the difference in the index-numbers of prices during the separate years does not express only the changes in the level of prices. These indices are also influenced by the differences in the quantities of the separate articles and groups of articles during the year under examination. Nevertheless, use has been made of the index-numbers of prices in the analysis of the changes in the prices level — in as much as it is assumed that the changes in the weights do not alter considerably the absolute height of the index-numbers. We would have had true price-indices, in the narraw sense of the word, only if constant quantities were made use of in the weighting of the separate articles and groups of articles.

The index-numbers which have been used in this analysis have this interdepandence: the „value" indices are equal to the product of the respective index-numbers of the physical volume (with constant weights) and of

мѣнливи тегла). Тази зависимость се изразява въ следното равенство:

the prices (with variable weights). This relation may be expressed as follows:

$$\frac{\Sigma q_i p_i}{\Sigma q_o p_o} = \frac{\Sigma q_i p_o}{\Sigma q_o p_o} \cdot \frac{\Sigma q_i p_i}{\Sigma q_i p_o}$$

II. Общъ погледъ върху развитието на външната търговия

Общо развитие. — Обемъ. Въ общото развитие на българската външна търговия презъ следвоеннитѣ години до днесъ, по отношение на цѣлокупния ѝ обемъ се очертаватъ следнитѣ четири периода:

1. Периодъ на възстановяване — 1919—1922 за износа и 1919—1923 за вноса;
2. Периодъ на относителна стабилность — 1922, респективно 1923 до 1929;
3. Периодъ на стопанска криза и депресия — 1930—1934;
4. Периодъ на съвземане — следъ 1934.

Презъ първия периодъ българската външна търговия бързо нараства, като още въ самото начало износътъ изпреварва вноса и достига първия си максимумъ въ 1922, докато при вноса първиятъ максимумъ се достига едва въ 1925. Събитията отъ 1923 (сваляне правителството Ал. Стамболийски, септемврийския бунтъ) се отразиха главно върху износа.

Презъ втория периодъ сключването на тъй наречения стабилизационенъ заемъ отъ 1928 предизвика силно нарастване на вноса презъ 1929, което се подсили и отъ лошата реколта на зърненитѣ храни презъ сѫщата година (вносъ на пшеница отъ Югославия и Унгария). Презъ сѫщата година износътъ достигна най-низкото ниво следъ 1921 вследствие почти пълното спиране износа на зърнени храни (освенъ царевица) и спадането износа на тютюнъ до 20 мил. кгр. кржгло (срещу 33.5 мил. кгр. въ 1925, напр.).

Презъ третия периодъ вносътъ показва тенденция къмъ свиване, докато износътъ нараства силно презъ цѣлия следвоененъ периодъ. Въпрѣки сравнително силното спадане на износа презъ следващитѣ години, въ 1932 той е още на едно доста високо ниво, въ 1933 е все още приблизително на нивото отъ периода 1922—1929 и едва въ 1934 спада подъ това ниво безъ, обаче, да достигне нивото отъ 1929. Вносътъ показва следъ силното спадане въ 1930, когато той достигна най-низкото ниво дотогава, едно

II. General View of the Development of the Foreign Trade of Bulgaria

General development. Volume. Four distinct phases are discernible in the general development of the foreign trade of Bulgaria during the postwar period:

1. Period of reconstruction: 1919—1922 for the export trade and 1919—1923 for the import trade;
2. Period of comparative stability: from 1922 and 1923 respectively up to and including 1929;
3. Period of economic crisis and depression: 1930—1934; and
4. Period of recovery: after 1934.

During the first period the foreign trade of the country showed a considerable expansion. From the very beginning of the period the volume of exports exceed the volume of imports and reaches its first peak during 1922, while the volume of imports does not reach its first maximum until 1925. The political events of 1923 (the fall of the Cabinet of Stamboliysky and the September insurection) had an unfavourable reaction on the export trade only.

During the second period, the import trade showed a marked expansion under the influence of the Stabilization Loan of 1928. The volume of imports reached its climax during 1929, when the abundant *devisen* supplies of the National Bank of Bulgaria coincided with a poor cereal crop, which necessitated the import of wheat from Yougoslavia and Hungary. The same year also witnessed the lowest level of the volume of export since 1921, brought about by the almost complete stoppage of the exports of cereal foods (with the exception of maize) and the decrease in the export of tobacco to roughly 20 million kgrs, (as against 33·5 million kgrs. in 1925).

During the third period, the volume of imports shows a clearly defined tendency towards diminution, while the volume of exports shows a marked expansion during 1930 and especially during 1931, when it reaches its highest level during the whole post-war period. In spite of the relatively great contraction in the volume of exports during the subsequent years, the volume of exports during 1932 is still on a relatively high level-being roughly equal to the average of the period 1922—1929 during 1933, falling below

нарастване през 1931 и 1932 вследствие снабдяването на нѣкои индустрии съ по-голѣми количества сурови материали и полуфабрикати. Въ 1933 и 1934, обаче, вносътъ спада силно, като слиза подъ нивото отъ 1922.

Въ 1935 и 1936 се забелязва вече съвземане на външната търговия, като износътъ достига приблизително нивото отъ предкризисния периодъ, а вносътъ остава още значително подъ него.

Презъ цѣлия периодъ следъ разразяването на стопанската криза износътъ остава на значително по-високо ниво отколкото вноса. Основното отражение на последната стопанска криза върху външната търговия изглежда да се състои въ това, че българското народно стопанство е правило голѣми напъни да парира поне отчасти голѣмото спадане на ценитѣ на земедѣлскитѣ произведения и изтеглянето на чуждестраннитѣ търговски кредити съ увеличение на изнесенитѣ количества отъ една страна и съ възспиране на вноса отъ чужбина отъ друга страна.

Количество. Само за пълнота привеждаме по-долу даннитѣ за общото количество на външната търговия, които могатъ да бждатъ отъ интересъ за анализирането на външната търговия отъ гледна точка на обслужващето я транспортно дѣло. Нѣкакъвъ другъ икономически интересъ тѣзи данни не могатъ да иматъ (разбира се, само дотолкова доколкото се касае за общи количества

this level during 1934, without, however, reaching the very low level of 1929. The volume of imports, after reaching its lowest point during 1930, rises during 1931 and 1932, in connection with the large purchases of raw materials and semi-finished products for the needs of certain local industries. During 1933 and 1934, however, the volume of imports shows a violent contraction, falling below the low level of 1922.

The years 1935 and 1936 have witnessed a certain recovery in the foreign trade of the country, the volume of exports roughly reaching its level during the pre-depression period, while the volume of imports still lags behind its level of the period of comparative stability.

During the whole period following the onset of the economic depression the volume of exports retains a considerably higher level than the volume of imports. It appears that the impact of the depression on the foreign trade of the country has resulted in a great effort on the part of the national economy to frustrate as far as possible the unfavorable effects of the fall in agricultural prices and the withdrawl of foreign short-term credits by means of an increase in the volume of exports and a contraction of the volume of import.

Quantity. In order to complete our analysis we will now turn to an examination of the figures relating to the quantity of foreign trade, which are of some interest in an

2. Обемъ на външната търговия — Volume of Foreign Trade

Индекси при постоянни цени отъ 1926 и база 1926=100
Index — numbers at constant prices of 1926 and base 1926=100

Години Years	Вносъ Import	Износъ Export	Години Years	Вносъ Import	Износъ Export
1919	30.5	17.7	1929	131.9	81.0
1920	48.0	59.8	1930	81.4	111.6
1921	68.6	85.4	1931	97.9	150.8
1922	82.0	126.5	1932	92.5	117.8
1923	99.1	84.3	1933	63.0	100.9
1924	98.9	114.3	1934	65.6	92.0
1925	112.8	101.4	1935	88.7	104.6
1926	100.0	100.0	1936	95.9	126.7
1927	102.3	110.7	1937	134.9	143.6
1928	111.6	96.5			

на разнородни стоки), което, обаче, не прѣчи на тѣхната популярность въ анализитѣ върху външната търговия не само въ българската, но и въ чуждестранната литература[1]).

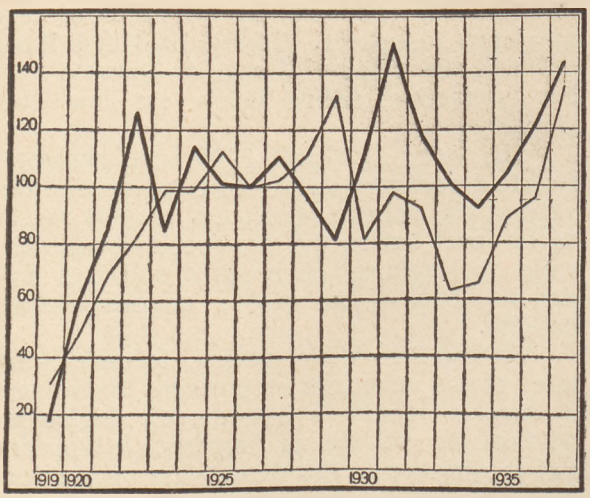

ДИАГРАМА 1. — DIAGRAM 1.
Обемъ на външната търговия. Индекси (1926 = 100)
Volume of the Foreign Trade. Indices (1926 = 100)
вносъ / Imports — износъ / Exports

Общо взето, износътъ представлява по-голѣма маса отколкото вноса. Дали количественото наддѣляване на износа надъ вноса ще продължава да расте и следъ преодоляването на стопанската депресия, ще зависи отъ процеса на индустриализацията на страната и на трансформацията на българското земедѣлско стопанство. Развитието на производството на мѣстни сурови материали, които сѫ главно селско-стопански, измѣства вноса на такива материали отъ чужбина, а съ това се допринася за свиването на общото количество на вноса. Отъ друга страна, създаването на нови индустрии и разширяването на сѫществуващитѣ биха довели до увеличение вноса на машини и други съоръжения, съ което пъкъ се допринася за нарастването на общото количество на вноса. Трансформацията въ производственитѣ насоки на земедѣлското стопанство, обаче, води не само къмъ намаляване вноса на сурови материали, но допринася и за количественото намаляване на износа, защото суровитѣ земедѣлски материали ще се изнасятъ въ растяща степень въ формата на

[1]) Ср., напр., Конст. Хр. Стояновъ—Външната търговия на България и търговско-договорната ѝ политика. Годишникъ на Висшето търговско училище, Варна, 1935—1936. Проф. д-ръ Свраковъ — Стопанството на балканскитѣ държави и тѣхната взаимна търговия — Годишникъ на Висшето търговско училище, Варна, 1931—1933. Д-ръ К. Д. Недѣлчевъ — Външната търговия на България 1920—1936, София, 1937, стр. 11 и сл.

analysis of foreign trade from the point of view of transport. These figures can have no other economic interest (of course, to the extent to which we are concerned with total quantities of different goods), but this does not hinder their popularity in similar analyses not only in the Bulgarian, but also in the foreign literature[1]).

Speaking generally, the exports represent a larger mass than that of imports. Whether this quantitative superiority of exports over imports will continue even after the present economic depressson becomes a matter of the past, will depend on the process of industrialisation of the country and the transformation of the Bulgarian agricultural economy. The development of the production of raw materials which are mainly agricultural in origin, displaces the imports of such materials from abroad and thus leads to a contraction in the total quantity of imports. On the other hand, the founding of new industries and the expansion of existing industries will lead to an increase in the imports of machines and other implements, which, in their turn, imply an expansion in the total quantity of imports. The transformation in the directions of production in the agricultural economy, however, contributes not only to the contraction in the imports of raw materials, but also to the quantative diminution of exports, in as much as the raw agricultural materials will to a greater extent than hitherto be exported in the form of products of animal origin (cattle, pigs, poultry, meat, lard, eggs, milk products, etc.), with a correspondingly lower quantative weight of the exports.

Prices. The general development of the foreign trade of Bulgaria, as regards the values of the exported and imported articles, form a totally different picture from that of the volume of foreign trade on account of the great changes which have taken place in the system and level of prices during the period under investigation.

The prices of articles of importation show relatively small fluctuations up to 1929. After 1929, however, the period of relative stability of the prices of imported articles is superceded by a period of falling prices, which lasts up to 1932, when the general level of import prices is roughly 40% lower

[1]) See, for example, Const. Stoyanoff's The Foreign Trade of Bulgaria and her Externel Commercial Policy. Year-book of the High School of Commerce; Varna 1935/1936. Prof. Dr. Svrakoff's The Economics of the Balkan States and their Mutual Trade. Year-book of the High School of Commerce, Varna 1931/1933. Dr. K. Nedeltcheff's The Foreign Trade of Bulgaria 1920—1936. Sofia, 1937, p. 11 and after.

животински произведения (говеда, свини, птици, месо, мас, яйца, млѣчни произведения и пр.) съ съответно по-малко количествено тегло въ износа.

3. Общо количество на външната търговия — Total quantity of Foreign Trade

Години Years	Въ хиляди тона — In thousand tons						
	вносъ import	износъ export	общо total	Години Years	вносъ import	износъ export	общо total
1919	80.8	19.9	100.7	1929	508.1	313.2	821.3
1920	127.3	185.4	312.7	1930	316.9	543.1	860.0
1921	181.9	286.7	468.6	1931	294.7	769.2	1,063.9
1922	281.6	384.7	666.3	1932	261.2	589.9	849.1
1923	354.7	337.4	692.1	1933	230.9	430.5	661.4
1924	391.6	390.4	782.0	1934	246.2	396.1	642.3
1925	445.5*)	320.9*)	766.4*)	1935	276.4	327.1	603.5
1926	350.0	413.0	763.0	1936	282.8	569.1	851.9
1927	307.8	486.6	794.4	1937	324.7	687.1	1,011.8
1928	357.2	382.1	739.3				

*) До 1925 даннитѣ не включватъ вноса на живи животни, кораби, вагони, автомобили и коли, чието количество се е измѣрвало въ бройки, а следъ тази година и изброенитѣ стоки сѫ включени въ общото количество по теглото си. — The figures up to 1925 do not comprise the import of live cattle, ships, railway waggons, automobiles and trucks, the import of which was measured according to numbers.

Цени. Общото развитие на външната търговия по отношение на стойностите, които представляватъ внесенитѣ и изнесенитѣ стоки, дава една картина много различна отъ тази за общия обемъ на външната търговия вследствие голѣмитѣ промѣни въ ценитѣ презъ изследвания периодъ.

Ценитѣ на вноснитѣ стоки показватъ малки колебания до 1929, следъ това силно равномѣрно спадане до 1932, когато общото имъ ниво е съ 40% по-низко отъ това презъ 1926 и 1929. Въ 1933 и 1934 спадането на ценитѣ на вноснитѣ стоки продължава съ по-слабо и намаляващо се темпо и достига най-низката точка — 45% подъ нивото отъ 1926. Следъ това започва слабо съвземане на тѣзи цени, което трае и презъ 1937, като за 1936 се забелязва едно малко понижение.

Ценитѣ на износнитѣ стоки показватъ въ годинитѣ преди стопанската криза значително покачване и достигатъ въ 1929 40% надъ нивото отъ 1926. Съ разразяването на кризата тѣ спадатъ много по-бързо, отколкото ценитѣ на вноснитѣ стоки. Това спадане се забавя малко за 1932 и по-значително за 1933 и 1934, като стига 51% подъ нивото отъ 1926 и 65% подъ нивото отъ 1929, следъ което започва едно покачване

than the corresponding levels of 1926 and 1929. The fall in import prices continues during 1933 and 1934, but is not as violent as during the preceding period—at their lowest import prices are by 45% below their corresponding level of 1926. After 1934 there came about a slight rise in the level of import prices, which continued until 1937, though a slight fall was observed during 1936.

The prices of articles of export show a considerable rise during the pre-depression years, reaching their peak in 1929, when they are roughly 40% above their corresponding level of 1926. After the onset of the economic depression, however, the fall in export prices is more rapid than that of import prices. The falling tendency of export prices continues during 1932, 1933 and 1934, but the fall in prices is less violent in 1932 and still more moderate in 1933 and 1934. During 1934 export prices are by 51% below their level of 1926 and by 65% below the level of 1929. During the following years, however, there has been a steady rise in these prices, which has been considerably greater than the rise in import prices[1]).

[1]) Dr. C. D. Nedeltscheff (The Foreign Trade of Bulgaria 1920—1936, Sofia 1937 p. 14) maintains that the value of exports in 1931 at the 1929 prices would have been roughly 14—15,000 million leva. In our view this figure does not exceed 12,000 million leva. It must not be forgotten, however, that prices in 1929 were exceptionally high, the index number standing at 140, 1926 being 100.

изпреварващо покачването на ценитѣ на вноснитѣ стоки[1]).

Въ сравнение съ положението презъ предкризисното петолѣтие 1925—1929 индексътъ на ценитѣ на износнитѣ стоки превишава индекса на ценитѣ на вноснитѣ стоки презъ годинитѣ 1928 и 1929, като двата индекса сѫ били най-близки презъ годинитѣ 1927 и 1928. Обаче още въ 1930 ценитѣ на износнитѣ стоки спадатъ подъ нивото на вноснитѣ стоки и едва отъ 1936 насамъ съотношението между нивата на вноснитѣ и износнитѣ цени се доближава до положението отъ 1926.

In comparison with the position during the last five pre-depression years (1925—1929), the index of the prices of export articles exceeds that of the prices of imports during 1928 and 1929 only, while the two index-numbers come very closely together during 1927 and 1928. Nevertheless from 1930 onwards the index of export prices falls below the index of import prices. The above position of the two index numbers remains unaltered until 1936, when the ratio between the two indices approximately equals its level of 1926.

During the period of economic crisis and depression the terms of trade were, on the whole, always unfavourable for Bulgaria. The active balance of trade was due solely to the great effort to increase exports and the conscious contraction of imports. The passive trade balance of 90 million leva for 1932 (0·6 million gold dollars) is the only exception to the above. The terms of trade become favour-

4. Индекси на ценитѣ на вноснитѣ и износни стоки
Index numbers of the prices of import and export goods

Години — Years	База — Base 1926 = 100			База — Base 1925/1929 = 100		
	вносни цени import prices	износни цени export prices	размѣнно отношение $\frac{\text{износни цени}}{\text{вносни цени}}$ 100 terms of trade $\frac{\text{export prices}}{\text{import prices}}$ 100	вносни цени import prices	износни цени export prices	размѣнно отношение $\frac{\text{износни цени}}{\text{вносни цени}}$ 100 terms of trade $\frac{\text{export prices}}{\text{import prices}}$ 100
1919	50.6	55.5	109.7	49.5	48.5	98.0
1920	75.5	61.2	81.1	73.9	53.5	72.4
1921	69.4	58.4	84.1	67.9	51.0	75.1
1922	79.4	83.4	105.0	77.6	72.9	94.9
1923	83.2	91.7	110.2	81.4	80.1	98.4
1924	91.9	91.5	95.6	89.9	80.0	89.0
1925	111.2	109.9	98.8	108.8	96.0	88.2
1926	100.0	100.0	100.0	97.8	87.8	89.7
1927	97.0	106.6	109.9	94.9	93.1	98.1
1928	101.9	115.1	113.0	99.7	100.6	100.9
1929	101.0	140.6	139.2	98.8	122.9	124.4
1930	90.2	98.7	109.4	88.3	86.2	97.6
1931	75.9	70.1	92.4	74.3	61.3	82.5
1932	60.1	51.1	85.0	58.8	44.7	76.0
1933	56.0	50.3	89.8	54.8	44.0	80.3
1934	54.8	49.0	89.4	53.6	42.8	79.9
1935	56.4	55.1	97.7	55.2	48.1	87.1
1936	55.0	58.7	106.7	53.8	51.3	95.4
1937	58.4	62.8	107.0	57.1	54.9	96.1

[1]) Д-ръ К. Д. Недѣлчевъ — Външната търговия на България 1920—1936, София 1937, стр. 14, — твърди, че износътъ презъ 1931 би съставилъ 14-15 милиарда лева по ценитѣ отъ 1929. По нашитѣ изчисления тази сума не надминава 12 милиарда лева. Не трѣбва да се забравя, обаче, че ценитѣ презъ 1929 бѣха изключително високи, индексътъ на износнитѣ цени е 140 за тази година при база 1926=100.

През периода на стопанската криза и депресия съотношението между ценитѣ на вноснитѣ и на износнитѣ сроки е било, общо взето, винаги неблагоприятно за България и само силното стремление къмъ увеличение на износа и ограничение на вноса можа да доведе до активенъ търговски балансъ (съ изключение на 1932, която даде малъкъ недостигъ отъ кржгло 90 мил. лв., или 0.6 мил. златни долари). Едва въ 1936 размѣнното отношение въ българската външна търговия става наново благоприятно при база 1926 = 100, обаче, не и при база 1925—1929 = 100.

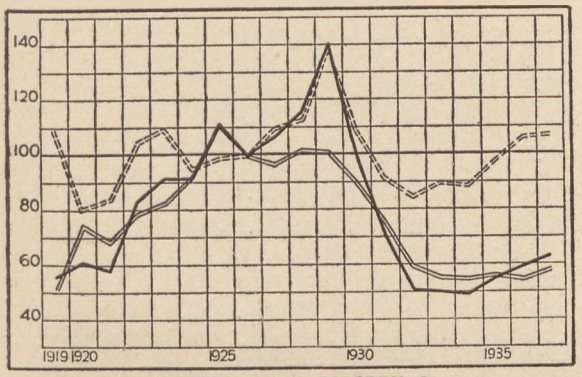

ДИАГРАМА 2. — DIAGRAM 2.
Индекси на ценитѣ (1926 = 100) — Index of prices (1926 = 100)

вносни стоки
Imports
износни стоки
Exports
съотношение — износъ: вносъ
Ratio — Export: Import prices

Известно е, че ценитѣ на отдѣлнитѣ стоки претърпѣха различни промѣни. Тукъ ще се ограничимъ съ очертаването на промѣнитѣ въ нивото на нѣколко по-важни групи вносни и износни стоки.

При вноснитѣ стоки на българската външна търговия особено голѣмо значение иматъ следнитѣ групи (в. номенклатурата въ отдѣла методологични бележки, стр. 2): сурови материали, полуфабрикати, готови преработени произведения и спомагателни материали (смазочни масла, гориво, амбалажъ и др. т.). Развитието и съотношението на общото ниво на ценитѣ на тѣзи групи претърпѣха различни промѣни. Съ малки прекжсвания ценитѣ на всички групи показватъ покачване презъ годинитѣ следъ войната, при което за готовитѣ произведения периодътъ на покачването достига до 1929 включително, при суровитѣ материали до 1928, а при спомагателнитѣ материали и полуфабрикатитѣ — съответно до 1927 и 1926. Презъ време на покачването на ценитѣ сравнително най-високо ниво иматъ ценитѣ на полуфабрикатитѣ, а най-низко — на суровитѣ материали. Следъ 1929 спаднаха най-силно ценитѣ на суровитѣ

able for Bulgaria only during 1936 on the basis of 1926 = 100, but not on the basis: of 1925—1929 = 100.

There have been considerable changes in the prices of almost all articles. For the purposes of the present analysis only the changes in the general level of the prices of some more important groups of import and export articles will be examined.

The following groups of import articles are of special importance in relation with the foreign trade of Bulgaria: compare the nomenclature in the section on Methodological No-

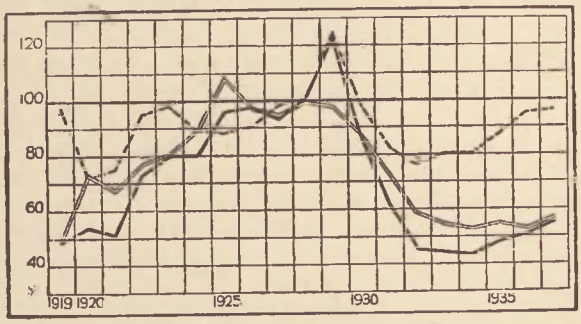

ДИАГРАМА 3. — DIAGRAM 3.
Индекси на ценитѣ (1925—1929 = 100)
Index of prices (1925—1929 = 100)

вносни стоки
Imports.
износни стоки
Exports
съотношеине: износъ: вносъ
Ratio — Export: Import prices

tes, p. 2 raw materials, semi-finished goods, finished articles and accessories (fuel, oils, and inner coverings and wrappers, etc.). The development and the inter-relation of the general level of the prices of these groups were subject to considerable changes during the period under investigation. Leaving apart certain insignificant recessions, the prices of all groups of articles exhibit a rising tendency during the years after the Great War, the upward movement of the prices of finished goods lasting until 1929, of the prices of raw materials until 1928, of the prices of fuel, oils and other materials until 1927, and those of the semi-finished products until 1926. During this period of rising prices, the rise is relatively greatest in the case of semi-finished goods and least in the case of raw materials. After 1929 the fall in prices was most serious in the case of raw materials and least in the case of finished or manufactured articles. From the remaining two groups or articles the semi-finished goods cheapened more than fuel, oils and other materials. From 1926 onwards the prices of raw materials were relatively the highest and those of fuel, oils and other ma-

материали, най-слабо — ценитѣ на готовитѣ произведения. Отъ останалитѣ две групи полуфабрикатитѣ изпревариха въ поефтиняването спомагателнитѣ материали.

terials — the lowest. The prices of finished manufactured articles remained consistently above those of the semi-finished products.

5. Индекси на ценитѣ на вноснитѣ стоки
Index numbers of prices of import goods
1926=100

Години Years	Сурови материали Raw materials	Полуфабрикати Semi-finished goods	Готови произведения Finished manufactured articles	Спомагателни материали Other materials	Общъ индексъ General index
1919	39.6	59.3	54.1	59.9	50.6
1920	58.2	89.2	74.4	76.4	75.5
1921	44.1	77.0	63.8	66.6	69.4
1922	65.6	90.6	74.3	84.3	79.4
1923	74.1	93.5	77.1	84.7	83.2
1924	81.6	99.0	84.1	92.4	91.9
1925	102.6	106.9	97.6	99.4	111.2
1926	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1927	103.5	92.4	97.2	95.7	97.0
1928	116.0	97.5	103.6	87.6	101.9
1929	109.0	97.7	117.8	89.0	101.0
1930	81.3	84.1	103.5	84.9	90.2
1931	61.3	63.0	107.2	70.4	75.9
1932	50.9	54.0	83.4	67.3	60.1
1933	46.6	57.9	73.4	63.1	56.0
1934	47.6	49.4	72.8	58.9	54.8
1935	40.4	50.1	63.2	63.5	56.4
1936	41.4	52.4	62.5	61.2	55.0
1937	46.7	54.8	64.8	61.5	58.4

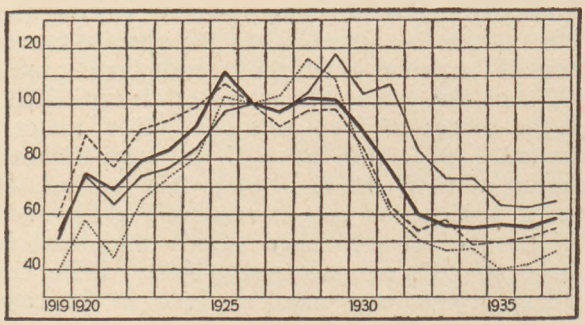

ДИАГРАМА 4. — DIAGRAM 4.

Индекси на ценитѣ на вноснитѣ стоки (1926 = 100)
Index of prices of foreign goods (1926 = 100)

---------- сурови материали — Raw materials
— — — полуфабрикати — Semi-manufactured goods
——— готови стоки — Manufactured goods
——— общъ индексъ — Total index

The exports of Bulgaria consist almost exclusively of articles of agricultural origin and the products obtained from their transformation. There are four main groups of articles deriving from the rural economy and destined for exportation abroad (compare the Nomenclature in the section of Methodological Notes): non-manufactured articles of vegetable growth, manufactured articles of vegetable growth, non-manufactured articles of animal origin and manufactured articles of animal origin. With only a few exceptions the division into manufactured and non-manufactured articles of the products of the rural economy is a division of the various separate articles and not a division into the various stages of production or of the transformation of the self-same basic raw materials.

Българскиятъ износъ се състои почти изключително отъ произведения на земедѣлското стопанство и продуктитѣ получени отъ тѣхната преработка. Ние очертахме следнитѣ четири групи въ общия селско-стопански износъ (в. номенклатурата въ отдѣла методологични бележки, стр. 3): полевъдни произведения непреработени, полевъдни произведения преработени, скотовъдни произведения непреработени и скотовъдни произведения преработени. Съ малки изключения, раздѣлението между преработени и непреработени селско-стопански произведения е раздѣление между различни стоки, а не между различни стадии на преработка на едни и сѫщи основни сурови материали.

Общо взето, ценитѣ на полевъднитѣ произведения показватъ покачване до къмъ 1929, но докато покачването за преработенитѣ произведения е почти непрекѫснато следъ 1921, за непреработенитѣ полевъдни произведения то започва едва следъ 1923 и се прекѫсва презъ 1926—1927 и 1928. Ценитѣ на скотовъднитѣ произведения се покачватъ още въ 1922 на сравнително доста високо ниво. Следъ това ценитѣ на непреработенитѣ скотовъдни произведения се колебаятъ около това ниво до 1927, отъ когато започва, съ слабо прекѫсване презъ 1929, тѣхното спадане, докато ценитѣ на преработенитѣ скотовъдни произведения започватъ да спадатъ въ 1928.

Следъ 1929 най-силно бѣ спадането при ценитѣ на непреработенитѣ произведения на полевъдството, които най-скоро достигнаха и най-низкото си ниво — въ 1933; въ 1936 тѣ показватъ и най-голѣмото съвземане. Втори по интензивность на понижаване на ценитѣ сѫ непреработенитѣ произведения на скотовъдството, чието спадане продължи почти до 1935 и чието съвземане въ 1936 е незначително. При преработенитѣ произведения групата стоки отъ животински произходъ изпревари въ спадането на ценитѣ групата стоки отъ растителенъ произходъ. Общо взето, нивото на ценитѣ на преработенитѣ произведения остана презъ цѣлия периодъ следъ 1927 сравнително по-високо отъ нивото на ценитѣ на непреработенитѣ произведения. Особено високи бѣха ценитѣ на преработенитѣ полевъдни произведения, между които най-голѣмо мѣсто заема тютюнътъ, презъ годинитѣ 1928 до 1931 включително.

Стойность. Подъ въздействието на двата фактора — количества и цени, се формира стойностьта на вноса и на износа, а съ това и търговскиятъ балансъ на българската външна търговия.

Общо взето стойностьта на износа показва сравнително по-плавно развитие за

In general, the prices of articles of vegetable growth show a rising tendency up to 1929, but while the rise in the prices of manufactured articles (of vegetable growth) is almost continuous after 1921, the prices of non-manufactured articles (of vegetable growth) do not begin to rise until after 1923, the rise coming to an end during 1926—1928. The prices of articles of animal origin show a rising tendency as early as 1922, when they attain a relatively high level, after which the prices of non-manufactured articles (of animal origin) fluctuate around the level attained in 1922 until 1927. After 1927, however, the prices of non-manufactured articles (of animal origin) begin to fall — with the exception of a short period in 1929 — while the prices of manufactured articles (of animal origin) show a downward tendency even earlier — from 1928 onwards.

After 1929 the fall in prices was greatest in the case of non-manufactured articles of vegetable growth, which reached their lowest level in 1933, showing, on the other hand, the greatest impetus in the rise of prices which followed during the period of recovery after 1934, and especially during 1936. Next to the non-manufactured articles of vegetable growth, the fall in prices was most severe in the case of non-manufactured articles of animal origin, which showed a continuous tendency to fall up to and including 1935 and whose rise during 1936 has been relatively insignificant. On the other hand, from the manufactured articles (or those subject to certain transformation), the fall in prices was greater in the case of the group of articles of animal origin than that of articles of vegetable growth. On the whole, the prices of manufactured articles remained during the whole period after 1927 at a considerably higher level than those on non-manufactured articles. The prices of some articles of vegetable growth, such as tobacco, were especially high during the period from 1928 up to and including 1931.

Value. The value of imports and exports and the balance of trade is conditioned by these two factors: quantities and prices. Speaking generally, the value of exports shows a more regular course of development than that of imports during the period before the economic depression. This regularity is frequently the result of opposite changes in the general volume and the prices of the articles of export.

The value of import shows a rising tendency with one year intervals up to 1925, when it reaches roughly 7,830 million leva (56·6 million gold dollars). It falls to roughly

времето преди последната стопанска криза, отколкото стойностьта на вноса. Често тази плавность се явява резултатъ отъ компенсирането на противоположнитѣ промѣни на общия обемъ и на нивото на ценитѣ на износнитѣ стоки.

6,200 million leva (44·5 million gold dollars) in 1926 and 1927, but rises again up to and including 1929, when it reaches its highest level during the whole post-war period—8,320 million leva (59·6 million gold dollars). After 1929 the value of imports shows a strong declin-

6. Индекси на ценитѣ на износнитѣ стоки — Index numbers of prices of export goods

1926 = 100

Години Years	Полевъдни произведения Articles of veget. growth		Скотовъдни произведения Articles of animal origin		Общъ индексъ General index
	непрераб-отени non-manu-factured	прераб-отени manufac-tured	непрераб-отени non-manu-factured	прераб-отени manufac-tured	
1919	71.4	56.2	63.7	32.5	55.5
1920	84.3	53.4	59.6	67.7	61.2
1921	64.9	40.7	54.4	66.2	58.4
1922	75.3	56.1	104.2	138.0	83.4
1923	58.3	76.4	96.2	100.9	91.7
1924	102.0	74.3	86.1	38.6	91.5
1925	122.2	91.9	99.7	97.3	109.9
1926	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1927	108.5	104.3	108.0	106.5	106.6
1928	109.6	127.6	98.6	107.5	115.1
1929	122.4	181.5	101.8	104.9	140.6
1930	67.2	149.9	77.0	76.8	98.7
1931	39.1	121.6	59.6	63.5	70.1
1932	40.0	64.5	50.6	61.4	51.1
1933	37.7	67.0	45.9	41.8	50.3
1934	40.7	61.7	40.2	54.0	49.0
1935	45.8	73.3	40.3	40.0	55.1
1936	44.4	79.2	42.6	51.4	68.4
1937	50.1	95.4	47.2	69.0	62.8

Стойностьта на вноса отбелязва покачване съ едногодишни прекжсвания до 1925, когато достига кржгло 7.83 милиарда лева (56.6 милиона златни долари). Презъ 1926 и 1927 спада на кржгло 6.2 милиарда лева (44.5 милиона златни долари) и следъ това се покачва наново до 1929, когато достига максимума за цѣлия разглежданъ периодъ — 8.32 милиарда лева (59.6 милиона златни долара). Отъ 1930 започна силното спадане на стойностьта на вноса съ едно малко прекжсване въ 1931, когато се отбелязва едно незначително покачване. Това спадане трая до 1933, когато стойностьта на вноса достигна 2.2 милиарда лева (15.9 милиона златни

ing tendency, which is interrupted only during 1931, when there is actually a small rise. This declining tendency lasts until the end of 1933, when the value of imports reached its lowest figure — 2,200 million leva (in rough figures),—this being approximately one-fourth of the value of the imports of 1929. During the following years, the value of imports begins to rise again, reaching roughly 4,900 million leva in 1937 (35·6 million gold dollars), with a marked rise during 1936 (roughly 750 million leva) and 1937 (roughly 1,750 million leva).

The value of exports, with the exception of three more or less large deviations (af-

долари), която представляваше почти $^1/_3$ отъ стойностьта на вноса презъ 1926 и $^1/_4$ отъ тази презъ 1929. Презъ следващитѣ години стойностьта на вноса започна да се увеличава, като стигна въ 1937 кржгло 4.9 милиарда лева (35.6 милиона златни долари), при особено силно покачване презъ 1936 — кржгло $^3/_4$ милиарда лева и презъ 1937 — кржгло $1^3/_4$ милиарда лева.

Стойностьта на износа, съ изключение на три по-голѣми отклонения, се движи отъ 1922 (като се елеминиратъ промѣнитѣ въ паричната единица) до 1931 около сумата 6 милиарда лева (или кржгло 44 милиона златни долари). Поменатитѣ отклонения сж презъ 1923 (4.34 милиарда лева или 36.4 милиона златни долари), 1926 (5.6 милиарда

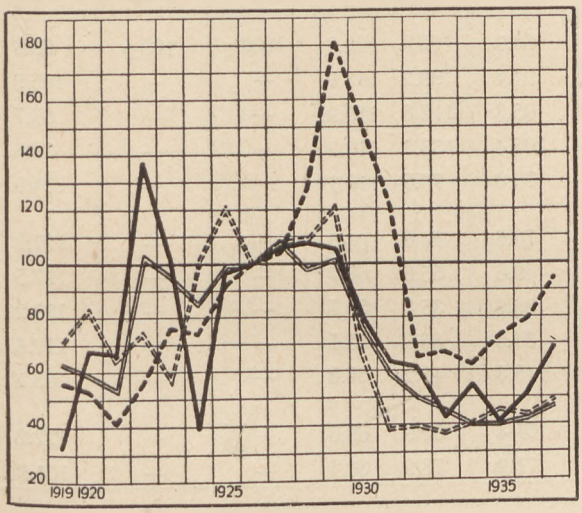

ДИАГРАМА 5. — DIAGRAM 5.
Индекси на ценитѣ на износнитѣ стоки (1926 = 100)
Index of prices of export goods (1926 = 100)

- - - - преработени полевъдни / Manufactured products of vegetable origin
——— преработени скотовъдни / Manufactured products of animal origin
= = = непреработени полевъдни / Raw products of vegetable origin
═══ непреработени скотовъдни / Raw products of animal origin

лева или 40.2 милиона златни долари) и 1927 (6.63 милиарда лева или 47.3 милиона златни долари). Намалението на стойностьта на износа може да се счита, че започва въ 1928, като въ 1929 се забелязва едно малко покачване (166 милиона лева или 1.3 милиона златни долари) спрямо 1928. Обаче, това намаление е много бавно до 1931 и едва въ 1932 се явява голѣмото свиване на стойностьта на износа, която отъ 5.9 милиарда лева (или 42.9 милиона златни долари) въ 1931 спада на 3.4 милиарда лева (или 24.5 милиона златни долари). Презъ следващитѣ две години тя спада още като достига въ 1934 най-низкото ниво — 2.5 милиарда лева

ter eliminating the changes in the purchasing power of the currency), moves around a sum of roughly 6,000 million leva (44 million gold dollars) during the period from 1922 to 1931. The above deviations are those of 1923 (4,340 million leva or 36·4 million gold dollars), 1926 (5600 million leva of 40·2 million gold dollars) and 1927 (6,630 million leva or 47·3 million gold dollars). It may be considered that the decrease in the value of exports begins from 1928, although the year 1929 witnessed a slight increase in the value of export over 1928, equal to 166 million leva, or 1·3 million gold dollars. However, this declining tendency is very slow up to and including 1931. It is not until 1932 that the value of exports shows a more violent contraction, falling from 5,900 million leva in 1931, to 3,400 million leva (from 42·9 milllon gold dollars to 24·5 million gold dollars). The tendency of contraction continues up to and including 1934, when the value of exports reaches its lowest point, being equal to 2,500 million leva, or 18·3 million gold dollars. During 1935 and 1936 there has been an annual rise of roughly 700 million leva, while during 1937 the rise exceeds 1,000 million leva, the value of exports thus reaching 5,000 million leva (36·3 million gold dollars).

The significance of the export trade for the national economy as a whole can best be judged when put in juxtaposition with that part of total production, which is actually marketed. Until very recently a basis for a simi-

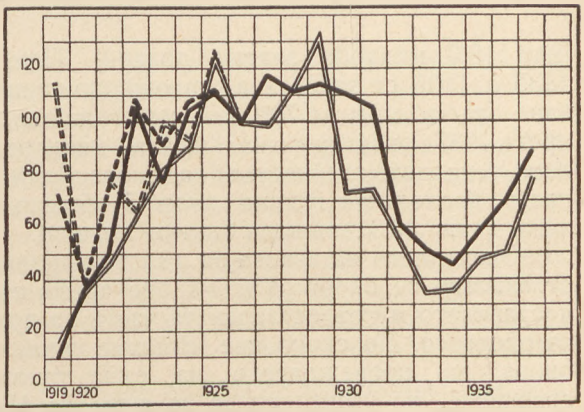

ДИАГРАМА 6. — DIAGRAM 6.
Стойность на външната търговия. Индекси (1926 = 100)
Value of foreign trade Index (1926 = 100)

Книжни — Paper currency — Износъ / Export; Вносъ / Import
Златни лева — Gold levas

lar juxtaposition was entirely lacking. The investigations of Dr. A. Tchakaloff into the national income of Bulgaria, however, are for the present the best ground for such a com-

7. Стойность на външната търговия — Value of foreign trade

Години Years	Стойность по действителни цени Values in actual prices						Индекси на стойностьта Index of values				
	милиони лева—in million leva			милиони златни долари in million gold dollars			въ лева in leva		въ златни долари in gold dollars		износъ на 100 отъ вноса export per 100 of imp.
	вносъ import	износъ export	общъ оборотъ balance	вносъ import	износъ export	общъ оборотъ balance	вносъ import	износъ export	вносъ import	износъ export	
1919	963.9	552.3	1,516.2	.	.	.	.	.	115.2	73.5	57.3
1920	2,255.2	2,056.0	4,311.2	45.8	41.2	87.0	36.1	36.6	38.0	38.6	91.2
1921	2,975.7	2.801.3	5,776.0	35.3	31.3	64.6	47.6	49.9	78.9	75.3	94.1
1922	4,066.0	5,925.7	9,991.7	30.0	43.7	73.7	65.1	105.5	67.1	108.8	145.7
1923	5,153.5	4,343.1	9,496.6	45.0	36.9	81.9	82.5	77.3	100.7	90.6	84.3
1924	5,678.3	5,876.2	11,554.5	42.2	43.5	85.7	91.0	104.6	94.4	108.3	103.5
1925	7,834.0	5,642.2	13,476.2	56.6	45.1	101.7	125.4	111.1	126.6	112.1	79.7
1926	6,246.9	5,617.6	11,864.5	44.7	40.2	84.9	100.0	100.0	100.0	100.0	99.8
1927	6,197.2	6,627.1	12,824.3	44.3	47.3	91.6	99.2	118.0	—	—	106.9
1928	7,108.7	6,231.2	13.339.9	50.8	44.5	95.3	113.8	110.9	—	—	87.7
1929	8,324.6	6,397.1	14,721.7	59.6	45.8	105.4	133.3	113.9	—	—	76.8
1930	4,589.7	6,191.1	10,780.8	33.2	44.8	78.0	73.5	110.2	—	—	134.9
1931	4,660.1	5,934.2	10,594.2	33.7	42.9	76.6	74.6	105.6	—	—	127.3
1932	3,471.2	3,382.8	6,854.0	25.1	24.5	49.6	55.6	60.2	—	—	97.5
1933	2,202.3	2,846.3	5,048.6	15.9	20.9	36.8	35.3	50.7	—	—	129.2
1934	2,247.2	2,534.6	4,781.8	16.3	18.3	34.6	36.0	45.1	—	—	112.8
1935	3,009.0	3,253.3	6,262.3	21.8	23.5	45.3	48.2	57.8	—	—	108.1
1936	3,181.1	3,910.4	7.091.5	23.0	28.3	51.3	50.9	69.6	—	—	122.2
1937	4926.0	5,019.5	9,945.5	35.6	36.3	71.9	78.9	89.4	—	—	101.9

(или 18.3 милиона златни долари). Презъ 1935 и 1936 се забелязва равномѣрно покачване отъ по кржгло 700 мил. лева годишно, а презъ 1937 покачването надвишава 1 милиардъ лева, така щото стойностьта на износа достига презъ последната година надъ 5 милиарда лева (или 36.3 милиона златни долари).

Значението на износа за цѣлото народно стопанство се очертава най-добре чрезъ съпоставянето му съ опазарената часть на производството. До скоро ние нѣмахме никаква опора за провеждането на едно такова сравнение, но изчисленията на д-ръ Ас. Чакаловъ върху националния доходъ представляватъ възможната най-добра за сега основа за интересуващето ни съпоставяне. При проследяването на даннитѣ отъ помѣстената подолу табличка трѣбва да се държи смѣтка за това, че тѣ не сж напълно еднородни. Докато стойностьта на износа включва търговската печалба, транспортнитѣ разноски до границата и др. подобни елементи, сумата на паричния доходъ е изчислена по цени франко мѣстото на производството. Тази нееднород-

parison. In analysing the data given in the table below one must bear in mind the fact that the figures are not entirely comparable. Whileas the value of exports comprises the profit of the exporter, the cost of transport to the frontier, etc., the sum-total of money-income is catculated at sales prices at the factories or other places of production. This difference leads to an overvaluation of the significance of the value of exports. On the other hand, in as much as it is equal for each separate year of the period under examination, it does not affect to any considerable extent the analysis of the dynamics of a given phenomenon.

Until 1929 there obtains a diminution in the relative significance of exports, rather than a position of stability. The first years of the economic depression may be characterised with an increase in the significance of exports, rather than a position of stability. The first years of the economic depression may be characterised with an increase in the significance of exports, which reaches 20.6%

ность предизвиква преувеличаване значението на износа, но тя е приблизително еднаква за цѣлия периодъ и затова не засѣга що-годе осезателно проследяването на динамиката на даденото явление.

До 1929 ние имаме по-скоро спадане на относителното значение на износа, отколкото едно стабилно положение. Първитѣ години на стопанската депресия се характеризиратъ съ увеличение значението на износа, което въ 1931 достига 20·6%, но въ 1932 спада рѣзко на 13·3% и продължава да спада, макаръ и много бавно, до 1934. Едва въ 1935 се забелязва слабо покачване на общата експортна квота.

Нееднородностьта на даннитѣ при съпоставянето на паричния доходъ отъ земедѣлското стопанство и износа на произведенията на сѫщото стопанство е още по-голѣма, защото освенъ горепоменатото различие въ основата на изчисляването на дветѣ стойности, даннитѣ за износа включватъ и новосъздадената въ индустрията стойность за онѣзи количества преработени земедѣлски произведения, които се изнасятъ отъ страната (главно тютюнъ, розово масло, растителни масла и нѣкои други). Но и това различие остава постоянно презъ цѣлия периодъ и затова не създава сѫществени прѣчки за проследяването на динамиката.

Понеже износътъ на земедѣлски произведения — сурови и преработени, съставлява

8. Износъ и париченъ доходъ — Export and money income

Години — Years	Общо — Total			Отъ земедѣлието From agriculture		
	париченъ доходъ money income	износъ export	на сто %	париченъ доходъ money income	износъ export	на сто %
	милиони лева million leva			милиони лева million leva		
1924	28,204	5,876	20.8	10,105	.	.
1925	30,226	5,642	18.7	11,277	.	.
1926	30,700	5,618	18.3	11,087	.	.
1927	33,563	6,627	19.7	11,879	.	.
1928	34,965	6,231	17.8	12,288	.	.
1929	36,042	6,397	17.7	12,276	5,875	47.9
1930	31,052	6,191	19.9	10,173	5,840	57.4
1931	28,750	5,934	20.6	9,290	5,746	61.9
1932	25,410	3,383	13.3	6,714	2,274	48.6
1933	23.312	2,846	12.2	6,036	2,746	45.5
1934	22,685	2,535	11.1	6,368	2,400	37.7
1935	23,883	3,253	13.6	7,358	3,150	42.8

in 1931, but falls sharply to 13.3% in 1932, continuing to decrease, though at a slower pace until 1934. A slight rise is observable only in 1935 — in the general quota of exports.

The lack of a proper basis of comparison of the figures relating to the money-income from the agricultural economy and the exports of agricultural products becomes still more pronounced, since-apart from the above mentioned difference in the basis of the two estimates, the exports figures comprise the value-added in industrial enterprises on those quantities of agricultural products, which are exported in a semi-manufactured state (chiefly tobacco, rose-oil, vegetable and other oils. This difference too, however, lasts throughout the whole period and thus presents no difficulties in the way of an analysis of the dinamics.

Since the exports of agricultural products — raw and semi-manufactured — represents the bulk of the total exports, what was said above concerning the changes in the significance of exports holds good in the case of the exports of agricultural products as wetl.

It is perhaps worth while to point at the high percentage of the exports of raw and semi-manufactured agricultural products in comparison with the total marketed part of agricultural production.

основата на общия износъ, казаното по-горе за измѣненията въ значението на общия износъ важи и за измѣненията въ значението на земедѣлския износъ.

Заслужава да се обърне внимание на високия процентъ на износа на сурови и преработени земедѣлски произведения въ сравнение съ опазарената часть на земедѣлското производство.

Търговски балансъ. Промѣнитѣ въ стойностьта на вноса и износа предизвикаха и съответни промѣни въ търговския балансъ на страната.

При проследяването на общото развитие на търговския балансъ се очертаватъ на пръвъ погледъ два периода: до и следъ 1929. Презъ първия периодъ балансътъ на българската външна търговия е, съ малки изключения, повече или по-малко пасивенъ. Особено голѣмъ бѣ пасивниятъ остатъкъ презъ първата година следъ голѣмата война — почти 43% отъ вноса останаха непокрити отъ износа презъ 1919 и презъ 1929, когато вносътъ се разшири вследствие сключването на стабилизационния заемъ къмъ края на 1928; тогава пасивниятъ остатъкъ достигна почти 1/4 (23·2%) отъ стойностьта на вноса. Презъ 11-тѣхъ години на първия периодъ само три години показватъ излишекъ, като при това само за една отъ тѣзи години (1922) излишекътъ е голѣмъ — 45·7% отъ стойностьта на вноса, а за останалитѣ две години той съставлява само 3·5% (1924) и 6.9% (1927). Презъ втория периодъ — 1930—1937, напротивъ, търговскиятъ балансъ приключва съ значителенъ излишекъ, като само една година — 1932 отбелязва малъкъ недостигъ (2·5%).

Необходимо е, преди да пристжпимъ къмъ анализа на даннитѣ за търговския балансъ, да припомнимъ оговоркитѣ, които направихме по-горе върху точностьта на наблюдението на външната търговия относно стойностьта на вноса и износа (сравнително подценяване на износа).

Понеже платежниятъ балансъ на България се спира почти изключително върху външната търговия и външнитѣ заеми, търговскиятъ балансъ на страната се редува въ кратки периоди (всѣка 1 или 2 години) съ активни или пасивни излишеци. Само следъ избухването на кризата въ резултатъ на особени търговско-политически мѣроприятия имаме вече петь години превесъ на износа безъ прекжсване. Твърде голѣми излишеци показва търговскиятъ балансъ въ 1930 и 1931, когато трѣбваше да се погасятъ въ много кжсъ срокъ значителни краткосрочни задължения срещу вноса, произлѣзли особено презъ 1929.

Balance of Trade. The changes in the value of imports and exports have brought about corresponding changes in the trade balance of the country. There are two broad periods in the course of development of the balance of trade, the first being from 1919 to 1929, and the second from 1929 onwards. During the first of these two periods the balance of the foreign trade of Bulgaria is, with a few relatively insignificant exceptions, passive. The passive balance was particularly great during the first post-war year roughly 43% of the value of imports remained uncovered by the value of exports during 1919. During 1929, when the volume of imports expanded considerably as a result of the conclusion of the Stabilization Loan towards the end of 1928, the passive balance was equal to approximately one-fourth (23·2%) of the value of the imports. During the eleven years of the first period only three years were concluded with a positive balance of trade. Besides, the surplus was considerable during one only of the above three years—45·7% of the value of imports during 1922. For the remaining two years the excess of exports over imports amounts to 3·5% for 1924 and 6·9% for 1927 of the value of imports. During the second period 1930—1937 however, the balance of trade becomes positive, the only year with a passive balance being 1932, equal to 2·5% of the value of imports.

Before turning to the analysis of the data relating to the balance of foreign trade, it is necessary to call once more the attention of the reader to the reservations, made above on the subject of the trustworthiness of the statistical observation of foreign trade in Bulgaria — more especially as regards the undervaluation of exports.

Since the balance of payments of Bulgaria is based almost entirely on the balance of trade and the inflow of foreign capital in the form of long-term loans, the balance of trade alternates in regular short periods (of one or two years) with a passive or an active account. Only after the onset of the economic depression and as a result of some special economico-political measures there obtained a five-year period of uninterupted active balance of trade. The active balances were especially large in 1930 and 1931, when considerable short term foreign credits, arising chiefly from the large imports of 1929, had to be repaid.

For the whole period with which we are here concerned the excess of exports over imports amounts roughly to 2,250 million leva. The first column of the table 10 given in p. 23 con-

За цѣлия изследванъ периодъ търговскиятъ балансъ представлява единъ превесъ на износа съ $2^1/_4$ милиарда лева. Таблица 10 на стр. 23 съдържа въ първата колона ежегоднитѣ данни за търговския балансъ.

Обикновено анализитѣ на даннитѣ върху търговския балансъ се ограничаватъ съ проследяването на общия превесъ. Наистина, анализътъ на тѣзи данни представлява интересъ и отъ гледна точка на платежния балансъ, но това не значи, че съ поменатото проследяване се изчерпва въобще въпросътъ за проучването на търговския балансъ. Ние смѣтаме, че ще бжде отъ полза да се отиде по-дълбоко при анализирането на даннитѣ за търговския балансъ, като се освѣтли на първо мѣсто начинътъ на формирането на общия превесъ, посрѣдствомъ превеситѣ въ търговията съ отдѣлнитѣ страни.

Съвършено очевидно е, че размѣрътъ на общия превесъ не показва степеньта на изравнеността на търговския балансъ съ отдѣлнитѣ страни. А известно е, че тъкмо презъ последнитѣ години, следъ избухването на последната стопанска криза, се набеляза, въ резултатъ на най-разнообразни стопанско-политически мѣроприятия, една тенденция къмъ изравняване на търговскитѣ баланси между отдѣлнитѣ страни, къмъ засилване на двустранната търговия, къмъ билатерализъмъ въ международния стокообмѣнъ. Тази тенденция само отчасти намѣри изразъ въ намалението въ превеситѣ въ търговията на отдѣлнитѣ страни. Но, пакъ повтаряме, не може да се сжди отъ размѣра на общия превесъ за изравнеността на външната търговия на дадена страна съ другитѣ страни. Така, напр., превесътъ на външната търговия на България въ 1926 бѣше само 13 мил. лв. вносъ въ повече, докато въ 1935 имахме 245 мил. лв. износъ въ повече, т. е. въ 1935 превесътъ бѣше почти 19 пжти по-голѣмъ, отколкото въ 1926; би било съвършено погрѣшно, обаче, да се заключи, че общо взето, търговията на България съ отдѣлнитѣ страни е била въ 1926 въ по-голѣма степень изравнена, отколкото въ 1935. Тъкмо обратното е вѣрното.

За да получимъ представа за това, дали и въ каква степень външната търговия на България съ отдѣлнитѣ страни е изравнена, дали и въ каква степень тя върви къмъ засилване на двустранността, ние се нуждаемъ отъ единъ показатель, който да е чувствителенъ къмъ промѣнитѣ въ всички превеси въ търговията съ отдѣлнитѣ страни. Найпростиятъ и лесно изчислимъ такъвъ показатель е аритметическиятъ сборъ на всички превеси съ отдѣлнитѣ страни и неговото

tains the annual figures of the balance of the trade of the country.

It is customary to confine an analysis of figures relating to the balance of trade to the total surplus or deficit arising from the foreign trade of the country. It is true that an analysis of these figures is of considerable interest from the point of view of the balance of payments as well, but it does not follow that such an analysis will exhaust all aspects of the problem of the balance of trade. It is the opinion of the present writer that it will be worth while to undertake a more exhaustive examination of the data relating to the balance of trade. We shall accordingly begin with an analysis of tne method of formation of the general surplus or deficit by examining the positive or negative balances with the different countries, engaged in international trade with Bulgaria.

It is quite evident that the amount of the total surplus or deficit does not show the degree of equalization in the trade balance with each separate country. On the other hand, it is common knowledge that during the last few years — after the onset of the economic depression there has come about, as a result of a larger number of economico-political measures, a change towards the equalization of the comercial balances with each separate country, coupled with a tendency towards bi-lateralism in international trade. This tendency has been reflected to a certain extent in the diminution of the trade balances with each separate country. However, it should be again repeated that the total positive or negative balance during a certain period can not show the degree of equalization in the trade balances with the different countries. Thus, for instance, the balance of Bulgaria for 1926 was negative to the extent of 13 million leva, while in 1935 there was an active balance of 245 million leva. In other words, the surplus of the foreign trade of Bulgaria in 1935 was nearly 19 times greater than the deficit of 1926. It would be erroneous, however, to jump from this fact to the conclusion thar the foreign trade of Bulgaria was more „equalized" with each separate country in 1926 than in 1935. On the contrary, the reverse is the actual case.

In order to obtain a general idea as to whether and to what extent the foreign trade of Bulgaria was each separate country is „equalized" we must have an indicator sensitive towards the changes in the balances with the separate countries. The simplest and most easily obtainable indicator is the arithmetic sum of all balances with the different

9. Брой на превеситѣ отъ посоченитѣ размѣри
Number of balances according to their magnitude

Години Years	до ± 50 to	± 51 до 100 to	± 101 до 500 to	надъ ± 500 more	общо total	до ± 100 to	надъ ± 100 more
	милиона лева million leva					милиона лева million leva	
1919	17	2	1	—	20	19	1
1920	13	4	6	—	23	17	6
1921	10	3	9	1	23	13	10
1922	9	4	8	2	23	13	10
1923	12	—	10	1	23	12	11
1924	13	—	8	2	23	13	10
1925	10	2	10	1	23	12	11
1926	12	3	7	2	24	15	9
1927	10	4	7	3	24	14	10
1928	11	3	7	3	24	14	10
1929	7	5	10	2	24	12	12
1930	10	1	11	2	24	11	13
1931	10	4	7	3	24	14	10
1932	14	3	7	—	24	17	7
1933	15	4	5	—	24	19	5
1934	15	7	2	—	24	22	2
1935	17	6	1	—	24	23	1
1936	13	7	4	—	24	20	4
1937	14	5	4	1	24	19	5

процентно отношение къмъ общия външнотърговски оборотъ[1]).

Изчисленията въ следващата по-долу таблица обхванаха всички превеси на търговията въ България съ отдѣлнитѣ страни, но съ едно малко упростяване, което, разбира се, накърнява точностьта на така получения показатель. За да се облекчатъ изчисленията, взеха се отдѣлнитѣ превеси само за търговията съ по-важнитѣ страни, а за останалитѣ по-маловажни страни се взе общиятъ превесъ. Напоследъкъ Главната дирекция на статистиката публикува данни за търговията (обща стойность на вноса и износа) съ 47 отдѣлни страни, обаче за 23 отъ тѣхъ, както вносътъ така и износътъ съставляватъ презъ последнитѣ 5 години по-малко отъ 0·5% отъ общия вносъ, респективно износъ. Въ таб-

[1]) Единъ много елементаренъ, но не така чувствителенъ показатель за измѣрването на сѫщото явление е групировката на превеситѣ по размѣра имъ.

countries and its percentage relation with the total turnover of foreign trade[1]).

The figures given in the table below relate to all balances of the foreign trade of Bulgaria with each separate country. They are subject, however, to a small degree of simplification, which naturally impairs the quality of the „indicator". In order to alleviate the work involved in the computation of these balances, only the balances with the most important countries were taken into account as separate items, while the balances with the remaining and unimportant countries were substituted by teh total surplus or deficit of the foreign trade of the country. The General Board of Statistics has been publishing since a recent date figures relating to the

[1]) A very elementary, but not so sensitive, indicator for the measurement of the above phenomenon is the grouping of the positive or negative balances according to their amounts.

10. Превеси въ външната търговия на България — Balances of the foreign trade of Bulgaria.

Години — Years	Общъ превесъ (търг. балансъ) Total balance (trade balance)			Превеси въ — Balances				Сума на всички превеси—Total sum of all balances		Отношение: сума на превеситѣ къмъ общия оборотъ—Ratio: Total of balances to general trade
				повече positive(+)		по-малко negative(-)				
	мил. лв. mil. lv.	мил. зл. дол. mil. gold dollar	% отъ вноса % of export	брой number	мил. лв. mil. leva	брой number	мил. лв. mil. lv.	брой number	мил. лв. mil. lv.	%
1919	— 412	— 9.3	— 42.7	9	119	11	531	20	650	42.9
1920	— 199	— 4.6	— 8.8	10	815	13	1,014	23	1,829	42.4
1921	— 175	— 1.9	— 5.9	8	1,270	15	1,445	23	2.715	47.0
1922	+ 1,859	+,13.7	+ 45.7	14	2,743	9	884	23	3,627	36.3
1923	— 811	— 8.1	— 15.7	8	1,437	15	2,248	23	3,685	38.8
1924	+ 198	+ 3.3	+ 3.5	8	1,888	15	1,690	23	3,578	31.0
1925	— 1,592	— 11.5	— 20.3	11	1,535	12	3,127	23	4,662	34.6
1926	— 13	— 4.5	— 0.2	10	1,685	14	1,698	24	3,383	28.5
1927	+ 430	+ 3.0	+ 6.9	14	2,326	10	1,896	24	4,222	32.9
1928	— 878	— 6.3	— 12.3	11	1,484	13	2,362	24	3,846	28.8
1929	— 1,928	— 13.8	— 23.2	9	1,272	15	3,200	24	4,472	30.4
1930	+ 1,601	+ 11.6	+ 34.9	13	2,542	11	941	24	3,483	32.3
1931	+ 1,274	+ 9.2	+ 27.3	12	2,628	12	1,354	24	3,982	37.6
1932	— 89	— 0.6	— 2.5	10	881	14	970	24	1,851	27.0
1933	+ 644	+ 5.0	+ 29.2	12	940	12	296	24	1,236	23.5
1934	+ 288	+ 2.0	+ 12.8	11	651	13	363	24	1,014	21.2
1935	+ 245	+ 1.7	+ 8.1	15	576	9	331	24	907	14.5
1936	+ 729	+ 5.3	+ 22.2	17	1,093	7	363	24	1,456	20.5
1937	+ 93	+ 0.7	+ 1.9	16	1,029	8	986	24	2,015	20.3

лицата по-долу по-маловажнитѣ страни сж броени общо, както при сумата така и въ бройкитѣ на превеситѣ.

Този методъ има единъ много сжществен недостатъкъ, а именно, че резултатитѣ му се влияятъ отъ промѣнитѣ въ нивото на ценитѣ (практическо значение иматъ, разбира се, само значителнитѣ промѣни, както тѣзи въ периоди на инфлация, дефлация, стопански кризи и пр.).

Докато малкиятъ брой на голѣмитѣ превеси презъ първитѣ години следъ войната може да се обясни съ това, че тогава въобще бѣха по-малки сумитѣ означаващи стойностьта на вноса и износа, презъ последнитѣ години на изследвания периодъ, освенъ намалението на стойноститѣ на вноса и износа въобще, за изчезването на голѣмитѣ и намалението броя на срѣднитѣ превеси, допринесе и тенденцията къмъ двустранность въ външната търговия презъ времето на стопанската криза и депресия следъ 1929.

total value of imports and exports, deriving from or directed towards 47 different countries. However, 23 out of these 47 countries account only for 0·5 % of the total value of imports, resp. exports, during the last five years. In the following table these unimportant countries have been reckonned „en bloc" — both in respect to the sums and to the number of balances.

While the small number of the large balances during the first postwar years may be explained away with the fact that during that period the sums of the total value of imports and exports were small, the gradual decrease in the number of large balances during the last few years of the period under consideration is due not only to the shrinkage in the total value of the foreing trade of the country, but also to the growing tendency towards bi-lateral trade during the period of economic depression. An important drawback of the use of this method is that its results are influenced by the changes in the price

Въ течение на 10 год. — отъ 1922 до 1931, общата абсолютна сума на превеситѣ (на вноса и износа заедно) се е движила между 3.4 и 4.0 милиарда лева, като презъ три години (1925, 1927 и 1929) тя е надхвърлила 4 милиарда лева. Въ 1932 настжпва рѣзъкъ преломъ, като сумата на превеситѣ спада изведнажъ наполовина и продължава да спада, макаръ и по-бавно, и презъ следващитѣ години. Въ 1935 тя е вече само четвъртината отъ това, което е била до 1931. Въ 1936 се забелязва наново увеличение на общата сума на превеситѣ, което, обаче, е далечъ недостатъчно, за да се достигне нивото отъ преди кризата.

Това движение на общата сума на превеситѣ изразява именно стремлението къмъ засилване на двустранната търговия следъ избухването на кризата и отслабването на двустранната търговия при сключването на по-значителни външни заеми, съ които се финансира нарастването на вноса въ значителна степень безъ съответното увеличение на износа къмъ странитѣ кредиторки.

Използуването на абсолютната сума на превеситѣ, като показатель на изравняването на външната търговия съ отдѣлнитѣ страни не води къмъ напълно точни резултати за периоди като разглеждания, когато ставатъ голѣми промѣни въ ценитѣ въ една и сжща посока. Намаляването на общата сума на превеситѣ следъ 1931 е следствие не толкова на стремлението къмъ изравняване на търговията съ отдѣлнитѣ страни, колкото на поефтиняването на стокитѣ. Обратното важи за сравнението съ годинитѣ 1919—1921, когато имахме нестабилна парична единица вследствие инфлация. За да отстранимъ влиянието на смущаващия факторъ, въ случая спадането на ценитѣ, респективно обезценяването на паричната единица, целесъобразно ще бжде да вземемъ като показатель за изравняването на търговията съ отдѣлнитѣ страни отношението на абсолютната сума на превеситѣ къмъ общия търговски оборотъ,

Проследявайки това отношение (последната колона на горната таблица), ние можемъ да разграничимъ четири периода: 1) отъ 1919 до 1923 периодъ съ сравнително силно развита тристранность въ външната търговия на България; 2) отъ 1924 до 1931 — периодъ съ значителни колебания, предизвикани главно отъ сключването на външни заеми; 3) отъ 1932 до 1935 — периодъ на засилваща се двустранность и 4) 1936 — начало на разколебаване достигнатата степень на двустранность. Интересно е да се отбележи, че въ 1935 двустранностьта въ външната търговия на България е била повече отъ два пжти

level (though, of course, only changes of considerable magnitude, such as those obtaining during periods of inflation, deflation, economic crises. etc., have a practical importance).

In the course of ten years — from 1922 up to and including 1931 — the total absolute sum of the balances (of the imports and exports taken together) has ranged from 3,400 million leva to 4,000 million leva, the sum rising above the 4,000 million mark only during the years 1925, 1927 and 1929. 1932 represents an abrupt turning point in this respect the total sum of the balances falling at one stride to one half of its former value and containing to fall, though at a slower rate, during the subsequent years. In 1935 the sum-total of the balances amounts only to a quarter of its value during 1931. In 1936 there was observed a small increase in the total sum of the balances, which, however, is far from sufficient to being the figures to their pre-crisis level.

This movement of the total sum of the balances expresses the very tendency towards strengthening bi-lateral foreign trade, observed after the onset of the economic depression and the shrinkage of bi-lateral trade relations after the conclusion of certain larger foreign loans for the financing of imports — without a corresponding increase of exports to the creditor countries.

The use of the absolute sum of the balances of foreign trade with each separate country as an indicator of the „equalization" of imports and exports with each separate country does not lead to very exact results for periods, such as the one with which we are here concerned, on account of the great changes in the system of prices, taking place during such periods and having one and the same direction. The decrease in the total sum of the balances after 1931 is the result not so much of the tendency towards more equal trade with the separate countries, but of the general cheapening of the articles — object of external trade. The reverse holds good in the case of the comparison with the years 1919—1921, when there obtained peculiar monetary conditions as a result of the absence of stability of the monetary unit. In order to neutralise the influence of this factor (im this particular case—of the fall in the level of prices resp. the depreciation of the currency), it will be more fitting to take as our „indicator" for the „equalization" of the foreign trade of Bulgaria with each separate country the relation between the absolute sum of the balances to the total turnover of foreign trade.

An examination of the course of this relation (given in the last column of the table

по-голѣма, отколкото през предкризисния периодъ.

Заслужава отбелязване и обстоятелството, че следъ 1935 броятъ на превеситѣ на износа (на активнитѣ балансови салда) нараства значително въ сравнение съ цѣлия предшествуващъ периодъ.

III. Структура на външната търговия

Общо. Най-пълна и точна представа за структурата на външната търговия може да се получи безъ съмнение само следъ подробния анализъ на статистичнитѣ данни за всички по-важни стоки, които сж обектъ на тази търговия. Отъ тукъ не бива да се заключи, обаче, че нѣма потрѣбность и полза отъ една по-обща характеристика на структурата на българската външна търговия и на промѣнитѣ въ тази структура. Такава една по-обща характеристика може да ни даде, при известни условия, възможность за съпоставяне на развитието на външната търговия съ развитието на народното стопанство. Преди да преминемъ, прочее, къмъ анализа на даннитѣ за отдѣлнитѣ по-важни вносни и износни стоки ние ще се постараемъ да дадемъ най-обща характеристика на стоковия съставъ на българския вносъ и износъ.

Тукъ трѣбва да отбележимъ, че за тази целъ голѣмитѣ групи на Брюкселската международна номенклатура ни се струватъ не съвсемъ подходящи по следнитѣ съображения:

1. Липсата на последователностъ въ групирането на стокитѣ по степеньта на преработката прѣчи да се проследи напълно отражението на индустриализирането на страната върху структурата на външната търговия. Преждитѣ, напр., внасяни въ значителни количества за българската текстилна индустрия, сж отнесени къмъ групата готови произведения, макаръ че има особена група сурови метериали и полуфабрикати, и растящиятъ вносъ на прежди въ България през известни периоди би далъ неправилна представа за отражението на индустриалното развитие на страната върху външната търговия (чрезъ изкуственото надуване вноса на готовитѣ произведения). Отъ друга страна, групата храни и питиета обхваща редица готови индустриални произведения, които, за страни съ развита или развиваща се земедѣлска индустрия (преработка на земедѣлски произведения), представляватъ значителна часть отъ индустриалното производство и съ това се прѣчи пакъ на пълното очертаване на връзката между външната търговия и индустриалното развитие на страната.

above) will reveal four distinct periods: 1) a period of comparatively strong multilateral tendencies in the foreign trade of the country — from 1919 to 1923; 2) a period of considerable fluctuations, arising from the consequences of the conclusion of foreign loans — from 1924 to 1931; 3) a period of increasing bi-lateral character of the foreign trade of the country — from 1932 to 1935 and 4) a period of disturbance of the degree of „equalization" in the external trade with each separate country—from 1936 onwards. It is interesting to note that in 1935 the bi-lateral character of the foreign trade of Bulgaria was nearly twice as pronounced as during the pre-crisis period. Lastly, it should also be stated that after 1935 the number of the export balances (active balances of trade) shows a strong rising tendency, especially in comparison with the whole preceding period.

III. The General Structure of the Foreign Trade of Bulgaria

General. A most complete and exact idea of the structure of foreign trade may be obtained by means of a careful analysis of the statistical data relating to the more important goods, which are subject to international exchange. It does not follow, however, that no attempt should be made to give a more general characterisation of the structure of the foreign trade of Bulgaria and of the changes which have taken place in it. Besides, such a characterisation will, under certain conditions, enable us to compare it with the development of the national economy. Before passing on to the analysis of the statistical data relating to the more important import and export articles, therefore, it seems appropriate to make an attempt to give a very general characterisation of the goods-composition of the Bulgarian imports and exports.

It should here be mentioned that the large groups of the Brussels International Nomenclature do not appear to be very helpful in an analysis such as the present one, on account of the following considerations:

1. The lack of consistency in the grouping of import and export commodities according to their degree of transformation tends to conceal the full effects of the industrialisation of the country on its international trade. Yarns, for instance, imported in considerable quantities for the needs of the Bulgarian textile industry, are reported under the group „finished manufactured articles". Thus, the rising imports of yarns into Bulgaria during certain periods might give an erroneouus conception of the effects of the industriali-

2. Ако Брюкселската номенклатура не дава възможность да се очертае общата характеристика на структурата на вноса и на нейната динамика отъ една отъ най-важнитѣ гледни точки за страни като България, тя не подхожда и за характеризирането на структурата на износа и нейното развитие въобще. И тукъ много по-важно е да се анализира структурата отъ гледна точка на това, дали се изнасятъ сурови материали, или преработени, отчасти или напълно, произведения и какво участие взематъ въ износа по-важнитѣ отрасли на земедѣлското стопанство. Не е безъ значение, напр., дали се изнасятъ зърнени храни или брашна, които Брюкселската номенклатура поставя въ една и сѫща група. Даннитѣ за стоковия съставъ споредъ голѣмитѣ групи на Брюкселската международна номенклатура се намиратъ въ 4 таблици на приложение № 1.

Вносъ. За проследяването общата характеристика на структурата на вноса се проведе разграничението на следнитѣ петь групи: храни и питиета непреработени и не предназначени за по-нататъшна преработка, сурови материали, полуфабрикати, спомагателни материали и гориво, готови произведения. Поради технически затруднения за изчисляването на обема на вноса при машинитѣ, тѣ не сѫ включени въ групата готови произведения. (За състава на тѣзи групи вижъ номенклатурата на стр. 3).

Както се изтъкна вече по-горе, ценитѣ на стокитѣ отъ тѣзи групи претърпѣха не еднакви промѣни. Вследствие на това анализътъ на значението на всѣка отъ тѣзи групи и на тѣхното развитие по време възъ основа на даннитѣ за стойностьта води къмъ подценяване на онѣзи отъ тѣхъ, ценитѣ на чиито стоки сѫ спаднали сравнително по-силно и къмъ надценяване на онѣзи, ценитѣ на чиито стоки сѫ се повишили повече. Затова ние използувахме и тукъ метода на изчислението на обема.

Нека проследимъ най-напредъ развитието на вноса на тритѣ най-важни групи стоки. Вносътъ на сурови материали, който заемаше до преди нѣколко години сравнително малка часть отъ общия вносъ, показва общо взето, значително нарастване съ прекѫсване презъ годинитѣ 1924—1928. Ако се вземе за отправенъ пунктъ 1926, увеличението на вноса на сурови материали върви много стремително, съ две доста голѣми отклонения надолу въ 1930 и 1933. Презъ годинитѣ 1931, 1932 и 1934 общиятъ обемъ на вноса на сурови материали е почти два пѫти (съ 90%) по-голѣмъ отъ обема презъ 1926, а презъ 1936 и 1937 той нараства още повече (почти

sation of the country on its foreign trade On the other hand, the group „food, drink and tobacco" contains among others a number of finished manufactured (industrial) articles which, in the case of countries with a rising agricultural industry, represent a relatively large share of the volume of industrial production. In this case, too, the interaction of the industrialisation of the country on its foreign trade is more or less concealed.

2. It is of greater importance to analyse the structure from the point of view of the different categories of exports — it being more important to ascertain whether raw materials, semi-finished goods or finished products are exported — in order to determine the participation of the various branches of agricultural production in the export trade of the country. It certainly is of considerable importance to ascertain whether raw cereal foods or flour are being exported, which, however, can not be observed from any statistical table constructed according to the Brussels International Nomenclature — the two different articles being placed under one heading. The figures relating to the goods-composition — according to the main groups of the Brussels International Nomenclature — will be found in the four tables of Appendix № 1.

Imports. For the purposes of the present analysis of the structure of the imports of Bulgaria, the articles of importation were grouped in the following five categories: 1) food and drink (non-manufactured articles and articles not destined for further transformation); 2) raw materials; 3) semi-finished goods; 4) accessory materials and fuel, and 5) semi-finished manufactured articles. Owing to certain technical difficulties in the calculation of the volume of imports of machines, they have not been included in these groups. (The goods-composition of these groups has been described on p. 3).

As was mentioned above, the prices of the articles included in these groups were subject to different changes during the period under examination. Consequently, the analysis of the significance of each one of these groups and of the course of their development over a given period of time, carried out solely by means of the value data, results in a certain undervaluation of those articles, whose prices have risen or fallen relatively little.

The imports of raw material which, until recently, accounted for only a small share of the total volume of imports, show a strong tendency to increase, with an interruption during the period from 1924 to

140% увеличение въ 1936 и 207% въ 1937 спрямо 1926).

Вносътъ на полуфабрикатитѣ нараства почти съ сжщия темпъ, както вносътъ на суровитѣ материали до 1929. Следъ тази година вносътъ на полуфабрикатитѣ показва опредѣлена тенденция къмъ намаление, което се обяснява съ разширението на производството на нѣкои важни полуфабрикати на мѣстната индустрия (памучни прежди, втвърдени растителни масла и пр.). Следъ 1933 вносътъ на полуфабрикатитѣ остава подъ нивото отъ 1926. Едва въ 1937 той надхвърля съ малко това ниво.

Вносътъ на готовитѣ произведения (безъ машинитѣ) нараства само до 1924, следъ което започва да спада непрекжснато до 1933. Това спадане отначало бѣ по-слабо (до 1929), а по-късно се засили извънредно много — за една година (отъ 1929 до 1930) обемътъ на вноса на готовитѣ произведения спадна съ 38%, безъ това силно съкратяване да се

1928. If the year 1926 were taken as the starting point, the imports of raw materials would show a very steep rise with only two rather big downward fluctuations in 1930 and 1933. During the years 1931, 1932 and 1934, the general volume of imports of raw materials is nearly twice as large (90%) as its volume in 1926, while during 1936 and 1937 it rises still more (an increase of roughly 140% during 1936 and of 207% in 1937 in comparison with 1926). The rise in the imports of semi-finished goods goes hand in hand with the rise in the imports of raw materials up to 1929. After 1929, however, the imports of semi-finished goods show a clear tendency to contraction, partly as a result of the increased production of certain semi-finished goods of the home industries (cotton yarns, hard vegetable oils, etc.). After 1933 the imports of semi-finished goods remain below their corresponding level of 1926. That level was only slightly exceeded in 1937. The

11. Групови индекси на вноса — Group index numbers of imports. 1926 = 100

Години — Years	По обемъ — Volume					По стойность — Value				
	храни и питиета food and drink	сурови материали — raw materials	полуфабрикати semi-finished products	спомаг. материали и горивo—accessories and fuel	готови произведения manufactured articles	храни и питиета food and drink	сурови материали — raw materials	полуфабрикати semi-finished products	спомаг. материали и горивo—accessories and fuel	готови произведения manufactured articles
1919	19.3	3.1	13.5	29.3	49.9	6.9	1.2	8.0	17.5	27.0
1920	49.5	33.9	29.9	71.1	69.5	29.7	19.7	26.7	54.3	86.2
1921	70.8	70.4	56.0	80.5	102.4	37.4	31.0	43.1	53.6	65.3
1922	60.9	105.2	73.5	100.1	99.0	41.9	69.0	66.6	84.4	73.5
1923	79.5	166.2	98.1	86.2	116.0	55.4	115.7	91.8	73.0	89.4
1924	93.0	106.0	94.3	88.0	123.4	74.6	86.5	93.4	81.4	103.8
1925	109.2	133.2	112.2	95.5	113.8	110.3	136.7	119.9	94.9	111.2
1926	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1927	93.9	132.2	124.5	103.5	95.4	90.6	136.8	115.0	99.1	92.7
1928	103.0	133.8	135.1	121.2	92.8	101.5	155.2	131.7	106.2	96.2
1929	121.0	165.5	149.7	156.2	91.9	120.3	180.4	146.3	139.0	108.2
1930	77.2	130.6	95.2	123.3	57.1	58.8	106.2	80.1	104.7	59.1
1931	84.1	189.5	138.4	120.3	50.9	52.2	116.1	87.2	84.7	60.9
1932	75.0	189.5	145.4	110.5	47.2	43.2	96.6	76.7	74.3	39.4
1933	49.3	162.8	80.8	92.7	28.9	24.8	75.9	46.8	58.5	21.2
1934	58.4	189.6	89.3	104.7	30.5	26.4	90.3	44.2	61.7	22.2
1935	59.0	196.5	96.5	87.6	47.4	26.1	79.3	48.4	55.7	30.0
1936	75.7	238.9	96.3	96.5	51.9	31.1	99.8	50.4	59.1	32.4
1937	82.9	307.6	107.4	125.1	59.5	35.1	143.7	66.9	76.9	38.5

компенсира въ последствие поне отчасти. Презъ 1933 и 1934 вносътъ на готови произведения спадна 70% подъ обема презъ 1926. Едва въ 1935 и 1936 се почувствува наново осезателно увеличение на вноса на готови произведения, който въ 1936 достигна 50% отъ обема въ 1926 и 40% отъ максимума въ 1924.

Проследенъ по даннитѣ за стойностьта вносътъ на поменатитѣ три групи стоки показва, грубо казано, еднакво съкращение следъ 1929 до 1935.

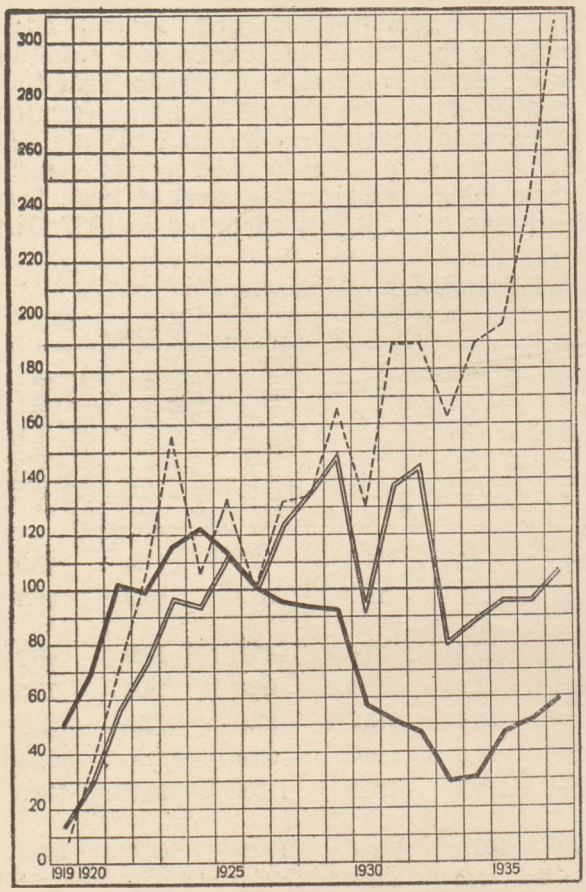

ДИАГРАМА 7. — DIAGRAM 7.
Групови индекси на обема на вноса (1926 = 100)
Group indices of the volume of imports (1926 = 100)
— — — сурови материали — Raw materials
полуфабрикати — Semi-manufactured products
готови произведения — Manufactured products

Съответно съ гореочертаното развитие на вноса на отдѣлнитѣ групи стоки значението имъ въ общия вносъ претърпѣ значителни промѣни. Най-очебийната и най-обща характеристика на тѣзи промѣни се състои въ това, че готовитѣ произведения отстъпиха къмъ 1928 първенството, което тѣ имаха дотогава въ общия вносъ на страната, на полуфабрикатитѣ.

imports of finished manufactured articles (without machines) show a continuous tendency to decrease after 1925. During the years from 1925 to 1929, the fall is not very considerable. After 1929, however, the volume of imports of finished manufactured articles rapidly declines, the decrease during 1930 being equal to 38%. During 1933 and 1934, the imports of finished manufactured articles are roughly 70% lower than their corresponding volume in 1926.

An examination of the value figures relating to the imports of the three above groups of articles will show that, roughly-speaking, the tendency to diminution after 1929 affects more or less equally all three groups. It was not until 1935 and 1936 that a marked increase in the imports of finished products came about, which reached during 1936 50% of their level (volume) of 1926 and 40% of the maximum of 1924.

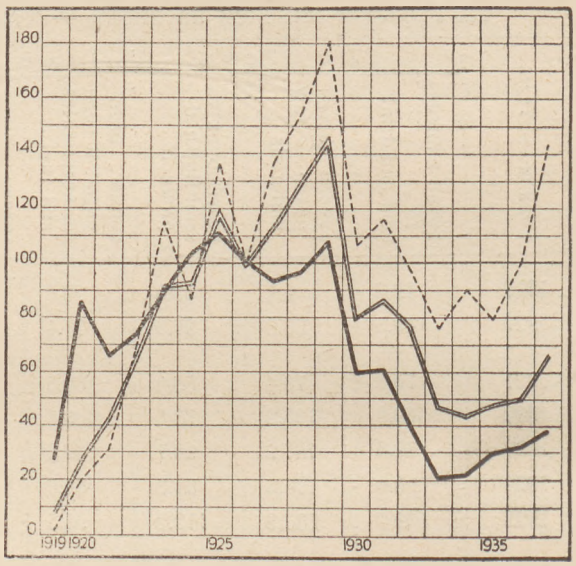

ДИАГРАМА 8. — DIAGRAM 8.
Групови индекси на стойностьта на вноса
Group indices of the volume of imports
— — — сурови материали — Raw materials
полуфабрикати — Semi-manufactured products
готови произведения — Manufactured products

Corresponding to this development of the imports of the various groups of articles, their significance for the general volume of exports was also subject to considerable changes. The most striking and evident of these changes relates to the diminution in the relative and absolute significance of the imports of finished products after 1928, the imports of semi-finished products acquiring a greater importance for the total volume of imports into the country.

Вносътъ на готовитѣ произведения, който въ 1919 заемаше надъ 3/4 отъ общия вносъ, спадна още следъ 1924 на по-малко отъ половината и продължи да губи отъ значението си до 1934, когато спадна почти на една пета отъ общия вносъ. Едва въ 1935 и 1936 дѣлътъ на готовитѣ произведения показва относително увеличение до кржгло 30%.

Вносътъ на полуфабрикатитѣ, напротивъ, увеличаваше своето относително тегло почти непрекжснато до 1932. Отъ 15% въ 1919 и 34% въ 1926, значението на полуфабрикатитѣ въ общия вносъ се покачи въ 1932 на 51%. Следъ това започна да се чувствува поменатото вече по-горе измѣстване на полуфабрикатитѣ отъ суровитѣ материали въ българския вносъ и тѣхниятъ дѣлъ спадна въ 1936 и 1937 на 38% (разбира се, това спадане стана отчасти и презъ последнитѣ две години изцѣло за смѣтка на увеличението дѣла на готовитѣ произведения).

Ако се проследи значението на отдѣлнитѣ групи възъ основа на даннитѣ за дей-

The imports of finished products, which accounted for nearly 3/4 of the total volume of imports in 1919, fell to less than 1/2 of the total volume of imports after 1924. The tendency to diminution in the volume of imports of finished products continues without interruption until 1934, when the relative share of this group of articles in the total volume of imports into the country amounts to less than one-fifth. During 1935 and 1936, however, there has come about a recovery in the imports of this group of articles, their relative share in the total volume of imports rising to 30%.

The imports of semi-finished products, on the contrary, rise in significance almost without interruption up to 1932. The relative share of this group of articles in the total volume of imports rises from 15% in 1919 and 34% in 1926, to 51% in 1932. After 1932, as has already been mentioned, there came about a rise in the relative share of the imports or raw materials and a corres-

12. Обща структура на вноса — General structure of imports

Години — Years	По обемъ — Volume					Постойность — Value				
	храни и питиета food and drink	сурови материали — raw materials	полуфабрикати semi finished products	спомаг. материали и горивo—accessories and fuel	готови произведения manufactured articles	храни и питиета food and drink	сурови материали — raw materials	полуфабрикати semi-finished products	спомаг. материали и горивo—accessories and fuel	готови произведения manufactured articles
1919	1.7	0.8	14.7	5.3	77.5	1.1	0.6	15.9	5.8	76.5
1920	2.6	5.6	19.5	7.8	64 6	2.0	4.3	22.8	7.8	63.1
1921	2.4	7.4	23.4	5.6	61.2	1.9	5.0	27.6	5.7	59.6
1922	1.8	10.1	28.0	6.4	53.7	1.6	8.5	32.3	6.8	50.8
1923	2.0	12.2	30.3	4.5	51.1	1.7	11.0	34.6	4.6	48.1
1924	2.3	8.4	29.6	4.6	55.1	2.1	7.7	33.0	4.8	52.4
1925	2.6	10.1	33.7	4.8	48.8	2.6	10.2	35.5	4.7	47.0
1926	2.7	8.6	34.2	5.7	48.8	2.7	8 6	34.2	5.7	48.8
1927	2.3	10.5	39.1	5.4	42.7	2.4	11.3	37.6	5.4	43.3
1928	2.5	10.2	41.0	6.2	40.1	2.4	11.7	39.5	5.3	41.1
1929	2.7	11.7	41.8	7.3	36.5	2.5	12.0	38.7	6.1	40.7
1930	2.6	14.0	40.3	8.7	34.4	2.2	12.6	37.5	8.2	39.5
1931	2.3	16.3	47.1	6.8	27.5	1.9	13.2	39.3	6.4	39.2
1932	2.1	16.8	51.0	6.5	23.6	2.0	14.1	44.3	7.2	32.4
1933	2.1	22.5	44.3	8.5	22.6	1.8	17.7	43.4	9.1	28.0
1934	2.3	23.6	44.0	8.6	21.5	1.9	20.5	39.8	9.3	28.5
1935	2.0	21.3	41.4	6.3	29.0	1.7	16.3	39.5	7.6	34.9
1936	2.4	23.9	38.1	6.4	29.3	1.8	18.8	37.6	7.4	34.4
1937	2.2	26.1	36.2	7.0	28.5	1.6	20.9	38.5	7.4	31.6

ствителната имъ стойность, значението на групата на готовитѣ произведения се увеличава изкуствено значително следъ 1929, а значението на останалитѣ групи се намалява изкуствено въ по-малка или по-голѣма степень.

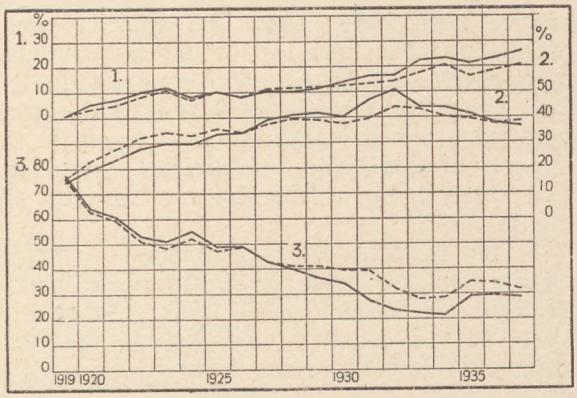

ДИАГРАМА 9. — DIAGRAM 9.
Структура на вноса (на сто отъ общия вносъ)
The structure of imports (per cent of the total imports).

——— обемъ / Volume
— — — стойность / Value

сурови материали . . . 1
Raw materials . . . 1
полуфабрикати . . . 2
Semi-manufactured products . . . 2
готови произведения . . . 3
Manufactured products . . . 3

За да вземемъ подъ внимание всички вносни стоки (въ досегашния анализъ не се включва вносътъ на машини, превозни срѣдства и пр.), нека проследимъ даннитѣ за стойностьта на вноса по категориитѣ стоки, които разграничава Главната дирекция на статистиката.

Общата структура на българския вносъ се характеризирва, споредъ тѣзи данни, съ това, че най-голѣмо значение иматъ въ него текстилнитѣ материали и издѣлия и металитѣ и тѣхнитѣ издѣлия (включително всички видове машини, вагони, инструменти и оржжия). Още преди войнитѣ тѣзи две категории стоки заемаха надъ половината отъ общата стойность на вноса. За последното предвоенно петилѣтие 1907—1911 текстилнитѣ материали и издѣлия съставляваха 30%, а металитѣ и металнитѣ издѣлия 25% отъ общия вносъ. Въ първитѣ години следъ войнитѣ вносътъ на текстилнитѣ материали и издѣлия надминаваше дори половината отъ общия вносъ въ страната (54·4% въ 1919, 50% въ 1920 и 43·2% въ 1921), докато вносътъ на метали и метални издѣлия заемаше незначителна часть (4% въ 1919, 12% въ 1920 и 18% въ 1921). Впоследствие, обаче, дѣлътъ на текстилнитѣ материали и издѣлия се сведе приблизително до размѣритѣ до преди войнитѣ, а дѣлътъ на металитѣ и металнитѣ издѣлия нарастна и продължава да нараства. Така, презъ петолѣтието 1926—1930 текстилнитѣ материали

ponding diminution in the imports of semi-finished products, the relative share of the latter group falling to 38% of the total volume of imports in 1936 and 1937. Of course, this decrease during the last two years took place partly at the expense of the group of finished products.

An examination of the relative significance of the various groups on the basis of the data relating to their actual values will show that the significance of the group of finished products is artificially raised after 1929, while the significance of the remaining groups is in a like manner lowered artificially to a greater or smaller extent.

In order to take into account all articles of importation (since the analysis made thus far does not include the imports of machines, other transport vehicles, etc.), let us examine the value figures relating to imports of the various groups of articles, as classified by the General Board of Statistics. In order to take into account all articles of importation (since the imports of machines, vehicles and other means of transport have been excluded from the analysis thus far) we must now examine the value figures relating to the various categories of goods, according to the classification of the G. B. S.

The general structure of the import trade of Bulgaria may thus be characterised with the great significance attached to the imports of textiles and textile materials, and to metals and their products, including all kinds of machines, instruments, and railway waggons. Even during the pre-war period these two groups of articles accounted for more than one-half of the total imports into the country. During the last five-year period before the wars (1907 — 1911) the textiles and textile materials accounted for 30%, and the metals and their products for 25%, of the total value of imports. During the first years after the World War the imports of textiles and textile materials accounted for more than one-half of the total value of imports into the country (54·4% in 1919, 50% in 1920 and 43·2% in 1921), while the imports of metals and their products were more or less insignificant (4% in 1919, 12% in 1920 and 18% in 1921). Later on, however, the relative share of the textile group was reduced roughly to its pre-war level, while the relative share of the metal group showed a continuous rising tendency. Thus, during the five-year period from 1926 to 1930, the textile group accounted for 34·2% of the total value of imports while the metal group accounted for 31·4%. During the five-year period from 1932 to 1936 inclusive these two groups accounted

и издѣлия заемаха 34·2% отъ общия вносъ, а металитѣ и издѣлията отъ тѣхъ (вкл. машинитѣ и пр.) — 31·4%. Презъ петолѣтието 1932 – 1936 тѣзи две категории стоки заемаха съответно 30·1% и 36·9%. Презъ последнитѣ три години отъ разглеждания периодъ вносътъ на метали и издѣлия отъ тѣхъ придоби още по-голѣмо значение, като нарастна на 46·4% въ 1935, на 44·5% въ 1936 и на 53·2% въ 1937. Дѣлътъ на текстилнитѣ материали напротивъ спадна съответно на 23·4%, на 24·3% и на 20%. Двѣтѣ категории заедно заематъ вече почти 3/4 отъ вноса, при което вносътъ на металитѣ и металнитѣ издѣлия започва да превишава съ много вноса на текстилнитѣ материали и издѣлия.

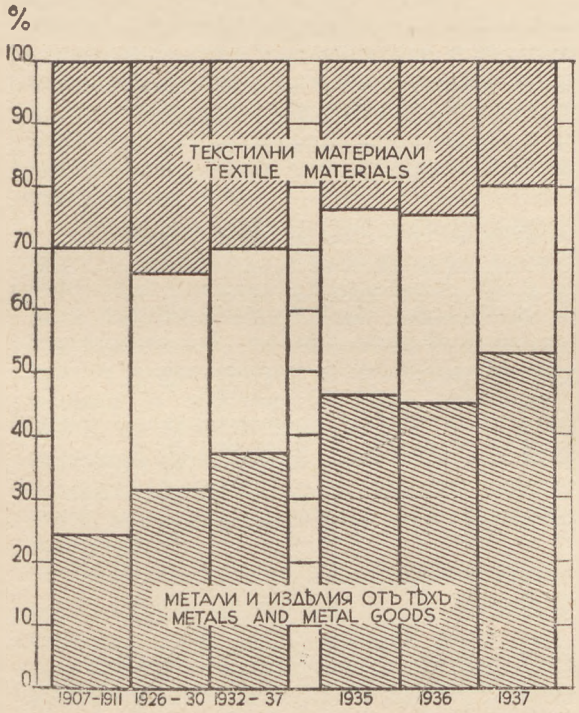

ДИАГРАМА 10. — DIAGRAM 10.
Вносъ на текстилъ, металъ и метални издѣлия (вкл. машини и пр.)
Imports of textile and metal and metal articles (incl. machines and other)

Това развитие се обяснява съ измѣстването на чуждестраннитѣ текстилни издѣлия отъ мѣстнитѣ и засилването на мѣстното производство на текстилни материали (главно растителни) отъ една страна и съ растящата индустриализация на страната и липсата на българска металургична индустрия отъ друга страна.

Значението на отдѣлнитѣ стоки и групи стоки въ българския вносъ се вижда отъ даннитѣ на следващата по-долу таблица, въ която стокитѣ и групитѣ стоки сѫ подредени по индустрии (сурови материали, полуфабри-

for 30·1% and 36·9% respectively of the total value of imports. During the last three years of the period under examination the relative share of the metal group in the total imports of the country rose still further — 46·4% in 1935, 44·5% in 1936 and 53·2 in 1937. On the contrary, the relative share of the textile group in the total imports fell to 23·4%, 24·3% and 20% during the years 1935, 1936 and 1937 respectively. These two groups, taken together, account for more than two thirds of the imports into the country, the metal group showing a tendency to surpass the textile group in relative importance for the import trade of the country This development is due to the considerable advance which has been made in the local production of textiles and the consequent replacement of foreign textiles and textile materials by home produced goods, as well as to the growing industrialisation of the country and the lack of a native metallurgical industry.

The significance of the separate articles and groups of articles for the import trade of Bulgaria is shown in the following table in which the articles and groups of articles have been given according to industries, raw materials, semi-finished products and finished articles—in order to show as clearly as possible the replacement of the imports of these articles by home-made goods and the expansion in the imports of raw materials and semi-finished goods in connection with the progressive industrialisation of the country.

In order to give a direct illustration of the development of the import trade in the separate commodities and groups of articles, index-numbers were calculated of the quantities of imports of the more important articles and groups of articles. The table № 14 shows very clearly those changes in the imports of the articles and groups of articles, leading to the changes in the general structure of the import trade of Bulgaria, which were analysed in the beginning of the present exposition. It is interesting to note at this point that, apart from the leather and the textile industries, which are the oldest industries in the country after the flour-milling industry, very considerable progress and, consequently, replacement of the foreign products, has been made by the metal, glassware and chemical industries and the industry for the production of vegetable oils during the last eight or ten years.

The replacement of the products of foreign industry has been considerable in the case of the metal industry, and more especially in the case of the wire and iron-nail industries. The local machine making industry,

13. Вносъ на по-важнитѣ стоки и групи стоки — Imports of more important goods and groups of articles

На сто отъ общата стойность на вноса — Per cent of the total value of imports

Години — Years	Сурови кожи — Hides	Раст. бои и дъбил. вещест. — Vegetable paints and tanning subst.	Кожи обработени Leathers	Каучукъ — Rubber	Каучукови издѣлия Rubber goods	Целулоза — Celloulose	Картонъ и хартия Cardboard and paper	Медь — Copper	Медни и месинг. издѣлия — Copper and brass products	Желѣзо на кюлчета и пръчки — Iron	Желѣзо полуобработено Semi-manufactured iron	Желѣзни издѣлия Iron goods	Машини за индустр., вкл. двигателитѣ — Machines for industrie, inc. motors	Машини земедѣлски Agricultural machines	Растителни масла Vegetable oils	Химикали — Chemicals	Стъклени издѣлия Glass ware	Други сурови матер. Other raw materials	Вълна — Wool	Вълнени прежди Woolen yarns	Вълнени платове Woolen cloth	Памукъ суровъ Raw cotton	Памучни прежди Cotton yarns	Памучни платове Cotton cloth
1919	0.0	0.8	3.1	0.0	0.1	—	0.3	0.1	0.1	0.1	0.9	0.6	0.1	0.1	1.8	1.7	0.2	1.0	0.0	0.0	3.6	0.0	10.1	37.0
1920	2.5	0.5	3.2	0.0	0.6	0.0	2.2	0.2	0.5	0.7	1.3	5.5	0.9	0.9	2.1	1.5	1.7	1.8	0.1	0.0	5.3	0.2	15.8	19.6
1921	2.6	0.3	2.8	0.0	0.5	0.0	3.7	0.6	0.5	1.8	1.3	6.4	2.6	1.6	0.9	1.8	2.2	0.9	0.8	0.1	5.0	0.1	15.2	14.4
1922	3.0	0.8	1.6	0.0	0.9	0.0	1.4	1.1	0.5	3.0	1.7	6.4	2.6	1.0	1.4	2.2	1.4	1.2	3.1	0.2	2.8	0.2	12.7	14.2
1923	4.1	0.8	1.4	0.0	0.9	0.0	1.9	1.1	0.3	1.8	1.2	5.7	3.4	1.2	1.4	1.7	1.4	1.4	4.3	0.2	3.4	0.2	16.2	13.3
1924	2.4	0.6	1.0	0.0	1.2	0.0	1.8	1.2	0.7	2.2	1.6	8.6	4.0	1.1	1.4	2.0	1.7	1.7	2.8	0.5	5.0	0.9	10.2	12.1
1925	3.3	0.5	0.8	0.0	1.4	0.0	1.9	0.8	1.0	1.6	1.4	5.4	4.6	1.7	1.1	1.5	1.1	1.8	2.9	0.7	3.5	0.3	10.9	11.1
1926	3.0	0.5	0.7	0.1	1.5	0.0	2.4	0.9	2.1	1.9	1.4	9.7	6.6	2.1	0.9	2.8	1.6	2.1	2.3	1.0	3.9	1.0	12.3	11.0
1927	3.9	0.9	0.6	0.1	1.4	0.0	2.2	0.8	1.0	1.6	1.3	5.7	5.8	2.4	0.7	2.6	1.4	2.0	2.6	1.9	3.4	1.4	14.0	10.6
1928	3.2	0.7	0.5	1.0	1.5	0.0	2.4	0.7	1.1	2.3	1.4	5.6	7.0	3.1	0.4	2.4	1.2	2.2	2.6	2.2	2.8	1.8	13.4	9.1
1929	3.2	0.5	0.4	0.1	1.5	0.0	2.3	0.8	1.1	3.1	1.4	7.3	7.6	2.0	0.3	2.1	1.3	2.3	3.0	2.2	2.8	1.6	9.8	6.8
1930	2.8	0.7	0.4	0.3	1.8	0.1	2.9	0.8	1.5	2.2	1.2	9.7	6.8	1.5	0.3	3.2	1.3	2.7	2.4	2.1	1.3	3.2	10.3	3.9
1931	3.8	0.8	0.4	0.3	1.1	0.2	2.5	0.7	0.8	2.5	1.4	12.4	5.9	0.8	0.3	3.6	1.3	2.3	3.4	3.6	0.7	2.5	12.3	4.8
1932	2.2	0.6	0.2	0.5	1.4	0.5	2.7	0.8	1.1	3.2	1.8	7.0	7.5	0.3	0.3	4.4	1.9	2.1	4.9	4.9	0.4	3.4	14.5	5.4
1933	2.5	0.8	0.2	0.4	1.1	1.2	2.1	1.2	1.8	5.5	2.3	4.6	8.9	0.4	0.2	5.0	1.6	2.6	4.4	3.8	0.2	6.5	10.8	4.0
1934	2.3	0.7	0.2	0.3	1.2	1.4	2.2	0.7	1.0	5.6	2.6	5.0	6.8	0.3	0.3	4.4	1.4	2.3	4.9	4.6	0.1	8.8	8.3	4.7
1935	1.9	0.8	0.3	0.2	0.9	0.9	2.0	0.4	1.5	4.6	2.2	8.2	9.4	0.5	0.2	4.3	1.0	1.6	2.8	3.6	0.1	5.5	5.8	3.9
1936	2.6	0.7	0.1	0.6	1.0	1.0	1.6	0.6	1.3	4.3	2.4	8.8	9.7	0.7	0.4	3.5	1.2	1.9	2.9	4.3	0.1	6.5	4.4	4.3
1937	3.0	0.7	0.2	0.6	0.8	1.2	1.2	0.2	0.9	5.3	2.4	5.6	19.3	1.1	0.5	3.6	0.8	1.1	2.5	3.0	0.1	5.4	3.3	3.5

кати и готови произведения), за да се очертае по-ясно измѣстването на вноса на готовитѣ произведения и засилването на вноса на суровитѣ материали и полуфабрикатитѣ.

За да се илюстрира прѣко развитието на вноса на отдѣлнитѣ стоки и групи стоки изчислиха се индексите на количествата на по-важнитѣ вносни стоки и групи стоки, групирани пакъ по индустрии. Помѣстената подолу таблица показва по единъ очебиенъ начинъ онѣзи промѣни въ вноса на отдѣлнитѣ стоки и групи стоки, които доведоха до измѣненията въ неговата обща структура, изследвани въ началото на тази глава. Трѣбва да се отбележи тукъ, че освенъ кожарската и текстилна индустрия — най-старитѣ индустрии въ страната следъ мелничарската, голѣмъ напредъкъ въ измѣстването на чуждестраннитѣ готови произведения и полуфабрикати отбелязаха презъ следвоенния периодъ, или по-право презъ последнитѣ 8—10 години металната, стъкларската, хартиената и химическата индустрии и индустрията за растителни масла.

Особено голѣмо е измѣстването на чуждестраннитѣ полуфабрикати за металната индустрия при тельта и гвоздеитѣ. Но и мѣстната машинна индустрия изнася на българския пазаръ все по-голѣми количества попрости индустриални и особено земедѣлски машини и орждия. Силното намаление на вноса на земедѣлски машини и орждия се обяснява (освенъ въ годинитѣ на острата стопанската криза) въ значителна степень съ развитието на производството на мѣстната индустрия.

Въ областьта на текстилното стопанство на България заслужава да се отбележи обстоятелството, че вълнената индустрия все още продължава да внася въ голѣма степень полуфабрикати (прежди и лента), докато памучната индустрия успѣ вече да произвежда голѣма часть отъ необходимитѣ ѝ полуфабрикати въ страната*). Отъ друга страна, обаче, вълнената индустрия отиде по-далечъ отъ памучната въ измѣстването на чуждестраннитѣ готови издѣлия. Докато вълненитѣ тъкани съставляватъ кржгло 2% отъ общия обемъ на вноса на вълнено-текстилнитѣ материали и издѣлия, памучнитѣ тъкани съставляватъ все още надъ 15% отъ общия обемъ на вноса на памучно-текстилнитѣ материали и издѣлия (до 1930 вносътъ на готовитѣ издѣлия съставляваше и за двете индустрии еднакъвъ процентъ отъ съответния вносъ).

*) Ср. д-ръ Ив. Стефановъ „Селско-стопанскитѣ материали въ българската индустрия" въ Трудоветѣ на Статистическия институтъ за стопански проучвания при Соф. държавенъ университетъ, кн. 4, 1936.

however, produces larger and larger amounts of relatively simple industrial and agricultural machines and implements. The significant contraction in the imports of agricultural machines and implements may be explained (with the exception of the years of economic depression) very largely with the rapid development of the home machine-making industry.

As regards the textile industry, it must be mentioned that the wool industry still continues to import large quantities of foreign wool and semi-finished products, such as yarns, while the cotton industry has already succeeded in producing the greater part of the semi-finished products of that industry within the country*. On the other hand, however, the wool industry has been more successful in replacing the finished products of foreign industry than the cotton industry. While the woollen cloths account for only 2% of the volume of the imports of the textile group, the cotton cloths still constitute over 15% of the volume of the imports of cotton-textile materials and products. Yet, up to 1930, the imports of finished goods constituted an equal percentage of the total imports of the two respective groups.

The Burden of Import Duties

The above tendency towards the replacement of the imports of foreign finished goods and semi-finished articles by the products of the home industry is due to a very large extent to the growing degree of protection accorded to the home industries. A general idea of the magnitude of the protection accorded to the home industries may be obtained from the figures relating to the customs-duties payable on Bulgarian imports. It is indeed true that, in evaluating these figures, one must bear in mind the fact that, after 1931, a part of the import duties collected have been levied on the raw materials used in the home industry.

As early as the 1923/24 financial year (April-March), the percentage of the import duties collected from the total imports subject to import duties amounts to 19·3%. With certain insignificant fluctuations below the above figure during 1924—1926, this percentage remains almost unchanged up to 1930. In 1932 it already amounts to 25·8%, reaching 28·6% in 1934. During the last three years the burden of import duties falls to 21·0% in 1935, to 23·7% in 1936 and 18·5%

* Cf. Dr. Iv. Stefanoff's Agricultural Products in Bulgarian Industry, printed in the Publications of the Statistical Institute for Economic Research at the State University of Sofia, № 4, 1936.

14. Индекси на количеството на вноса на по-
Index numbers of the quantity of more

Години—Years	Мѣдь—Copper	Медни и месингови издѣлия—Copper and brass products	Желѣзо необработено — Non-manufactured iron	Полуобработени издѣлия — Semi-manufactured products							
				желѣзо всичко iron	ламарина sheet-metal	ленти bands	ламарина бѣла tin-plate	тель wire	всичко total	гвозеи nails	релси rails
1919	3.3	1.0	0.9	7.5	15.6	1.0	10.1	0.0	1.3	3.4	—
1920	8.5	6.6	8.6	21.1	25.1	17.7	8.5	3.5	12.6	159.6	0.2
1921	42.9	15.5	44.1	49.3	52.5	46.7	43.0	14.1	25.4	188.2	3.8
1922	99.0	18.3	95.0	74.2	89.3	61.4	90.3	17.1	37.5	211.3	7.0
1923	127.7	59.9	77.1	69.2	74.5	64.6	62.2	22.4	43.6	208.0	22.4
1924	149.8	27.5	101.6	94.9	94.2	95.5	113.2	42.1	70.9	284.2	49.7
1925	124.8	78.4	111.1	123.9	139.1	111.0	108.7	73.3	48.1	163.8	11.8
1926	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1927	109.1	45.3	93.3	104.6	109.0	101.0	105.7	93.3	53.7	90.3	34.6
1928	109.6	59.8	154.8	130.1	148.6	114.5	138.9	90.0	52.2	62.8	24.9
1929	132.4	74.9	214.1	148.5	164.8	134.8	161.2	82.1	87.7	51.7	66.4
1930	81.2	63.0	94.6	72.1	94.8	52.9	103.6	37.9	68.7	24.3	55.2
1931	110.2	41.8	131.4	93.3	111.1	78.3	110.4	65.5	63.5	32.3	41.8
1932	138.0	45.5	146.1	103.4	116.2	92.5	127.3	14.4	46.0	20.3	51.2
1933	152.9	61.8	166.2	95.5	90.3	100.0	121.6	3.0	12.7	18.2	0.9
1934	110.8	35.9	174.5	111.1	120.8	102.9	126.5	1.6	13.7	20.9	5.5
1935	82.6	88.6	176.2	122.9	134.4	113.2	150.1	4.6	36.8	29.6	18.8
1936	113.6	74.8	168.1	150.5	155.5	146·3	174.4	7.4	47.0	23.1	29.6
1937	53.0	72.1	214.1	164.0	177.0	153.0	201.1	10.1	46.0	43.9	40.9

Митното бреме върху вноса

Очертаното по-горе развитие на вноса къмъ измѣстване на чуждестраннитѣ готови произведения и полуфабрикати, когато е на лице развитието на мѣстното производство, се дължи въ решаваща степень на голѣмия и засилващъ се до скоро индустриаленъ протекционизъмъ. Обобщаващъ изразъ за размѣра на този протекционизъмъ, доколкото той се провежда съ срѣдствата на митническата политика, даватъ даннитѣ за размѣра на митното бреме. Наистина, при преценката на тѣзи данни трѣбва да се има предъ видъ, че следъ 1931 една часть отъ митата обременява и суровитѣ материали за индустрията. Но голѣмитѣ увеличения на митното бреме, особено преди 1931, засѣгатъ въ голѣма степень готовитѣ произведения и полуфабрикатитѣ, чието производство въ страната е въ състояние да задоволява поне отчасти мѣстния пазаръ.

in 1937. This is partly due to the growing share of the imports on account of the various State Departments.

Exports. The general structure of exports was here characterised by means of grouping the articles into five categories: non-manufactured articles of vegetable growth, non-manufactured articles of animal origin manufactured articles of vegetable origin, manufactured articles of animal origin and products of non-agricultural origin. (Compare the Nomenclature on p. p. 3 & 4 for the goods-composition of these groups). Among the most important articles in the first group are: cereal foods, grapes, fresh fruit, vegetables; those in the second group—eggs; those in the third group — tobacco; in the fourth group — killed fowl and cheese and in the fifth — various kinds of ores.

In general, the group with the greatest importance for the exports of Bulgaria is that

важнитѣ стоки и групи стоки
important goods and groups of articles (продължава — continued

Машини-всѣкакви индустрии — Machines for various industries	Машини земедѣлски—Agricultural machines	Растително масло Vegetable oil	Текстилни материали и издѣлия — индекси на обема Textile materials and manufactures — Index numbers of volume								
			общо — total			вълн. индуст. — wool industrie			пам. индуст. — cot. indust.		
			сурови raw	полу-обраб. semi-manufactured	готови manufactured	сурови raw	полуобраб. semi-manufactured	готови manufactured	сурови raw	полуобраб. semi-manufactured	готови manufactured
0.2	5.3	100.3	1.4	19.7	173.8	0.1	0.0	3.5	0.1	23.0	111.5
12.8	27.6	139.3	10.6	46.9	110.2	6.2	0.7	84.7	11.4	54.3	105.5
51.0	95.3	91.8	32.7	78.1	123.6	39.9	7.1	104.8	1.6	90.0	117.9
83.3	65.1	165.8	103.4	65.0	114.0	140.2	27.6	71.4	8.3	72.6	123.2
113.2	82.5	215.0	162.5	110·8	136.9	219.8	23.7	86.2	16.9	121.6	138.5
89.0	72.2	201.2	105.0	76.4	147.3	146.2	71.5	181.4	8.7	72.9	135.0
110.0	109.2	178.3	130.1	112.9	137.3	168.6	91.8	126.8	32.6	110.0	136.7
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
107.8	144.8	80.5	134.4	151.8	112.2	119.0	178.8	96.7	162.1	148.9	116.9
158.9	216.4	38.8	158.5	164.8	100.6	127.9	217.5	93.4	203.7	155.2	102.8
179.4	148.2	32.6	192.8	151.4	94.2	172.6	266.4	105.2	226.8	134.3	88.5
85.6	70.0	32·7	165.2	103.8	31.4	100.0	184.0	30.6	321.1	88.9	29.3
90.5	60.4	30.3	233.3	184.2	37.1	190.2	387.0	25.9	355.1	151.4	40.2
86.7	16.3	34.4	277.2	196.6	31.6	214.8	453.2	14.3	431.3	170.7	36.1
70.0	11.7	14.6	264.3	70.8	14.1	148.4	245.9	5.1	548.9	52.7	17.4
51.2	15.2	20.3	341.3	84.3	16.7	150.9	294.8	3.6	821.9	65.6	22.0
103.3	15.2	19.3	331.6	84.5	18.6	169.0	388.5	4.7	727.1	61.5	23.9
95.8	43.7	37.0	382.3	79.0	24.2	152.8	487.3	6.3	952.9	43.1	31.1
145.3	89.8	13.0	460.1	83.2	27.8	157.6	475.1	5.8	1193.9	47.2	37.6

Още въ 1923/24 фин. година (априлъ—мартъ) процентътъ на събранитѣ мита отъ общата стойность на обложения съ мито вносъ възлиза на 19·3. Съ малки колебания надолу презъ 1924—1926 този процентъ остава до 1930. Въ 1932 вече той скача на 25·8, а въ 1934 достига дори 28·6. Презъ 1935, 1936 и 1937 митното бреме спада съответното на 21·0%, 23·7% и 18·5%. Последното спадане на митното бреме се дължи поне отчасти на растящия дѣлъ на държавнитѣ доставки.

Износъ. Общата структура на износа не характеризирахме посрѣдствомъ групиране на стокитѣ въ следнитѣ петь групи: непреработени полевъдни, непреработени скотовъдни, преработени полевъдни, преработени скотовъдни и неселско-стопански произведения. За стоковия съставъ на тѣзи групи сравнявай номенклатурата на страница 3 и 4. Въ първата група най-голѣмо зна-

of manufactured articles of vegetable growth (28% to 53%), followed — during the greater number of years — by the group of non-manufactured articles of vegetable growth, the third place falling to the group of non-manufactured articles of animal origin which, during the last few years, is running neck to neck with the previous group. The relative importance of the group of manufactured articles of animal origin is quite small (about 5%), while that of the group of products other than those of the rural economy — almost nil.

The more important groups of export articles show a very different course of development. The group of manufactured articles of animal origin shows a general tendency towards diminution after 1925, which is interrupted by relatively small increases during 1930, 1931 and 1935. During 1929, 1934 and 1936 the volume of exports of this

(продължение — end.)

Години — Years	Сурови кожи Hides	Растителни вещества бои и дъбила — Vegetable substances paints and	Кожи обработени Leathers	Каучукъ Rubber	Каучукови издѣлия Rubber products	Целулоза—Cellulose	Картонъ бубини и пр.—Cardboard, etc.	Амбалажна хартия Packing paper	Печатна хартия Printing paper	Хартия и картонъ общо — Total paper and cardboard	Химикали Chemicals	Стъклени издѣлия Glass-ware	Др. сурови матер. Other raw materials
1919	0.5	67.8	791.6	0.0	2.6	—	0.6	2.0	6.8	4.1	15.3	1.7	17.2
1920	47.6	76.6	830.0	7.1	31.5	0.0	28.5	26.9	58.4	44.0	20.7	38.1	40.5
1921	92.0	45.4	1308.3	14.3	38.5	64.0	37.6	105.7	147.2	108.2	34.1	88.5	54.7
1922	103.9	101.0	505.0	10.7	91.8	111.0	60.1	29.7	67.0	59.6	53.7	68.2	66.3
1923	161.5	137.4	638.3	32.1	93.5	129.8	74.8	78.4	117.5	98.1	48.8	97.0	100.7
1924	94.0	125.4	265.0	32.1	104.7	54.7	65.0	110.4	95.2	89.3	70.3	133.7	104.6
1925	135.1	122.1	175.0	100.0	136.2	38.5	114.4	91.1	123.0	114.9	74.5	105.1	119.4
1926	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1927	129.6	155.8	73.3	167.9	108.2	166.5	80.1	116.8	108.9	101.6	89.8	100.9	106.8
1928	97.0	158.4	56.7	396.4	125.6	111.2	81.6	165.4	136.8	125.2	92.2	90.1	163.8
1929	126.4	125.5	65.0	646.4	158.5	14.9	86.4	193.6	161.7	144.6	102.7	127.1	205.0
1930	95.0	95.0	30.0	975.0	109.4	445.3	40.7	121.7	125.4	99.1	100.0	50.5	180.8
1931	156.2	141.6	36.7	1721.4	79.7	1051.6	29.5	111.0	137.3	100.1	129.2	52.1	153.4
1932	88.9	108.9	20.0	3278.5	80.9	2426.7	20.9	85 1	145.1	97.0	127.0	72.9	137.1
1933	58.6	93.3	10.0	2160.7	41.2	3222.4	15.0	30.2	77 2	50.1	110.7	42.9	120.8
1934	60.4	95.8	10.0	1100.0	56.5	4311.2	17.4	53.3	85.5	59.2	117.1	22.3	118.7
1935	74.4	130.1	10.0	1078.6	70.6	4186.3	21.2	92.3	122.9	86.8	142.9	30.7	107.6
1936	98.6	122.7	68.3	2175.0	76.5	4685.1	18.4	37.0	114.9	72.0	126.7	40.7	107.9
1937	142.5	171.3	26.7	2646.6	99.4	6785.1	29.7	40.2	117.9	77.1	223.0	34.7	96.0

чение иматъ зърненитѣ храни, гроздето и прѣснитѣ плодове и зеленчуци, въ втората група яйцата, въ третата тютюнътъ, въ четвъртата — закланитѣ птици и сиренето и въ петата — рудитѣ.

Общо взето, най-голѣмо значение въ българския износъ има групата преработени полевъдни произведения (28 — 53%), следъ нея, за повечето години, следва групата непреработени полевъдни произведения, а на трето мѣсто следва групата непреработени скотовъдни произведения, която презъ нѣколко години конкурира за първенство съ предходната група. Сравнително много малко значение има групата преработени скотовъдни произведения (около 5%), а групата на неселско-стопанскитѣ произведения заема нищожно мѣсто.

Развитието на отдѣлнитѣ по-важни групи е доста различно. Преработенитѣ полевъдни произведения показватъ обща тенденция

group represents only two thirds of its volume of 1926.

The exports of non-manufactured articles of vegetable origin, which are greatly dependent on the harvest of cereal goods, are subject to most violent and irregular fluctuations. During the whole period after 1929, the volume of exports of this group is greater than its corresponding volume during the period from 1925 to 1929, being three times larger in 1931, twice as large in 1932, and considerably above its level of 1925 — 1929 during 1934 and 1935. During 1936 and 1937, however the exports of these products rise by nearly 200% in comparison with their 1925 — 1929 level.

In general, the exports of non-manufactured articles of animal origin show a tendency to increase. As regards the first post-war years this tendency may be explained by the very reconstruction of the cattle-rasing industry

15. Митно бреме върху българския внос
The Burden on Bulgarian import duties
хиляди лева — 1000 leva

Години Years	Общо внос Total imports	Сборъ отъ мита (специфични и адвалорни) Total of duties (specific and ad valorem)	на сто per cent
1920/21 *	2,534,934	169,753	6·70
1921/22 *	3,077,402	394,658	12·82
1922/23 *	4,534,993	873,949	19·27
1923/24	5,136,755	1,010,180	19·67
1924	5,678,324	1,020,442	17·97
1925	7,834,015	1,076.220	13·74
1926	5,630,982	958,579	17·02
1927	6,197,210	1,054,238	17·01
1928	7,108,747	1,175,277	16·53
1929	8,324,633	1,373,732	16·50
1930	4,589,725	749,955	16·34
1931	4,660,063	871,977	18·71
1932	3,471,233	893,795	25·75
1933	2,202,256	585,917	26·61
1934	2,747,232	643,713	28·64
1935	3,008,954	630,656	20·96
1936	3,181,068	754,511	23·72
1937	3,255,530	913,822	18·50

* Финансови години (априлъ — мартъ).
* Financial years (April — March).

къмъ спадане следъ 1925, която се прекъсва съ сравнително малки увеличения на обема на износа презъ 1930, 1931 и 1935. Презъ 1929, 1934 и 1936, обемътъ на износа на тази група съставлява само $^2/_3$ отъ обема презъ 1926.

Износътъ на непреработенитѣ полевъдни произведения, който се влияе силно и непосрѣдствено отъ реколтата на зърненитѣ храни, е подхвърленъ на най-голѣми неправиломѣрни колебания. За цѣлия периодъ следъ 1929 обемътъ на този износъ е по-голѣмъ отъ обема презъ периода 1925—1929, като за 1931 и 1932 превишаването е съответно трикратно и двукратно, а за 1934 и 1935 то е вече сравнително малко. Презъ 1936 и 1937 износътъ на тѣзи произведения нараства повече отъ два пѫти въ сравнение съ периода 1925—1929.

Общо взето износътъ на непреработенитѣ скотовъдни произведения показва тенденция къмъ разширение. Тази тенденция се обяснява за първитѣ следвоенни години

which had to take place after the war and its repercussions on this branch of the national economy. There obtained a contraction in the exports of non-manufactured articles of animal origin in 1928 and 1929. During the two following years, however, the exports of these products attained record levels. The impact of the economic depression on the markets of the non-manufactured products of animal origin was not felt until 1933 and 1934, when the exports of these products once again contracted substantially from their previous record levels. After 1934, however, the exports of this group of articles rise quite rapidly, exceeding during 1937 their corresponding level of 1926 by 37%.

The exports of manufactured articles of animal origin rise considerably during 1927 and 1928, after which there develops a general tendency towards diminution, which lasts until 1935, when the volume of exports of this group still remains larger than its cor-

съ възстановяването на самото скотовъдство следъ пораженията, които му нанесоха войнитѣ. Презъ 1928 и 1929 имаше намаление на този износъ, но въ 1930 и 1931 той изведнъжъ достига небивали до тогава размѣри. Въздействието на стопанската конюнктура върху свиването на пазаритѣ за непреработенитѣ произведения отъ животински произходъ се почувствува едва въ 1933 и 1934, когато за втори пѫть износътъ на тѣзи произведения се значително съкрати въ сравнение съ предходнитѣ години на максималенъ износъ. Отъ 1934 насамъ, обаче, износътъ на тази група стоки нараства доста бързо и въ 1937 надвишава нивото отъ 1926 съ 37 %.

Износътъ на преработенитѣ скотовъдни произведения показва силно увеличение презъ 1927 и 1928, следъ което започва обща тенденция къмъ спадане до 1935, когато обемътъ на този износъ остава все пакъ по-голѣмъ отъ обема презъ 1925 и 1926. Едва въ 1936 износътъ на преработени скотовъдни произведения пакъ се увеличава.

Силното спадане на ценитѣ на металитѣ на свѣтовния пазаръ предизвиква голѣмо съкращаване на и безъ това малкия износъ на руди следъ 1929, което достигна въ 1933 почти 20% отъ нивото презъ периода 1925—1929. Съ 1934 започва бавно частично възстановяване на този износъ, който и въ 1936 достигна едва 40% отъ обема презъ 1925 до 1929.

Проследено по даннитѣ за действителната стойность, развитието на износа на отдѣлнитѣ групи стоки представлява съвършенно друга картина. Така, напр., стойностьта на износа на преработенитѣ полевъдни произведения показва увеличение до 1929, докато обемътъ на сѫщия износъ се силно съкращава; следъ 1929 стойностьта спада силно до 1932, докато обемътъ се колебае надъ нивото отъ 1929. Стойностьта на непреработенитѣ полевъдни произведения достига максимума въ 1927 и огромното увеличение обема на износа презъ 1931 не бѣ достатъчно, за да компенсира сгромолясването на ценитѣ, за да се достигне поне максимума на стойностьта за 1927; следъ 1931 стойностьта веднага спада подъ нивото отъ 1925 — 1929, докато обемътъ остава надъ това ниво. Следъ 1931 стойностьта при всички групи показва значително спадане почти до 1934 и известно съвземане презъ 1935 и 1936.

Очертаното по-горе развитие на износа на отдѣлнитѣ групи стоки предизвиква съответни измѣнения въ значението на тѣзи групи въ общия износъ. Сравнително най-постоянно остава значението на групата

responding volume of 1925 and 1926. The exports of manufactured articles of animal origin do not exhibit a tendency towards expansion until 1936.

The great fall in the prices of metals in the international markets is reflected in a diminution of the exports of various ores after 1929, which fell to nearly 20% of their volume of 1925—1929 during 1933. From 1934 onwards, however, there has been a recovery in the exports of ores, which, however, in 1936 are still by 40% under their volume of the average of the period from 1925 to 1929.

An examination of the development of the exports of the various articles according to their actual market values will yield an entirely different picture. Thus, for instance, the value of exports of manufactured articles of vegetables growth shows a rising tendency up to and including 1929, while the volume figures show a considerable reduction. After 1929 the value figures are rapidly falling until 1932, while the volume figures fluctuate around and above their level of 1929. The value of the exports of non-manufactured articles of vegetable growth reaches its highest level during 1927 and the great increase in the volume of exports during 1931 could not compensate the catastrophical fall in the price level, so as to reach at least the high point of 1927. After 1931 the value of the exports of non-manufactured articles of vegetable growth falls at once under the average level of the period from 1925 to 1929, while the volume remains above this level. After 1931 the value of the exports of all groups of articles shows a considerable diminution which lasts up to and including 1934. During 1935 and 1936, however, there has been a certain recovery in the exports of non-manufactured articles of vegetable growth.

The above analysis of the development of the exports of the various groups of articles points to certain corresponding changes in the relative importance of these groups for the total exports of the country. The relative share of the group of non-manufactured articles of animal origin is, in general, most stable, while the two remaining groups of manufactured and non-manufactured articles of vegetable growth show opposite changes in relation to their importance for the export trade of the country.

The value figures reflect, on the whole, a certain exaggeration of the importance of the manufactured articles of vegetable growth and a corresponding undervaluation of the importance of the groups of manufactured articles of animal origin.

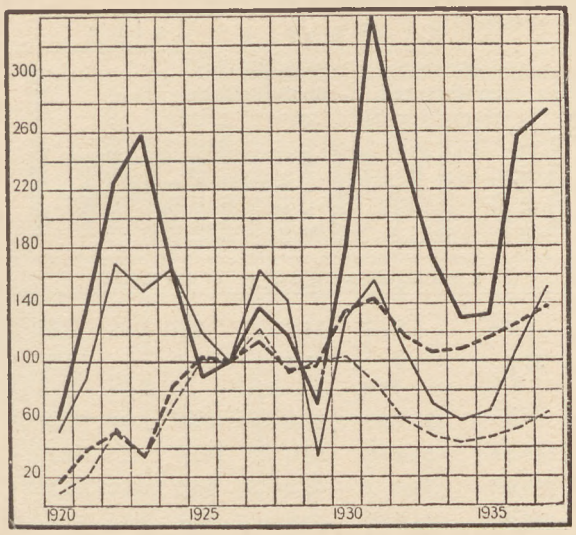

ДИАГРАМА 11. — DIAGRAM 11.

Групови индекси на износа (1926 = 100). Непреработени селско-стопански произведения

Group indices of exports (1926 = 100). Non-manufactued agricultural products:

———	по обемъ volume	полевъдни of vegetable origin
———	по стойность value	
— — —	по обемъ volume	скотовъдни of animal origin
— — —	по стойность value	

непреработени скотовъдни произведения, докато останалитѣ две голѣми групи непреработени и преработени полевъдни произведения показватъ противоположни промѣни въ значението си въ общия износъ.

Даннитѣ за стойностьта даватъ, общо взето, едно изкуствено надценяване значението на преработенитѣ полевъдни произведения и едно изкуствено подценяване значението на непреработенитѣ полевъдни и на непреработенитѣ и преработени скотовъдни произведения. (Табл. 17).

Общата структура на българския износъ и настжпилитѣ въ нея промѣни могатъ да се проследятъ по-подробно на ржка съ даннитѣ за участието на нѣколко най-важни категории стоки, споредъ номенклатурата на българската търговска статистика (публикувана на френски езикъ въ специалната публикация „Статистика на външната търговия“[1]).

Въ даннитѣ на табл. 18 намира отражение измѣнението на структуратана българското земедѣлско стопанство, вследствие на войнитѣ и на стопанската трансформация. Откжсването на зърнено-производителната область Добруджа и присъединение на тютюно-про-

[1]) Тѣзи данни се отнасятъ до стойностьта безъ елиминиране измѣненията на ценитѣ.

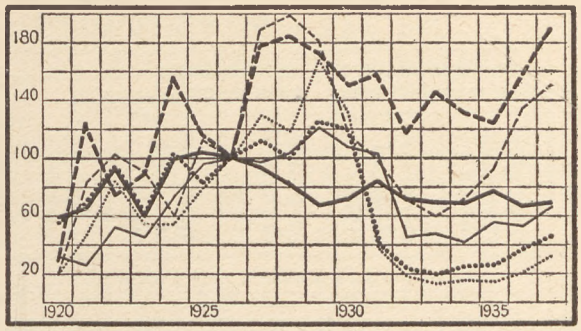

ДИАГРАМА 12. — DIAGRAM 12.

Групови индекси на износа (1926 = 100) Преработени селско-стопански произведения и неселскостопански прозведения

Group indices of exports (1926 = 100). Manufactured agricultural products and non-agricultural products :

———	по обемъ volume	полевъдни of vegetable origin
———	по стойность value	
— — —	по обемъ volume	скотовъдни of animal origin
— — —	по стойность value	
.....	по обемъ volume	не селскостопански non-agricultural
.....	по стойность value	

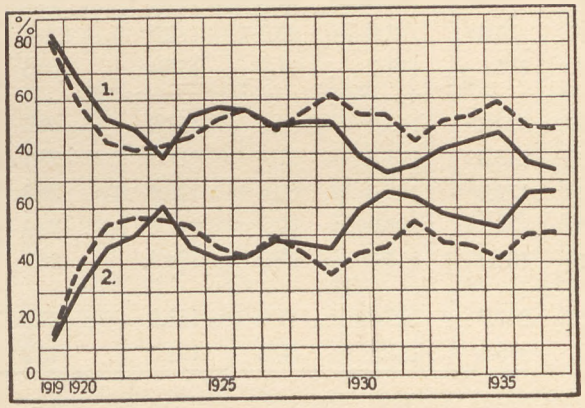

ДИАГРАМА 13. — DIAGRAM 13.

Структура на износа (на сто отъ общия износъ)

The structure of exports (per cent of the total exports)

———	по обемъ volume	преработени селско-стопански произведения. 1
— — —	по стойность value	manufactured farm products . . 1
———	по обемъ volume	непреработени селско-стопански произведения 2
— — —	по стойность value	raw farm products 2

The general structure of the Bulgarian exports and the changes which have taken in it may be examined in greater detail when juxtaposed to the figures relating to the participation of some of the more important groups of articles, according to the nomenclature of the official statistics of the foreign trade of Bulgaria (to be found in French in the Publication of the G. B. C.—„Statistics of Foreign Trade“[1]).

[1]) These figures relate to the value of exports and do not eliminate changes in the level of prices.

16. Групови индекси на износа — Group index numbers of exports

Години — Years	По обемъ — Volume					По стойность — Value				
	непреработени non-manufactured		преработени manufactured		неселскосто-пански non-agricultural	непреработени non-manufactured		преработени manufactured		неселскосто-пански non-agricultural
	полевъдни of vegetable origin	скотовъдни of animal origin	полевъдни of vegetable origin	скотовъдни of animal origin		полевъдни of vegetable origin	скотовъдни of animal origin	полевъдни of vegetable origin	скотовъдни of animal origin	
	произведения — products					произведения — products				
1919	1.0	9.1	26.3	29.6	26.3	0.7	5.8	14.8	9.6	12.6
1920	60.8	16.6	59.1	28.1	55.7	51.3	9.9	31.6	19.1	19.6
1921	138.7	39.3	65.5	125.4	69.8	90.1	21.4	26.6	83.0	47.2
1922	225.0	52.3	93.8	74.6	92.1	169.5	54.5	52.6	103.0	84.1
1923	258.3	34.8	58.9	89.3	61.0	150.6	33.8	45.0	90.2	55.1
1924	162.0	83.6	99.7	157.5	102.0	165.3	71.9	74.0	60.8	54.8
1925	89.6	102.7	104.1	116.2	82.0	120.7	102.5	95.7	113.1	79.1
1926	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1927	137.6	114.5	93.1	177.6	112.9	164.4	123.6	97.1	189.1	129.0
1928	118.7	94.3	81.0	184.6	99.6	143.3	92.9	103.6	198.3	118.4
1929	70.2	97.9	67.0	172.7	126.1	34.6	99.6	121.6	181.2	167.0
1930	177.1	134.7	71.7	150.4	119.5	131.1	103.8	107.5	115.6	131.8
1931	339.5	143.2	84.8	157.6	40.5	156.8	85.4	103.1	100.1	38.9
1932	245.3	117.5	71.4	117.3	23.7	108.2	59.5	46.0	70.8	18.3
1933	172.0	106.3	69.6	145.6	20.1	70.0	48.7	46.7	60.9	13.5
1934	130.2	108.0	67.7	131.4	25.4	58.3	43.4	41.1	70.9	15.9
1935	132.3	116.7	76.9	124.2	26.1	66.8	47.1	56.3	92.5	13.8
1936	257.7	126.3	67.0	155.9	37.6	113.4	53.9	53.0	135.6	20.6
1937	275.6	137.2	69.3	191.3	45.8	152.2	64.8	66.1	151.8	32.0

изводителни райони въ Южна България измѣстиха центъра на тежестьта на българския износъ отъ зърненитѣ храни върху тютюна. Участието на зърненитѣ храни се намали относително 3 1/2 пжти въ сравнение съ довоенното петолѣтие, а тютюнътъ зае първото мѣсто въ износа на България — около 40 % отъ общата стойность на последния.

Отъ друга страна, развитието на птицевъдството и разнообразяването на полевъдството презъ следвоенния периодъ увеличи значението на износа на хранителнитѣ произведения отъ животински произходъ почти два пжти и на износа на грозде, плодове, зеленчуци и маслени семена петь пжти презъ петолѣтието 1931—1935 въ сравнение съ довоенното петолѣтие. Презъ 1935 износътъ на грозде, плодове, зеленчуци и семена достигна дори 21 % отъ общия износъ.

Презъ време на стопанската криза износътъ на розово масло спадна извънредно

The figures given in the following table (№ 18) reflect the changes which have taken place in the structure of the Bulgarian agricultural economy as a result of the wars and the movement towards transformation. The territorial changes which were imposed on Bulgaria by the Neuilly Peace Treaty, i. e., the withdrawal of the cereal producting region of Dobrudja and the annexation of the tobacco-growing region in South Bulgaria, resulted in a diminution of the significance of cereal foods to the export trade of the country and in a rise of the importance of the exports of tobacco. The relative share of the exports of cereal foods in the total exports of the country fell approximately 3 1/2 times in comparison with the pre-war period, while tobacco assumed the first place in the exports from the country — roughly 40 % of the total value of all exports.

On the other hand, the increase in poultry-farming and the greater variety of the field-

17. Обща структура на износа — General structure of exports

На сто отъ общата сума — Per cent of total sum

Години — Years	По обемъ — Volume					По стойность — Value				
	непреработени raw		преработени manufactured		неселскостопански — non-agricultural	непреработени raw		преработени manufactured		неселскостопански — non-agricultural
	полевъдни of vegetable origin	скотовъдни of animal origin	полевъдни of vegetable origin	скотовъдни of animal origin		полевъдни of vegetable origin	скотовъдни of animal origin	полевъдни of vegetable origin	скотовъдни of animal origin	
	произведения — products					произведения — products				
1919	1.0	12.2	77.5	6.9	2.4	1.3	13.9	78.1	4.0	2.7
1920	23.2	8.3	64.9	2.5	1.1	31.7	8.0	56.2	2.7	1.4
1921	33.4	12.4	45.4	6 9	1.9	41.1	12.7	35.0	8.7	2.5
1922	38.1	11.6	45.8	2.9	1.7	39.8	16.7	35.7	5.5	2.3
1923	51.6	9.1	33.9	4.1	1.3	42.9	12.6	36.9	5.9	1.8
1924	27.0	18.2	47.8	6.0	1.1	33.5	19.1	43.3	2.8	1.3
1925	17.3	23.6	52.7	4.7	1.7	21.3	23.7	48.8	4.6	1.6
1926	18.1	23.6	52.1	4.1	2.1	18.1	23.6	52.1	4.1	2.1
1927	24.4	24.0	43.1	6.5	2.1	24.8	24.3	42.1	6.5	2.3
1928	24.2	22.8	43.0	7.8	2.2	23.0	19.6	47.9	7.3	2.2
1929	17.1	28.3	42.6	8.7	2.3	14.9	20.5	55.0	6.5	3.1
1930	31.2	28.1	33.0	5.5	2.2	21.2	21.9	50.1	4.3	2.5
1931	44.2	22.1	28.0	4.3	0.6	26.5	18.8	50.0	3.9	0.8
1932	41.0	23.3	31.2	4.1	0.4	32.1	23,1	39.4	4.8	0.6
1933	33.5	24.6	35.6	5.9	0.4	24.6	22.5	47.4	4.9	0.6
1934	28.0	27.5	38.0	5.9	0.6	23.2	22.5	47.1	6.5	0.7
1935	25.8	26.9	39.1	7.7	0.5	21.3	19.6	51.8	6.8	0 5
1936	38.3	24.5	28.6	8.0	0.6	30.7	19.0	41.3	8.4	0.6
1937	41.9	24.0	26.6	6.8	0.7	32.7	18.2	49.8	7.5	0.8

много (повече отъ два пжти) отчасти и подъ въздействието на структурни фактори - измѣстването на розовото масло въ парфюмерийната индустрия отъ синтетично добити масла.

Аналогично положение имаме и при пашкулитѣ, пазарътъ на които се стѣсни не само поради намаленитѣ доходи, но и следствие разширяването консумацията на изкуствената коприна. Тѣхниятъ износъ спадна петь пжти.

Значението на отдѣлнитѣ по-важни износни стоки може да се проследи по даннитѣ на таблица 9.

Износътъ на отдѣлнитѣ по-важни стоки се е развивалъ въ общи черти по следния начинъ. Максималниятъ износъ на тютюнъ бѣше презъ 1924—31,650 тона и презъ 1925 —33,650 тона. Следъ 1928 той се движеше между 20,000 и 24,000 тона, макаръ производството да се е колебаело много повече.

Износътъ на пшеница спадна значително следъ 1922, когато бѣше достигналъ 105,000

crops during the post-war period contributed towards the rise of the significance of the exports of food-products of animal origin (showing a two-fold increase) and to the exports of grapes, fruit and vegetables (showing a five-fold increase) during the five-year period from 1931 to 1935, in comparison with the pre-war period of five years. During 1935 the exports of grapes, fruit and vegetables accounted for as much as 21 % of the total value of all exports from the country.

During the period of economic depression the exportation of rose-oil shrank considerably (more than two times) — partly due to certain structural factors, such as the substitution of rose-oil in the perfume industry with synthetically produced oils.

The exportation of cocoons offers an analogical case, since the markets of this product were restricted not only on account of the lower incomes of the population, but also as a result of the rising consumption of ar-

18. Процентно участие на най-важнитѣ категории износни стоки
Percentage participation of the more important categories of export goods

На сто отъ общата стойность на износа — Per cent of the total value of exports

Категории стоки — Goods	1907—11	1926—30	1931—35	1935	1936	1937
Хранителни продукти отъ животински произходъ — Food products of animal origin . .	10.4	14.3	18.7	18.2	19.5	14.7
Зърнени храни, брашна, трици, варива—Cereals, flour, pollards. beans and similar plants . .	66.0	18.9	18.2	4.6	17.3	22.2
Плодове, зеленчуци, фуражъ, семена — Fruits, vegetables, forage, seeds.	1.9	5.0	10.2	21.0	15.5	13.3
Колониални произведения (тютюнъ) — Grocery (tobacco)	1,3	39.4	41.0	43.1	32.6	32.5
Парфюмерия (розово масло) — Perfumes (attar of roses).	4.1	3.9	1.5	1.5	1.4	1 6
Кожи и кожени издѣлия — Leathers & leather articles	2.9	5.5	3.6	3.6	4;4	5.8
Текстилни материали и издѣлия (пашкули) — Textile materials & articles (cocoons). . . .	6.0	3.4	0.7	0.5	0.7	0.3
Общо за изброенитѣ групи-стоки — Total for all groups of goods.	92.6	90.4	93.9	92.5	90.3	90.4

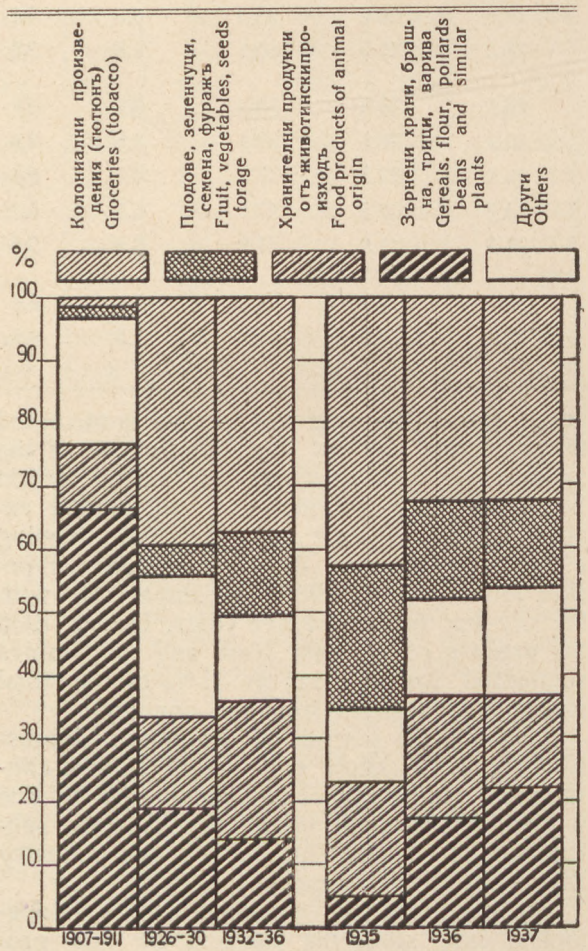

ДИАГРАМА 14. — DIAGRAM 14.

Структура на износа (на сто отъ общата стойность)
The structure of exports (per cent of the total value)

tificial silk. The exports of cocoons shrank to one fifth of their former value.

The development of the exports of the more important articles of export may be sketched as follows. The maximum exports of tobacco took place in 1924 — 31,650 tons, and in 1925, with 33,650 tons. After 1928 the exports of tobacco fluctuated around a figure of 20,000 to 24,000 tons, in spite of the fact that the tobacco-crops showed even greater fluctuations.

The exports of wheat fell considerably after 1922, when they reached 105,000 tons. The exports of wheat did not rise again to considerable dimension until the years 1931 and 1932, when the maximum figure of exports for the whole post-war period was attained—242,700 tons and 172,900 tons respectively. During 1936 and 1937 the exports of wheat showed another increase, reaching 124,400 and 193 500 tons respectively. The exports of maize showed a greater degree of stability, though here, too, there may be observed considerable fluctuations from one year to another: 211,100 tons in 1924, 46,460 tons in 1928, 191,600 tons in 1930, 168,200 tons in 1932, 5,156 tons in 1935 and 104,100 tons in 1936.

The exports of beans could not attain their level of 1923 and 1924 for a long time indeed, showing wide annual fluctuations: 34,300 tons in 1923, 35,800 tons in 1924, 32,600 tons in 1933, but falling to 24,450 and to 22,000 tons in 1936, respectively 1937.

The exports of eggs showed an almost continuous expansion up to 1931 (22,400 tons),

19. Износъ на по-важнитѣ стоки — Exports of more important goods

На сто отъ общата стойность на износа — Per cent of the total value of exports

Години — Years	Птици живи и заклани Fowl-live and killed	Яйца — Eggs	Пшеница — Wheat	Ечемикъ — Barley	Царевица — Maize	Фасулъ — Beans	Брашно — Flour	Грозде — Grapes	Рапица — Rapeseed	Тютюнъ на листа Raw tobacco	Розово масло Attar of roses	Овчи кожи сурови Sheep hides	Агнешки кожи сурови Lamb hides	Кози кожи сурови Goat hides	Ярешки кожи сурови Kid hides	Пашкули — Cocoons	Други стоки — Other goods	Всичко — Total
1919	—	—	0.1	0.0	—	0.0	0.2	—	—	67.9	4.2	3.9	5.5	0.0	3.5	3.1	11.6	100.0
1920	0.0	0.2	4.9	2.1	16.3	0.0	1.0	—	—	59.0	3.0	1.0	3.3	0.4	1.1	1.2	6.5	100.0
1921	0.5	3.9	17.3	2.6	5.9	3.3	4.3	0.0	—	41.2	1.3	0.0	0.6	0.0	0.7	2.5	15.9	100,0
1922	0.3	8.2	14.5	2.9	5.5	3.1	3.4	—	0.0	46.6	1.1	0.1	0.7	0.1	0.6	1.9	11.0	100.0
1923	0·2	6.7	12.2	1.5	11.6	6.1	2.3	—	0.1	43.1	1.6	0.1	0.7	0.2	0.8	3.1	9.8	100.0
1924	0.3	9.7	1.4	1.3	17.1	6.5	1.9	0.0	0.0	47.7	1.5	0.2	1.2	0.2	0.8	1.7	8.5	100.0
1925	0.4	11.8	4.5	1.7	10.2	1.1	3.6	0.0	0.4	46.9	1.4	0.3	1.6	0.1	0.9	3.3	11.8	100.0
1926	0.5	14.4	5.0	2.0	6.9	1.7	8.7	0.0	1.2	36.7	3.7	0.3	1.8	0.2	1.0	3.1	12.8	100.0
1927	0.7	12.9	4.3	6.6	8.1	0.7	2.5	0.1	0.6	31.7	2.8	0.4	2.8	0.2	1.6	2.7	21.3	100.0
1928	0.8	9.1	2.4	3.1	4.2	0.7	1.4	0.2	6.5	36.0	3.9	0.3	3.2	0.2	1.7	4.2	22.1	100.0
1929	0.8	11.5	0.3	1.4	6.1	2.1	0.2	0.5	0.0	45.3	4.2	1.9	3.0	0.3	1.2	2.9	20.0	100.0
1930	1.6	14.3	2.4	1.7	8.7	2.0	0.4	0.5	1.5	42.9	3.1	0.1	2.2	0.2	1.2	1.2	16.0	100.0
1931	2.4	14.3	10.3	1.9	5.0	1.0	1.5	0.6	1.0	43.5	1.4	0.0	1.4	0.0	0.6	0.7	14.4	100.0
1932	3.9	18.5	12.7	0.3	8.6	2.3	2.4	1.6	0.1	31.9	1.1	0.0	1.4	0.1	0.9	0.3	13.9	100.0
1933	3.1	16.1	6.9	0.9	5.3	2.5	0.3	3.0	0.1	41.3	1.8	0.1	1.9	0.2	1.6	0.9	14.0	100.0
1934	4.8	13.5	2.0	0.6	7.2	1.8	0.2	5.5	0.4	38.7	1.4	0.4	2.7	0.2	1.2	0.1	19.3	100.0
1935	4.6	12.3	1.9	0.1	0.2	1.9	—	7.6	1.5	42.6	1.4	0.5	1.5	0.2	0.9	0.3	22.5	100.0
1936	4.0	11.9	8.5	0.8	3.9	2.4	0.2	4.9	0.1	32.3	1.2	0.3	2.3	0.1	0.8	0.1	26.2	100.0
1937	3.8	8.3	12.6	1.0	3.4	2.3	0.2	4.6	0.2	30.9	1.0	0.0	3.3	0.0	0.8	0.0	27.6	100.0

тона. Едва въ 1931 и 1932 той наново се засили, като достигна максималнитѣ си размѣри за презъ цѣлия следвоененъ периодъ —242,700 и 172,900 тона. Въ 1936 и 1937, следъ силно спадане, износътъ на пшеница пакъ нарастна на 124,400 и на 193,500 тона кржгло. По-голѣма устойчивость показва износътъ на царевица, макаръ и той да е подхвърленъ на значителни колебания: 211,100 тона въ 1924 и 46,460 тона въ 1928, 191,600 тона въ 1930 и 168,200 тона въ 1932, 5,156 тона само въ 1935 и 104,100 тона въ 1936.

Износътъ на бобъ сжщо дълго не можа да достигне размѣритѣ си отъ 1923 и 1924 —34,300 и 35,800 тона. Едва въ 1933 той нарастна на 32,600 тона, но на следната година спадна наполовина и достигна въ 1936 и 1937 — 24,450 и 22,000 тона.

falling after that year almost uninterruptedly and reaching 12,780 tons in 1935, but rising again to 17,500 tons in 1936 and 1937. The exports of fowl (live and killed) show, on the whole, a very rapid increase after 1926 and exceed the exports of eggs. With several significant recessions, the exports of eggs rise continuosly up to 1937, when they reached 6,500 tons. During 1937 the exports of fowl were roughly 9 times as large as their corresponding level of 1926, while the exports of eggs show a rise of 48 % only during the same period.

Large consignments of Bulgarian grapes were not sent abroad until 1929 (2,100 tons), though the first attempts to export grapes were made as early as 1926. During 1935 the exports of grapes reached 34,000 tons,

Износътъ на яйца нарастваше почти непрекжснато до 1931—22,400 тона, следъ което спадна постепенно до 12,780 тона въ 1935 и презъ 1936 и 1937 пакъ се увеличи до 17,500 тона. Износътъ на птици (живи и заклани) показва, общо взето, много по-бързо нарастване следъ 1926, отколкото износътъ на яйца. Съ малки прекжсвания той нараства до 1937, когато достигна 6,500 тона кржгло. Въ 1937 износътъ на птици бѣше почти 9 пжти по-голѣмъ, отколкото въ 1926, докато износътъ на яйцата показва за сжщия периодъ нарастване само отъ 48 %.

Българското грозде започна да излиза масово на външнитѣ пазари въ 1929 (2,100 тона), макаръ износътъ му да започна въобще едва въ 1926. Въ 1935 износътъ на грозде достигна вече 34,000 тона, но слабата реколта презъ 1936 пакъ го намали до 23,160 тона. Но вече въ 1937 се постига новъ рекордъ — 36,000 тона.

Износътъ на розовото масло спадна отъ 3,617 кгр. въ 1924 и 3,157 кгр., въ 1928 на

but the poor crop of 1936 brought the figure down to 23,160 tons in that year. A new record was established in 1937, when the exports of grapes totalled 36,000 tons.

The exports of rose-oil fell from 3,617 kgrs. in 1924 and 3,157 kgrs, in 1928, to 917 kgrs. in 1932, after which year they exhibt a rising tendency, reaching 1,864 kgrs. in 1936 and 2,180 kgrs. in 1937. The exports of cocoons show an even greater contraction, falling from 856 tons in 1929 to 27 tons only in 1934 and 1936.

During the last one or two years certain, though small, quantities of sunflower-oil have been exported.

The general development of the exports of the more important articles is shown in the following table.

The attention of the reader should once again be drawn to the rapid expansion in the exports of grapes and of fowl, as well as to the great fluctuations in the exports of cereal foods, beans and rape-seed.

20. Индексъ на количествата на износа на по-важнитѣ стоки, 1926 = 100
Index numbers of the quantity of exports of the more important goods, 1926 = 100

Години Years	Птици Fowl	Яйца Eggs	Пшеница Wheat	Ечемикъ Barley	Царевица Maize	Бобъ Beans	Грозде Grapes	Рапица Rapeseed	Тютюнъ Tobacco	Розово масло Attar of roses	Овнешки кожи Sheep hides	Агнешки кожи Lamb hides	Кози кожи Goat hides	Ярешки кожи Kid hides	Пашкули Cocoons
1919	—	—	0.3	0.1	—	0.0	—	—	26.8	52.5	159.3	37.4	1.8	75.0	32.0
1920	0.0	1.4	38.7	43.9	107.8	0.1	—	—	64.1	133.2	187.7	98.7	67.8	86.6	24.8
1921	79.8	22.7	183.3	74.8	56.5	74.6	0.0	—	73.4	61.7	19.4	51.5	9.9	119.8	69.0
1922	61.8	49.3	291.2	125.3	57.1	127.7	—	0.4	105.7	94.0	27.6	80.3	53.2	89.6	48.1
1923	21.6	34 0	220.4	61.1	107.7	183.4	—	5.4	62.4	103.8	19.8	50.0	62.0	84 3	81.1
1924	57.4	78.2	33.3	54.0	214.1	191.2	0.0	0.8	115.6	118.0	99.3	94.2	61.4	105.6	58.2
1925	85.4	93.3	97.0	87.9	118.1	57.3	0.0	35.6	122.5	70.8	109.7	97.2	50.3	113.8	123.5
1926	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1927	167.5	105.4	109.0	336.4	130.7	41.0	362.6	63.8	98.1	78.5	121.3	110.1	63 2	114.9	97.3
1928	158.1	90.0	56.7	159.0	48.1	20.9	614.2	660.4	81.6	103.0	82.1	101.6	46.8	107.1	151.5
1929	132.6	107.5	9.2	77.3	79.7	50.3	1362.6	2.3	73.6	86.9	53.7	95.3	53.2	86.2	123.9
1930	315.5	162.4	108.0	196.1	194.3	84.8	1789.7	208.6	81.8	57.2	46.3	109.1	40.4	125.7	86.9
1931	431.6	189.0	670.8	210.8	137.0	79.4	2007.1	200.0	89.5	43.2	7.5	96.1	15.8	87.7	67.4
1932	478.9	158.9	477.9	17.7	170.5	154.8	4214.8	15.5	74.6	29.9	9.3	72.0	15.2	101.9	26.4
1933	426.1	132.4	277.9	75.0	101.8	174.2	6777.4	8.8	82.0	46.1	40.3	89.1	62.6	110.4	69 7
1934	561.3	122.8	95.9	49,8	127.7	87.2	12439.3	36.6	75.8	39.8	86.2	115.3	50.3	93.7	4.8
1935	691.1	108.0	97.3	8.5	5.2	102.5	21932.9	255 3	88.4	54.5	198.5	104.0	61.4	103.7	19.8
1936	632.4	147.8	343.7	68.6	105.5	130.7	14941.3	14.8	72.9	60.8	102.2	156.3	57.9	88.1	4.8
1937	859.9	148.0	534.7	98 5	100.1	117.6	23220.0	44.0	80.5	71.1	4.8	160.9	13.4	94.4	0.0

917 кгр. въ 1932. Следъ това той нарастна пакъ до 1,864 кгр. въ 1936 и до 2,180 кгр. въ 1937. Още по-голѣмо намаление претърпѣ износътъ на пашкули, който отъ 856 тона въ 1929 спадна на 27 тона въ 1934 и 1936.

Напоследъкъ започна да се изнася, макаръ и въ малки количества, слънчогледово масло.

Развитието на износа на отдѣлнитѣ поважни стоки е показано въ таблица 20.

Заслужаватъ отбелязване бързиятъ темпъ на разрастване износа на гроздето и на птицитѣ и голѣмитѣ колебания въ износа на зърненитѣ храни, боба и рапицата.

По-горе видѣхме, какво е значението на износа за българското народно стопанство, като сравнихме даннитѣ за износа съ тѣзи за националния доходъ. Може да се постави, обаче, въпросътъ за експортната квота не само общо за народното стопанство, а и за отдѣлнитѣ по-важни стоки.

Преди да приведемъ съответнитѣ данни, трѣбва да направимъ нѣкои оговорки относно тѣхнитѣ качества. Понеже тукъ се касае за количествата на отдѣлнитѣ изнесени стоки безъ разлика на предназначението на износа, даннитѣ за износа сж сравнително много точни. Не може да се каже сжщото за даннитѣ за производството, съ които се съпоставятъ първитѣ, за да се опредѣли експортната квота на различнитѣ стоки. Даннитѣ за производството сж много малко точни въобще и различно точни за отдѣлнитѣ стоки. Не е мѣстото тукъ да се спираме подробно на методологията на земедѣлската статистика, за да доказваме това положение. Обстоятелството, че Главната дирекция на статистиката предприе презъ последнитѣ години редица опити за реорганизиране на статистиката на земедѣлското производство, показва, че се е съзнавала потрѣбностьта отъ оточняване на въпроснитѣ данни чрезъ нова организация на наблюдението [1]).

Освенъ неточностьта на статистическитѣ данни върху опредѣлянето на експортната квота влияе и това, че износътъ на отдѣлнитѣ стоки не става презъ сжщата календарна година, презъ която се и произвеждатъ тѣ. Съ други думи сжществува lag между производството и износа, който е съ неопредѣленъ размѣръ. Така, при затѣгане на тютюневия пазаръ износътъ на отдѣлни реколти се забавя съ 2, 3 и дори повече години. Още по-голѣми възможности за забавяне на износа има при розовото масло. За нѣкои стоки, при

[1]) Ср. проф. Ив. Стефановъ — Земедѣлската статистика въ България. Годишникъ на Висшето търговско училище „Д. А. Ценовъ", 1936—1937.

The significance of the export trade of Bulgaria for the national economy of the country has already been discussed. The method used was to compare the statistics relating to the export trade with the figures for the national income. The problem of the export quota, however, may be put not only for the national economy as a whole, but for the separate more important products as well.

Before the attention of the reader is engaged in the examination of the figures, a few qualifications should be made as regards the quality of these figures. In as much as we are here concerned with the quantities of the separate export articles, regardless of the destination of the goods, the statistics relating to the export trade are, relatively speaking, very exact and trustworthy. The same may not be said of the statistics of production, which are made use of in the comparison necessary for the determination of the export quota of each separate article. This is not the proper place to discuss the methodolody of the official agricultural statistics with a view to prove the above thesis. The very fact that the General Board of Statistics has undertaken during the last few years a number of experiments as regards the reorganization of the Statistics of Agricultural Production, shows that the Board has always been fully conscious of the necessity of improving the above statistical data by means of new methods of observation[1]).

Apart from the small degree of trustworthiness of the statistical data, the fact that the exports of the separate articles do not take place during the same calendar years during which they are produced also has a strong bearing on the problem of the determination of the export quota for each separate article. In other words, there exists a time-lag between production and exportation, which can not be determined with any degree of approximation. Thus, for instance, an unfavourable situation in the tobacco-markets abroad may lead to a delay in the exports of the tobacco crops of two, three or even more years. The case of rose-oil offers still greater possibilities for the exportation of the product to take place years after the time of production. On the other hand, there are a number of articles which, under the present technique of storage, must be exported almost immediately or soon after the expiration of the calendar year during which they have been harvested or produced. Thus, the exportation of grapes, strawberries and

[1]) Cf. Prof. Iv. Stefanoff's The Agricultural Statistics of Bulgaria in the Annual Publication of the Commercial Academy „D. A. Tsenoff" for 1936—1937.

сегашната техника на складирането имъ, износътъ не може да закъснѣе следъ изтичането на календарната година на реколтата. Така, напр., износътъ на грозде, ягоди, яйца и др. не може да закъснява много следъ производството. За тѣзи стоки не сѫществува проблемата за вземането подъ внимание на lag'a.

Като се има предвидъ гореизтъкнатото, нѣма да се прецени като абсурдно положението, че за отдѣлни години експортната квота надминава 100% отъ производството, а това обстоятелство ще се обясни, ако липсва основание за приписването му на неточностьта на даннитѣ, съ ликвидирането на натрупани значителни остатъци отъ нѣколкогодишни реколти.

Голѣмитѣ, сравнително, експортни квоти на нѣкои сурови земедѣлски произведения показватъ, че тъй наречената земедѣлска индустрия би могла да разчита на значително развитие стига да успѣе да изнесе на свѣ-

eggs can not be timed independantly of their production and collection. The problem of the time-lag, evidently, does not exist for articles such as the above.

Having in mind what has been stated above, it will not be surprising to discover that in the case of certain articles the export quota for some separate years exceeds 100% of the total amount of production. This fact will easily be explained away, if there existed no grounds for doubting the trustworthiness of the statistical data, with the process of liquidation of surplus-stocks, accumulated during the course of a number of years.

The relatively large export quota of certain raw agricultural products warrants a proper development of the so-called „agricultural industry". This should be possible to achieve not only in the case of cereals, whose export quotas during years of good harvests range from 20% to 30%, but also in the case of certain oleaginous plants, which are ex-

21. Експортна квота — чистъ износъ (следъ
Export quota — real exports (after
На сто отъ мѣстното производство

Години — Years	Пшеница Wheat	Ръжь — Rye	Ечемикъ Barley	Овесъ — Oats	Царевица Maize	Просо — Millet	Оризъ — Rice	Тютюнъ на листа Raw tobacco	Рапица — Rape-seed	Сусамъ — Sesame	Анасонъ и резине Anise & funel	Памучно семе Cotton seed	Слънчогледово семе — Sun flower seed	Розово масло Attar of roses	Фий — Vetch
1919	—4.1	—	—0.0	—	—0.0	—	— 1.0	33.6	—0.3	— 4.7	43.5	—	.	72.8	—
1920	2.3	0.3	11.7	0.0	20.1	43.5	—31.1	60.0	—0.1	—21.4	8.9	0.0	—155.5	171.2	—
1921	11.2	5.5	19.4	0.3	13.4	59.9	—26.9	123.7	—0.0	—27.7	120.4	.	— 18.6	97.9	0.0
1922	15 0	6.4	12.9	4.6	13.5	5.2	—27.9	110.2	4.8	—36.2	62.0	0.0	8.1	122.2	3.9
1923	12.1	6.5	7.7	2.1	19.2	58.1	—18.0	31.8	98.5	—38.6	16.3	.	14.4	160.7	3.4
1924	2.2	1.3	8.1	0.2	33.6	79.9	— 8.0	64,5	43.1	— 44.4	73.4	.	14.5	138.5	2.1
1925	2.0	0.3	7.7	0.0	17.8	36.2	—67.1	84.2	117.8	—86.7	47.4	.	14.2	101.8	2,3
1926	9.9	7.1	9.6	—0.0	14,2	113.6	— 7.7	101.0	76.1	—145.1	86.9	46.4	29.5	112.0	2.1
1927	5.3	11.2	27.8	0.2	24.2	53.3	— 2.8	124.2	114.5	—72.8	100.7	.	16.0	68.2	1.3
1928	2.6	11.8	10.8	0.3	9.2	95.2	— 8.3	142.1	101.0	—81.4	54.3	—0.1	57.7	114.7	2.6
1929	—4.5	2.0	8,6	0.4	8.4	21.0	—15.6	61.7	88.2	—64.2	51.2	32.0	55.9	90,5	2.9
1930	2.6	7.6	10.5	0.0	24.7	176.6	0.3	83.3	98.4	—19.3	78.5	32.0	30.6	67.6	6.8
1931	16.1	27.3	14.1	0.0	15.2	70.8	0.5	78.1	94.3	—13.8	56.0	17.1	34,8	42.4	7.5
1932	15.7	4.4	1.4	0.0	19.0	27.2	— 0.0	118.1	121.2	— 0,5	71.7	82.4	67.7	32.3	5.1
1933	7.2	0.6	4.9	0.0	10.6	86.6	11.8	92.1	58.5	0.4	84,7	21,3	— 29.2	28.8	6.8
1934	3.9	0.2	6.1	0.0	16.0	43.5	0.0	98.4	26.3	—	74.8	0.0	22.2	52.3	24.3

[1]) Заедно съ домати и лукъ. [2]) Заедно съ лукъ. [3]) До 1929 заедно съ сливи и други плодове.
[1]) Including tomatoes and onions. [2]) Including onions. [3]) Up to 1929 including plums and other fruit.

товния пазаръ конкурентно-способни фабрикати и да преодолѣе евентуалнитѣ неблагоприятни стопанско-политически мѣроприятия въ странитѣ—вносителки. Това е възможно не само по отношение на зърненитѣ храни, които при добри реколти даватъ експортни квоти до 20 — 30 %, но и при маслодайнитѣ семена (слънчогледово, памучно, рапично и пр.), които въ значителна степень се изнасятъ въ сурово състояние. Отъ тази гледна точка заслужава голѣмо внимание износътъ на растителни масла, който напоследъкъ започва да става постоянно явление.

Особено високи експортни квоти показватъ тютюнътъ, просото, ананасътъ, рапицата, фасулътъ, розовото масло и пашкулитѣ. Презъ последнитѣ години износътъ на нѣкои отъ тѣзи стоки се затрудни много и това доведе до съответно снизяване на експортнитѣ квоти. Опредѣлена тенденция къмъ повишение на експорнитѣ квоти показватъ гроздето и прѣснитѣ плодове и зеленчуци.

ported in large quantities in a raw state. From this point of view the exports of vegetable oils merrit special attention.

The export quotas of tobacco, millet, anise seed, colza, beans, rose-oil and cocoons are especially high. During the last few years the exports of some of these agricultural products were rather restricted and their export quotas correspondingly reduced. A decided tendency towards higher export quotas can be observed in the case of grapes, fresh fruit and vegetables, whose exports are still capable of further expansion. It may be even said that during the last few years the development of exports was more rapid than that of production. As a result, the provision of the home market with goods, and especially with higher-quality articles, was not always adequate.

It must not be forgotten that there still exist considerable possibilities for expanding the production of certain agricultural products

приспадане на евентуаленъ вносъ)
deducting imports, if any)
Per cent of home production

Фасулъ — Beans	Леща — Lentils	Грахъ — Peas	Нахутъ—Chickpeas	Картофи—Potatoes	Домати—Tomatoes	Пиперки—Pepper	Лукъ — Onion	Грозде — Grapes	Сливи — Plums	Ябълки — Apples	Други плодове Other fruits	Фастъци—Peanuts	Медъ — Honey	Пашкули—Cocoons	Восъкъ — Wax
—0.2	—0.2	—	—	0.1	—	—	—	—0.0	—	—0.0	—	—	—0.5	13.1	— 56.8
—0.0	—0.1	—	—0.1	1.3	—	7.4[1])	—	—0.0	—	—0.2	—	—	—0.0	12.3	—139.2
38.0	15.0	1.7	0.8	5.5	—	1.8[1])	—	—0.0	—	1.3	—	—	1.2	32.5	—198.6
65.7	49.2	3.9	4.3	12.0	—	0.3[1])	—	0.0	—	1.4	—	—	0.1	24.7	—294.7
74.0	41.6	4.5	—88.4	2.1	—	9.3[1])	—	—0.0	—	—1.3	—	—	—	35.2	—159.4
58 8	19.0	—0.1	—25.6	0.3	—	0.9[1])	—	—0.0	—	—0.1	—	—	0.5	20.6	—222.4
18.1	11.4	—0.2	—94.5	0.0	—	0.3[1])	—	0.0	—	0.7	—	—	0.3	41.1	—182.6
41.5	11.2	1.3	—64.8	0.1	—	3.5[1])	—	0.1	—	0.7	—	— 244.9	0.1	30.3	—267.5
26.5	—0.2	0.7	—	0.6	0.7	7.8[2])	—	3.8	—	2.5	—	— 450.0	1.3	27.0	—191.0
22.1	4.5	—2.4	—	—0.8	0.2	0.1[2])	—	2.2	—	1.9	—	—1258.8	0.3	43.5	—222.6
17.9	0.2	—1.7	0.3	—0.9	0.2	0.5[2])	—	1.0	—	2.0[3])	—	—1540.0	0.0	29.5	—278.8
25.6	2.0	—0.1	5.9	—0.4	0.3	2.1[2])	—	1.0	8.0	16.7	0.2	— 860.0	0.2	21.7	—179.0
18.3	3.9	—0.7	2.8	0.0	2.0	0.2	5.0	0.8	16.3	10.2	0.2	—1007.1	0.1	34.3	—198.9
38.5	9.7	—0.9	—3.5	0.0	1.5	0.1	1.4	1.7	2,8	0.2	0.0	— 148.6	0.1	10.7	—151.3
43.1	11.1	—0.4	—	—	0.7	0.8	2.0	2.4	12.3	17.3	0.0	— 14.2	0.0	28.8	—128.1
30.4	10.0	—0.8	—	1.3	1.6	1.0	15.1	4.3	38.3	3.5	0.1	— 12.0	0.1	2.0	—184.1

Тукъ и възможноститѣ за известно разрастване на износа сж на лице. Може дори да се каже, че презъ последнитѣ години, разрастването на износа ставаше по-бързо, отколкото разширението на производството. Вследствие на това се чувствуваше влошаване на снабдяването на вжтрешния пазаръ особено по отношение на доброкачествената стока.

Не трѣбва да се забравя, че има значителни възможности за разширяване на производството на нѣкои земедѣлски произведения не само, за да се разрастне тѣхниятъ износъ, но и за да се подобри снабдяването на мѣстния пазаръ, или за да се измѣсти вносътъ отъ чужбина при стопански напълно оправдани условия. Примѣри за това имаме въ близкото минало на сусамовата култура у насъ. Къмъ намаляване вноса отъ чужбина води увеличението и на производството на фъстъци, медъ и пр.

IV. Общи насоки на външната търговия на България

Общо. Изследването на насокитѣ на външната търговия на България на ржка съ оригиналнитѣ данни на търговската статистика се натъква главно на две затруднения.

Отъ една страна, не винаги показаното при първичнитѣ сведения мѣстопроизхождение на вноса, респективно мѣстоназначение на износа, отговаря на действителната насока на външната търговия. Често се случва показаната като внесена отъ дадена страна стока да е само преотправена отъ тамъ, а въ сжщность нейната закупка да е направена въ друга страна. Известно е, напримѣръ, че една часть отъ тъй нареченитѣ колониални произведения се внася отъ нѣкое европейско пристанище, кждето последнитѣ сж били складирани за продаване въ европейскитѣ страни (Хамбургъ, Анверсъ, Марсилия и пр.) Сжщо и при износа въ много случаи или въ момента на даването сведенията за търговската статистика не е известно, кжде ще бжде продадена стоката, или пъкъ тя се отправя въ нѣкое срѣлище за понататъшно разпореждане по нейното продаване. При износа на зърнени храни особено се срѣща по-често отправянето на стоката „на заповѣдь", като по пжтя й се дава окончателното назначение или пъкъ се изпраща въ нѣкое чуждестранно дунавско пристанище, отъ кждето се претоварва за износъ.

Вследствие на тази неопредѣленость въ направлението на външната търговия въ момента на събирането на първичнитѣ сведения, съответнитѣ статистически данни сж въ по-голѣма или въ по-малка степень неточни.

not only with a view to increasing their exportation, but also to provide the home market with larger quantities of better-quality products, or, alternatively, to substitute home-produced articles for imported commodities on conditions which may receive an economic justification. The recent past provides a good example of such a development in the case of the sesame culture. The increase in the production of pea-nuts, honey, etc, also leads to a diminution in the importation of these articles.

IV. General Destination of the Foreign Trade of Bulgaria

General. An inquiry into the destination of the foreign trade of Bulgaria, based on the original data of the statistics of foreign trade, will labour under two main disadvantages.

On the one hand, the original statistical data, relating to the country of origin of imports, or to the country of consignment of exports, do not always correspond to the actual destination of the foreign trade of the country. It frequently is the case that a certain consignment of goods, shown as being imported from one country, is in reality only re-exported from that country, the actual purchase of the goods having been effected in another country. It is a well-known fact that a number of the so-called „colonial" products are imported into certain large European harbours (Hamburg, Anverse, Marseilles, etc.), where they are stored for sale purposes by one or another of the large European countries. Similarly, in the case of exports it is either impossible to know, at the moment of filling in the statistical information, whether the goods exported will be actually sold in the country of consignment, or whether they are merely consigned to a certain market, pending their actual sale to that or another country. This is particularly true in the case of exports of cereal foods, which are frequently consigned „to order", the final destination of the goods being fixed during the course of transit; alternatively, the cereal foods may be shipped to some foreign port on the Danube, from where they will be re-exported.

As a result of this indeterminateness of the destination of the foreign trade at the moment of collecting the original statistical data, the final statistical data relating to the foreign trade of the country are inexact to a greater or smaller extent, as the case may be. Hence, a comparison of the foreign trade statistics of the countries under examination may

Затова и сравнението на даннитѣ за външната търговия на статистикитѣ отъ кореспондиращитѣ страни разкрива понѣкога извънредно голѣми противоречия.[1]).

Отъ друга страна, елиминирането на промѣнитѣ въ ценитѣ, което биде извършено при изследването на общия вносъ и износъ чрезъ прилагането на метода на изчислението на тъй наречения физически обемъ, не може да се постигне тукъ съ достатъчна точность поради извънредно голѣмитѣ промѣни въ стоковия съставъ на вноса и износа отъ и за отдѣлнитѣ страни. Изчисляването на обема на външната търговия се извърши само за стокообмѣна съ странитѣ отъ Дунавския басейнъ.

За да може да се облекчи проследяването на промѣнитѣ въ насокитѣ на външната търговия, ние прибѣгнахме до конструиране индекситѣ на измѣнението на относителното значение на всѣка една страна въ българската външна търговия, като индексирахме процентнитѣ числа за всѣка страна въ сравнение съ общата действителна стойность. За база взехме периода 1925/29. Не трѣбва да се изпуска изъ предвидъ, че тѣзи индекси (за краткость ще ги обозначимъ индекси за значението, макаръ че тѣ изразяватъ не значението, а промѣнитѣ на относителното значение), представятъ промѣнитѣ за всѣка отдѣлна страна съ огледъ и на развитието на общитѣ вносъ и износъ.[2]).

Ако обозначимъ съ v_i и v_o действителната стойность на вноса, износа или на общия оборотъ съ отдѣлнитѣ страни презъ дадени години и презъ базисния периодъ и съ V_i и V_o общата стойность за дадена година и за базисния периодъ, то формулата на индекса на значението ще има следния видъ:

$$I_i = \left(\frac{v_i}{V_i}\,100 : \frac{v_o}{V_o}\,100\right) \cdot 100$$

Най-сетне, къмъ горнитѣ разяснения трѣбва да прибавимъ и напомнянето, че при

[1]) Върху такива противоречия между статистическитѣ данни специално за странитѣ отъ Дунавския басейнъ дава освѣтление статията на д-ръ Ст. Спасичевъ „Стопанскитѣ връзки на България съ държавитѣ отъ Дунавския басейнъ", „Трудове на Статистическия институтъ за стопански проучвания", София, 4 — 1936.

[2]) Индекситѣ на физическия обемъ на външната търговия изразяватъ само промѣнитѣ въ външната търговия съ всѣка страна, като се елиминира влиянието на измѣненията на ценитѣ. Тѣзи индекси показватъ винаги увеличение, когато има разрастване на търговията съ дадена страна, независимо отъ това, дали общитѣ вносъ и износъ на България се разрастватъ или не, а индекситѣ на значението могатъ да показватъ намаление и при разрастваща се търговия съ дадена страна, щомъ това разрастване остава назадъ отъ разрастването на общитѣ вносъ и износъ.

frequently divulge wide discrepancies and contradictions[1]). On the other hand, the elimination of the changes in the price-level, which was carried out in the analysis of the imports and exports through the application of the method of calculation of the so-called physical volume, cannot be carried out with sufficient accuracy in this particular case on account of the very considerable changes in the goods-composition of the imports from and the exports to the individual countries. The computation of the quantum of foreign trade comprises only the trade of Bulgaria with the countries of the Danube Basin.

In order to facilitate the analysis of the changes in the direction of the foreign trade of the country, index-numbers were calculated for the relative significance of each country—on the basis of the percentage figures for each country in relation to the total values. The years 1925—1929 were chosen for the base-period. It should be borne in mind that these index-numbers which, for the sake of brevity, will be called „significance" index-numbers (although they do not express the significance, but the changes in relative significance), represent the changes for each separate country with a view to the development of the total imports and exports as well[2]).

If v and v_o stand respectively for the actual value of imports, exports, or the total foreign trade with the separate countries during any given period and during the base year, and V_i and V_o — for the total value for any given year and for the base year, then the formula of the „significance" index will be expressed as follows:

$$I_i = \left(\frac{v_i}{V_i}\,100 : \frac{v_o}{V_o}\,100\right).100.$$

Lastly, in addition to the above methodological notes, it must also be mentioned that, with the qualifications already introduced, the

[1]) For the discrepancies revealed by a comparison of the foreign trade statistics of the countries of the Danube Basin, see article of Dr. St. Spassitcheff on „The economic relations of Bulgaria with the countries of the Danube Basin" in the Publications of the Statistical Institute for Economic Research at the State University of Sofia, 1936, № 4.

[2]) The index-numbers of the physical volume of foreign trade represent only the changes in the volume of trade with each country, eliminating the influence of the changes in the level of prices. These index-numbers will always show a rising tendency whenever there obtains an increase in trade with a given country, independently of the fact whether the total imports and exports of Bulgaria show a rising or a falling tendency. On the other hand, the „significance" index-uumbers may show a decrease in the face of an increase in the total trade with a given country, provided the increase falls behind the increase in the total imports and exports of the country.

поменатитѣ вече оговорки, за страна на произхождението, респективно на назначението, въ българската търговска статистика се счита страната, дето е сключена сдѣлката, а не страната, въ която се произвежда, респективно консумира, съответната стока.

Преди да преминемъ къмъ анализа на самитѣ статистически данни, трѣбва да подчертаемъ още веднажъ, че общата структура на българската външна търговия — индустриаленъ вносъ, земедѣлски износъ,— опредѣля и основнитѣ направления на вноса въ и износа отъ страната въ смисълъ, че ги насочва главно отъ и къмъ индустиалнитѣ страни. Индустриализирането на страната само отчасти измѣня тѣзи общи направления на вноса, а именно, доколкото вносътъ на готови произведения и полуфабрикати се измѣства отъ напълно сурови материали. Въ нашитѣ данни това измѣстване се отразява само дотолкова, доколкото напълно суровитѣ материали не се купуватъ пакъ въ индустриалнитѣ страни, които ги препродаватъ, напр.: памукъ, вълна и пр. отъ Германия.

Отъ друга страна, върху насокитѣ на външната търговия на България влияеха развитието на съобщенията и стопанската политика на странитѣ, които имаха вече или можеха да иматъ търговски връзки съ България. Развитието на съобщенията винаги е водило къмъ разширяване на търговскитѣ връзки, защото поефтиняването на превоза разкрива далечни пазари за мѣстнитѣ произведения и мѣстния пазаръ за произведенията на далечни страни.

Много по-мощенъ се оказа презъ последнитѣ десетина години вториятъ факторъ — стопанската политика. България изгуби почти напълно гръцкия пазаръ, въпрѣки неговата близость, по стопанско-политически причини. Пакъ такива причини съсрѣдоточиха българската външна търговия въ невиждани до сега размѣри съ една единствена страна, въпрѣки голѣмото развитие на превознитѣ възможности. Че и тукъ стопанско-политически въздействия сж решаващи се вижда и отъ обстоятелството, че въ Германия се продаватъ отчасти и такива български произведения, които се продаватъ въ други страни и се купуватъ стоки, които се внасяха по-рано направо отъ странитѣ, въ които се произвеждатъ.

Трѣбва да се подчертае, че за това съсрѣдоточаване на българската външна търговия въздействуваха въ значителна степень не само стопанско-политическитѣ мѣроприятия на България и Германия, но и мѣроприятията въ други страни, които по единъ или други начинъ, въ една или друга форма,

Bulgarian statistics of foreign trade considers the country of origin, and the country of consignment, as the countries where the actual purchase or sale of the goods has been effected, and not the countries in which the particular goods are produced or consumed.

Before turning to the analysis of the statistical data, it should be mentioned once again that the general structure of the foreign trade of Bulgaria—imports of industrial goods and exports of agricultural products—determines the fundamental directions of the imports and exports of the country: from and towards industrial countries. The industrialization of the country alters only partially these general directions of the import trade, i. e., to the extent to which the imports of finished products give place to the imports of raw materials and semi-finished products. In the figures which have been used in the present investigation this change-over from finished goods to semi-finished products or raw materials is reflected only to the extent to which the raw materials are not purchased from the same industrialized countries, which formerly provided the finished products, e. g., cotton and wool from Germany.

Similarly, the direction of the foreign trade of Bulgaria was influenced by the development of communications and the economic policies of the countries which had already, or could have, commercial relations with Bulgaria. The development of communications has always been conducive to greater international trade on account of the fact that the cheaper costs of transportation help to open distant markets for the products of the country and the home market for the products of distant countries.

The second factor — economic policy — seems to have had a far greater significance during the last few years. Due to economico-political reasons Bulgaria lost almost completely the markets of Greece — in spite of the geographical proximity of that country. Similar causes directed the foreign trade of Bulgaria to a hitherto unequaled extent to one single country alone, in spite of the rapid development of the means of communications. That economico-political reasons have played a vital part in this respect becomes apparent from the fact that Germany absorbs even such Bulgarian goods, which she afterwards has to resell to other countries, and also from the fact that Bulgarian imports from Germany contain even such goods, which are not manufactured or produced in Germany and which formerly used to be imported directly from the countries of origin.

затрудняваха износа на произведенията на българското земеделие.

Голѣмитѣ сътресения, които предизвика световната война въ стопанския животъ на отдѣлнитѣ страни, се отразиха и върху търговския обмѣнъ между странитѣ. Колкото и да е интересно изследването на промѣнитѣ въ направление на външната търговия на България вследствие войнитѣ, ние нѣма да се спремъ върху него не само поради формалното съображение, че то излиза отъ рамкитѣ на настоящата студия, но и поради това, че териториалнитѣ промѣни, създадени съ мирнитѣ договори, съ които се завърши войната, правятъ всички статистически данни върху външната търговия малко или много несравняеми по време. Тази несравняемость е особено голѣма тъкмо за странитѣ, които сж имали най-голѣмо значение за българската външна търговия (Австро-Унгария, Германия, Ромъния, Турция и пр.). Преодоляването на тази несравняемость би ни отклонило твърде много отъ нашата непосрѣдствена задача.

Една обобщаваща, макаръ и много груба представа за насокитѣ на външната търговия на България за цѣлия следвоененъ периодъ ни даватъ даннитѣ за общия стокообмѣнъ съ най-важнитѣ страни по петолѣтия следъ 1925, когато вече се изживѣха прѣкитѣ, непосрѣдственитѣ въздействия на голѣмата война върху международния стокообмѣнъ въобще и върху българската външна търговия въ частность. Така разграниченитѣ периоди 1925—29, 1930—34 и 1935—37 съвпадатъ съ изтъкнатитѣ по-горе периоди: предкризисенъ периодъ, периодъ на криза и депресия и периодъ на възстановяване.

Докато общата стойность на българския вносъ и износъ спада съ повече отъ 40% въ сравнение съ 1925—29 — отъ 13¼ на 7¾ милиарда лева, (което нека припомнимъ, се дължи въ голѣма степень на спадането на ценитѣ), стокообмѣнътъ съ Германия е въ 1935—37 съ ⅓ по-голѣмъ, отколкото бѣше презъ периода 1925—29. При това свиването на стокообмѣна между България и Германия презъ петолѣтието 1930—34 достигна само 25%, докато за всички други страни това свиване е много по-голѣмо. Вследствие на това, значението на Германия за българската външна търговия нарастваше непрестанно и отъ 22.6% въ 1925—29 достигна 51.0% въ 1935—37. Надали може да се намѣри въ международната търговия другъ случай на такова едностранчиво развитие, каквото представлява развитието на външната търговия на България презъ последнитѣ години.

The great disturbments which the World War brought about in the national economies of the different states reacted unfavourably on the volume of international trade as well. However interesting an investigation into the changes in the direction of the foreign trade of Bulgaria, brought about by the War, no attempt will be made to make such an enquiry here, firstly, because it is not comprised within the limits of the present study, and secondly, because the frontiers of Bulgaria were so altered by the Peace Treaties, that all statistical data relating to the foreign trade of the country become more or less incomparable in point of time. This lack of comparability of the statistics of foreign trade is especially pronounced in the case of those countries, which have had a preponderant significance for the foreign trade of Bulgaria (Austro-Hungary, Germany, Rumania, Turkey, etc.). To overcome the difficulties which the incomparability of the data present would not be an impossible task, but would lead us away from the immediate purpose of our study.

A general though very rough idea of the direction of the foreign trade of Bulgaria during the whole post-war period may be obtained from the data relating to the total foreign trade with the most important countries. The figures relate to the period after 1925 and are given in five-year periods. The immediate effects of the wars on the volume of international trade in general and on the foreign trade of Bulgaria in particular had by this time been already spent. These periods — 1925/1929, 1930/1934 and 1935/1937 — coincide with the periods mentioned above: pre-crisis period, period of crisis and economic depression, and period of economic recovery.

Whileas the total value of the foreign trade of Bulgaria fell by more than 40% in comparison with 1925/1929 — from 13.750 million leva to 7,750 million leva (wich, it need hardly be mentioned, was due mainly to the fall in prices), the foreign trade of the country with Germany during the period from 1925 up to an including 1937 rose by nearly one third in comparison with 1925/1929. Moreover, the contraction of the trade turnover between Bulgaria and Germany during the five-year period from 1925 to 1929 amounted only to 25%, while the corresponding percentage figure is much greater for all other countries. Hence, the relative significance of Germany for the foreign trade of Bulgaria was rising continuously: from 22.6% in 1925/29, it reached 51.0% in 1935/37. It is very unlikely that another instance of such unilateral

Всички останали страни и групи страни показватъ въ една или друга степень голѣма загуба на значението си за българската външна търговия съ изключение на Англия, която, благодарение на силно нарастналия вносъ на български земедѣлски произведения, успѣ да увеличи своя дѣлъ отъ 6.3% въ 1925—29 на 7.8% въ 1936—37 отъ стойностьта на общия стокообмѣнъ на България. Дунавскиятъ басейнъ изгуби отъ значението си за българската външна търговия, толкова следъ стопанската криза, колкото и презъ времето на самата криза — относително намаление 17% презъ периода 1930—34 въ сравнение съ 1925—29 и 16.4% презъ периода 1935—37 въ сравнение съ 1930 - 34.

Презъ предкризисния периодъ най-голѣмъ дѣлъ отъ общия стокооборотъ има Дунавскиятъ басейнъ — почти 25%, Германия — 23% и Италия — 12%. Следъ тѣхъ идватъ Англия, Франция и Гърция съ по 6.5% кржгло и Белгия, Холандия, Турция и Швейцария съ по-малки дѣлове. Измѣненията презъ периода на кризата и депресията (1930—1934) не сж много голѣми и се състоятъ въ увеличение дѣла на Германия, Полша, Белгия и Швейцария и въ намаление дѣла почти на всички останали страни. Особено голѣмо е това намаление за Гърция, поради специални стопанско-политически мѣроприятия.

Презъ последнитѣ три години (1935—37) отъ разглеждания периодъ, обаче, насокитѣ на българския стокообмѣнъ съ чужбина сж коренно промѣнени. Значението на Германия е повече отъ удвоено въ сравнение съ предкризисния периодъ (тя заема надъ половината отъ цѣлия стокообмѣнъ) и това обстоятелство дава отпечатъкъ върху стокообмѣна съ всички останали страни. Съ малко и незначителни изключения дѣловетѣ на всички страни сж въ голѣма степень урѣзани. Отъ голѣмитѣ индустриални страни само Англия успѣ да запази и дори увеличи малко своя дѣлъ въ българския стокообмѣнъ съ чужбина. Отъ странитѣ на Дунавския басейнъ само Чехословакия запази мѣстото, което можа да заеме презъ периода на кризата и депресията, а най-голѣмо намаление показа Австрия (повече отъ два пжти). Увеличение на дѣла си показватъ и нѣкои отъ странитѣ, които заематъ малко мѣсто въ външната търговия на България: Швеция, Дания, Норвегия и Палестина.

Измѣрени съ индекса на значението промѣнитѣ въ общитѣ насоки на българската външна търговия се изразяватъ главно въ нарастване значението на Германия съ 2 и 1/4 пжти и на Англия съ 1/4 и въ намаление значението на Дунавския басейнъ съ 30% и

development of the foreign trade of a country may be found in the annals of international trade.

All other remaining countries or groups of countries show to a greater or smaller extent a loss in relative significance for the foreign trade of Bulgaria. Great Britain is an exception to the above statement, since that country, thanks to the considerable increase in its imports of agricultural products from Bulgaria, succeeded in increasing her relative share in the total value of the foreign trade of Bulgaria from 6.3% in 1925/29, to 7.8% in 1936/37. The significance of the Danube Basin for the total foreign trade of the country fell in equal proportions during the period after the economic crisis, as during the period of the crisis itself. The relative share of the Danube Basin in the total foreign trade of Bulgaria fell by the 17% in 1930/34 in comparison with 1925/29, and by 16.4% in 1935/37, compared with 1930/34.

During the period immediatelly preceeding the economic crisis the largest relative share in the total external trade of Bulgaria fell to the countries of the Danube Basin — roughly 25%, followed by Germany with 23% and Italy with 12%. Great Britain, France and Greece follow with a relative share of roughly 6. 5%. At the bottom of the scale are Belgium, Holland, Turkey and Switzerland — all having far smaller relative shares. The changes which supervened during the period of the crisis and the depression are not considerable and consist in a rise in the relative shares of Germany, Poland, Belgium aud Switzerland, whileas all other remaining countries showed a decrease in relative significance for the foreign trade of Bulgaria. The decrease is especially marked in the case of Greece and is due to certain specific economico-political measures. During the last three years, however, there has come about a marked change in the directions of the external trade of Bulgaria. The relative significance of Germany has nearly doubled in comparison with the pre-crisis period (Germany accounting for more than 50% of the foreign trade of the country). This fact has had its repercussions on the trade of Bulgaria with all remaining countries. With a few and unimportant exceptions, the precentage participation of all countries in the foreign trade of Bulgaria has decreased considerably. From among the big industrial countries only Great Britain managed to maintain and even slightly to increase her relative share in the external trade of Bulgaria. From the countries of the Danube Basin only Czechoslovakia maintained the position which she managed to acquire for herself during the

22. Общъ стокообмѣнъ съ отдѣлнитѣ страни — Total foreign trade with separate countries

Срѣдно годишно — Annual averages

№ въ низходящъ редъ презъ 1925-29	Страни — Countries	Милиони лева — Million levas			На сто — Percent			Индекси на стойностьта Index numbers of value			Индекси на значението Index numbers of significance			№ въ низходящъ редъ презъ 1935-37
		1925-29	1930-34	1935-37	1925-29	1930-34	1935-37	1925-29	1930-34	1935-37	1925-29	1930-34	1935-37	
—	Австрия — Austria . . .	1330.4	697.6	335.7	10.0	9.1	4.3	100.0	52.4	25.2	100.0	91.5	43.0	—
—	Чехословакия — Czechoslovakia	993.1	461.4	471.0	7.5	6.1	6.1	100.0	46.5	47.4	100.0	80.7	80.7	—
—	Унгария — Hungary . . .	327.6	152.8	112.2	2.5	2.0	1.4	100.0	46.6	34.2	100.0	81.0	58.3	—
—	Ромъния — Rumania . . .	473.4	196.9	122.1	3.6	2.6	1.6	100.0	41.6	25.8	100.0	72.1	43.9	—
—	Югославия — Yugoslavia	138.1	31.7	42.5	1.0	0.4	0.6	100.0	23.0	30.8	100.0	40.4	52.9	—
—	Дунавски басейнъ — Danube basin	3262.6	1540.4	1099.5	24.6	20.2	14.0	100.0	47.2	33.7	100.0	82.3	57.0	—
1	Германия — Germany .	2988.3	2229.9	3944.1	22.6	29.2	50.8	100.0	74.6	132.0	100.0	129.5	225.0	1
2	Италия — Italy	1646.2	806.5	332.3	12.4	10.6	4.3	100 0	49.0	20.2	100.0	85.0	34.4	3
3	Франция — France . . .	879.7	390.3	152.7	6.8	5.1	2.0	100.0	44.4	17.4	100.0	75.5	29.1	8
4	Гърция — Greece . . .	855.3	113.6	40.2	6.5	1.5	0.5	100 0	13.3	4.7	100.0	23.1	8.0	16
5	Англия — England . . .	828.1	404.2	603.5	6.2	5.3	7.8	100.0	48.8	72.9	100.0	84.8	124.3	2
6	Белгия — Belgium . . .	494.0	442.0	187.0	3.7	5.8	2.4	100.0	89.5	37.9	100.0	155·2	64.6	6
7	Холандия — Holland . .	397.7	212.1	130.5	3.0	2.8	1.7	100.0	53.3	32 8	100.0	92.7	56.0	9
8	Швейцария — Switzerland	382.6	359.3	210.7	2.9	4.7	2.7	100.0	93.9	55.1	100.0	163.0	93.8	5
9	Турция — Turkey . . .	364.2	115.8	47.9	2.7	1.5	0.6	100.0	31.8	13.2	100.0	55.3	22.5	15
10	Полша — Poland . . .	267.8	352.1	262.6	2.0	4.6	3.4	100.0	131.5	98.1	100.0	228.7	167.3	4
11	Сев. ам. съед. щати — U. S. A.	260·6	98.5	178.4	2.0	1.3	2.3	100.0	37.8	68.5	100.0	65.5	116.8	7
12	Египетъ — Egypt . . .	142.1	114.6	111.5	1.1	1.5	1.4	100.0	80.6	78.5	100.0	140.2	131.6	10
13	Швеция — Sweden . .	44.8	32.1	76.4	0.3	0.4	1.0	100.0	71.7	170.5	100.0	123.5	288.2	12
14	С. С. С. Р. — U. S. S. R.	25.8	11.7	4.3	0.2	0.2	0.1	100.0	45.3	16.6	100.0	79.0	31.6	18
15	Дания — Denmark . .	24.2	38.1	95.7	0.2	0.5	1.2	100.0	157.4	395.5	100.0	277.8	683.3	11
16	Палестиня — Palestine	10.7	37.8	70.5	0.1	0.5	0.9	100.0	353 3	655.8	100.0	625.0	900.0	13
17	Испания — Spain . . .	9.5	63.6	48.1	0.1	0.8	0.6	100.0	669.5	506.3	100.0	1185.7	885,7	14
18	Норвергия — Norway .	1.9	2.3	7.0	0.0	0.0	0.1	100.0	121.1	368.4	100.0	300.0	900.0	17
	Други страни — Other countries	170.3	103.5	142.6	1.3	1 4	1.8	100.0	60.8	83.7	100.0	105.4	142.6	—
	Неопредѣлено — Undefinit	187.3	160.7	33.1	1.4	2 1	0.4	100.0	85.8	17.7	100.0	149.6	30.5	
	Общо — Total	13243.7	7629.1	7762.6	100.0	100.0	100.0	100.0	57.6	58.6	100.0	—	—	

на Франция и Италия съ повече отъ ²/₃. Голѣмо относително увеличение на значението показватъ Испания, Палестиня, Норвегия, Дания и Швеция, но тѣзи страни, както се помена вече, заематъ въобще много малко мѣсто въ външната търговия на България. Една група страни — Полша, Белгия, Швейцария и Египетъ, увеличиха своитѣ дѣлове тъкмо презъ периода на кризата и депресията и ги намалиха презъ последнитѣ три години. Всички останали страни загубиха една или друга часть отъ значението си последователно презъ двата последни периода.

Нека приведемъ и даннитѣ за стокооборота съ Дунавския басейнъ безъ Австрия отъ една страна и съ голѣма Германия презъ разглеждания периодъ отъ друга страна. (Вж. по-долу).

Ретроспективното включване на даннитѣ за Австрия къмъ тѣзи за Германия за цѣлия разглежданъ периодъ увеличава естествено дѣла на голѣма Германия съответно, обаче, абсолютното и относителното намаление на стокоообмѣна съ Австрия отслабва степеньта на нарастването на значението на голѣма Германия въ сравнение съ Германия. Спрямо предкризисния периодъ значението на голѣма Германия е само съ 70% по-високо, а стойностьта на стокообмѣна би достигнала едва нивото на предкризисния периодъ.

Отъ друга страна отдѣлянето на Австрия отъ Дунавския басейнъ намалява съответно дѣла на останалитѣ страни отъ този басейнъ при обратни на поменатитѣ за голѣма Германия последствия.

Нека сега потърсимъ по-подробни данни, характеризиращи общото развитие на стокообмѣна на България съ чужбина при поточно опредѣляне на повратнитѣ моменти, отколкото срѣднитѣ числа за предвиденитѣ по-горе голѣми периоди.

Въ първитѣ една-две години следъ войната особено голѣмо мѣсто въ българската външна търговия заемаха при вноса Италия,

period of economic depression. Austria, on the other hand, saw her relative share in the total foreign trade of Bulgaria dwindle to more than one half of its former size. Certain countries, listed at the bottom of the scale in their importance for the foreign trade of Bulgaria, also show a slight increase in their relative shares: Sweden, Denmark, Norway and Palestine.

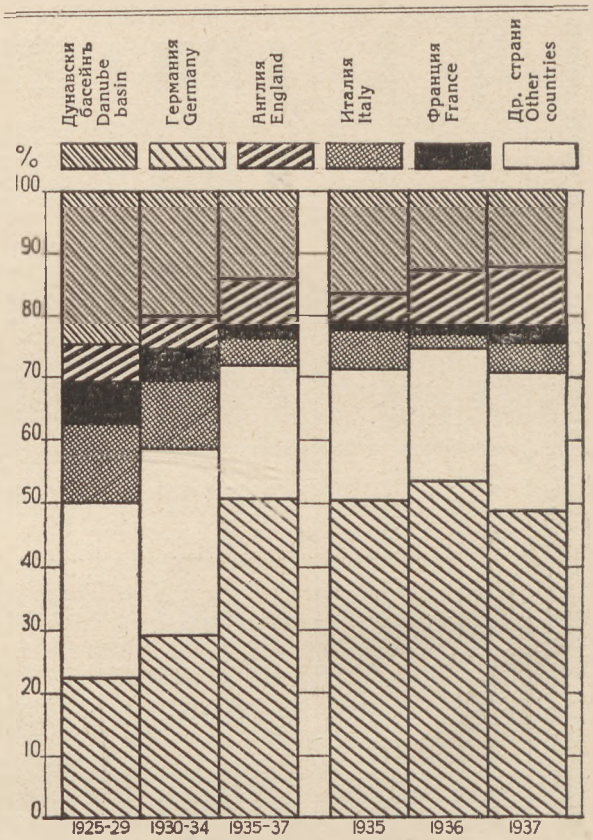

ДИАГРАМА 15. — DIAGRAM 15.

Насоки на външния стокообмѣнъ (на сто отъ общата стойность) — Distribution of the foreign trade (per cent of total value)

23

	Милиони лева Million Levas			На сто отъ общата стойность % of total value			Индексъ на стойностьта Index of value			Индекси на значението Infices of significance		
	1925—29	1930—34	1935—37	1925—29	1930—34	1935—37	1925—29	1930—34	1935—37	1925—29	1930—34	1935—37
Дунавски басейнъ безъ Австрия. . . . . Danube basin without Austria	1932	843	760	14.6	11.2	9.8	100.0	76.7	67.1	100.0	43.6	99.3
Германия и Австрия . . . . Germany and Austria	4318	2927	4280	32.6	38.7	55.4	100.0	118.7	169.9	100.0	67 8	99.1

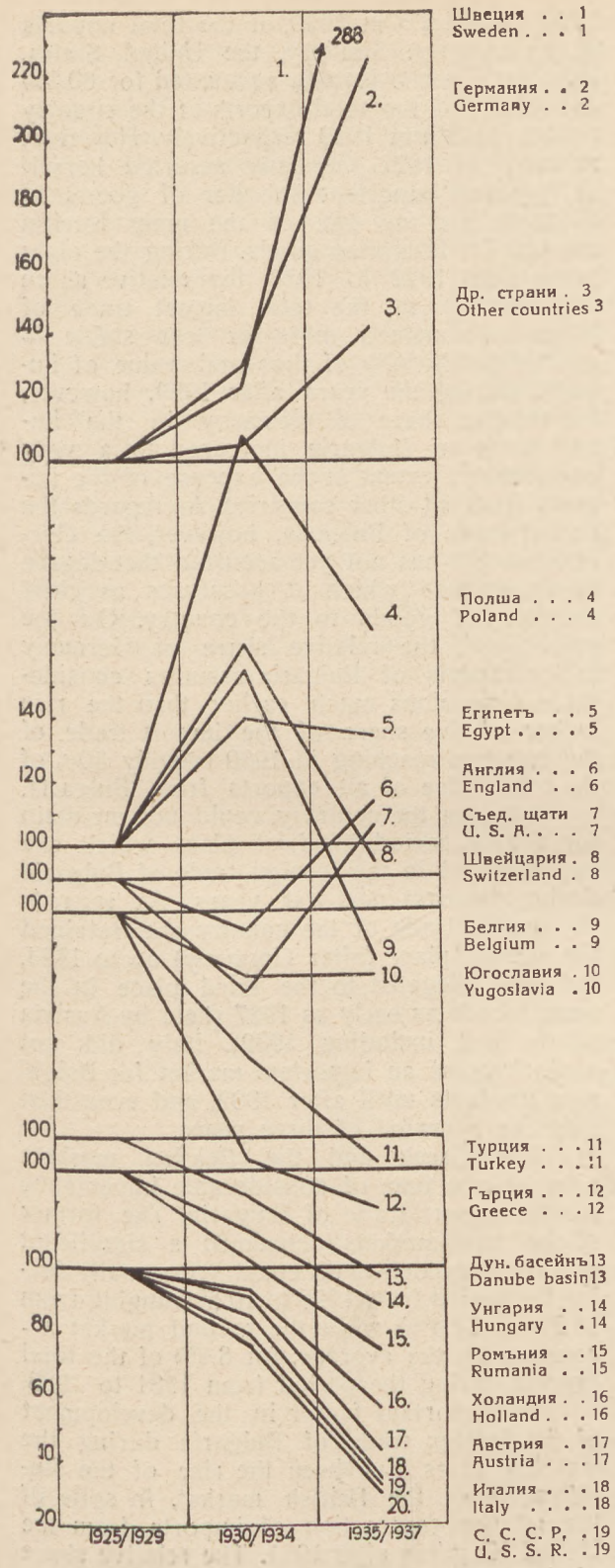

ДИАГРАМА 16. — DIAGRAM 16.

Индекси на значението на нѣкои страни въ общия стокообмѣнъ. — Indices of significance of the total trade with the more important countries.

Measured by means of the „significance" index, the changes in the general directions of the foreign trade of Bulgaria take the form of a twofold increase in the significance of Germany, of an increase of 25% in the significance of Great Britain and, on the other hand, of a diminution in the significance of the Danube Basin by 30%, and of France and Italy by more than 67%. A relatively large increase in the significance of Spain, Palestine, Norway, Denmark and Sweden has taken place, but these countries, as was mentioned above, account for a very small share of the total foreign trade of Bulgaria. A group of countries — Poland, Belgium, Switzerland and Sweden — managed to increase their shares of the foreign trade of the country during the very period of economic depression, but lost ground again during the following three years. The relative shares of all other countries shrank to a greater or smaller extent in each of these two consecutive periods.

Let us now examine the foreign trade statistics of Bulgaria with the countries of the Danube Basin, excluding Austria, and including the share of Greater Germany, during the period under consideration.

The retrospective inclusion of the Austrian data into the German figures for the whole period with which we are here concerned naturally leads to a corresponding increase in the share of Germany in the total external trade of Bulgaria. On the other hand, the absolute andrelative diminution in the trade with Austria brings about a corresponding contraction in the rate of increase of the significance of Greater Germany, as compared with Germany. In comparison with the pre-crisis period the significance of Greater Germany shows an increase of 70% only, while the value of the foreign trade would just equal that which obtained during the pre-crisis period.

On the other hand, the removal of Austria from the figures relating to the Danube Basin leads to a corresponding contraction in the share of the remaining countries of the Basin, with exactly the reverse consequences as those which obtained in the case of Germany.

Let us now look for certain more detailed statistical data, characterizing the general development of the foreign trade of Bulgaria. We will here be concerned rather with the exact determination in point of time of the turning points in the development of the foreign trade of the country, than with the average figures for the period analysed above.

During the first one or two years of the post-war period, Italy, the United States and Turkey occupied a predominant position in the import trade of Bulgaria, with 71.4% in

Северо-американскитѣ съединени щати и Турция — 71.4% въ 1919 и 51.6% въ 1920, а при износа Съединенитѣ щати, Италия и Чехословакия — общо съответно 60.5% и 48.8%. Обаче още въ 1922 Германия се опредѣли като най-важния доставчикъ на българския пазаръ и като единъ отъ най-важнитѣ пазари на българскитѣ преизведения. Въ течение на 8 години — 1922—1929, значението на Германия за българския вносъ остана доста постоянно (около 22% отъ стойностьта на общия вносъ), но презъ следващитѣ години германскиятъ вносъ въ България измѣсти въ много голѣма степень вноса отъ другитѣ страни. По отношение на износа изъ България германскиятъ пазаръ не успѣ да отиде толкова далече въ измѣстването на другитѣ пазари, както при снабдяването на българския пазаръ съ чуждестранни стоки, обаче, тукъ много порано, отколкото при вноса, дѣлътъ на Германия стигна значителни размѣри (въ 1930 той представлява вече 30% отъ общата стойность на износа).

Италия, напротивъ, много скоро изпустна първенството, което имаше въ първитѣ години следъ войната. Тя успѣ да запази второто мѣсто (следъ Германия) до 1934 само при вноса, а при износа биде измѣстена отъ второто мѣсто още въ 1927 отъ Австрия (до 1933). Едва въ 1933, и то само за две години, Италия пакъ стана сравнително важенъ пазаръ за български стоки.

Сравнително голѣмо значение за българския износъ имаха за известно време гръцкиятъ и белгийскиятъ пазари. Първиятъ поглъщаше значителна часть отъ българския износъ особено презъ 1925-1927 (13.2% до 17.4%), а вториятъ — презъ 1931-1933 (около 8.6%).

Единъ важенъ фактъ въ развитието на външната търговия на България презъ последнитѣ години е нарастване значението на английския пазаръ въпрѣки относителното намаление на вноса отъ Англия следъ 1931. Отъ 2.1% отъ общия износъ въ 1934 износътъ за Англия нарастна на 4.4% въ 1935, на 11.6% въ 1936 и на 13.9% въ 1937, съ което английскиятъ пазаръ зае второ мѣсто следъ германския. Напротивъ, вносътъ отъ Англия спадна отъ 13.2% въ 1931 на 4.6% въ 1936 и 1937.

Взетъ като цѣло Дунавскиятъ басейнъ заема сравнително голѣмо мѣсто въ българската външна търговия, обаче, при много неравномѣрно участие на отдѣлнитѣ страни. Дунавскиятъ басейнъ имаше дори първенство при вноса отъ 1922 до 1931.

Общото развитие на стокообмѣна между България и Дунавския басейнъ е предста-

1919 and 51.6% in 1920, of the total imports of the country. Similary, the United States, Italy and Czechoslovakia accounted for 60.5% and 48.8% of the total exports of the country during 1919 and 1920 respectively. However, as early as 1922, Germany asserted herself as the most important supplier of goods to Bulgaria and as one of the main foreign markets for Bulgarian goods. During the eight years from 1922 to 1929, the relative share of Germany in the total import trade of Bulgaria remained more or less stable — approximately 22% of the total value of imports. During the years after 1929, however, the relative share of Germany in the import trade of Bulgaria increased to a very considerable extent at the expense of the imports from all other countries. As regards the export trade of Bulgaria, however, the German market has not yet acquired that degree of importance which it possesses as chief supplier of goods to the country. On the other hand, the relative share of Germany in the exports of Bulgaria assumes considerable dimensions much earlier than the rise in her relative share of the import trade of the country, reaching in 1930 roughly 30% of the total value of all exports from Bulgaria.

Italy, on the contrary, could not maintain for a long period the first place which she had acquired in the foreign trade of Bulgaria during the first post-war years. As regards the import trade of the country she retained the second place (after Germany) up to 1924, but was relegated to the third place in the export trade as early as 1927 (held by Austria up to and including 1932). Italy did not again become an important market for Bulgarian products until after 1932, and even then only for a period of three years.

The Greek and the Belgian markets were at one time of considerable importance for the export trade of Bulgaria. The former of the two markets consumed a significant part of the exports of the country, especially during the period from 1925 to 1927 (ranging from 13.2% to 17.4%), while the second market accounted, on the average, for 8.6% of the total exports during the period from 1931 to 1933.

An important factor in the development of the foreign trade of Bulgaria during the last few years has been the rise of the significance of the British market, in spite of the relative contraction of imports from the United Kingdom after 1931. The relative share of the total exports of the country going to the United Kingdom rises from 2.1% in 1934, to 4.4% in 1935 and 11.6% in 1936, thus giving the latter country the second place in the export trade of Bulgaria, the list being head-

вено въ следващата по-долу таблица посрѣдствомъ индекситѣ на стойностьта и на обема. Износътъ на Дунавския басейнъ е достигналъ своя максимумъ въ 1931, когато той превиши износа презъ 1926 съ почти 40%. Следъ това, обаче, износътъ спадна бързо до 1/4 отъ този максимумъ въ 1936. Вносътъ отъ Дунавския басейнъ достигна своя максимумъ по-рано отъ износа — още въ 1929, когато той превиши вноса презъ 1926 съ 2/3. Въ 1933 той съставлява само 1/5 отъ този максимумъ, обаче, презъ следващитѣ години наново нараства равномѣрно, за да стигне въ 1937 99% отъ нивото въ 1926 и надъ половината отъ максимума въ 1929.

Даннитѣ за стойностьта на вноса и износа показватъ много по-голѣмо свиване презъ периода на стопанската криза и депресия, отколкото даннитѣ за обема. Стойностьта на вноса въ 1934 съставлява само 18.3% отъ стойностьта въ 1926 и само почти 1/8 отъ максималната стойность въ 1929 и се покачва въ 1936 на 33.6% отъ стойностьта

ed by Germany. On the contrary, the imports from the United Kingdom, which accounted for 13.2% of the total value of imports into the country in 1931, fell to 4.6% in 1936 and 1937.

Taken as a whole, the Danube Basin accounts for a relitavely large share of the foreign trade of Bulgaria, though the percentage participation of the separate countries in that trade is very unequally distributed. Indeed, the Danube Basin was the chief supplier of foreign goods to Bulgaria during the period from 1922 to 1931.

The general development of the external trade of Bulgaria with the countries of the Danube Basin is illustrated in the following table by means of index-numbers of the value and quantum of the imports and exports. The exports of Bulgaria to the countries of the Danube Basin reach their highest level in 1931, when they exceeded their corresponding level of 1926 with roughly 40%. After 1931, however, there was a rapid fall in the exports to the Danube Basin, which amount to roughly

24. Индекси на външната търговия съ Дунавския басейнъ
Indices of foreign trade with the Danube basin
1926 = 100

Години Years	Вносъ — Exports		Износъ — Imports	
	обемъ volume	стойность value	обемъ volume	стойность value
1919	10.2	4.0	17.7	10.5
1920	30.4	12.9	54.7	45.5
1921	35.0	34.2	56.2	42.5
1922	36.1	59.6	61.3	82.6
1923	50.0	65.2	.	90.4
1924	80.6	90.6	.	120.4
1925	124.8	115.5	.	93.9
1926	100.0	100.0	100.0	100.0
1927	113.6	96.3	137.2	158.0
1928	115.4	100.9	110.3	129.5
1929	167.5	142.1	78.6	123.4
1930	84.8	72.0	67.8	108.3
1931	92.2	63.3	139.3	135 8
1932	56.1	38.7	96.6	60 9
1933	34.9	21.7	67.2	39.9
1934	44.4	18.3	37.6	24.3
1935	65.4	36.9	47.6	45.2
1936	85.9	33.6	34.0	29.3
1937	98.7	36.8	64.1	53.4

въ 1926. Стойностьта на износа спада въ 1934 на 24.3% отъ стойностьта въ 1926 и почти на 1/7 отъ максималната стойность въ 1927.

Вносъ. Още по-голѣмо различие, отколкото при общия стокообмѣнъ, изпъква между отдѣлнитѣ страни при сравняването на вноса и износа поотдѣлно.

Както и при общия оборотъ, така и при вноса, измѣненията между предкризисния периодъ и периода на кризата и депресията сѫ постепенни и едва презъ третия периодъ се очертава съвсемъ различно разпредѣление между източницитѣ на вноса. Не трѣбва да се изпуска изъ предвидъ, че въ основата на сравнението лежатъ срѣдни числа за петгодишни, респективно тригодишенъ, периоди, и че, следователно, може за отдѣлни страни измѣненията, за които стана дума, да сѫ започнали преди изтичането, респективно преди започването на съответнитѣ периоди.

Презъ предкризисния периодъ Дунавскиятъ басейнъ заема надъ 1/4 отъ общата стойность на вноса, Германия — надъ 1/5, Италия — 1/7, Англия — 1/10, Франция — 1/14. Следъ тѣхъ следватъ Белгия, Швейцария, Холандия, Турция, Съединенитѣ сев.-американски щати съ участие отъ 2.2 до 3.2%. Между странитѣ отъ Дунавския басейнъ първо мѣсто като доставчикъ на българския пазаръ заема Чехословакия съ почти 1/10, а второ — Австрия съ 1/12 отъ вноса. Поради вноса на петролъ и други деривати на земното масло и Ромъния представлява сравнително голѣмъ доставчикъ на българския пазаръ.

Презъ периода на кризата и депресията дѣлътъ на Германия се увеличи относително съ 1/3 почти, а този на Белгия, Швейцария и Полша — дори още повече, но поради малкото мѣсто, което последнитѣ страни заематъ въ българския вносъ, значението на това развитие въобще не е голѣмо. Всички останали страни намаляватъ участието си не само абсолютно, но и относително. Отъ странитѣ на Дунавския басейнъ само Югославия, която впрочемъ имаше и най-малъкъ дѣлъ въ вноса, губи много отъ своето значение.

Едва презъ последнитѣ три години отъ разглеждания периодъ източницитѣ на българския вносъ представляватъ съвсемъ различна отъ предшествуващитѣ петолѣтия картина. Дѣлътъ на Германия се увеличава повече отъ два пѫти и достига 56%, а много други страни бидоха измѣстени отъ българския пазаръ. Само Полша успѣ да запази и дори да разшири своето мѣсто. Дѣловетѣ на останалитѣ голѣми индустриални страни се сведоха до незначителни размѣри, като най-голѣмо намаление показва този на Италия

1/4 of the above maximum of 1936. The imports from the countries of the Danube Basin reach their peak as early as 1929, when they exceed their corresponding level of 1926 with roughly 67%. By 1933, however, the imports from the Danube Basin amount to 1/5 only of their maximum level, showing a steady rising tendency from 1934 onwards, to reach in 1937 99% of their level of 1926 and over 50% of their maximum level of 1929.

The value figures relating to the imports and exports exhibit a far greater contraction during the period of economic depression than the quantum figures. Thus, in 1934 the value of imports represents only 18.3% of its corresponding level of 1926 and only 1/8 approximately of the maximum figure reached in 1929, but rises again in 1936 to 33.6% of its corresponding level of 1926. The value of exports falls in 1934 to 24.3% of its corresponding level of 1926 and roughly to 1/7 of the maximum figure reached in 1927.

Imports. A comparison of the imports from and exports to each separate country will reveal still greater difference than in the case of the total foreign trade.

Both in the case of the total foreign trade and in the case of imports alone, the changes during the pre-crisis period and the period of economic depression are gradual and slow. It is only in the third period that there obtains a radically different distribution of the countries of origin of the imports into the country. However, it should be borne in mind that five-year and one three-year periods lie at the basis of the comparison, so that the average figures may not show the changes which have taken place for each separate country before the expiration or before the beginning of these periods.

During the pre-crisis period the Danube Basin accounts for nearly 1/4 of the total value of imports into Bulgaria, followed by Germany with 1/5, Italy with 1/7, Great Britain with 1/10 and France with 1/14. The countries next in the list are Belgium, Switzerland, Holland, Turkey, The United States of America — all with a relative share ranging from 2.2% to 3.2%. From the countries of the Danube Basin Czechoslovakia ranks first as supplier of goods to the Bulgarian market, with roughly 1/10 of the total imports, followed by Austria, with 1/12. On account of the imports of petrole and other oil derivatives from Rumania, that country's share in the total imports of Bulgaria must also be taken into consideration.

During the period of economic depression the share of Germany rose by roughly 1/3, the increase being even greater in the case of Belgium, Switzerland and Poland. Due to the

поради особенитѣ политически условия, създадени съ прилагането на санкциитѣ, по поводъ на итало-абисинската война, и на Франция (трикратно намаление въ сравнение съ предходния периодъ). Отъ странитѣ на Дунавския басейнъ само Чехословакия успѣва да запази почти напълно своето значение като доставчикъ и зае вече второто мѣсто следъ Германия.

Ако проследимъ стокообмѣна между България отъ една страна и Германия съ Австрия и Дунавския басейнъ безъ Австрия, отъ друга, ще константираме, естествено, че дѣлътъ на една сѫществуваща преди 1925 голѣма Германия би билъ по-голѣмъ отъ този на Германия и че обратно, дѣлътъ на намаления Дунавски басейнъ е по-малъкъ отъ този на цѣлия басейнъ, но вследствие на това, че вносътъ на Австрия спадаше и презъ тритѣ периода относителното значение на Голѣма Германия при вноса се съответно намали въ сравнение съ значението на Германия. Докато индексътъ на значението за Германия е 266 за 1935 - 37, за голѣма Германия той е само 209 и докато индексътъ на стойностьта е за Германия 140, за голѣма Германия сѫщиятъ индексъ е само 109.

По отношение на вноса могатъ да се приведатъ още следнитѣ по-подробни данни по отдѣлни години. Следъ изтичането на първитѣ следвоенни години, се очертава единъ периодъ на сравнително доста голѣма стабилность въ участието на Германия и Италия и дветѣ групи страни — Дунавски басейнъ и други страни. Този периодъ обхваща годинитѣ 1924—1930, когато вносътъ отъ странитѣ на Дунавския басейнъ е съставлявалъ кръгло 28%, вносътъ отъ Германия — 22%, вносътъ отъ Италия — 14% и вносътъ отъ другитѣ страни — 36%. Въ 1931 участието на странитѣ на Дунавския басейнъ спада значително за смѣтка на увеличението на участието на групата други страни. Презъ следващата 1932 се забелязва вече нарастване на значението на Германия като доставчикъ на българския пазаръ, а сѫщо така се увеличава, макаръ и само за една година, участието на Италия. И тази промѣна въ произхода на българския вносъ става за смѣтка на значителното измѣстване на странитѣ на Дунавския басейнъ отъ българския пазаръ. Отъ 1933 насамъ започва всестранното съсрѣдоточване на българския вносъ отъ Германия. Само за една година значението на Германия като доставчикъ на българския пазаръ нараства относително почти съ 50% (отъ 25.9% въ 1932 на 38.2% въ 1933). Въпрѣки тази скокообразность участието на Германия продължи да се разраства и презъ 1935 и 1936. когато то достигна

relative unimportance of the three latter countries for the total import trade of Bulgaria, however, the significance of this development must not be overvalued. All other countries show an absolute, as well as relative diminution in their relative shares of the import trade of the country. From the countries of the Danube Basin only Yugoslavia shows a considerable contraction in her relative share. However, that country's share of the imports

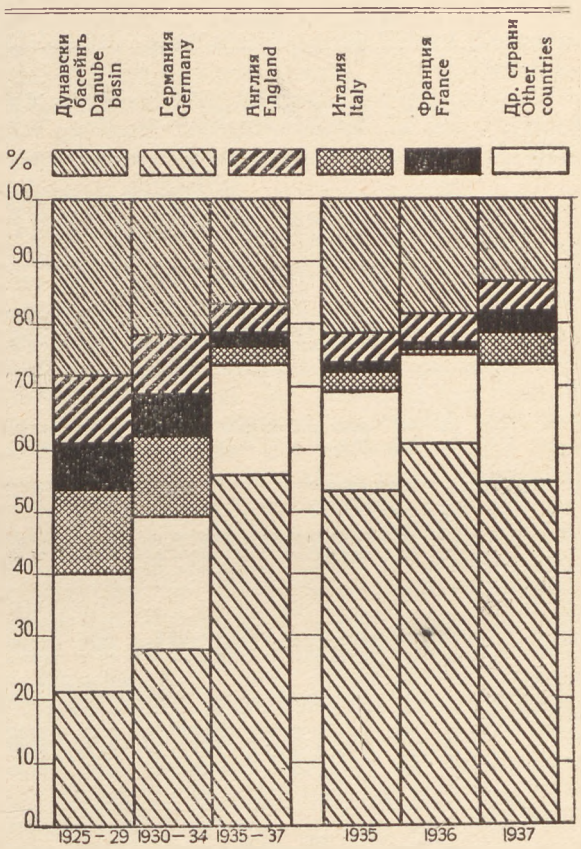

ДИАГРАМА 17. — DIAGRAM 17.
Насоки на вноса (на сто отъ общата стойность)
Distribution of the Foreign Trade (per cent of the total value)

of Bulgaria from the Danube Basin was in any way the smallest.

It was only during the last three years of the period under consideration that the sources of origin of the imports of Bulgaria show a decided change in comparison with the previous five-year periods. The share of Germany rises by more than 100%, reaching 56% of the total import trade of Bulgaria. This increase of Germany's share was naturally at the expense of a number of other countries, which were to a greater or smaller extent displaced from the Bulgarian market. Only Poland maintained and even increased her relative share. The percentage participations of all other big industrial countries in the im-

25. Насоки на вноса (по-важни страни) — Distribution of imports (more important countries)

Срѣдно годишно — Annual averages

№ въ низходящъ редъ презъ 1925-29	Страни — Countries	Милиони лева — Million leva			На сто — Per cent			Индекси на стойностьта Index numbers of value			Индекси на значението Index numbers of significance			№ въ низходящъ редъ презъ 1935-37
		1925-29	1930-34	1935-37	1925-29	1930-34	1935-37	1925-29	1930-34	1935-37	1925-29	1930-34	1935-37	
—	Австрия — Austria . . .	587.5	219.6	180.1	8.4	6.4	4.9	100.0	37.4	30.7	100.0	76.2	58.1	—
—	Чехословакия — Czechoslovakia	674.2	268.9	260.8	9.6	7.8	7.0	100.0	39.9	38.7	100.0	81.5	73.3	—
—	Унгария — Hungary . . .	161.7	55.8	55.8	2.3	1.6	1.5	100.0	34.5	34.5	100.0	70.4	66.0	—
—	Ромъния — Rumania . . .	418.7	181.2	112.8	6.0	5.2	3.0	100.0	43.3	30.8	100.0	88.4	50.9	—
—	Югославия — Yugoslavia .	122.8	21.4	14.2	1.7	0.6	0.4	100.0	17.4	10.6	100.0	35.4	21.7	—
—	Дунавски басеинъ — Danube basin	1964.9	746.9	623.7	28.0	21.6	16.8	100.0	38 0	32.6	100.0	77 6	61 7	—
1	Германия — Germany .	1483.5	958.5	2082 5	21.2	27.8	56.2	100.0	64.6	140.5	100.0	132 2	265.8	1
2	Италия — Italy	971.4	451.9	119.5	13.9	13.1	3.2	100.0	46.5	12 3	100 0	95.9	23 3	3
3	Англия — England . .	756.2	329.2	173.2	10.8	9.5	4.7	100.0	43.5	22 9	100.0	88 8	43.2	2
4	Франция — France . .	534.5	232.4	82.0	7.6	6.7	2.2	100.0	43.5	15.3	100.0	88.8	29.0	7
5	Белгия и Люксембургъ — Belgium & Luxemburg .	226.6	154.4	99.6	3.2	4.5	2 7	100 0	68.1	44.0	100.0	139.3	89.8	6
6	Холандия — Holland . .	178.9	72.9	44.7	2.5	2.1	1.2	100.0	40.7	25.0	100.0	83 1	47.5	9
7	Сев. ам. съед. щати — U. S. A.	170.7	60.7	69.5	2.4	1.8	1.9	100.0	35.6	40 7	100 0	72.8	77.4	8
8	Турция — Turkey . . .	166.0	63.4	23.3	2.4	1.8	0.6	100.0	38.2	14 0	100.0	78 0	26.6	11
9	Швейцария — Swetzerland	151.9	146.8	114.2	2.2	4.2	3.1	100.0	96.6	75.2	100.0	198 1	142.6	4
10	Гърция — Greece . . .	101.7	32.4	15.2	1.4	0.9	0.4	100 0	31.9	8 9	100.0	64.8	28.6	13
11	Египетъ — Egypt . . .	65.5	9.3	13.4	0.9	0.3	0.4	100 0	14 2	20.5	100.0	29.0	44.0	14
12	Швеция — Sweden . .	42.0	17.3	24.1	0.6	0.5	0.6	100.0	41.2	57.4	100.0	83.3	108 3	10
13	Полша — Poland . . .	26.0	74.6	113.5	0.4	2.2	3.1	100.0	286 9	436.5	100.0	586.5	827.0	5
14	С. С. С. Р. — U. S. S. R.	24.9	11.5	4.2	0.3	0.3	0.1	100.0	46.2	16.9	100.0	94.3	31.4	16
15	Дания — Denmark . . .	16.7	2.7	2.3	0.2	0.1	0.1	100.0	16.2	13.8	100.0	33.3	25.0	17
16	Испания — Spain . . .	4.4	16.4	17.0	0.1	0.5	0.5	100.0	372.7	386.4	100 0	500.0	500.0	12
17	Норвегия — Norway . .	1.5	1.7	1.0	0.0	0.1	0 0	—	—	—	100.0	250.0	150.0	18
18	Палестиня — Palestine	0.0	2.1	9.2	0.0	0.1	0.2	—	—	—	—	—	—	15
	Други страни — Other countries	133.3	67.1	69.9	1.9	1.9	1.9	100.0	53 3	52.4	100 0	103.7	100.0	
	Общо — Total	7019.1	3432.0	2705.4	100.0	100.0	100.0	100.0	48.9	52.8	—	—	—	

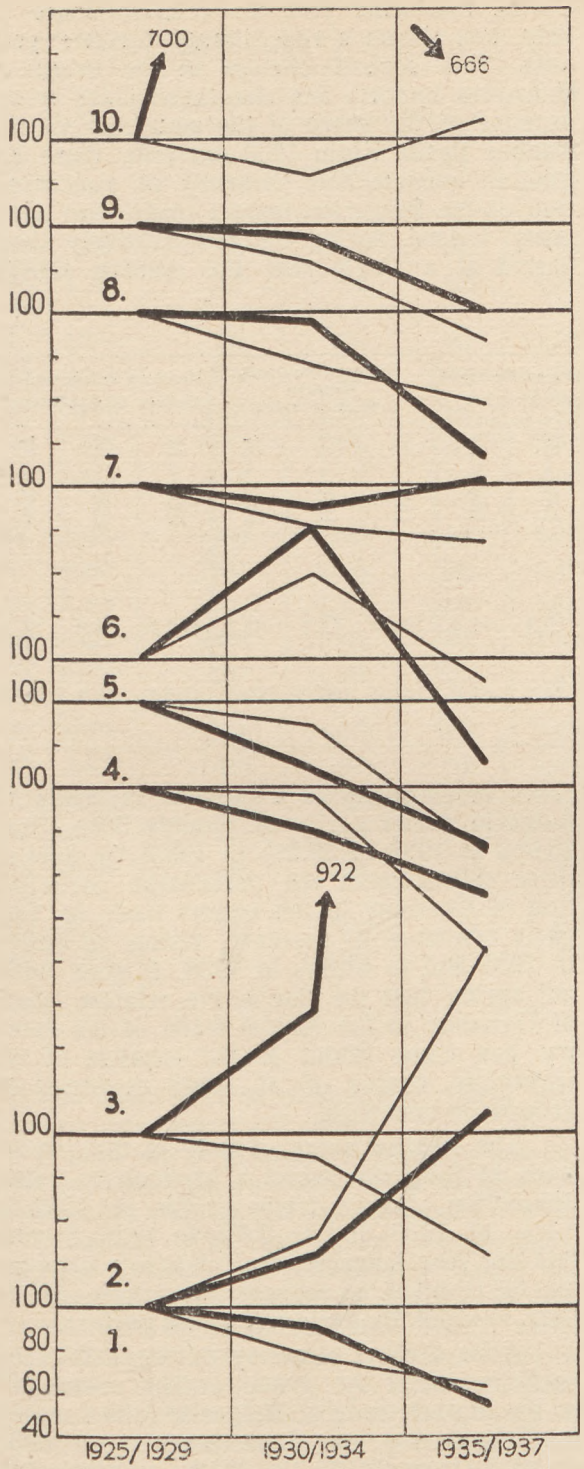

ДИАГРАМА 18. — DIAGRAM 18.

Индекси на значението при вноса и износа.
Indices of significance for imports and exports

вносъ
imports

износъ
exports

Дунавски басейнъ 1
Danube basin 1
Гармания 2
Germany 2
Англия 3
England 3
Италия 4
Italy 4
Франция 5
France 5
Белгия и Люксембургъ . . . 6
Belgium and Luxemburg . . 6
Чехословакия 7
Czechosl vakia 7
Австрия 8
Austria 8
Холандия 9
Hollande 9
Швеция 10
Sweden 10

port trade of the country were reduced to insignificant proportions. This is particularly the case with Italy — as a result of the special political conditions arising out of the application of economic sanctions in connetion with the African War. The share of France, too, shrank to nearly one third of its size during the preceeding period. From the countries of the Danube Basin only Czechoslovakia managed to maintain her relative share and assumed second place in the list of countries, supplying the Bulgarian market with industrial products.

An analysis of the trade of Bulgaria. with Greater Germany (including Austria), on the one hand, and with the Danube Basin (excluding Austria), will naturally show that the share of Greater Germany, installed in 1925, is greater than that of Germany, and conversely — that the share of the Danube Basin (excluding Austria) is smaller than that of the whole Basin. On account of the fact that the imports from Austria were decreasing during the above three periods, however, the relative share of Greater Germany in the import trade of Bulgaria shows a corresponding contraction in comparison with Germany. While the „significance“ index-number of Germany for the period 1935—1937 stands at 266, it amounts to 209 only in the case of Greater Germany, the „value“ index for Germany being 140 and that of Greater Germany — 109 only.

Continuning our analysis of the imports into Bulgaria, we may give the following still more detailed figures for each separate year. After the first post-war years there ensued a period of considerable stability in the relative participation of Germany, Italy, the two groups of Danubian countries and certain other states in the total import trade of the country. This period embraces the years 1924—1930 when the imports from the countries of the Danube Basin represented roughly 28%, the imports from Germany 22%, the imports from Italy 14% and the imports from the remaining countries 36%, of the total value of imports. During 1931 the percentage participation of the countries of the Danube Basin in the import trade of Bulgaria diminishes considerably as a result of the rise in the relative share of the imports into Bulgaria from the group „other countries“. During the following year, 1932, there is already noticeable an increase in the relative significance of Germany as a supplier of goods to Bulgaria

съответно 53.5% и 61.0% отъ общия вносъ.

Разбира се, участието на Германия се увеличаваше за смѣтка на измѣстването на други страни отъ българския пазаръ.

Особено бързо е измѣстването на Италия, както вече споменахме по-горе, вносътъ отъ която спада отъ 12.7% въ 1933, на 3.1% въ 1935 и на 0.6% въ 1936, когато се приложиха и отъ България санкциитѣ наложени по поводъ на итало-абисинската война.

During this same year the relative share of Italy, too, shows a rise, though for one year only. This second change in the origin of Bulgarian imports has also taken place at the expense of the share of the countries of the Danube Basin. From 1933 onwards there begins an unmistakable tendency of concentration of the Bulgarian import trade into Germany. Indeed, during the comparatively short period of a single year the relative signifi-

26

	Милиони лева Million leva			На сто отъ стойностьта Per cent of value			Индекси на стойностьта Indices of value			Индекси на значението Indices of significance		
	1925—29	1930—34	1935—37	1925—29	1930—34	1935—37	1925—29	1930—34	1935—37	1925—29	1930—34	1935—37
Дунавски басейнъ безъ Австрия — Danube basin, without Austria . .	1377	527	460	19.6	15.3	12.4	100.0	78.1	63 3	100.0	38.3	33.3
Голѣма Германия—Greater Germany	2070	1178	2263	29.5	34 3	61.6	100.0	116.3	208.8	100.0	56.9	109.3

Следъ едно кратко съвземане въ 1934, участието на групата други страни въ българския вносъ спадна почти наполовина въ течение на 4 години (отъ 39.0% въ 1932 на 20.0% въ 1936). Значението на странитѣ отъ Дунавския басейнъ за българския вносъ достигна най-низката си точка въ 1934 (14.2% срещу 29.8% въ 1929). Презъ последнитѣ години то се увеличи сравнително доста много, но безъ да попрѣчи на стремителното навлизане на Германия на българския пазаръ.

Износъ. Общо взето и при износа промѣнитѣ за периода на кризата и депресията относно мѣстото на отдѣлнитѣ пазари въ българския износъ въ сравнение съ предкризисния периодъ оставатъ доста ограничени, както по брой, така и по размѣри. Обаче, за разлика отъ вноса, по-голѣмъ брой страни показватъ относително увеличение на своитѣ дѣлове въ износа отъ България. Освенъ Германскиятъ пазаръ, нараства значението на белгийския, полския, швейцарския, египетския, датския, шведския, испанския и палестинския пазари. При това, дѣлътъ на Германия нараства значително по-бавно, отколкото при вноса. Друга особеность на промѣнитѣ при износа е тази, че Гърция, която заемаше второ мѣсто следъ Германия презъ предкризисния периодъ, загуби почти всѣко значение като пазаръ на български стоки.

Дунавскиятъ басейнъ загуби сравнително много малка часть отъ своя дѣлъ въ бъл-

cance of Germany as a supplier of goods to Bulgaria shows a rise of roughly 50% (from 25.9% in 1932 to 38.2% in 1933). In spite of these violent jerks the percentage participation of Germany in the import trade of Bulgaria continues to increase, rising to 53.5% in 1935 and to 61.0% in 1936. It goes without saying that the rise in the relative share of Germany in the import trade of the country has come about at the expense of the respective shares of all other countries or groups of countries.

The relative share of Italy in the import trade of Bulgaria shows a particularly rapid diminution, falling from 12.7% in 1933 to 3.1% in 1935 and to 0.6% in 1936. During this last year, however, the fall is to a large extent the result of the economic sanctions against Italy, to which Bulgaria was also a partner.

After a short recovery during 1934, the participation of the group „other countries" in the import trade of Bulgaria falls roughly by 50% during the four years from 1932 to 1936 (from 39.0% to 20.0% respectively). The relative significance of the countries of the Danube Basin for the import trade of Bulgaria reaches its lowest point in 1934 (14.2% against 29.8% in 1929). It has shown a considerable rise during the last two years, without, however, barring the way of the penetration of German goods in the Bulgarian market.

27. Насоки на външната търговия на България — Вносъ. Sources of Origin of Imports.

Години Years	Милиони лева — Million leva					На сто — Per cent				
	всичко total	Дунавски басейнъ Danube basin	Германия Germany	Италия Italy	други държави other countries	всичко total	Дунавски басейнъ Danube basin	Германия Germany	Италия Italy	други държави other countries
1919	964	71	0	346	547	100.0	7.3	0.0	35.9	56.8
1920	2,255	227	156	625	1,248	100.0	10.1	6.9	27.7	55.3
1921	2,976	598	498	611	1,269	100.0	20.1	16.7	20.6	42.6
1922	4,066	1,039	885	497	1,645	100.0	25.6	21.8	12.2	40.4
1923	5,154	1,138	1,034	846	2,135	100.0	22.1	20.0	16.5	41.4
1924	5,678	1.591	1,226	789	2,073	100.0	28.0	21.6	13.9	36.5
1925	7,834	2,017	1,730	1,140	2,948	100.0	25.7	22.1	14 6	37.6
1926	5,631	1,744	1,009	865	2,014	100.0	31.0	17.9	15.4	35.7
1927	6,197	1,682	1,303	895	2,317	100.0	27.1	21.0	14.4	37.5
1928	7,109	1,898	1,526	1,070	2,614	100.0	26.7	21.5	15.1	36.7
1929	8,325	2,483	1,850	888	3,105	100.0	29.8	22.2	10.7	37.3
1930	4,590	1,257	1 065	623	1,644	100.0	27.4	23.2	13 6	.35.8
1931	4,660	1,104	1,084	637	1,834	100.0	23.7	23.3	13.7	29.3
1932	3,471	675	900	542	1,354	100.0	19.5	25.9	15.6	39.0
1933	2,202	379	841	281	702	100.0	17.2	38.2	12.7	31.9
1934	2,247	319	902	176	851	100.0	14.2	40.1	7.8	37.9
1935	3,009	644	1,608	94	662	100.0	21.4	53.5	3.1	22.0
1936	3,181	585	1,940	19	638	100.0	18.4	61.0	0.6	20.0
1937	4,926	642	2,699	246	1,339	100.0	13.1	54.8	5.0	27.1

гарския износъ. И за отдѣлнитѣ страни отъ басейна промѣнитѣ сж малки.

Презъ следкризисния периодъ и при износа се получава съвсемъ различно разпредѣление на българския износъ между отдѣлнитѣ пазари, отъ това презъ предходнитѣ периоди. Дѣлътъ на германския пазаръ нарастна изведнажъ много, макаръ и да остана далечъ задъ достигнатото при вноса положение. Къмъ Германия се отправяха презъ последния периодъ 46 % отъ цѣлия износъ. Много по-голѣмо относително увеличение се установява при дѣла на Англия, която отъ 12-то мѣсто презъ предкризисния периодъ премина на второ мѣсто следъ Германия съ почти 11 %. Другитѣ голѣми индустриални страни, напротивъ, посочватъ значително намаление на участието си въ българския износъ. Изгубиха отъ значението си като пазари на български стоки и Полша, Швейцария и Белгия, които презъ предходния периодъ бѣха заели сравнително доста голѣми

Exports. In general it may be said that, as in the case of the import trade, the changes which have taken place in the relative shares of the different national markets of Bulgarian export products during the period of economic depression — in comparison with the pre-crisis period—are very limited both as regards their number and their magnitude. Nevertheless, a relitavely large number of countries show an increase in their shares of the exports from Bulgaria, while in the case of imports the reverse held good. Apart from the German market, the significance of the markets of Belgium, Poland, Switzerland, Egypt, Denmark, Sweden. Spain and Palestine has also risen. Moreover, the share of Germany in the export trade of Bulgaria increases at a slower pace than her share in the import trade of the country. Another peculiarity in the changes in the export trade is that of Greece, which ranked second to Germany during the pre-crisis period,

дѣлове. Все пакъ има доста много страни, чиито дѣлове се увеличиха презъ последнитѣ три години. Между тѣзи страни изпъкватъ скандинавскитѣ страни Дания, Швеция и Норвегия и Съединенитѣ щати. Но и групата други страни посочва удвояване на своя макаръ и малъкъ, дѣлъ, което показва, че и между маловажнитѣ страни има такива съ увеличено значение като пазари на български стоки.

Дунавскиятъ басейнъ, общо взето, намалява своя дѣлъ въ българския износъ. Но докато Австрия изгуби изведнажъ значението си на втори по важность пазаръ презъ предходнитѣ периоди, Чехословакия надмина оня дѣлъ, който е имала презъ предкризисния периодъ и заема трето мѣсто отъ всички страни. Нищожниятъ износъ къмъ Югославия нарастна отъ 200,000 на 600,000 лева.

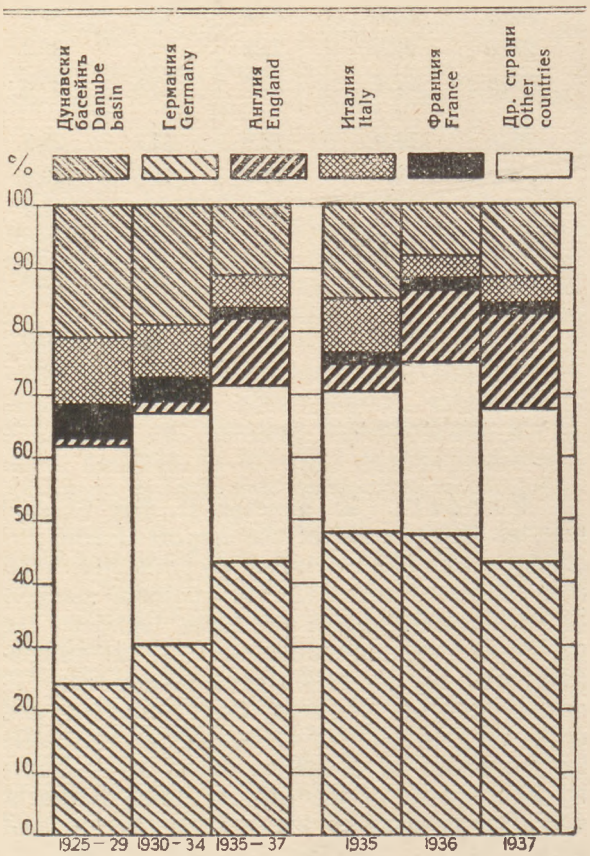

ДИАГРАМА 19. — DIAGRAM 19.

Насоки на износа (на сто отъ общата стойность)

Distribution of exports (per cent of the total value)

Дунавски басейнъ	1	Белгия и Люксембургъ	6
Danube basin	1	Belgium and Luxemburg	6
Германия	2	Чехословакия	7
Germany	2	Czechoslovakia	7
Англия	3	Австрия	8
England	3	Austria	8
Италия	4	Холандия	9
Italy	4	Holland	9
Франция	5	Швеция	10
France	5	Sweden	10

lost almost completely her significance as a market for Bulgarian products.

The Danube Basin as a whole lost only a relatively small share of the total Bulgarian export trade. Similarly, the changes in the relative significance of the separate Danubian countries are also small.

During the post-crisis period there is observed in the case of the export trade that very different distribution among the separate markets which was analysed in the discussion of the changes in the direction of the import trade. The relative share of the German market rose considerably in a very short period of time, though failing to reach the share acquired in the import trade of the country. During the last period — from 1936 up to and including 1938 — roughly 46% of all exports of the country were directed towards Germany. A far greater relative increase is noticeable in the case of Great Britain, which rose up the scale from the twelfth place during the pre-crisis period, to the second place in the countries-consumers of Bulgarian products, with a percentage participation of 11% in the total export trade of the country. On the contrary, the remaining big industrial states, experienced a considerable diminution in their relative shares in the export trade of Bulgaria. The same holds good of Poland, Switzerland and Belgium, whose relative shares had increased considerably during the preceeding period. Nevertheless, there are a number of countries whose relative significance has risen during the last three years. Among such countries should be mentioned Denmark, Sweden, Norway and the United States of America. On the other hand, the group of „other countries" also shows a certain increase in relative significance, which points to the fact that even countries of the least importance have managed to increase their significance for the Bulgarian export trade.

In general the relative share of the Danube Basin in the export trade of Bulgaria diminishes. However, while Austria loses almost at once her significance for the export trade of the country during the preceding periods, the relative share of Czechoslovakia increases after the pre-crisis period and ranks third in the top part of the list. The altogether insignificant exports to Yugoslavia rise from 200,000 leva to 600,000 leva.

The inclusion of Austria into Germany, although serving to raise the relative share of Greater Germany, diminishes the relative significance of her market in comparison with the market of Germany without Austria. During the last period the „significance" index

28. Насоки на износа за по-важнитѣ страни — The Destination of Exports to more important countries

Срѣдно годишно — Annual averages

№ въ низходящъ редъ презъ 1925-29	Страни — Countries	Милиони лева — Million leva			На сто — Per cent			Индекси на стойностьта Index numbers of value			Индекси на значението Index numbers of significance			№ въ низходящъ редъ презъ 1935-37
		1925-29	1930-34	1935-37	1925-29	1930-34	1935-37	1925-29	1930-34	1935-37	1925-29	1930-34	1935-37	
—	Австрия — Austria . . .	742.9	471.8	155.6	11.9	11.4	3.8	100.0	64.3	20.9	100.0	95.8	32.1	—
—	Чехословакия — Czechoslovakia	318.9	192.5	210.2	5.1	4.6	5.2	100.0	60.4	65.9	100.0	90.0	101.2	—
—	Унгария — Hungary . . .	165.9	97.0	56.4	2.7	2.3	1.4	100.0	58.5	33.4	100.0	86.9	52.1	—
—	Ромъния — Rumania . .	54.7	15.7	9.3	0.9	0.4	0.2	100.0	28.7	17.0	100.0	43.2	26.1	—
—	Югославия — Yugoslavia .	15.3	10.3	28.3	0.2	0.2	0.6	100.0	67.3	185.0	100.0	100.0	244.0	—
—	Дунавски басейнъ — Danube basin	1,297.6	793.8	456.5	20.9	18.9	11.2	100.0	61.2	32.2	100 0	91.1	53.9	—
1	Германия — Germany .	1,504.8	1,271.5	1,861.6	24.2	30.4	45.9	100.0	84.5	123.7	100.0	125.8	189.6	1
2	Гърция — Greece . . .	753.6	81.2	25.0	12.1	1.9	0.6	100.0	10 8	3.3	100.0	16 0	5.1	15
3	Италия — Italy	674.8	354.6	212 8	10.8	8.5	5.2	100.0	52.5	31.5	100 0	78.3	48.3	3
4	Франция — France . .	345.2	157.9	70.7	5.5	3.8	1.7	100.0	45.7	20.4	100.0	68.1	31.2	11
5	Белгия — Belgium . .	267.4	287.6	87.4	4.3	6.9	2.2	100.0	107.6	32.7	100.0	160.0	50.0	9
6	Швейцария — Swetzerland	230.7	212.5	96.5	3.7	5.1	2.4	100.0	92.1	41.8	100.0	137.2	63.9	7
7	Полша — Poland . . .	241.8	277.5	149.1	3.9	6.6	3.7	100.0	114.8	61.7	100.0	170.7	94.3	4
8	Холандия — Holland .	218.8	139.2	85.8	3.5	3.3	2.1	100.0	63.6	39.2	100.0	94.6	59.9	10
9	Турция — Turkey . . .	198.2	52.4	24.6	3.2	1.3	0.6	100.0	26.4	12.4	100.0	39.6	19.2	16
10	Сев. ам. съед. щати — U. S. A.	89.9	37.8	108.9	1.4	0.9	2.7	100.0	42.0	121.1	100.0	62.5	186.1	5
11	Египетъ — Egypt . . .	76.6	105.3	98.1	1.2	2.5	2.4	100.0	137.4	128.1	100.0	204.8	196.7	6
12	Англия — England . .	71.9	75.0	430.3	1.2	1.8	10.6	100.0	104.3	598.5	100.0	156.5	921.7	2
13	Палестиня — Palestine	10.7	35.7	61.3	0.2	0.9	1.5	100.0	33.4	572.9	100.0	500.0	8[illegible]8.2	12
14	Дания — Denmark . .	7.5	35.4	93.4	0.1	0.9	2.3	100.0	472.0	1,245.4	100.0	708.3	1,900.0	8
15	Испания — Spain . . .	5.1	47.2	31.1	0.1	1.1	0.8	100.0	925.5	609.8	100.0	1,400.0	962.5	14
16	Швеция — Sweden . .	2.8	14.8	52.3	0.1	0.4	1.3	100.0	528.6	1,867.8	100.0	700.0	666.0	13
17	C. C. C. P. — U. S. S. R. .	0.9	0.2	0.1	0.0	0.0	0.0	100.0	22.2	11.1	—	—	—	18
18	Норвегия — Norway .	0.4	0.7	6.0	0.0	0.0	0.2	100.0	175.0	150.0	100.0	200.0	1,500.0	17
—	Други страни — Other countries	37.0	36.4	72.7	0.6	0.9	1.8	100.0	98.4	196.5	100.0	147.5	303.4	—
—	Неопредѣлено — Undefinit	187.3	160.7	33.1	3.0	3.9	0.8	100.0	85.8	17.7	100.0	127.9	27.2	—
—	Общо — Total	6,223.1	4,177.8	4,061.1	100.0	100.0	100.0	100.0	67.1	65.3	—	—	—	

Както и при вноса, присъединяването на даннитѣ на Австрия къмъ тѣзи на Германия, макаръ да увеличава дѣла на голѣма Германия, намалява относителното значение на нейния пазаръ въ сравнение съ пазара на Германия безъ Австрия. Индексътъ на значението на Германия е за последния периодъ 190, докато за голѣма Германия той би билъ 139, а индексътъ на стойностьта е съответно 124 и 89.

of Germany stands at 190, while the corresponding index number for Greater Germany is only 139, the „value" indices being 124, respectively 89.

The more detailed statistical data concerning the annual changes in the development of the export trade of Bulgaria towards Germany, Italy, the Danube Basin and the remaining countries can not establish such a

29

	Милиони лева Million Leva			На сто отъ стойностьта % of value			Индекси на стойностьта Index numbers of value			Индекси на значението Index numbers of significance		
	1925—29	1930—34	1935—37	1925—29	1930—34	1935—37	1925—29	1930—34	1935—37	1925—29	1930—34	1935—37
Дунавски басейнъ безъ Австрия—Danube basin except Austria.	555	316	300	11.2	7.6	7.5	100.0	67.9	67.9	100.0	56.9	54.1
Голѣма Германия — Without Germany	2248	1749	2017	36.1	42.3	50.1	100.0	77.8	89.7	100.0	117.2	138.8

Посрѣдствомъ по-подробнитѣ данни за ежегодното развитие на износа къмъ Дунавския басейнъ, Германия, Италия и останалитѣ страни не може да се установи при износа периодъ на сравнително голѣма стабилность, какъвто констатирахме при вноса за годинитѣ 1924—1930. За сѫщия периодъ износътъ за странитѣ отъ Дунавския басейнъ се колебае между 16.1 % и 25·6 %, за групата други страни — между 38.8 % и 50.2%, за Германия — между 17.7 % и 29.9 % и за Италия — между 7.3% и 13.7%.

По сѫщото време, както и при вноса, започна всестранно съсрѣдоточване на износа къмъ Германия. Отъ 26.0 % въ 1932 участието на последната нарастна на 36·0 % въ 1935. Презъ следнитѣ две години това нарастване продължи почти равномѣрно, и дѣлътъ на Германия отъ общия износъ достигна въ 1935 48 %, на която височина приблизително остана и презъ 1936, за да спадне малко презъ 1937.

Отъ съпоставянето на участието на Германия въ българския вносъ и износъ се вижда, че презъ последнитѣ три години нейното участие въ вноса е много по-голѣмо отъ това въ износа.

Измѣстването на другитѣ страни въ износа отъ страна на Германия стана много по-постепенно, отколкото при вноса, съ изключение на странитѣ отъ Дунавския басейнъ, износътъ за които изгуби около 60 % отъ своя дѣлъ отъ 1932 до 1936. Участието

period of comparatively great stability as was observed in the case of the import trade during the years from 1924 to 1930. During the same period the exports to the countries of the Danube Basin fluctuate from 16.1% to 25.6%, that of the group „other countries"— from 38.8% to 50.2%, that of Germany — from 17.7% to 29.9%, and lastly, that of Italy — from 7.3% to 13.7%.

Simultaneously with the concentration of imports began the concentration of the export trade of Bulgaria in the German market. From 26.0% in 1932, the relative share of this country in the export trade of Bulgaria rises to 36.0% in 1935. This expansion of the relative significance of the German market for the exports of Bulgaria continued steadily during the following two years, the percentage participation of Germany reaching 48.0% in 1935 and remaining almost unchanged during 1936, but falling slightly in 1937.

From a juxtaposition of the percentage participation of Germany in the Bulgarian import and export trades it becomes evident that during the last three years Germany's relative share is far greater in the import than in the export trade of the country.

The rise in the relative significance of Germany and the consequent displacement of the other countries from the export trade of Bulgaria is less marked than in the case of the import trade of the country, with the exception of the countries of the Danube Ba-

на износа за Италия се намали съ 30% отъ 1932 до 1935 (отъ 12,5% на 8.8%) и едва презъ време на прилагането на санкциитѣ въ 1936 спадна на 3.6%. Дѣлътъ на групата други страни спадна отъ 42.2% въ 1932 на 28.4% въ 1935 и нарастна на 40.8% въ 1936.

Очевидно, въ областьта на износа свързаностьта на българската външна търговия съ Германия е много по-малка, отколкото при вноса и при това ограничаването на тази свързаность тукъ започна по-рано, като една значителна часть на българскитѣ стоки се насочи наново въ растяща степень къмъ други страни. Това обстоятелство, че износътъ по-рано отъ вноса се възвръща къмъ по-голѣмо разнообразие на пазаритѣ, облекчава значително търговската политика на България въ ограничаването на свързаностьта на българския пазаръ съ германското производство и покупкитѣ на негермански стоки отъ германския пазаръ.

sin, the exports to the latter countries loosing roughly 60% of their former level during the years from 1932 to 1936. The relative share of Italy in the export trade of Bulgaria shrank 30% from 1932 to 1935 (from 12.5% to 8.8% of the total exports of the country), falling to 3.6% in 1936 — as a result of the application of economic sanctions against Italy. The share of the group „other countries" fell from 42.2% in 1932 to 28.4% in 1935, 40.8% in 1936.

Evidently, the degree of dependance of the foreign trade of Bulgaria on the German market is far smaller in the case of the export, than in the case of the import trade of the country. In addition, the reverse tendency, i. e., the diminution in the relative significance of Germany for the foreign trade of Bulgaria, manifested itself much earlier in the case of the export trade of the country, a considerable part of the exports of Bulgarian goods being again consigned to countries other than Germany.

30. Насоки на външната търговия на България — Износъ — The Destination of Bulgarian foreign trade — Exports

Години Years	Милиони лева — Million leva					На сто — Per cent				
	всичко total	Дунавски басейнъ Danube basin	Германия Germany	Италия Italy	други държави other countries	всичко total	Дунавски басейнъ Danube basin	Германия Germany	Италия Italy	други държави other countries
1919	552	113	21	68	350	100.0	20.4	3.8	12.4	63.4
1920	2,056	488	214	355	999	100.0	23 7	10.4	17.2	48.7
1921	2,801	456	278	383	1,685	100.0	16.3	9.9	13.7	60.1
1922	5,926	886	976	716	3,347	100.0	15.0	16.5	12.1	56.4
1923	4,343	969	351	640	2,383	100.0	22.3	8.1	14.7	54.9
1924	5,876	1,292	1,039	601	2,944	100.0	22.0	17.7	10.2	50.1
1925	6,242	1,007	1.251	853	3,131	100.0	16.1	20.0	13.7	50.2
1926	5,618	1,073	1,095	679	2,772	100.0	19.1	19.5	12.1	49.3
1927	6,627	1,695	1,529	486	2,918	100.0	25.6	23.0	7.3	44.1
1928	6,231	1,389	1,739	686	2,418	100.0	22.3	27.9	11.0	38.8
1929	6,397	1,324	1,912	670	2,491	100.0	20.7	29.9	10.5	38.9
1930	6,191	1,162	1,621	514	2,894	100.0	18.8	26.2	8.3	46.7
1931	5,934	1,466	1,748	344	2,376	100.0	24.7	29.5	5.8	40.0
1932	3,383	653	880	424	1,425	100.0	19.3	26.0	12.5	42.2
1933	2,846	428	1.025	258	1,136	100.0	15.0	36.0	9.1	39.9
1934	2,535	261	1,083	233	958	100.0	10.3	42.7	9.2	37.8
1935	3,253	482	1,562	285	923	100.0	14.8	48.0	8.8	28.4
1936	3,910	314	1,860	142	1,594	100.0	8.0	47.6	3.6	40.8
1937	5,015	573	2,163	211	2,068	100.0	11.4	43.1	4.2	41.3

Дунавски басейнъ. Като проследимъ участието на отдѣлнитѣ страни въ общия стокообмѣнъ съ Дунавския басейнъ посрѣдствомъ по-подробни данни за отдѣлнитѣ години, ние се натъкваме на обстоятелството, че Австрия и Чехословакия заематъ особено мѣсто съ това, че както при вноса така и при износа тѣ иматъ много голѣмо участие. Отъ останалитѣ страни Ромъния заема значителенъ дѣлъ отъ вноса като снабдява българския пазаръ съ произведенията отъ земно масло. Участието на Унгария въ българската външна търговия е доста ограничено, а това на Югославия — нищожно.

Сравнително най-устойчиво въ общия вносъ отъ Дунавския басейнъ е участието на Австрия, което следъ 1922, съ малки изключения, се движи между 30 % и 35 % отъ общата стойность на вноса отъ Дунавския басейнъ. Само презъ 1929 и 1930 това участие спада на кржгло 25 %.

Участието на вноса отъ Чехословакия показва по-голѣми колебания — отъ 15 % до 45 %. Следъ значително намаление на това участие въ 1933 и 1934 (съответно 28 % и 27 %), дѣлътъ на Чехословакия пакъ се увеличава надъ 40 % (45.6 % въ 1935 и 41.8 % въ 1936).

Участието на Ромъния въ вноса отъ Дунавския басейнъ сжщо така се колебае доста много. Презъ петилѣтието преди избухването на стопанската криза вносътъ отъ Ромъния съставлява около 20 % отъ стойностьта на вноса отъ цѣлия Дунавски басейнъ; въ 1930 той достигна почти 30 %, презъ следнитѣ две години спада подъ 20 %, пакъ се качва почти до 30 % и презъ последнитѣ две години спада на кржгло 15 % и 17 %.

Вносътъ отъ Унгария се движи между 5 % и 10 % отъ стойностьта на вноса отъ Дунавския басейнъ. Съ изключение на 1929 и 1930, когато се внесоха значителни коли-

The development of the foreign trade of Bulgaria with the countries of the Danube Basin, taken as a whole, was analysed above. An analysis of the relative shares of the countries concerned in the total trade of Bulgaria with the Danube Basin will point to the fact that Austria and Czechoslovakia occupy a very special position in this respect, inasmuch as their relative shares in the trade of Bulgaria with the Danube Basin are very large indeed as regards both the import and the export trades. From the remaining countries of the Danube Basin, Rumania alone is of considerable significance to the Bulgarian import trade, chiefly through the large imports of petrol into the country. The participation of Hungary in the foreign trade of Bulgaria is very limited, while that of Yugoslavia is almost nil.

The percentage participation of Austria in the import trade of Bulgaria with the countries of the Danube Basin is relatively most stable, ranging after 1922 between 30% and 35% of the total import trade of the country with the Danube Basin. It is only in 1929 and 1930 that the relative share of Austria in the import trade of Bulgaria falls to roughly 25%.

The percentage participation of Czechoslovakia in the import trade of Bulgaria is subject to wider fluctuations, ranging from 15% to 45% of the total import trade of the country with the Danube Basin. After the considerable diminution in the relative share of the above country in the total import trade of Bulgaria with the Danube Basin during the years 1933 and 1934 (28% and 27% respectively), the percentage participation of Czechoslovakia rises again to over 40% during the following years (45.6% in 1935 and 41.8% in 1936).

The relative share of Rumania in the Bulgarian imports from the countries of the Danube Basin is also subject to very wide fluctuations. During the five years preceding the onset of the economic depression, the imports from Rumania accounted for roughly 20% of the total imports of Bulgaria from the countries of the Danube Basin. During 1930 the relative share of Rumania rose to nearly 30% of the total imports of Bulgaria from the Danube Basin, but fell below 20% during the following two years, rising again to nearly 30% during 1933 and 1934, but falling to 15% and 17% respectively during the last two years of the period under examination.

The imports from Hungary range between 5% and 10% of the total imports of Bulgaria from the countries of the Danube Basin. With the exception of the years 1929 and 1930,

чества пшеница отъ Югославия, участието на последната презъ последнитѣ 10 години е срѣдно само около 2 %.

during which considerable quantities of cereals were imported from Yugoslavia, the percentage participation of this last country in the total import trade of Bulgaria with the Danube Basin amounts, on an average for the last ten years, to roughly 2% only.

31. Вносъ отъ странитѣ на Дунавския басейнъ — Imports from the countries of the Danube basin

Години — Years	Милиони лева — Million leva						Насто — per cent					
	Австрия Austria	Чехословакия Czechoslovakia	Унгария Hungary	Ромъния Rumania	Югославия Yugoslavia	всичко total	Австрия Austria	Чехословакия Czechoslovakia	Унгария Hungary	Югославия Yugoslavia	Ромъния Rumania	всичко total
1919	0.2	39.3	—	24.0	7.1	70.7	0.3	55.7	—	10.0	34.0	100.0
1920	73.9	76.3	3.7	40.0	33.1	227.1	32.6	33.6	1.6	14.6	17.6	100.0
1921	273.1	152.1	27.9	124.9	19.6	597.6	45.7	25.5	4.7	3.3	20.8	100.0
1922	349.8	158.3	204.5	299.7	27.1	1039.4	33.7	15.2	19.7	2.6	28.8	100.0
1923	427.6	169.3	106.5	342.0	92.3	1137.7	37.6	14.9	9.4	8.0	30.1	100.0
1924	591.0	326.0	116.6	409.3	148.0	1590,9	37.2	20.5	7.3	9.3	25.7	100.0
1925	707.3	562.4	145.1	420.6	181.7	2017,7	35.0	27.9	7.2	9.0	20.9	100.0
1926	511.4	677.8	154.9	361.2	38.8	1744,1	29.3	38.9	8.9	2.2	20.7	100.0
1927	512.4	625.1	174.1	333.0	37.7	1682,4	30.5	37.2	10.3	2.2	19.8	100.0
1928	571.1	757.3	138.6	387.0	44.0	1898,0	30.1	39.9	7.3	2.3	20.4	100.0
1929	635.4	548.4	195.7	591.4	311.8	2482,5	25.6	30.1	7.9	12.6	23.8	100.0
1930	310.8	430.1	88.8	366.7	60.7	1257,0	24.7	34.2	7.1	4.8	29.2	100.0
1931	334.6	431.2	104.3	217.7	16.3	1104,0	30.3	39.1	9.4	1.5	19.7	100.0
1932	208.2	292.2	44.3	117.2	13.2	675.1	30.8	43.3	6.6	1.9	17.4	100.0
1933	137.1	106.0	18.8	109.2	8.1	379.2	36.1	28.0	5.0	2.1	28.8	100.0
1934	107.1	85.1	22.8	95.2	8.7	318.9	33.6	26.7	7.1	2.7	29.9	100.0
1935	192.8	293.9	55.3	94.0	8.4	644.5	29.9	45.6	8.6	1.3	14.6	100.0
1936	181·3	244.2	49.8	98.7	10.6	584.6	31.0	41.8	8.5	1.8	16 9	100.0
1937	166.2	244.2	63.9	143.8	23.7	641.8	25.9	38.0	10.0	3.7	22.4	100.0

Въ износа за Дунавския басейнъ Австрия заемаше до 1935, съ малки изключения, повече отъ половината, като презъ годинитѣ 1928 и 1931—1933 износътъ за Австрия съставляваше $^2/_3$ и дори $^3/_4$ (1932). Презъ 1935 и 1936, обаче, участието на Австрия спадна съответно на кржгло 31 % и 37 %. Напротивъ, износътъ за Чехословакия, който до 1935 рѣдко е надхвърлялъ $^1/_3$ отъ общия износъ за Дунавския басейнъ, достига въ 1935 46 %, а въ 1937 49 %.

Участието на другитѣ дунавски страни въ българския износъ е много малко и съ голѣми колебания. Презъ последнитѣ три

Of the Bulgarian exports to the Danube Basin, Austria accounted, with a few exceptions and up to 1935, for roughly 50%, the percentage rising to nearly 67% in 1928 and to 76% during 1932. In 1935 and 1936, however, the relative share of Austria in the Bulgarian exports to the Danube Basin fell to 31% and 37% respectively. On the contrary, the exports to Czechoslovakia, which, until 1935, rarely exceeded one-third of the total exports of Bulgaria to the Danube Basin, reached 46% in 1935 and 49% in 1937.

The relative shares of the remaining countries of the Danube Basin in the export trade of Bulgaria are insignificant and

32. Износъ за странитѣ отъ Дунавския басейнъ — Exports to the countries of the Danube basin

Години — Years	Милиони лева — Million leva						% отъ общата стойность — % of the total value					
	Австрия Austria	Чехословакия Czechoslovakia	Унгария Hungary	Ромъния Rumania	Югославия Yugoslavia	всичко total	Австрия Austria	Ромъния Rumania	Унгария Hungary	Чехословакия Czechoslovakia	Югославия Yugoslavia	всичко total
1919	17.6	80.9	—	12.4	1.8	112.7	15.6	11.0	—	71.8	1.6	100.0
1920	187 1	254.3	0.0	38.1	8.4	487.8	38.4	7.8	—	52.1	1.7	100.0
1921	135.2	196.2	0.7	23.7	100.5	456.3	29.7	5.2	0.1	43.0	22.0	100.0
1922	296.2	142.8	217.3	58.9	171.2	886.4	33.5	6.6	24.5	16.1	19.3	100.0
1923	627.8	194.5	90.6	13.2	43.1	969.2	64.8	1.4	9.3	20.1	4.4	100.0
1924	636.1	460.7	150.4	33.2	11.4	1,291.9	49.2	2.6	11.6	35.7	0.9	100.0
1925	510.0	386.9	72.9	26.5	11.1	1,007.3	50.6	2.6	7.3	38.4	1.1	100.0
1926	429.2	407 5	181.8	42.7	11.5	1,072.6	40.0	4.0	16.9	38.0	1.1	100.0
1927	1.057.5	312.5	258.9	46.1	19.7	1,694.8	62.4	2.7	15.3	18.4	1.2	100.0
1928	915.1	183.1	142.9	131.1	17.0	1,389.3	65.9	9.4	10.3	13.2	1.2	100.0
1929	802.7	304.4	173.0	27.0	17.0	1,324.1	60.6	2.0	13.1	23.0	1.3	100.0
1930	477.9	395.7	235.9	22.9	29.6	1,162.1	41.1	2.0	20.3	34.1	2.5	100.0
1931	993.2	273.9	180.3	11.9	6.3	1,465.6	67.8	0.8	12.3	18.7	0.4	100.0
1932	507.1	104.2	24.4	8.4	8.9	653.0	77.6	1.3	3.7	16.0	1.4	100.0
1933	277.1	98.9	33.2	16.8	1.6	427.7	64.8	3.9	7.8	23.1	0.4	100.0
1934	134.9	90.6	11.3	18.7	5.1	260.5	51.8	7.2	4.3	34.8	1.9	100.0
1935	148.5	224.0	77.7	9.7	22.6	482.5	30.8	2.0	16.1	46.4	4.7	100.0
1936	116.1	127.7	45.4	5.8	19.4	314.3	36.9	1.9	14.4	40.6	6.2	100.0
1937	202.2	279.0	46.1	12.5	32.9	572.7	35.3	2.2	8.1	48.7	5.7	100.0

години се забелязва засилване на участието на Югославия и Унгария.

Както видѣхме по-горе развитието на българското народно стопанство и въздействието на дълбоката стопанска депресия срезъ последнитѣ години измѣниха сѫществено структурата на вноса, като вносътъ на много готови и полуобработени произведения биде измѣстенъ отъ производството на мѣстната индустрия, а вносътъ на нѣкои земедѣлски сурови материали — отъ произведенията на българското земедѣлско стопанство. Тѣзи промѣни се отразиха и на вноса отъ Дунавския басейнъ. Даннитѣ на следващата таблица показватъ, че съ изключение на минералнитѣ масла и тѣхнитѣ деривати, целулозната маса, памучнитѣ прежди, издѣлията отъ медь и месингъ и нѣкои видове машини, вносътъ на по-важнитѣ стоки отъ Дунавския басейнъ е силно намалѣлъ презъ последнитѣ години.

subject to very wide fluctuations. During the last few years, however, there has been a noticeable rise in the relative significance of Yugoslavia and Hungary for the export trade of Bulgaria with the Danube Basin.

As has already been explained, the development of the Bulgarian national economy and the economic depression have brought about important changes in the structure of imports during the last few years. The imports of a large number of finished and semi-finished products were replaced by the products of the home industries. Similarly, the imports of certain agricultural raw materials were replaced by the products of the Bulgarian agricultural economy. These changes made themselves felt in the import trade of Bulgaria with the countries of the Danube Basin. The figures given in the tables which follow show that, with the exception of mineral oils and their derivatives, of cellulose, cotton yarns, copper and articles made from

33. Вносъ на по-важнитѣ стоки и групи стоки отъ Дунавския басейнъ—Imports of more important groups of articles from the Danube basin

Години — Years	Маслофастъчно и маково — Opium and pea-nuts oils	Сурови кожи Hides	Каучукъ Rubber	Растителни материали, за джбене и бояджисване — Vegetable materials for tanning and painting	Целулозна маса Cellulose	Медъ сурова Raw copper	Калай Lead	Желѣзо Iron	Минер. масла и тѣхнитѣ деривати Mineral oils and derivatives	Овча вълна Sheep wool	Памукъ Cotton	Други сурови материали — Other raw materials	Бои, лакове и мастила — Paints, varnish and inks	Химически произведения Chemical articles	Лѣкарства Medicaments	Обработени кожи Leathers	Вълнени прежди Woolen yarn
1919	19	3	—	110	—	—	0	1	9,204	1	—	10	0	20	0	0	—
1920	213	—	0	—	0	0	0	290	5,153	0	0	16	92	243	1	0	—
1921	22	20	1	11	87	11	0	1,748	18,839	26	10	302	288	402	7	56	0
1922	0	64	2	76	156	96	1	1,905	24,051	205	130	446	369	1,192	6	165	3
1923	25	44	3	179	158	231	0	2,963	20,348	150	27	599	314	745	6	201	1
1924	26	10	0	116	87	327	0	6,299	22,759	102	36	372	611	1,036	4	32	7
1925	1	11	0	153	31	206	1	13,169	35,244	301	60	232	548	2,428	2	20	6
1926	1	7	1	105	141	138	0	11,801	45,260	86	65	255	698	1,434	5	15	13
1927	1	6	1	301	187	90	4	12,808	50,818	97	118	571	777	3,536	10	2	26
1928	7	16	1	637	20	213	0	17,279	60,480	101	90	722	679	3,029	7	2	52
1929	5	27	3	156	19	387	0	21,489	75,944	296	194	1,053	606	4,246	5	5	107
1930	5	23	19	72	717	196	2	6,915	71,270	154	123	1,971	408	5,184	8	3	39
1931	3	86	0	200	1,402	348	6	7,563	74.465	301	79	782	549	8,406	8	2	79
1932	5	44	1	—	3,238	335	2	4,775	51.040	217	31	930	406	3,520	9	0	26
1933	—	3	—	—	4,678	4	0	383	57,356	70	22	1,023	170	2,179	7	0	12
1934	—	8	—	10	3,839	1	3	4,485	58,795	45	2	712	135	1,960	1	0	26
1935	20	1	—	—	2,849	1	1	8,977	70,120	70	65	1,203	169	2,075	5	1	68
1936	3	3	0	54	4,581	23	22	12.481	74,004	91	28	830	192	2,064	3	1	38
1937	—	9	—	146	5,576	2	23	10.899	86,449	67	0	753	292	2,115	4	0	20

33. Вносъ на по-важнитѣ стоки и групи стоки отъ Дунавския басейнъ—Imports of more important groups of articles from the Danube basin
(Продължение — Continuation)

Години — Years	Прежда памучна Cotton yarn	Прежда отъ юта и рамия Hemp cloth	Тюлове, постилки, покривки и плъсть вълнени - Tulle, covers and woolen felt	Платове отъ памукъ—Cotton cloth	Издѣлия отъ каучукъ — Rubber articles	Хартия и картонъ Paper and cardboard	Стъкла за прозорци и др. стъклени издѣлия — Glasses for windows and glass articles	Желѣзо, чугунъ полуобработенн — Iron, cast-iron, semi-manufactured	Издѣлия отъ желѣзо и чугунъ—Iron and cast iron articles	Издѣлия отъ медь и месингъ — Copper and tin-plate articles	Локомотиви и тендери — Locomotives	Електрич. машини и апарати — Electrical machines and apparatuses	Двигателни машини — Motrs	Машини за текстилна индустрия Machines for the textile industry	Земедѣлски машини — Agricultural machines	Други видове машини — Other kinds of machines	Вагони и трамваи Waggons and tramways	Параходи Ships	Инструменти и апарати физич. и др. Physical instruments and apparatus es and others
1919	0	—	0	1	0	0	0	—	1	0	—	0	—	—	180	0	—	.	—
1920	0	—	23	5	11	955	662	437	1527	15	—	7	18	58	611	77	—	.	1
1921	71	0	24	82	53	6093	2827	895	3477	85	—	50	265	29	2022	380	30	.	4
1922	206	20	34	238	124	3930	1346	981	4238	76	1402	69	682	134	1475	905	16	.	3
1923	286	17	79	307	132	6419	1923	1608	4214	63	17	109	799	116	1834	809	214	.	3
1924	295	36	192	425	179	5563	3971	3460	8310	147	17	96	830	59	1282	985	449	.	5
1925	723	144	116	536	170	7818	3266	7386	12096	227	—	156	1000	62	2007	1177	75	.	7
1926	670	33	76	426	96	6971	2523	5080	24214	190	2647	131	714	75	1841	1683	275	.	8
1927	1201	24	77	744	108	7017	2171	5929	19338	148	31	149	685	163	3451	1109	53	.	11
1928	1737	12	54	657	127	8869	2191	7228	7763	205	170	126	1297	127	5221	1459	111	.	12
1929	1456	188	67	689	167	9921	2942	7744	8251	133	3	112	672	305	2411	1812	74	.	5
1930	517	244	21	204	102	6627	1396	3348	7644	64	12	87	405	62	1569	1230	899	43	6
1931	877	518	22	272	56	7537	1688	3478	13439	110	22	88	227	452	1548	1429	406	460	12
1932	930	51	9	256	51	7328	1878	1659	2488	118	31	71	305	316	461	776	161	203	2
1933	327	47	4	74	31	2690	663	300	494	442	3	160	250	136	300	775	494	142	1
1934	393	10	3	114	37	3182	400	1104	369	57	13	50	64	268	281	199	43	0	2
1935	1224	1	2	134	39	3686	908	1690	2491	348	970	73	120	431	216	1136	4288	66	2
1936	1246	25	2	209	45	3749	454	3372	6582	224	17	89	127	129	710	516	1052	178	9
1937	416	—	2	214	53	2162	563	1795	3410	30	—	70	140	246	1540	411	16	—	6

34. Вносъ на по-важнитѣ стоки и групи стоки
Imports of more important articles and groups

На сто отъ
Per cent of

Години — Years	Сурови кожи Hides		Каучукъ Rubber		Растит. бои и джбилни вещества — Vegetable paints and tanning substances		Целулоза Cellulose		Желѣзо — Iron		Минер. масла и деривати — Mineral oils and derivatives	
	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany
1919	21.4	—	—	—	6.8	—	—	—	0.5	—	33.6	—
1920	—	—	0.0	0.0	—	—	0.0	—	13.6	5.5	45.0	0
1921	0.8	0.5	25.0	25.0	1.0	2.1	84.5	1.0	16.0	45.8	59.3	0.2
1922	2.3	31.3	66.7	33.3	3.1	13.6	87.2	0.6	8.1	54.6	76.6	0.5
1923	1.0	42.3	33.3	11.1	5.4	24.6	75.6	24.4	15.5	34.8	51.8	0.3
1924	0.4	39.1	0.0	11.1	3.9	21.0	98.9	1.1	25.0	28.5	62.1	2.7
1925	0.3	44.9	0.0	10.7	5.2	28.9	50.0	50.0	47.8	21.4	79.4	0.4
1926	0.3	38.6	3.6	7.1	4.4	27.8	87.6	0.0	47.6	15.9	82 5	0.5
1927	0.2	52.7	2.1	14.9	8.0	35.5	69.8	0.0	55.4	6.4	86.5	0.5
1928	0.6	48.6	0.9	8.1	16.7	20.6	11.2	5.6	45.0	6.4	87.6	1.1
1929	0.8	48.5	1.7	29.8	5.2	24.6	79.2	—	40.5	9.1	88.8	1.1
1930	0.9	30.7	7.0	23.1	3.2	19.5	100.0	0.0	29.5	20.8	89.5	1.4
1931	2.1	15.9	0.0	29.9	5.9	16.9	82.8	11.9	23.2	18.4	95.3	1.0
1932	1.8	24.4	0.1	42.0	—	11.4	82.9	14.3	13.2	26.3	78.3	1.3
1933	0.2	75.1	0.0	91.6	—	46.5	90.2	8.5	0.9	46.6	85.2	2.4
1934	0.5	79.4	—	53.2	0.4	67.3	55.3	40.3	10.4	44.2	87.9	1.1
1935	0.0	46.1	—	39.4	—	44.6	42.3	52.5	20.5	68.1	90.6	1.8
1936	0.1	73.8	0.0	38.8	1.8	3.8	60.7	31.8	29.9	41.0	95.8	1.8
1937	0.2	44.2	—	46.4	3.5	2.2	51.0	20.8	22.6	40.3	92.5	2.4

Съпоставени съ даннитѣ за общия вносъ на съответнитѣ стоки, числата на горната таблица показватъ, че е намалѣлъ чувствително вносътъ отъ Дунавския басейнъ и на такива стоки, чието производство не е още развито въ страната. Това съпоставяне показва сѫщо така, че намалението на вноса на нѣкои стоки, които се произвеждатъ въ страната, е по-малко отколкото намалението на вноса на сѫщитѣ стоки отъ Дунавския басейнъ. Всичко това говори за измѣстване на вноса отъ Дунавския басейнъ отъ вноса отъ други страни. Напоследъкъ това измѣстване става главно за смѣтка на вноса отъ Германия. Въ следващата таблица е показанъ дѣлътъ на вноса отъ Дунавския басейнъ и отъ Германия за по-важнитѣ вносни стоки. Особено голѣмо е измѣстването на

copper, and certain kinds of machines, the imports of the more important articles from the Danube Basin have diminished considerably during the last years.

A comparison of the above figures with the general data relating to the total imports of the above articles will show that there has also been a diminution in the imports from the Danube Basin of those goods, whose production has not yet been well developed in the country. Such a comparison will also show that the diminution in the imports of certain goods, which are produced within the country, is smaller than the diminution of the imports of the same goods from the countries of the Danube Basin. This last fact points to a certain displacement of the imports of these goods from the Danube basin for the benefit

отъ Дунавския басейнъ и Германия
of articles from the Danube basin and Germany
общото количество
total quantity

Вълна — Wool		Памукъ Cotton		Други сурови матер. Other raw materials		Химич. произведения Chemical products		Обработени кожи Leathers		Вълнени парцали Woolen rags	
Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany
50.0	—	—	—	1.3	0.0	1.1	0.0	0.0	—	—	—
0.0	—	—	—	0.9	0.6	9.5	2.2	0.0	0.4	—	0.0
4.5	2.2	11.5	6.9	12.6	7.9	9.5	14.7	7.1	1.4	0.0	10.0
10.8	4.6	46.4	16.1	15.4	12.2	17.9	24.9	54.4	6.6	7.7	17.9
4.2	2.2	8.3	5.9	13.6	10.6	12.3	26.5	52.5	3.7	2.8	16.7
5.5	3.4	16.8	8.4	8.1	6.2	11.9	31.2	20.0	8.8	6.3	8.1
14.1	5.7	13.2	4.2	4.4	7.0	26.3	20.9	19.1	17.1	4.3	2.1
7.0	11.6	6.2	11.0	4.1	4.4	11.6	41.2	25.0	23.3	8.5	3.3
6.7	12.2	7.4	3.5	8.3	8.9	31.8	23.4	4.6	40.9	9.7	5.2
5.8	9.5	4.8	1.6	10.1	9.8	26.5	27.7	5.8	55.9	16.3	2·5
12.8	11.7	9.2	4.8	11.7	13.1	33.3	21.8	12.8	43.6	27.2	8.9
12.4	8.1	4.2	40.0	24.9	15.5	41.8	15.2	16.7	27.8	14.7	9.8
13.7	20.9	2.5	30.4	12.5	16.5	52.4	15.8	9.0	27.3	13.9	4.8
9.2	29.3	0.8	2.6	17.1	17.3	22.4	30.7	0.0	50.0	3.9	7.8
5.9	54.0	0.4	3.6	20.7	34.3	15.9	38.5	0.0	83.3	3.4	20.6
3.8	33.3	0.0	26.6	14.8	34.8	13.5	42.4	0.0	83.8	6.1	27.5
5.3	28.7	1.0	44.0	25.6	31.3	11.7	57.0	16.7	83.3	12.3	62.1
7.8	73.6	0.3	71.1	17.6	40.0	13.1	75.7	2.4	73.2	6.1	78.5
5.4	61.0	0.0	66.3	17.9	34.6	7.6	45.4	0.0	93.8	3.0	46.2

вноса отъ Дунавския басейнъ отъ германскитѣ стоки при произведенията на металната, химическата и машинната индустрии.

При износа за Дунавския басейнъ главно мѣсто заематъ, както и въ общия износъ отъ България, тютюнътъ, яйцата, гроздето и суровитѣ кожи отъ дребенъ рогатъ добитъкъ. Износътъ на птици (живи и зак-

of certain other countries. During the last few years this displacement of the imports from the Danube Basin has come about largely as the result of the increasing imports from Germany. The following table shows the relative share of the imports of certain more important goods from the Danube Basin and from Germany. An examination of this table will show that the imports from the Danube Basin have not been able to withstand the competition of German industry as regards the products of the metal, the chemical and the machine-making industries.

The chief articles of exports to the countries of the Danube Basin are also the main articles of the export trade of Bulgaria, namely: tobacco, eggs, grapes and raw hides from small animals. The exports of fowl (live and

лани) за Дунавския басейнъ е незначителенъ, а износътъ на зърнени храни има много непостояненъ характеръ. Съ изключение на кожитѣ, износътъ на всички останали по-важни стоки е значително по-малъкъ презъ последнитѣ години, отколкото въ миналото. Особено голѣмо е свиването на износа на яйца, който отъ 5,840 тона въ 1931 спадна на 175 тона въ 1935. Въ 1936 и 1937, обаче, изнесенитѣ количества яйца показватъ доста опредѣлена тенденция къмъ сравнително бързо увеличение — съответно на 274 и 531 тона.

Относителното намаление на износа за Дунавския басейнъ, обаче, е много по-голѣмо, тъй като износътъ на нѣкои отъ поглавнитѣ произведения на земедѣлското стопанство се увеличи презъ последнитѣ години. И тукъ, както при вноса, германскиятъ пазаръ въ много случаи измѣсти пазаритѣ на Дунавския басейнъ. Това се вижда отъ даннитѣ на следващата таблица № 36, които показватъ дѣла на износа на отдѣлнитѣ поважни стоки за Дунавския басейнъ и за Германия. Само при агнешкитѣ кожи участието на Дунавския басейнъ се запазва такова, каквото е било преди избухването на стопанската криза, а дѣлътъ на Германия се намалява за смѣтка на износа за други страни.

Особено голѣмо е измѣстването на пазаритѣ на Дунавския басейнъ отъ германския пазаръ при яйцата и гроздето при съвършено различно развитие на износа на тѣзи стоки отъ България. Износътъ на яйца бѣше вече доста развитъ, когато Дунавскиятъ басейнъ поглъщаше 31% до 46% отъ цѣлия износъ, обаче, напоследъкъ пазаритѣ на Дунавския басейнъ сж почти безъ значение за този важенъ износенъ артикулъ на българското стопанство: тѣ поематъ само 1.5% презъ 1935 и 1936, докато износътъ за Германия нарастна относително съ 50% (отъ 40% до 57% презъ 1928—1931 на 65% и 76% въ 1935 и 1936). Презъ първитѣ години на появяването на българското грозде на външнитѣ пазари (1926—1928) Дунавскиятъ басейнъ бѣше почти единствения неговъ купувачъ. Въ 1930 и 1931 пазаритѣ на Дунавския басейнъ поглъщаха вече само наполовината отъ износа на гроздето, а впоследствие и за този важенъ износенъ артикулъ на българското земедѣлие тѣ загуби-

killed) to the countries of the Danube Basin are not of any importance to the export trade of the country, while the exports of cereal foods are subject to very wide annual fluctuations. With the sole exception of raw hides from small animals, the exports of all other main articles has shown a considerable diminution during the last few years over the pre-depression years and even over the first year or two after the onset of the depression. The fall has been very considerable in the case of eggs, the exports of which fell from 5,840 tons in 1931, to 175 tons in 1935. However, the exports of eggs show a definite rising tendency after 1935, reaching 274 and 531 tons during 1936 and 1937 respectively.

The relative diminution in the exports of the countries of the Danube Basin is, however, much larger in reality, as the export of some of the more important products of the Bulgarian agricultural economy have expanded considerably during the last few years. Here, too, as in the case of imports, the markets of the Danube Basin were replaced, as regards a large number of articles, by the German market. This is very clearly shown in the table № 36 which shows the relative shares of the exports of the more important commodities to the Danube Basin and to Germany. Only in the case of hides from lambs does the percentage participation of the Danube countries in the total exports of this commodity from Bulgaria remain unchanged over the pre-depression years, while the relative share of Germany in the exports of this commodity diminishes as a result of the larger exports to other countries.

The countries of the Danube Basin, considered as a market for Bulgarian eggs and grapes, were replaced to a very considerable extent by Germany, in spite of the very different development of the Bulgarian export trade in these two commodities. The exports of eggs from Bulgaria was already well developed at a time when the Danube Basin consumed between 31% and 46% of the total exports of eggs. During the last few years, however, the markets of the countries of the Danube Basin have lost almost completely their significance as regards this article: whereas the countries of the Danube Basin account for only 1,5% of the exports of eggs from Bulgaria, the relative share of the German market in the exports of Bulgarian eggs shows a rise of nearly 50% (from 40% to 57% during the years from 1928 to 1931, to 65% and 76% respectively during 1935 and 1936). On the other hand, during the first years of the development of the Bulgarian export trade in grapes, the countries of the Da-

ха почти всѣкакво значение, заемайки съответно само 8.9% и 3.9% и 7.10% през 1935 – 1936 и 1937.

nube Basin were almost the only markets for this article. During 1930 and 1931 the Danube Basin accounted for over 50% of the total exports of grapes from Bulgaria. Subsequently, however, these countries lost almost completely their significance as an export market for this very important product of the Bulgarian agricultural economy, consuming only 8.9% 3 9% and 7.1% of the total exports of grapes during 1935, 1936 a 1937 respectively.

35. Износъ на по-важнитѣ стоки за Дунавския басейнъ
Exports of more important goods to the Danube basin
Количество въ тона — Quantity in tons

Години — Years	Птици живи и заклани — Fowl live and killed	Яйца — Eggs	Пшеница — Wheat	Ечемикъ — Barley	Царевица — Maize	Бобъ — Beans	Брашно — Flour	Грозде — Grapes	Рапица Rape-seed	Розово масло въ кгр. Attar of roses in kilos	Кожи овчи сурови Sheep hides	Кожи аг. сурови Lamb hides	Кожи кози сурови Goat hides	Кожи ярешки сурови Kid hides	Пашкули копринени Silk cocoons	Тютюнъ на листа Raw tobacco
1919	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	0	0	—	5	—	2,218
1920	—	—	12,185	—	49,354	0	1	—	—	—	31	176	15	13	—	2,268
1921	0	411	11,308	1,774	20,568	20	429	0	—	29	29	14	—	0	—	4,850
1922	15	456	12,080	4,186	22,714	2,949	1394	—	—	22	17	108	1	4	—	4,435
1923	10	264	11,695	560	9,681	518	2570	—	224	23	15	114	0	—	0	9,153
1924	0	3,187	9	—	28,262	1,990	2762	0	—	6	163	158	16	0	0	10,714
1925	0	1,985	40	—	0	203	2	0	1,341	42	119	299	9	2	—	9,779
1926	25	4,148	62	705	6,578	2	1239	143	1,588	2	88	215	1	9	0	7,857
1927	10	4,571	1	5,873	30,866	32	56	527	3,637	10	168	455	22	13	—	8,913
1928	0	4,941	0	2,446	10,934	0	85	946	15,996	12	144	578	7	4	—	4,612
1929	5	3,922	—	15	14,239	143	—	1,807	—	8	93	543	14	1	18	4,706
1930	0	3,039	569	188	3,120	472	—	1,034	525	4	86	572	7	29	—	4,610
1931	30	5,841	44,090	6,246	54,120	110	835	1,691	2,264	6	10	400	3	11	—	6,571
1932	17	3,916	47,716	385	55,517	2,224	0	3,372	352	15	25	273	2	9	—	3,496
1933	14	2,178	11,853	540	8,429	260	20	3,589	155	5	53	331	2	0	—	3,940
1934	9	406	—	73	9,307	10	—	3,240	81	7	65	587	8	13	—	1,561
1935	—	175	—	—	—	25	—	3,028	283	13	156	577	8	2	41	4,116
1936	—	274	200	—	1,433	2	—	897	—	3	15	841	1	0	—	2,275
1937	—	531	—	500	2,771	—	—	2,553	—	3,500	5	497	0	—	—	3,336

Търговски балансъ. — Развитието на търговския балансъ на България съ отдѣлнитѣ страни, резултиращо отъ развитието на стокообмѣна съ тѣзи страни, показва голѣмо разнообразие, както въ общата посока, така и въ размѣра на съответнитѣ остатъци. Като обща тенденция въ това развитие може да се набележи стремлението къмъ изравняване на търговския балансъ съ бол-

The development of the trade balance of Bulgaria with the separate countries, which is determined by the course of development of the foreign trade of Bulgaria with these countries, exhibits considerable changes both as regards the general tendency and the magnitude of the positive or negative balance. During the years of most acute economic depression there is noticeable a general ten-

36. Износъ на по-важнитѣ български стоки за Дунавския басейнъ и Германия
Exports of more important Bulgarian goods to Danube basin and Germany

На сто отъ общото количество — Per cent of total quantity

(продължава — continuation)

Години — Years	Птици живи и заклани Fowl live and killed		Яйца—Eggs		Пшеница Wheat		Ечемикъ Barley		Грозде Grapes		Кожи овчи сурови — Sheep hides		Кожи агнешки сурови Lamb hides		Кожи кози сурови — Goat hides		Кожи ярешки сурови — Kid hides		Тютюнъ на листа — Raw tobacco	
	Дунавски басейнъ Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ Danube busin	Германия Germany	Дунавски басейнъ Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ Danube basin	Германия Germany
1919	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0.0	—	0.0	—	—	—	2.5	—	30.2	7.8
1920	—	—	—	—	87.1	—	—	—	—	—	6.2	—	14.7	6.2	12.9	—	5.6	—	12.9	20.6
1921	0	—	15.3	—	17.0	—	10.3	3.4	0.0	—	55.8	21.2	2.2	56.7	—	94.1	0	37.4	24.1	29.1
1922	3.2	—	7.8	10.1	11.5	—	14.5	3.7	—	—	23.0	54.1	11.1	68.2	1·1	44.0	1.7	18.3	15.3	52.1
1923	6.1	0	6.6	18.0	14.6	0.0	4.0	—	—	—	28.3	62.3	18.8	34.2	0	0.9	—	7.5	53.4	17.6
1924	0	0.9	34.4	23.9	0.1	—	—	2.0	0.0	—	61.3	27.1	13.8	26.4	15.2	20.0	0	1.1	33.8	34.4
1925	0	3.3	18.0	18.9	0.1	—	—	19.0	0.0	—	40.5	25.9	25.3	26.7	10.5	1.2	0.7	32.5	29.1	35.6
1926	3.3	5.2	35.1	31.6	0.2	—	3.1	9.4	92.3	5.8	32.8	26.9	17.7	37.0	0.6	1.2	3.4	20.1	27.6	33.2
1927	0.8	4.0	36.6	30.9	0.0	1.2	7.6	27.2	93.8	6.0	51.7	29.8	34.0	48.5	20.4	4.6	4.2	45.1	33.1	34.6
1928	0	2.2	46.4	43.9	0.0	—	6.7	52.1	99.4	0.1	65.5	24.5	46.8	44.9	8.8	0.0	1.4	44.6	20.6	38.1
1929	0.5	2.3	30.8	51.9	—	—	0.1	33.2	85.6	13.8	64.6	24.3	46.9	44.9	15.4	7.7	0.4	31.2	23.3	35.9
1930	0	2.0	15.8	56.9	1.5	1.7	0.4	24.4	37.3	57.5	69.4	8.1	43.1	42.7	10.1	—	8.6	43.6	20.5	27.9
1931	0.9	0.9	26.1	40.3	18.2	3.0	12.8	29·0	54.4	38.6	50.0	50.0	34.2	50.7	11.1	0.0	4.7	28.5	26.7	43.3
1932	0.5	1.6	20.8	34.6	27.6	1.5	9.4	0.8	51.6	43.5	100.0	—	31.2	35.8	7.7	—	3.3	46.2	17.1	51.7
1933	0.4	6.8	13.9	23.7	11.8	—	3.1	1.2	34.2	48.6	49.1	4.6	30.6	18.7	1.8	0.0	0	41.2	17.5	61.3
1934	0.2	1.3	2.8	43.5	—	—	0.6	—	16.8	67.5	28.1	62.3	41.9	26.6	9 3	—	5.2	69.7	7.5	67.8
1935	—	21.8	1.4	65.3	—	—	—	—	8.9	73.2	29.3	44.9	45.6	14.2	7.6	0.0	0.7	60.8	16.9	58.3
1936	—	71.2	1.6	75.9	0.2	—	—	—	3.9	69.1	5.5	91.2	44.2	17.2	1.0	0.0	0	69.9	11.4	66.1
1937	—	76.4	3.0	69.2	—	13.0	2.2	—	7.1	80.0	38.5	61.5	25.4	41.0	0.0	10.0	—	92.5	15.1	49.7

(продължение — continuation)

Години — Years	Памучни прежди Cotton yarn		Прежди юта, рамия и пр. Hemp cloth		Памучни платове Cotton cloth		Издѣлия отъ каучукъ Rubber articles		Хартия и картонъ Cardboard and paper		Стъкла и стък. издѣл. Glasses and glass articles		Желѣзо, чугунъ и стомана полуобработени Iron, cast-iron and steel semi manufacturd		Медни и месингови издѣлия Copper and brass articles		Локомотиви и тендери Locomotives	
	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany
1919	0	0	—	—	0.0	—	0.0	—	0,0	0.0	0.0	0.0	—	—	0.0	0.0	—	—
1920	0	0.1	—	—	0.2	0.0	10.3	0.9	24.8	19·5	34.6	6.2	18.3	22.5	15.8	3.2	—	—
1921	1.5	0.2	0.0	—	2.5	0.5	40.5	29.0	64.3	29.6	63.6	9.0	16.1	58.9	38.1	48.4	—	23.7
1922	5.1	0.9	37.0	1.9	6.7	1.9	39.7	44.9	75.3	22.4	39.3	16.6	11.7	56.1	28.8	67.8	34.9	65.1
1923	4.2	1.7	10.2	1.8	7.6	2.5	41.5	32.1	74.7	22.8	39.5	18.2	20.6	31.7	7.3	88.1	1.3	98.5
1924	6.9	2.1	12.4	4.1	11.4	4.5	50.3	19.7	71.2	26.3	59.1	14.1	32.3	24.7	37.1	52.5	5.3	94.4
1925	11.7	1.2	19.3	8.6	14.0	3.4	36.7	23.5	77.7	17.2	61.9	10.6	52.8	20.1	20 1	55.0	—	100.0
1926	12.1	1.2	12.0	0.4	17.3	5.3	28.2	21.2	79.6	15.3	50 2	13.1	45.0	18.7	13.2	30.4	95.0	5.0
1927	15.1	1.4	4.3	0.5	26.2	5.8	29.3	15.8	78.9	17.6	42.9	8.9	50.1	10.2	22.7	54.3	93.9	6.1
1928	21.4	1.0	1.2	1.9	26.5	7.1	29.7	22.0	81.0	15.7	48.4	7.8	49.1	18.7	23.8	54.0	76.6	14.0
1929	21.6	2.0	10.7	1.0	32.5	8.4	31.0	23.7	78.4	18.5	46.1	7.1	46.2	23.1	12.3	59.4	6.3	93.7
1930	11.8	1.0	20.5	7.3	32.4	7.9	27.4	26.6	76.4	17.4	55.0	10.0	41.1	21.2	7.1	46.6	1.4	94.9
1931	12.1	1.0	28.2	7.6	32.1	8.5	20.7	30.3	86.0	9.2	64.5	4.5	33.0	24.0	18.3	53.4	0.5	33.6
1932	11.4	1.1	4.2	4.4	29.5	9.8	18.5	38.2	86.3	10.7	51.4	2.7	14.2	41.6	18.0	57.7	14.0	46.4
1933	8.6	11.4	5.0	23.6	18.6	14.6	22.1	37.1	61.4	35.2	30.8	25.1	2.8	69.5	49.7	27.3	1.7	94.8
1934	12.9	10.6	1.5	35.9	21.0	17.8	19.3	37.5	61.4	35.8	35.7	22.9	8.8	60.4	11.0	70.2	61.9	33.3
1935	42.4	9.8	2.5	40.0	20.9	26.2	16.3	51.3	48.5	49.1	58.8	37.1	12.2	85.8	27 3	69.1	37.0	62.5
1936	64.1	15.7	18.7	81.3	26.7	41.8	17.3	59.2	59.5	36.0	22.2	33.5	19.8	78.8	20.8	73.1	4.5	95.5
1937	20.6	8.1	—	18.4	21.3	74.2	15.7	48.8	32.1	61.1	32.2	65.6	9.7	81.7	2.9	77.6	—	1.0

шинството страни през годинитѣ на дълбоката стопанска депресия. Тази тенденция е само обобщаващъ изразъ на резултатитѣ на търговската политика въ всички почти страни следъ кризата.

Намалението на търговията съ близкитѣ съседни страни, като Турция, Гърция, Ромъния, Югославия и пр. предизвика намаление и на съответнитѣ остатъци на търговския балансъ. Значителнитѣ превеси на износа за Турция и Гърция (съответно 551 мил. лева въ 1921, 1,116 мил. лева въ 1922 и 454 мил. лв. въ 1923 и 675 мил. лв. въ 1925, 885 мил. лв. въ 1926 и 886 мил. лв. въ 1927) доста бързо се сведоха до нищожни суми, а голѣмитѣ превеси на вноса отъ Ромъния, за времето, когато отъ тази страна се внасяха освенъ петролъ, бензинъ и дру-

dency towards the balancing of the trade with the greater number of countries. This tendency is nothing else but the visible expression of the results of the commercial policy of Bulgaria after the onset of the economic depression.

The contraction in the exports to the immediate neighbours of Bulgaria: Turkey, Greece, Rumania and Yugoslavia, have brought about a corresponding diminution in the respective remainders of the trade balances of Bulgaria with these countries. The considerable surpluses of the trade of Bulgaria with Turkey and Greece (551 million leva in 1921, 1,116 million leva in 1922, 454 million leva in 1923, 675 million leva in 1925, 885 million leva in 1926 and 886 million leva in 1927) were quickly reduced to insignificant amounts, while the great excess of imports over the

(продължение — continuation)

Години — Years	Електрически машини и апарати Electric machines and apparatuses		Двигателни машини Motors		Машини за текстилна индустрия Machines for textile industrie		Земеделски машини и пособия Agricultural machines and auxiliaries		Други видове машини Other kinds of machines		Желѣзопжтни и трамвайни вагони Railroad and tramway waggons		Желѣзни, чугунени и стоманени издѣл. Iron, cast-iron & steel articles		Вълнени платове Woolen cloth	
	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germanx	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany	Дунавски басейнъ — Danube basin	Германия Germany
1919	0.0	0	—	—	—	100.0	93.3	—	0	0	—	—	0.3	0.0	0.0	—
1920	41.2	11.8	17.3	33.7	27.9	50.0	60.6	9.1	14.0	54.5	—	—	14.5	27.1	8 7	0.8
1921	42.4	35.6	30.6	64.0	16.3	68.0	58·0	37.5	16.3	77 6	90.0	6.1	41.6	39.0	5.9	12.8
1922	45.4	53.3	31.5	65.3	31.2	53.6	62.0	34.9	30.5	67.3	8·6	89.8	25.4	59.6	14.6	33.8
1923	63.7	31.6	21.6	7.0	20.4	66.3	60.8	34.9	24.3	71.2	23.1	15.9	23.0	39.5	21.8	28.8
1924	46.4	41.5	31.2	55.3	11.8	57.9	48.6	42.2	36.0	54.7	80.6	10.8	35.9	37.8	26.2	19.1
1925	57.6	28.4	26.7	49.7	9.0	67·0	50.3	41.4	41.2	45.1	18.0	37.0	41.1	38.0	21.2	22.2
1926	44.0	39.3	26.1	42.4	16.6	64.5	50.3	34.9	50.0	37.8	42.3	24.9	21.9	69.0	21.2	29.8
1927	43.6	33.6	24.4	29.4	17.4	62.7	65.2	28.6	33.5	45.4	39.3	51.1	47.2	29.2	21.9	33.8
1928	28.8	31.3	28.3	33.2	7.5	53.3	66.0	24.6	34.8	49.8	16.4	15.2	29.0	38.5	16.4	39 9
1929	24.5	29.9	15.6	41.2	13.2	56.4	44.5	37.5	34.7	44.2	13.5	22.9	18.1	56.0	16.5	40.2
1930	28.3	33.6	23.0	47.1	11.0	39.8	61.3	17.6	38.0	53.7	19.6	8·5	13.6	50.8	18.1	46.5
1931	32.2	39.9	24.7	51.0	29.8	31.4	70.1	6.0	40.8	50.6	25.3	72.0	13.2	44.7	25.9	53.7
1932	21.7	22.9	32.7	32.9	22.8	46·0	77.5	16.0	23.5	69.4	28.8	39.2	22.6	45.3	21.4	60.7
1933	56.7	17.4	40.2	51.0	9.4	45.6	70.1	28.5	31.6	55.7	42.6	50.7	8.2	73.2	25.0	37.5
1934	26.0	42.7	17.1	59.5	35.0	34.0	50.6	46.7	9.1	59.2	13.3	40.4	12.3	64.1	40.0	40.0
1935	17.9	65.7	24.9	68.2	26.9	40.6	38.8	58.2	24.7	70.5	64.7	35.1	6.0	92.9	33.3	33.3
1936	15.8	71.6	19.6	70.6	9.6	78.1	44.5	54.1	12.8	83.0	35.4	64.6	6.0	93.4	25.0	50.0
1937	10.4	70.8	14.7	56.2	8.8	72.5	46.5	52.8	7.6	80.1	1.6	83.1	21.6	36.9	16.7	58.3

ги деривати на земното масло, още и дървенъ материалъ и соль, се намалиха нѣколкократно (отъ 394 мил. лв. въ 1925 и 564 мил. лв. въ 1929 на 77 до 93 мил. лв. въ 1933 — 1936).

Сжщо и търговскиятъ балансъ съ Англия претърпѣ голѣми промѣни, отначало чрезъ намаляване на голѣмата му пасивность, а напоследъкъ и чрезъ превръщането му въ активенъ за България. Презъ периода 1923 до 1929 пасивниятъ остатъкъ на стокообмѣна между България и Англия се движеше между 612 и 927 мил. лв.

Въ 1934 той спадна на 90 мил. лв., въ 1936 ние имаме вече активенъ остатъкъ отъ 308 мил. лв., а въ 1937 превесътъ на износа

exports to Rumania for the period during which Bulgaria imported from that country apart from petrol, benzine and other derivatives of mineral oil, were reduced by a number of times (from 394 million leva in 1925 and 564 million leva in 1929, to 77 and 93 million leva during the years from 1933 to 1936).

The trade balance with Great Britain was also subject to considerable changes, at first through the diminution of the great excess of imports over exports, but latterly through the surplus of exports over imports from that country. During the period from 1923 to 1929 the passive balance of the trade between Great Britain and Bulgaria ranged between 612 and 927 million leva.

In 1934 the negative balance dropped to 90 million leva, but in 1936 Bulgaria already enjoyed an active balance of 308 million leva,

37. Търговски балансъ по страни — Balance of trade by countries.

Години Years	Австрия Austria	Ромъния Rumania	Унгария Hungary	Чехословакия Czechoslavia	Югославия Yugoslavia	Всичко Total	Англия England	Белгия Belgium	Германия Germany	Гърция Greece	Дания Denmark	Испания Spain	Италия Italy	Норвегия Norway	Палестина Palestine	С. С. С. Р. U. S. S. R.	Турция Turkey	Франция France	Холандия Holand	Швейцария Switzerland	Швеция Sweden	Египетъ Egypt	Полша Poland	Съед. щати U. S. A.	Други държави Other countries	Общо Total
1919	+ 17	—12	—	+ 42	—5	+42	—84	+0	+21	—22	—	—23	—278	—	—	—4	—83	+16	+4	—10	+5	—0	+13	—10	+1	—412
1920	+113	—2	—4	+178	—25	+261	—245	+137	+58	—47	—0	—16	—269	—1	—	—22	—310	—73	+191	+1	+2	—1	+84	+48	+3	—199
1921	—138	—101	—2	+ 44	+120	—141	—429	+61	—221	+232	—1	—8	—228	—1	—	+72	+551	—131	—4	+13	—2	+15	+45	—115	+116	—174
1922	— 54	—241	+13	— 15	+144	—153	—563	+86	+92	+289	—0	—5	+219	—9	—	+152	+1116	+143	+21	+206	—3	+16	—1	+68	+178	+1860
1923	+200	—329	—16	+ 25	—49	—169	—777	—145	—683	+143	—1	—4	—206	—2	—	—16	+454	+135	—6	+106	—7	—6	—1	+40	+333	—810
1924	+ 45	—376	+ 34	+135	—137	—299	—693	—60	—187	+441	—2	—5	—188	—3	—	—18	+94	+339	+40	+192	—9	—14	+123	+38	+408	+198
1925	—197	—394	—72	—175	—171	—1010	—927	+14	—479	+675	+0	—2	—286	—7	+2	—29	+50	—163	+75	+256	—17	—77	+208	—129	+256	—1592
1926	— 82	—319	+27	—270	—27	—679	—567	—6	+86	+885	—5	—3	—186	+0	+1	—27	—19	—161	+98	+219	—25	—1	+106	+10	+253	—13
1927	+545	—287	—85	—313	—18	+12	—677	+132	+226	+886	—23	+19	—409	+0	+3	—19	+21	—70	+103	+96	—51	+6	+15	—29	+190	+430
1928	+314	—256	+4	—574	—27	—509	—612	+0	+212	+423	—10	—5	—385	+0	+36	—17	+137	—201	+36	—97	—52	+47	+256	—90	—49	—877
1929	+167	—564	—23	—444	—295	—1158	—639	+64	+62	+391	—9	—6	—217	+2	+12	—26	—28	—351	—112	—79	—51	+81	+494	—166	189	—1928
1930	+167	—344	+147	—34	—31	—95	—248	+193	+555	+225	—4	—7	—109	+1	+38	—22	—14	—104	+70	+132	+15	+161	+578	—23	+261	+1601
1931	+659	—206	+76	—157	—10	+362	—558	+397	+644	+54	+20	—9	—293	—4	+21	—2	—10	—94	+74	+160	—8	+112	+345	—2	+46	+1274
1932	+299	—109	—20	—188	—4	—22	—272	+201	—20	—18	+49	+2	—118	—2	+32	—12	—27	—137	+68	+50	—5	+67	+71	—38	+44	—88
1933	+140	—92	+14	—7	—6	+49	—102	+177	+184	—14	+40	+139	— 23	+0	+29	—10	—9	—4	+69	—3	—9	+58	+26	—18	+64	+644
1934	+ 28	—77	—11	+5	—4	—58	—90	—79	+181	—3	+58	+29	+57	—0	+48	—10	+5	—33	+51	—11	—6	+84	—6	—34	+103	+287
1935	— 44	—84	+22	+70	+14	—162	+1	—4	—46	+19	+54	+1	+191	+6	+63	—7	—3	+17	+9	—68	+25	+95	+33	—5	+26	+244
1936	— 65	—93	—4	—117	+9	—270	+308	+99	—80	+5	+111	+27	+124	+1	+31	—4	—0	+41	+71	+17	+43	+75	+54	+32	+47	+729
1937	+ 36	—131	—18	+35	+9	—51	+463	—128	—536	+6	+105	+15	—35	+8	+62	—1	+7	—84	+43	—2	+22	+74	+20	+92	+32	+93

достигна почти 1/2 милиардъ лева. Би се извършила голѣма търговско-политическа грѣшка, ако не се направи всичко възможно чрезъ съответно увеличение на вноса отъ Англия да се закрепятъ и разширятъ заетитѣ вече позиции на английския пазаръ.

Търговскиятъ балансъ съ Германия преминава нѣколко етапа. Силното обезценение на германската марка презъ 1923 доведе до най-голѣмия пасивенъ остатъкъ въ стокообмѣна съ тѣзи страни — 683 мил. лв. Но и следъ стабилизирането на марката вносътъ отъ Германия продължаваше да превишава износа за тази страна (съ 187 мил. лв. въ 1924 и съ 479 мил. лв. въ 1925). Отъ 1926 до 1934 стокообмѣнътъ съ Германия даваше отчасти голѣми активни остатъци (555 мил. лв. въ 1930 и 664 мил. лв. въ 1931). Най-сетне, презъ последнитѣ три години търговскиятъ балансъ между България и Германия става наново пасивенъ, отначало съ неголѣми остатъци (80 мил. лв. въ 1936), а въ 1937 надъ 1/2 милиардъ лева.

Стокообмѣнътъ съ Италия даваше, напротивъ, значителни пасивни остатъци до 1932 (409 мил. лв. въ 1927, 385 мил. лв. въ 1928, 293 мил. лв. въ 1931), обаче, отъ 1934 насамъ износътъ превишава вноса (191 мил. лв. въ 1935 и 124 мил. лв. въ 1936). Въ 1937 търговскиятъ балансъ съ тази страна стана пакъ пасивенъ, макаръ и съ неголѣмъ остатъкъ (35 мил. лв).

Съ изключение на единични години (1919, 1920, 1927, 1931 и 1933) търговскиятъ балансъ на България съ странитѣ отъ Дунавския басейнъ, взети заедно, е билъ пасивенъ, като превесътъ на вноса два пжти е надхвърлялъ 1 милиардъ лв. (1,010 мил. лв. въ 1925 и 1,158 мил. лв. въ 1929). Презъ годинитѣ на дълбоката стопанска депресия 1932—1934 търговскиятъ балансъ съ странитѣ отъ Дунавския басейнъ показва известна тенденция къмъ изравняване, която, впрочемъ, може да се забележи при развитието на стокообмѣна съ болшинството страни. Презъ 1935 и 1936 превесътъ на вноса започва наново да нараства (162 мил. лв. въ 1935 и 270 мил. лв. въ 1936). Въ 1937 превесътъ на вноса е само 51 мил. лв.

the surplus reaching 500 million leva in 1937. It would be nothing short of an economico-political blunder to allow the position which has already been won for Bulgarian goods in the markets of Great Britain to deteriorate through inadequate efforts on the part of Bulgaria to expand her imports from a country which has proved the second best customer of Bulgarian products.

The trade balance of Bulgaria with Germany has passed through a number of stages of development. The great depression of the German mark during 1923 led to the greatest passive balance of trade with this country — 683 million leva. But even after the stabilisation of the mark the imports from Germany continued to exceed the exports to that country (to the amount of 187 million leva in 1924 and 479 million leva in 1925). During the period from 1926 to 1934, the foreign trade of Bulgaria with Germany results in considerable active balances for the former country (555 million leva in 1930 and 664 million leva in 1931). Finally, during the last three years the trade balance of Bulgaria with Germany turns again passive, though to a smaller extent than formerly (80 million leva only in 1936, and over 500 million leva in 1937).

The trade balance of Bulgaria with Italy continued to be very passive until 1932 (409 million leva in 1927, 385 million leva in 1928 and 293 million leva in 1931). From 1934 onwards, however, the exports to Italy exceeded the imports from that country (191 million leva in 1935 and 124 million leva in 1936). During 1937, however, the balance of trade with Italy becomes once more passive, though with only a small excess of imports over exports (35 million leva).

With the exception of a few separate years only (1919, 1920, 1927, 1931 and 1933) the trade balance of Bulgaria with the countries of the Danube Basin, taken together, has been passive, the excess of the imports over the exports to these countries having twice risen above one milliard leva mark (1,010 million leva in 1925 and 1,158 million leva in 1929). During the years of the most acute economic depression (1932—1934) the trade balance of Bulgaria with the countries of the Danube Basin exhibits a certain tendency to equalization, which, however, is noticeable only through examination of the balance with most of the countries. During 1935 and 1936 there has again developed an excess of imports over exports to these countries (162 million leva in 1935 and 270 million leva in 1936). The passive balance of trade with this country amounted only to 51 million leva in 1937.

Търговскиятъ балансъ на България съ отдѣлнитѣ страни на Дунавския басейнъ показва, общо взето, сжщата тенденция къмъ изравняване презъ годинитѣ на последната стопанска депресия, както и търговскиятъ балансъ съ болшинството страни, но въ различна степень.

Стокообмѣнътъ съ Ромъния дава за цѣлия следвоененъ периодъ пасивенъ остатъкъ, който достига своя минимумъ въ 1934 (77 мил. лв.), следъ което пакъ започва да нараства, макаръ и много бавно. Вследствие намаляването и дори спирането на вноса на соль и дървени материали, не може да се очаква, че този остатъкъ ще достигне размѣритѣ отъ преди стопанската криза.

Съ малки изключения и търговскиятъ балансъ съ Чехословакия и Югославия е пасивенъ, докато превесътъ въ стокообмѣна съ Унгария често се мѣни отъ активенъ въ пасивенъ и се движи въ ограничени размѣри. За забелязване е, обаче, че износътъ къмъ Чехословакия нараства презъ последно време и търговскиятъ балансъ е вече активенъ за България. И тукъ, както въ случая съ Англия, желателно е да се положатъ максимални усилия чрезъ увеличение на вноса отъ Чехословашко да се стабилизира и разрастне стокообмѣнътъ между дветѣ страни.

Търговскиятъ балансъ съ Австрия показва въ общи черти развитие аналогично на развитието на търговския балансъ съ Германия: презъ единъ сравнително дългъ периодъ отъ време — 1927—1934 той е активенъ, а презъ последнитѣ две години е, макаръ и слабо, пасивенъ. Въ 1937 той става пакъ активенъ.

The trade balance of Bulgaria with each separate country of the Danube Basin shows, on the whole, the same tendency to equalization during the years of the economic depression, though to different degrees, as in the case of most other countries.

The foreign trade of Bulgaria with Rumania results in a passive balance for the whole post-war period, the excess of imports over exports being the lowest in 1934 (77 million leva), after which year it shows a slow tendency to increase. As a result of the contraction and even of the stoppage of the imports of salt and timber from Rumania, it is doubtful whether the passive balance with that country will again reach its pre-depression level.

With the exception of a few years only the trade balance of Bulgaria with Czechoslovakia and Yugoslavia is passive, while the balance of trade with Hungary changes frequently from passive to active, the difference never assuming large proportions. It should be mentioned, however, that the trade balance with Czechoslovakia has become active during the last few years — due to the increase in Bulgarian exports to that country. Here too, as in the case of Great Britain, it is highly desirable to consolidate the position of the Bulgarian export products in the Czechoslovak market.

The trade balance with Austria shows a similar course of development as the trade balance with Germany: it is active for a comparatively long period of time — from 1927 to 1934 — but passive, though to a small extent only, during the last two years. The balance becomes again active during 1937.

Приложение — Annex 1.

а. Вносъ по групи стоки споредъ Брюкселската номенклатура — Imports by groups of articles — according to the Brussels Nomenclature

(по стойность и по обемъ — value and volume)

Години — Years	Милиони лева — Million leva					На сто - Per cent				
	Живи животни Live cattle	Храни и питиета Food and drink	Сурови и полуобраб. материали Raw and semi-manifactured materials	Готови произведения Finiched products	Всичко Total	Живи животни Live cattle	Храни и питиета Food and drink	Сурови и полуобраб. материали Raw and semi-manufactured materials	Готови произведения Fintshed products	Всичко Total
1919	0.6	194.0	137.8	631.5	963.9	0.7	20.1	14.3	65.5	100.0
1920	2.2	241.6	247.2	1764.2	2255.2	0.1	10.7	11.0	78.2	100.0
1921	2.0	207.5	455.3	2310.8	2975.7	0.1	7.0	15.3	77.6	100.0
1922	6.5	298.8	868.5	2892.2	4066.0	0.2	7.3	21.4	71.1	100.0
1923	24.3	331.2	1179.4	3618.6	5153.5	0.5	6.4	22.9	70.2	100.0
1924	11.4	446.3	1176.9	4043.7	5678.3	0.2	7.8	20.8	71.2	100.0
1925	13.0	929.0	1445.5	5446.5	7834.0	0.2	11.9	18.4	69.5	100.0
1926	1.6	328.0	1183.0	4118.4	5631.0	0.0	5.8	21.0	73.2	100.0
1927	1.3	297.9	1344.7	4553.3	6197.2	0.0	4.8	21.7	73.5	100.0
1928	2.8	316.5	1496.7	5292.7	7108.7	0.0	4.5	21.1	74.4	100.0
1929	7.0	671.8	2015.8	5630.0	8324.6	0.1	8.1	24.2	67.6	100.0
1930	7.1	211.5	1206.4	3164.7	4589.7	0.1	4.6	26.3	69.0	100.0
1931	1.4	161.1	1039.6	3457.9	4660.1	0.0	3.5	22.3	74.2	100.0
1932	2.7	132.5	825.8	2510.2	3471.2	0.1	3.8	23.8	72.3	100.0
1933	1.4	80.4	702.1	1418.3	2202.3	0.1	3.6	31.9	64.4	100.0
1934	0.1	88.9	765.6	1392.7	2247.2	0.0	3.9	34.1	62.0	100.0
1935	2.9	75.5	756.0	2174.5	3009.0	0.1	2.5	25.1	72.3	100.0
1936	1.3	97.4	884.5	2197.9	3181.1	0.0	3.1	27.8	69.1	100.0
1937	2.9	109.2	1569.5	3247.5	4929.2	0.1	2.2	31.8	65.9	100.0

б. Износъ по групи стоки споредъ Брюкселската номенклатура — Exports by groups of articles — according the Brussels Nomenclature.

(по стойность и по обемъ — value and volume)

1919	0.0	2.2	501.1	48.9	552.3	0.0	0.4	90.7	8.9	100.0
1920	0.1	530.1	990.5	535.4	2056.0	0.0	25.8	48.2	26.0	100.0
1921	123.2	1240.7	777.3	660.0	2801.3	4.4	44.3	27.7	23.6	100.0
1922	115.3	2488.1	1602.3	1720.1	5925.7	1.9	42.0	27.1	29.0	100.0
1923	42.8	1911.3	1461.9	927.1	4343.1	1.0	44.0	33.6	21.4	100.0
1924	193.8	2293.1	2270.9	1118.5	5876.2	3.3	39.0	38.7	19.0	100.0
1925	398 5	2097.8	3000.1	145.9	5642.2	7.1	37.2	53.1	2.6	100.0
1926	290.5	2311.0	2746.8	269.2	5617.6	5.2	41.1	48.9	4.8	100.0
1927	388.7	2850.1	3072.5	315.8	6627.1	5.9	43.0	46.4	4.7	100.0
1928	263.1	1770.0	3796.6	401.5	6231.2	4.2	28.4	60.9	6.5	100.0
1929	220.7	1647.9	4033.9	494.5	6397.1	3.4	25.8	63.1	7.7	100.0
1930	206.6	2143.6	3501.7	339.2	6191.1	3.3	34.6	56.6	5.5	100.0
1931	124.2	2503.8	3170.4	135.7	5934.2	2.1	42.2	53.4	2.3	100.0
1932	59.0	1771.1	1465.0	87.7	3382.8	1.7	52.4	43.3	2.6	100.0
1933	56.5	1159.9	1528.1	101.9	2846.3	2.0	40.7	53.7	3.6	100.0
1934	99.1	1020.4	1326.8	88.4	2534.6	3.9	40.3	52.3	3.5	100.0
1935	102.4	1224.8	1843.5	82.6	3253.3	3.1	37.7	56.7	2.5	100.0
1936	86.9	1867.3	1846.3	110.0	3910.4	2.2	47.8	47.2	2.8	100.0
1937	172.9	2284.0	2374.2	188.2	5019.5	3.4	45.5	47.3	3.8	100.0

в. Индекси на обема — Index numbers of the volume

(вносъ — износъ — imports — exports)

Години — Years	Вносъ — Imports					Износъ — Export				
	Живи[1]) животни Live cattle	Храни и питиета Food and drink	Сурови и полуобраб. материали Raw and semi-manifactured materials	Готови произведения Finished products	Общо Total	Живи животни Live cattle	Храни и питиета Food and drink	Сурови и полуобраб. материали Raw and semi-manifactured materials	Готови произведения Finished products	Общо Total
1919	.	110.9	15.0	28.9	30.5	0.0	0.2	29.0	78.0	17.7
1920	.	101.2	26.8	49.7	48.0	0.1	27 8	59.2	709.9	59.8
1921	.	93.5	55.1	70.3	68.6	61.9	64.6	70.1	629.8	85.4
1922	.	105.5	92.0	78.0	82.0	35.4	91.3	97.4	1,578.9	126.5
1923	.	123.2	119.6	91.7	99.1	13.0	78.6	62.6	859.6	84.3
1924	.	141.2	110 9	92.9	98.9	64.5	85.6	105.1	883.0	114.3
1925	.	243.0	122.4	102.8	112.8	128.1	81.6	116.6	84.1	101.1
1926	.	100.0	100.0	100.0	100.0	100 0	100.0	100.0	100.0	100.0
1927	.	85.6	113.9	100.9	102.3	142.5	118.5	101.7	100.9	110.7
1928	.	91.5	116.9	112.5	111.6	101.9	78.0	108.6	125.2	96.5
1929	.	200.8	166.2	118.7	131.9	76.2	68.0	88.9	111.8	81.0
1930	.	74.5	119.5	71.6	81.4	78.3	136.0	96.9	82.9	111.6
1931	.	71.0	144.9	85.7	97.9	56.8	231.8	103.2	51.8	150.8
1932	.	67.0	146·7	79.6	92.5	28.6	178.1	82.5	48.8	117.8
1933	.	45 0	123.8	47.6	63.0	40.0	127.3	88.5	63.8	100.9
1934	.	55.5	137.0	46 9	65.6	67.6	109.2	82.7	64.2	92.0
1935	.	51 1	143.2	73.3	88.7	77 7	99.7	108.2	67.2	101.0
1936	.	73.1	162.3	72.3	95 9	63.9		95.4	102.1	126.7
1937	.				134.9					143.6

[1]) Индексътъ на обема на групата живи животни не е изчисленъ поради извънредно голѣмого различие на състава й презъ последнитѣ години.

[1]) Index of the volume of the group of live cattle has not been calculated on account of the great differences int composition during the last years.

Приложение — Anuex 2.

а. Стойность на вносните стоки по групи по действителни цени — Value of imports, by groups of articles, at actual prices

(милиони лева — million leva)

Групи стоки—Groups	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
II. Храни и питиета непреработени и не за преработка — Food and drink non manufactured and not to be manufactured . . .	8.9	38.3	48.1	54 0	71.4	96.1	142.1	128.8	116.7	130.7	154.9	75.7	67.2	55.6	32.0	34.0	33.6	40.1	45.3
III. Сурови материали — Raw materials	5.0	80.9	127.4	283.4	475.0	354.9	561.3	410.4	561.4	636.8	740.4	435.9	476.5	396.7	311.6	370.5	325.5	409.8	590,0
IV. Полуфабрикати — Semi-finished products	130.2	433.8	701.2	1,082.5	1,491,8	1,518.2	1,949.4	1.625.7	1,869.7	2,140.9	2,378.4	1,302.4	1,417.0	1,246.7	761.2	718.1	786.2	819.8	1088.3
V. Спомагателни материали и гориво—Accessory materials and fuel	47.7	147.8	145.7	229.6	198.6	221.1	258.2	272.0	269.5	289.0	378.0	284.8	230.3	202.2	159.0	167.7	151.4	160.7	209.2
VI. Готови произведения безъ машинитѣ — Finished products, except machines	625.8	1,199.5	1,514.2	1,704.8	2,073.8	2,406.9	2.577.3	2,318.5	2,149.9	2,229.3	2,509.2	1,369.6	1,412.9	913 3	491.6	515.2	695.0	751.2	893.6
Всичко за изработенитѣ стоки — Total for finished goods	817.6	1,900.8	2,542.0	3.354.3	4,310.5	4,597.2	5,488.2	4,755.5	4,967.3	5,426.8	6,161.0	3,468.5	3,603.9	2.814.5	1.755.3	1,805.5	1,991.6	2,181.9	2826.2
Общъ вносъ — Total imports	963.9	2,255.2	2,975 7	4,066.0	5,153.5	5,678.3	7,834.0	6,246.0	6,197.2	7,108.2	8,324.6	4,589.7	4,660.1	3,471.2	2,202.3	2,247 5	5,009.0	3,181.1	4926.0
На сто — Per cent	84.8	84.3	85.4	82.5	83.6	81.0	70.1	76.1	80.2	76.3	74.0	75.6	77.3	81.1	79.7	80.3	66.2	68.6	57.4

б. Стойн. на вносните стоки по групи по постоянни цени (отъ 1926)—Value of imports, by groups of articles, at constant prices (after 1926)

(милиони условни лева — millions conditional leva)

Групи стоки—Groups	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
II. Храни и питиета непреработени и не за преработка — Food and drink non-manufactured and not to be manufactured . . .	24.8	63.7	91.2	78.4	102.5	119.7	140.7	128.8	120.9	132.7	155.8	99.4	108.3	96.6	63.5	75.2	76.0	97.5	106.8
III. Сурови материали — Raw materials	12.6	139.0	288.8	431.8	640.9	435.2	546.9	410.4	542.4	549.0	679.3	535.8	777.8	779.4	668.0	778.4	806.6	980.5	1262·7
IV. Полуфабрикати — Semi-manufactured products). .	219.6	486.4	910.6	1,195.2	1,595.0	1,533.5	1,823.4	1,625.7	2,023.2	2,195.5	2,434.3	1,548.1	2,249.9	2,364.5	1,364 0	1,452.5	1,569.5	1,565.9	1746.3
V. Спомагателни материали и гориво—Accessory materials and fuel	79.6	193.3	218.8	272 2	234.4	239.4	259.6	272.0	281.5	329.7	424.8	335.4	327.3	300.5	252.1	284.9	238.3	262.6	340.2
VI. Готови произведения безъ машинитѣ — Finished products (except machines)	1,156.3	1,612.4	2,375.0	2,295.4	2,689.7	2,861.3	2,639.5	2,318.5	2,212.7	2,152.1	2,129.7	1,323.6	1'318.4	1,095.0	669.7	708.0	1,099.3	1,202.1	1379.6
Всичко за изработенитѣ стоки — Total for finished goods	1,492.9	2,494.8	3,884.5	4,272.9	5,262.4	5,189.2	5,410.0	4,755.4	5,180.7	5,359.0	5,823.9	3,842.4	4,781.8	4,635.9	2,967.3	3,298.9	3,789.7	4,108 6	4835.6

а. Стойность на износнитѣ стоки по действителни цени — Value of export articles at actual prices

(милиони лева — million leva)

Групи стоки — Groups	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
I. Полевъдни — Products of field origin	6.9	507.1	890.8	1,676.8	1,489.9	1,634.6	1,193.5	989.2	1,626.1	1,417.6	936.1	1,296.4	1,550.9	1,070.0	692.0	577.1	660.7	1,121.5	1,504 6
II. Скотовъдни — Products of animal origin	74.8	128.2	275.9	704.0	436.2	929.7	1,324.5	1,292.5	1,597.8	1,201.3	1,287.7	1,341.1	1,103.2	769.0	630.0	560.7	608.4	696.2	837.1
I. Отъ полевъд. произходъ Products of field origin .	421.1	898.9	758.5	1,498.2	1.281.8	2,108.3	2,725.6	2,848.5	2,766.0	2,949.7	3,463.0	3,061.1	2.936.7	1.310.9	1,328 9	1,170.5	1,604.3	1,511.0	1,882.9
II. Отъ скотовъд. произходъ Products of animal origin	21.8	43.2	187.9	233.3	204.2	137.8	256.2	226.5	428.4	449.3	410.4	261.7	226.8	160 4	138.0	160.7	209.7	307.2	343.9
III. Неселско-стопан. произведения — Non rural products	14.5	22.7	54.7	97.3	63.7	63.5	91.5	115.7	149.2	137.0	193.2	152.5	45.0	21.1	15.6	18.5	16.0	23.9	37.0
Всичко за изброенитѣ стоки —Total for finished goods.	539.1	1,600.0	2,167.8	4,209.7	3,475.9	4,873.9	5,591.3	5,472.4	6,567.5	6,155.1	6.290.3	6,112.8	5,862.5	3,331.5	2,804.5	2,487 5	3,099.2	3,658.7	4,605·5
Обща стойность на износа — Total value of imports.	552.3	2,056.0	2.801.3	5,925.7	4.343.1	5,876.2	5,642.2	5,617.6	6,627.1	6,231.2	6,397.1	6,191.1	5,934.2	3,382 8	2,846 3	2,534 6	3,253.3	3,910.4	5,019.5
На сто — Per cent	97·6	77.8	77.4	71.0	80.1	82.9	99.1	97.4	99.1	98.8	98.3	98.7	98.8	98.5	98,5	97.8	95.3	93.6	91.8

б. Стойность на износнитѣ стоки по постоянни цени (отъ 1926) — Value of export articles at constant prices (after 1926)

(милиони условни лева — millions conditional leva)

I. Полевъдни — Products of field origin	9.7	601.3	1,371.8	2,225.6	2,555.2	1,602.9	976.3	989.2	1,499.0	1,292.9	764.6	1,929.0	3,698.0	2,671.9	1,873.1	1,418.5	1,441.5	2,549.5	3,101.7
II. Скотовъдни — Products of animal origin	117.5	215.1	507.6	675.8	450.1	1,080.1	1,327.8	1,292.5	1,480.0	1,218.2	1,264.9	1,741.2	1,851.1	1,518.3	1,373.5	1,395.8	1,507.8	1,632.6	1,773.3
I. Отъ полевъд. произходъ Products of field origin .	749.6	1,682.2	1,865.7	2,672.5	1,678.8	2,838.7	2,965.1	2,848 5	2,650.7	2,306.7	1,907.8	2,042.6	2,415.8	2,034.0	1,983.8	1.929.7	2,189.3	1,908.9	1,973.6
II. Отъ скотовъд. произходъ Products of animal origin	67.0	63.7	284.0	169.1	202.4	356.9	263.2	226.5	402.3	418.1	391.3	340.6	357.0	265.7	329.9	297.7	433.3	530.2	504.2
III. Неселско-стопански произведения — Non rural products	23.5	29.6	77.9	98.0	66.6	67.0	94.9	115.7	130.6	115.2	145.9	138.3	46.9	27.4	23.3	29.4	30.1	43.5	51.1
Всичко за изброенитѣ стоки — Grand total	967.3	2,592.0	4,107 0	5,841.1	4,953.0	5,945.5	5,627.2	5,472.4	6,162.6	5,351.1	4,474.5	6,191.7	8,368.8	6,517.3	5,583 6	5,071.1	5,602.0	6,664.5	7,403.9

Приложение — Annex 4.

а. По-важни вносни стоки — количества — More important import goods — quantities

Години Years	Растит. масла за ядене Vegetable cooking oils	Сурови кожи всѣкакви Hides	Кожи отъ едъръ рогатъ добитъкъ Hides of cattle	Каучукъ Rubber	Дъбилни и бояджийски растителни вещества Tannig and painting vegetable substances	Целулоза Cellulose	Медь сурова Copper	Калай Lead	Бетонно желѣзо, чугунъ и стомана сурови Pig iron, cast-iron and steel	Минерални масла и деривати Mineral oils and derivatives	Пакура, минерал. масла, смазочни материали Pacura. mineral and lubrication oils	Нафта, газолинъ, петролъ, бензинъ и други деривати Naphta, gasoil, petrole, benzine	Вълна Wool	Овча вълна Sheep wool	Памукъ, вълна и отпадъци Cotton, wool and wastage	Всѣкакви сурови материали Raw materials
1919	1,082	14	14	0	1,628	—	27	75	212	27,426	7,232	20,148	2	2	14	753
1920	1,503	1,294	1,270	2	1,238	0	70	59	2,126	11,444	5,286	6,087	119	119	231	1,772
1921	991	2,501	2,452	4	1,090	103	353	82	10,933	31,791	9,339	22,181	582	582	87	2,394
1922	1,789	2,826	2,657	3	2,424	179	815	130	23,577	31,386	6,566	24,303	1,909	1,906	280	2,900
1923	2,320	4,391	4,297	9	3,298	209	1,051	165	19,133	39,314	14,768	24,437	2,889	2,829	322	4,405
1924	2,171	2,556	2,515	9	3,010	88	1,233	155	25,192	36,640	6,351	29,925	1,813	1,828	214	4,572
1925	1,924	3,674	3,629	28	2,932	62	1,027	122	27,572	44,404	4,640	39,392	2,094	2,071	456	5,220
1926	1,079	2,719	2,661	28	2,401	161	823	157	24,807	54,853	14,393	40,126	1,226	1,226	1,060	4,373
1927	869	3,524	3,472	47	3,741	268	898	184	23,134	58,761	11,967	46,486	1,449	1,449	1,589	4,671
1928	419	2,638	2,554	111	3,804	179	902	116	38,401	69,018	14,624	53,806	1,681	1,678	1,890	7,162
1929	352	3,436	3,332	181	3,013	24	1,090	186	53,100	85,468	15,439	69,346	2,320	2,303	2,118	8,965
1930	353	2,583	2,530	273	2,282	717	668	193	23,460	79,602	13,959	65,344	1,235	1,227	2,957	7,907
1931	327	4,248	4,155	482	3,399	1,693	907	177	32,598	78,107	12,868	62,470	2,192	2,192	3,210	6,706
1932	371	2,417	2,325	918	2,614	3,907	1,136	179	36,252	65,204	8,556	56,233	2,368	2,367	3,795	5,997
1933	158	1,593	1,552	605	2,240	5,188	1,258	99	41,237	67,298	10,735	55,233	1,185	1,185	4,826	5,282
1934	219	1,643	1,606	308	2,301	6,941	912	181	43,285	66,899	9,214	57,245	1,176	1,176	7,234	5,191
1935	208	2,022	1,982	302	3,123	6,740	680	172	43,703	77,400	5,792	66,435	1,331	1,331	6,396	4,706
1936	399	2,682	2,677	609	2,947	7,543	935	270	41,692	77,286	5,862	69,726	1,173	1,173	8,304	4,719
1937	140	3,875	3,864	741	4,114	10,924	436	214	53,105	89,410	8,419	81,031	1,236	1,225	10,398	4,199

(продължение — contuniation)

Години Years	Растителни масла за индустрията Vegetable oils for industry	Масти, восъкъ, лой Wax and lard	Бои, лакове и мастила Paints, varnish and inks	Неприготвени органически бои Non-manufactured organic paints	Минерални бои Mineral paints	Химикали вкл. спиртъ Chemicals (incl. alcohol)	Синь витриолъ Vitriol	Хим. продукти (безъ витриолъ, сѣра и алкохолъ) Chem. products (except vitriols sulfer and alcohol)	Медикаменти Medicaments	Гьонъ и дебели кожи Thick leather and tanned leather	Вълнени прежди Woolen yarns	Вълнени прежди Woolen yarns	Памучни прежди Cotton yarns	Прежди, ютя, рамия и пр. Yarns, hemp, etc.	Платове, килими, покривки и пълстъ Cloths, rugs, covers and pading	Вълнени платове Woolen clots
1919	150	124	13	2	0	1893	880	1002	2	475	0	0	1262	0	126	124
1920	327	319	575	140	203	2566	254	2314	58	498	1	1	3001	10	261	253
1921	443	284	1108	227	579	4233	1101	3129	70	785	10	10	4847	5	341	321
1922	550	547	2026	615	1030	6659	2099	4552	88	303	39	39	4047	54	240	213
1923	1215	601	1488	263	977	6056	2268	3782	129	383	36	36	6832	167	351	326
1924	1670	689	1860	305	1281	8722	2821	5895	99	159	111	111	4298	291	585	507
1925	1873	711	1949	319	1350	9237	2690	6538	125	105	140	140	6157	748	438	405
1926	2204	540	1896	244	1432	12401	3851	8540	112	60	153	153	5528	274	344	328
1927	2218	564	2345	399	1643	11131	3120	7993	140	44	268	268	7971	559	333	311
1928	2313	617	2306	431	1578	11428	3536	7867	148	34	320	319	8121	975	312	293
1929	3141	829	2330	441	1531	12733	2631	10061	161	39	394	392	6738	1753	375	346
1930	2375	398	1577	267	1045	12405	1704	10692	158	18	266	266	4370	1190	100	86
1931	2657	680	1948	380	1185	16023	2781	13232	148	22	568	568	7278	1839	78	54
1932	2001	659	1896	377	1261	15751	4900	10847	152	12	666	666	8123	1213	39	28
1933	1932	447	1233	278	764	13730	3754	9969	129	6	350	347	3818	934	15	8
1934	2709	166	1231	372	659	14519	3474	11033	131	6	426	423	3040	657	9	5
1935	2024	222	1224	325	660	17726	5287	12427	131	6	552	549	2884	40	10	6
1936	2232	280	1444	436	762	15713	3331	12381	152	41	674	674	1945	134	14	8
1937	2047	344	1713	485	950	27648	5563	22062	195	16	661	661	2020	49	32	12

(продължение — continuation)

Години Years	Памучни платна Cotton linen	Каучукови издѣлия Rubber articles	Изд. отъ чистъ каучукъ Pure rubber articles	Хартия и картонъ Paper and cardboard	Амбалажна хартия Packing paper	Печатарска хартия Printing paper	Картонъ, цигарена, попивателна хартия и гласъ-папиръ Cardboard, cigarette blotting paper, etc.	Стъклени издѣлия Glass articles	Желѣзо, чугунъ и стомана полуобработени Semi-finished iron, cast-iron and steel	Ламарина Sheet metal	Желѣзни и стоманени ленти Iron and steel belts	Желѣзни, чугунени и стоманени издѣлия Iron, cast-iron and steel articles	Ламарина бѣла Tin-plate	Тель, безъ бодливата тель Wire	Релси, желѣзопжтни и трамвайни Rails and tramway rails	Гвоздеи, гайки бурми и пр. Nails, screws, etc.'
1919	3,261	9	9	358	31	312	15	87	845	808	37	736	277	0	—	98
1920	2,905	107	90	3,854	416	2,668	751	1 913	2,385	1,300	1,085	7,222	233	251	75	4,555
1921	3,337	131	82	9,475	1,632	6,718	992	4,444	5,573	2,714	2,859	14,497	1,182	1,015	1,159	5,371
1922	3,528	312	221	5,216	459	3,057	1,586	3,424	8,380	4,620	3,760	21,440	2,484	1,238	2,145	6,030
1923	4,063	318	218	8,592	1,211	5,366	1,975	4,868	7,816	3,856	3,960	24,956	1.711	1,617	6,872	5,935
1924	3,729	356	256	7.817	1,705	4,347	1,716	6,714	10,726	4,873	5,853	40,546	3,114	3,043	15,215	8,111
1925	3,816	463	356	10,056	1,407	5,615	3,020	5,277	13,997	7,197	6,800	27,473	2,990	5,296	3,600	4,675
1926	2,465	340	255	8.754	1,544	4,565	2.639	5,021	11,300	5,173	6,126	57,176	2,750	7,224	30,614	2,584
1927	2,836	368	268	8,896	1,803	4,973	2,114	5,064	11,824	5,639	6,186	30,721	2,907	6,743	10,583	2,578
1928	2,479	427	310	10,956	2,554	6,245	2,153	4,523	14,704	7,687	7,016	29,872	3,819	6,502	7,615	1,791
1929	2,120	539	410	12,658	2,989	7,382	2,281	6.384	16,782	8,526	8,256	50,124	4,434	5,929	20,340	1,475
1930	630	372	290	8,678	1.879	5,723	1,074	2.538	8,144	4,902	3,241	39,300	2,848	2,736	16,877	693
1931	847	271	194	8,764	1.814	6,269	778	2,616	10,541	5,747	4,794	36,281	3,037	4,731	12,795	921
1932	869	275	185	8,492	1,314	6,623	552	3,659	11,680	6,013	5,668	26,296	3,501	1,039	15.672	578
1933	398	140	115	4,384	466	3,523	395	2,152	10,797	4,669	6,128	7,238	3,344	215	270	520
1934	544	192	167	5,185	823	3,902	459	1,121	12,556	6,249	6,306	7,823	3,480	116	1,690	597
1935	641	240	184	7,598	1,425	5,612	560	1,543	13,888	6,951	6,937	21,038	4,128	330	5,755	846
1936	782	260	213	6,304	572	5,244	486	2,046	17,011	8,046	8,964	26,871	4,795	537	9,070	659
1937	1,003	338	262	6,745	621	5,340	784	1,743	18,530	9,158	9,372	25,482	5.530	727	12,527	1,134

(продължение — continuation)

Години Years	Други желъзни, чугунени и стоманени изделия Other iron, cast-iron and steel articles	Медни и месингови изделия Copper and brass articles	Локомотиви и тендери Locomotives	Електрически машини и апарати Electric machines and aparatuses	Двигатели безъ локомотиви и локомобили Motors (except locomotives)	Текстилни машини и части Textile machines and parts thereof	Земедѣлски машини и части Agricultural machines and parts thereof	Други машини и части Other machines and parts	Машини за харт. печатарската и книговез. инд. Machines for paper industrie, printing and bookbinding	Машини за металическа и дърводѣл. индустрия Machines for metal and wood industries	Други машини и частитѣ имъ Other machines and parts thereof	Вагони и трамваи Waggons and tramways	Параходи и кораби Ships	Апарати и инструменти за научни цели Sciontific apparatuses and instruments
1919	361	15	—	2	8	4	193	3	3	0	0	—	**)	0
1920	2,109	95	63	17	104	208	1,008	549	14	67	467	0	.	4
1921	5,771	223	93	118	865	178	3,484	2,338	83	266	1,989	33	.	21
1922	9,542	264	4,022	152	2.165	429	2,378	2,967	188	278	2,502	186	.	29
1923	8,821	862	1,292	171	3,698	567	3,015	3,323	201	452	2,670	929	.	28
1924	11,063	396	323	207	2,660	499	2,637	2,738	77	371	2,290	557	.	36
1925	10,912	1,128	45	271	3,733	685	3,989	2,855	102	456	2,297	416	.	36
1926	6,635	1,439	2,786	298	2,740	453	3,654	3,366	107	339	2,921	650	.	43
1927	7,910	652	33	342	2,804	936	5,291	3,308	95	442	2,771	135	.	62
1928	10,145	861	222	438	4,577	1,691	7,909	4,188	256	653	3,279	677	.	57
1929	18,361	1,078	48	458	4,308	2,305	5,417	5,227	446	779	4,002	550	.	67
1930	16,015	907	879	307	1,764	560	2,557	3.237	210	503	2,523	4,581	145	45
1931	14,799	601	4,499	273	919	1,517	2,208	3,497	687	605	2,205	1,603	496	64
1932	5,543	655	222	327	934	1,384	595	3,298	337	363	2,597	559	217	32
1933	2,889	890	172	282	622	1,446	428	2,450	135	358	1,956	1,195	242	28
1934	1,939	516	21	192	375	767	555	2,176	98	158	1,920	324	5,402	27
1935	9,979	1,275	2,621	408	481	1,604	557	4,590	198	448	3,943	6,628	1,020	40
1936	11,699	1,076	377	563	647	1,340	1,595	4,017	1,058	669	2,275	2,970	3,178	46
1937	5,564	1,038	116	677	955	2,793	3,283	5,403	432	754	4,218	1,002	1,215	88

б, По-важни вносни стоки — стойность въ хиляди лева — More important import goods — value in thousand leva

Години Years	Растителни хранителни масла Vegetable and cooking oils	Всѣкакви кожи, сурови Hides	Кожи отъ едъръ рогатъ добитъкъ Hides of cattle	Каучукъ Rubber	Растителни вещества за дъбене и боядисване Vegetable substances for tanning and painting	Целулоза Cellulose	Сурова медь Copper	Калай Lead	Бетонно желѣзо, чугунъ, стомана необработени. Non-finished iron, cast-iron and steel	Минерално масло и деривати Mineral oil and derivatives	Пакура, минерални масла и смазоч. материали Pacura, mineral oils and lubrication oils	Нафта, газьолъ, петролъ, бензинъ и др. деривати Naphta, gasoil, petrole, benzine and derivatives	Вълна всѣкаква All kinds of wool	Вълна Wool	Памукъ, вата и отпадъци Cotton wool and wastage	Други сурови материали Other raw materials
1919	17,770	212	208	48	7,444	—	1,085	4,456	932	110,514	32,402	77,954	18	18	253	9,656
1920	46,561	56,632	55,851	247	10,807	4	3,791	4,057	15,833	78,990	40,639	38,396	3,346	3,346	5,071	40,696
1921	20,008	77,888	75,648	444	7,549	805	18,651	5,787	52,955	169,972	43,250	125,536	23,707	23,688	1,991	26,148
1922	57,213	120,247	113,896	323	31,430	1,319	46,297	11,705	121,665	149,854	42,134	105,051	126,542	126,425	8,442	50,100
1923	73,545	212,436	205,924	775	40,771	1,876	58,911	16,045	94,141	153,661	55,072	97,916	223,191	221,037	8,212	69,617
1924	78,882	137,351	132,215	928	35,749	660	70,416	20,704	126,992	156,394	36,177	117,801	160,084	159,935	5,009	98,418
1925	83,250	255,198	247,218	2,591	39,304	495	62,376	21,714	127,945	173,448	31,534	139,654	228,384	228,397	22,237	139,895
1926	50,160	168,237	159,369	3,345	30,461	1,120	48,059	30,638	106,273	215,715	73,583	139,782	128,697	128,696	54,843	120,275
1927	46,043	243,426	235,653	4,152	54,778	1,606	50,850	36,459	97,207	204,330	51,251	151,069	158,761	158,744	88,427	126,126
1928	25,309	224,381	213,291	8,584	50,130	1,441	49,770	19,239	163,731	219,731	57,575	158,494	182,398	182,230	130,082	153,099
1929	20,924	264,898	247,336	12,025	45,577	262	69,973	27,956	256,536	289,984	69,809	215,844	248,373	247,225	136,427	191,296
1930	15,829	126,340	118,883	15,895	30,179	4,094	38,270	21,855	100,657	260,232	65,417	192,076	111,225	110,908	148,327	123,061
1931	12,080	175,611	164,166	12,081	35,026	9,080	34,254	13,870	114,307	158,923	46,358	103,663	160,239	160,191	115,289	105,431
1932	10,919	76,873	70,433	16,748	22,117	18,884	28,169	14,176	109,699	98,471	31,631	64,677	170,601	170,570	119,041	72,149
1933	4,838	53,968	50,277	8,665	17,355	25,708	25,940	8,594	120,574	96,730	25,899	65,888	97,390	97,390	142,808	57,810
1934	6,030	51,875	48,481	6,884	15,272	31,000	16,528	19,501	125,861	97,976	35,222	61,184	110,947	110,914	197,323	51,096
1935	5,647	57,773	54,400	7,474	24,145	27,158	13,521	19,067	138,543	100,071	26,830	66,692	85,408	85,343	165,647	47,615
1936	11,666	83,102	81,441	18,885	22,741	31,419	17,876	24,171	136,973	100,304	23,082	72,436	90,743	90,635	205,471	59,938
1937	6,027	146,712	144,157	29,486	34,303	60,841	12,173	22,222	259,649	147,157	35,692	119,020	120,938	120,212	267,420	56,519

(продължение — continuation)

Години Years	Индустриални растителни масла Vegetable oils for industrie	Животински мастиі восъкъ Lard and wax	Бои, лакове, мастила Paints, varnishs, inks	Органически бои неприготвени Non-manufactured organic paints	Минерални бои Mineral paints	Химикали включително спиртъ Chemical (incl. alcohol)	Синь витриолъ Vitriol	Хим. продукти (безъ синь витриолъ, сѣра и алкох.) Chemical products (exc. vitriol, alcohol)	Медикаменти Medicaments	Гъонъ и кожи, дъбени Thick leather and tanned leather	Вълнени прежди Woolen yarns	Вълнени прежди Woolen yarns	Памучни прежди Cotton yarns	Прежди отъ юта и рамия Hemp yarns	Платове, одеала и пльстъ Cloth, blankets and felt	Вълнени платове Woolen cloths
1919	2,590	4,699	586	133	8	16,052	5,593	10,168	568	29,945	0	0	97,557	0	34,957	34,798
1920	9,137	14,965	35,750	21,679	4,071	34,784	2,440	32,305	15,945	72,679	215	215	356,279	438	120,211	118,918
1921	8,991	8,040	58,810	39,526	8,427	54,616	16,279	38,217	16,818	82,486	1,911	1,911	452,512	62	152,832	148,505
1922	15,654	16,393	131,420	95,366	24,050	89,883	38,628	50.881	25,192	63,109	9,962	9,958	515,077	1,585	119,752	112,995
1923	35,071	16,113	69,287	42,828	15,545	85,904	38,816	46,780	59,135	69,956	9,995	9,995	834,481	5,609	180,981	173,946
1924	54,117	24,726	87,431	52,711	22,814	112,676	42,074	70,159	37,618	54,624	31,005	31,005	579,630	9,473	304,026	283,101
1925	67,174	34,434	107,397	62,467	30,126	115,936	33,649	81,573	41,817	60,160	53,335	53,335	854,941	30,944	283,339	270,633
1926	70,250	33,210	89,592	47,026	28,109	158,164	64,787	92,723	53,476	37,585	59,001	59,001	695,403	12,460	228,622	220,744
1927	67,813	28,750	120,886	70,590	34,137	161,645	52,881	107,723	46,722	37,001	118,022	117,980	864,620	23,713	217,984	208,234
1928	66,824	28,371	124,905	76,326	30,022	171,925	63,740	106,964	75,542	35,157	154,730	154,668	951,295	37,479	205,308	196,601
1929	85,297	38,292	134,451	81,242	31,205	176,345	47,453	126,733	85,950	35,507	180,677	180,432	819,092	70,844	242,870	229,864
1930	57,269	20,914	83,585	47,577	21,366	147,448	29,732	117,066	74,797	18,032	96,482	96,482	471,791	38,598	64,384	58,695
1931	45,293	22,348	114,451	71,081	26,831	167,039	36,908	129,709	64,224	17,021	165,529	165,418	574,632	41,271	39,273	32,585
1932	29,014	14,103	115,147	76,548	27,079	151,324	47,987	103,084	63,710	8,455	169,197	169,079	502,408	23,444	17,809	15,339
1933	24,265	10,428	80,664	57,253	15,641	109,239	30,611	78,287	56,380	4,452	83,896	83,459	236,800	16,285	5,740	4,332
1934	24,385	5,388	80.497	69,262	14,401	97,990	24,435	72,988	65,559	3,997	103,393	102,897	186,737	9,680	4,074	2,835
1935	20,029	6,187	79,628	59,389	13,939	130,125	39,588	89,831	67,082	3,555	108,434	108,124	175,308	858	4,229	3,348
1936	24,904	10,648	98,609	70,174	22,106	110,383	24,733	85,644	67,410	8,833	136,904	136,904	139,092	2,144	4,887	3,732
1937	25,043	10,461	103,217	78,330	17,805	177,736	49,062	128,136	77,059	11,154	145,677	145,633	161,471	872	9,503	5,598

(продължение — continuation)

Години Years	Платна и памукъ Linen and cotton	Каучукови издѣлия Rubber articles	Чисти каучукови издѣлия Pure rubber goods	Хартия и картони Paper and cardboard	Амбалажна хартия Packing paper	Хартия за печатъ Printing paper	Картонъ, хартия за цигари, попивателна хартия и гласъ-папиръ Cardboard, cigarette paper, blotting, etc.	Стъкло Glass	Желѣзо, чугунъ и стомана, полуобработени Iron, cast-iron and steel	Ламарина Sheet-metal	Желѣзни и стоман. ленти Iron and steel belts	Желѣзни, чугунени и стоманени издѣлия Iron, cast-iron and steel products	Бѣла ламарина Tin-plate	Тель (безъ бодлива тель) Wire	Материали за желѣзници и трамваи Materials for rail-ways and tramways
1919	357,069	1,101	1,097	3,330	153	2,997	174	1,584	8,872	8,651	221	5,706	3,425	1	—
1920	442,836	13,152	10.784	50,036	2,747	40,830	5,920	39,270	28,749	15,737	13,011	124,311	4,134	3,180	605
1921	428,391	15,967	8,416	108,715	10,716	85,650	9,590	66,791	38,709	19,552	19,157	189,603	17,412	8,198	5,296
1922	577,166	37,222	24,845	57,632	3,749	38,965	13,051	58,268	67,327	39,057	28,270	261,936	39,719	10,255	14,396
1923	684,997	46,649	30,166	96,936	10,796	66,578	18,508	70,298	62,398	32,931	29,466	294,968	26,096	16,720	38,915
1924	686,215	66,134	46,242	103,434	18,945	61,295	21,748	98,066	88,356	46,620	41,736	490,933	51,684	30,339	98,482
1925	870,290	107,386	80,417	149,504	19,644	80,867	48,342	84,569	111,727	65,691	46,036	424,199	51,973	45,487	26,894
1926	618,660	85,037	65,678	133,590	21,831	66,466	44,906	87,973	76,081	38,328	37,754	548,262	46,544	48,156	170,032
1927	659,712	89,192	67,774	135,403	25,572	71,623	37,927	85,363	79,167	41,479	37,688	354,822	46,526	45,282	62,459
1928	645,331	107,989	84,977	167,754	35,522	92,733	39,188	87,570	99,017	56,200	42,817	398,675	57,215	42,400	44,652
1929	565,126	128,766	105,248	190,429	42,856	106,452	40,758	107,173	116,908	61,105	55,804	604,066	63,645	40,787	133,119
1930	180,282	84,014	69,949	130,905	26,330	75,709	28,639	61,022	55,771	33,934	21,837	443,685	40,983	16,871	112,273
1931	223,088	51,158	38,717	117,163	21,263	71,665	23,902	59,251	63,882	34,474	29,408	577,461	36,467	22,032	109,121
1932	188,360	48,890	36,274	92,754	15,559	60,361	16,666	65,666	60,908	34,432	26,476	243,061	29,891	7,853	84,024
1933	88,365	23,311	19,662	45,323	5,989	25,530	13,773	35,006	50,129	25,114	25,015	100,494	29,140	1,852	1,245
1934	106,217	27,783	24,923	48,702	9,290	26,728	12,621	30,599	58,380	29,541	28,838	112,976	28,562	1,159	12,135
1935	116,167	28,488	23,857	59,496	9,971	35,057	14,413	31,306	66,859	31,733	35,125	247,769	34,762	2,823	64,725
1936	137,964	30,308	25,659	50,230	6,669	32,094	11,378	37,191	77,648	35,729	41,918	281,486	41,280	3,517	55,926
1937	173,603	38,784	20,505	59,041	8,787	33,974	16,279	40,530	117,328	62,665	54,662	282,762	56,556	5,374	83,577

(продължение — continuation)

Години Years	Гвоздеи, гайки, бурми и други Nails, screws, etc.	Други артикули отъ желѣзо, чугунъ и стамана Other iron cast-iron and steel products	Медни и месингови издѣлия Copper and brass articles	Локомотиви и тендери Locomotives	Електрически машини и апарати Electrical machines and apparatuses	Двигателни машини (безъ локомотиви и локомобили) Motors (except locomotives)	Текстилни машини съ частитѣ имъ Textile machines and parts thereof	Машини и пособия земедѣлски Agricultural machines implements	Други машини Other machines	Машини и частитѣ имъ за книжна индустрия, печатарство и книговезничество Paper, printing and bookbinding machines and parts thereof	Машини и частитѣ имъ за дървена и метална индустрия Wood and metal industrie machines and parts thereof	Други машини и частитѣ имъ Other machines and parts thereof	Вагони за желѣзници и трамваи Tramway waggons and tramears	Кораби, параходи и платноходи Motor and sailing ships	Инструменти и апарати за научни цели Scientific instruments and apparatuses
1919	940	1,341	1,038	—	199	512	123	781	54	43	0	11	—	75	56
1920	60,643	55,748	10,520	1,412	1,695	2,075	3,077	19,871	16,376	321	957	15,098	10	94	1,678
1921	42,748	115,948	15,388	1,615	6,961	12,686	5,173	48,035	59,416	3,481	5,327	50,609	2,666	412	4,558
1922	58,736	138,830	18,987	61,726	11,654	35,283	8,623	42,280	60,030	5,433	6,474	48,122	113,471	2,761	5,602
1923	66,451	144,786	42,757	18,975	11,358	77,645	14,953	60,369	82,613	5,363	9,467	67,783	50,259	3,410	9,184
1924	91,954	218,473	37,720	8,216	18,357	96,534	23,266	63,836	106,208	4,560	13,989	87,659	18,262	19,792	16,028
1925	59,015	240,830	81,741	1,562	24,000	161,589	41,113	130,274	152,904	7,912	20,172	124,820	9,498	26,788	21,920
1926	37,817	159,620	118,857	133,761	42,980	142,811	31,346	118,159	188,575	8,989	14,540	165,046	177,945	16,166	21,520
1927	31,321	169.234	63,672	2,419	49,040	147,102	57,033	149,440	152,645	8,461	20,233	123,952	4,039	9,005	28,463
1928	27,452	226,956	77.630	11,811	62,815	223,107	100,954	220,064	176,938	13,639	26,885	136,414	41,991	1,834	29,296
1929	28,194	373,720	94,701	2,547	85,492	251,241	133,096	168,615	249,435	21,914	36,368	191,153	26,794	1,743	38,444
1930	15,347	253,888	68,206	38,013	64,088	118,407	39,532	69,558	150,163	11,057	20,182	118,924	115,162	2,262	38,307
1931	20,913	388,927	39,113	177,313	52,943	55,613	71,647	35,317	149,751	32,491	21,974	95,286	58,773	15,890	33,667
1932	13,361	109,200	36,492	5,258	53,589	56,074	61,393	10,854	142,102	17,213	18,062	106,827	7,615	4,907	19,989
1933	11,145	57,112	39,665	9,632	31,613	39,772	65,917	7,748	90,117	9,111	8,873	72,133	14,806	4,949	16,057
1934	14,187	56,936	21,634	1,549	26,584	18,670	23,141	7,396	111,972	5,701	13,076	93,195	4,233	9,823	19,274
1935	14,713	130,747	43,697	96,682	89,322	27,435	48,287	15,578	209,034	12,341	35,223	161,470	135,697	9,536	31,852
1936	13,578	164,291	41,871	6,030	81,707	31,229	57,181	22,404	219,408	31,536	59,417	127,191	104,319	21,024	28,290
1937	15,625	121,631	46,126	4,624	108,893	64,489	113,754	52,355	771,440	20,646	249,401	487,538	8,833	33,168	52,567

Приложение — Annex 5.

а. По-важни износни стоки — количества въ тона — More important export goods — quantities in 1000 kgr.

Години Years	Птици живи и заклани Fowles livea and killed	Яйца Eggs	Пшеница и ръжъ Wheat and rye	Ечемикъ Barley	Царевица Maize	Бобъ Beans	Брашно Flour	Грозде Grapes	Рапица Rape-seed	Тютюнъ на листа Raw tobacco	Розово масло Attar of roses	Овчи кожи сурови Sheep hides	Агнешки сурови кожи Lamb hides	Кози сурови кожи Goat hides	Ярешки сурови кожи Kid hides	Пашкули Cocoons	Други стоки Other goods	Всичко Total
1919	—	—	98	14	—	0	256	—	—	7,352	1,608	427	455	3	201	181	10,873	19,872
1920	0	161	13,995	10,143	106,298	23	3,029	—	—	17,596	4,083	503	1,200	116	232	140	31,942	185,382
1921	602	2,686	66,309	17,294	55,764	13,949	15,959	0	—	20,155	1,892	52	626	17	321	390	92,531	286,657
1922	466	5,829	105,347	28,966	56,270	23,885	19,574	—	21	29,025	2,881	74	977	91	240	272	113,623	384,663
1923	163	4,022	79,757	14,126	106,254	34,302	11,114	—	325	17,150	3,180	53	608	106	226	458	68,753	337,420
1924	433	9,257	12,060	12,470	211,121	35,756	11,906	0	47	31,735	3,617	266	1,145	105	283	329	63,511	390,428
1925	644	11,036	35,101	20,316	116,427	10,714	18,748	0	2,122	33,647	2,169	294	1,182	86	305	698	69,563	320,885
1926	754	11,833	36,181	23,110	98,616	18,701	43,706	155	5,968	27,463	3,065	268	1,216	171	268	565	129,884	398,862
1927	1,263	12,475	39,436	77,748	128,925	7,673	14,717	562	3,780	26,940	2,406	325	1,339	108	308	550	150,678	466,829
1928	1,192	10,648	20,530	36,750	47,462	3,906	8,363	952	39,413	22,399	3,157	220	1,235	80	287	856	187,771	382,067
1929	1,000	12,721	3,346	17,864	78,609	9,406	1,266	2,112	136	20,223	2,664	144	1,159	91	231	700	164,156	313,167
1930	2,379	19,214	39,072	45,319	191,602	15,855	3,193	2,774	12,449	22,453	1,752	124	1,327	69	337	491	186,488	543,148
1931	3,254	22,368	242,697	48,724	135,145	14,857	21,170	3,111	11,935	24,587	1,325	20	1.168	27	235	381	239,505	769,185
1932	3,611	18,804	172,924	4,083	168,192	28,952	21,762	6,533	926	20,492	917	25	875	26	273	149	140,313	587,941
1933	3,213	15,670	100,554	17,341	100,422	32,568	2,907	10,505	525	22,511	1,412	108	1,083	107	296	394	122,323	430,528
1934	4,232	14,534	34,700	11,515	125,951	16,311	1,762	19,281	2,184	20,830	1,220	231	1,402	86	251	27	142,847	396,145
1935	5,211	12,775	35,200	1,956	5,156	19,165	—	33,996	15,235	24,288	1,671	532	1,265	105	278	112	171,791	327,067
1936	4,768	17,490	124,360	15,854	104,074	24,446	2,973	23,159	884	20,011	1,864	274	1,901	99	236	27	226,712	569,132
1937	6,483	17,516	193,471	22,754	98,730	21,933	2,432	35,991	2,628	22,098	2,179	13	1,957	23	253	1	—	—

б. По-важни износни стоки — стойность въ хиляди лева. — More important export goods — value in thausand leva

Години — Years	Птици живи и заклани Fowles live and killed	Яйца — Eggs	Пшеница и ръжь Wheat and rye	Ечемикъ Barley	Царевица Maize	Бобъ — Beans	Пшеничено брашно Wheat flouer	Грозде — Grapes	Рапица — Rapeseed	Тютюнъ на листа Raw tabacco	Розово масло Attar of roses	Сурови овчи кожи Sheep hides	Сурови агнешки кожи Lamb hides	Сурови кози кожи Goat hides	Сурови ярешки кожи Kid hides	Пашкули Cocoons	Други стоки Other goods	Всичко Total
1919	—	—	300	24	—	0	1,027	—	—	374,759	23,351	21,460	30,538	206	19,130	17,151	64,307	552,253
1920	0	4,445	99,756	42,708	336,037	135	21,175	—	—	1,214,039	61,549	20,895	67,170	7,373	22,239	25,446	133,032	2,055,999
1921	14,388	109,812	484,792	71,988	164,781	92,785	119,693	1	—	1,152,615	35,480	1,318	16,421	1,174	19,756	69,809	446,514	2,801,327
1922	17,645	483,396	859,390	172,364	327,080	181,867	199,534	—	136	2,764,870	63,112	3,271	40,185	8,227	34,904	115,208	654,264	5,925,718
1923	6,987	291,415	530,402	63,956	503,283	264,779	100,626	—	2,513	1,870,766	70,591	2,450	30,845	8,714	34,571	135,974	425,263	4,343,135
1924	16,752	572,892	82,364	78,652	1,001,933	383,944	110,371	0	304	2,802,109	90,394	13,299	67,875	8,861	48,043	101,059	497,374	5,876,226
1925	25,060	738,439	279,910	105,443	638,901	70,442	223,280	1	22,963	2,929,023	88,732	19,652	96,305	7,213	54,550	208,960	733,372	6,242,246
1926	28,995	811,197	282,902	110,788	386,142	94,425	488,135	1,328	65,937	2,060,531	207,880	17,431	102,800	13,895	53,240	172,493	719,482	5,617,601
1927	48,056	853,901	288,137	434,994	540,572	45,746	163,170	7,694	42,189	2,100,601	185,698	25,884	185,972	10,817	108,982	175,930	1,408,802	6,627,145
1928	51,047	567,748	147,290	191,890	262,906	44,102	88,995	13,628	406,730	2,242,504	240,678	17,701	197,591	13,396	103,539	265,790	1,375,714	6,231,247
1929	52,211	734,539	24,071	86,488	390,283	134,396	13,272	31,760	1,392	2,896,251	266,804	11,964	190,280	19,120	77,230	188,386	1,278,614	6,397,061
1930	97,870	887,282	146,917	104,390	537,870	122,723	23,560	32,210	91,210	2,654,238	194,402	8,214	139,304	11,809	77,253	71,890	989,398	6,191,140
1931	141,710	849,990	608,703	114,643	295,102	57,766	90,948	34,594	57,030	2,579,730	85,095	1,113	81,079	1,247	37,683	42,379	855,362	5,934,174
1932	131,003	623,933	430,756	9,617	291,668	76,358	81,545	54,541	4,513	1,078,049	37,970	751	48,038	1,746	29,115	11,638	471,604	3,382,845
1933	89,236	456,523	195,776	25,128	149,550	71,990	8,603	84,891	2,740	1,174,511	52,318	3,652	54,769	6,379	45,128	25,757	399,398	2,846,349
1934	120,999	341,388	51,811	14,309	181,832	44,691	4,965	139,795	11,272	981,982	35,519	9,693	69,322	5,660	29,490	1,484	490,388	2,534,630
1935	148,473	401,359	61,363	3,417	7,971	63,107	—	248,456	49,622	1,384,123	44,540	16,905	49,814	5,024	28,595	9,157	731,358	3,253,284
1936	155,612	465,559	331,318	32,276	153,280	94,078	8,680	190,930	3,348	1,263,311	46,079	10,719	91,665	4,094	30,089	3,204	1,026,140	3,910,382

Приложение — Annex 6.

По-важни страни на произхождение — стойность на вноса въ хиляди лева — More important countries of origin — value of imports in thousand leva

Години Years	Австрия Austria	Чехословакия Czechoslovakia	Унгария Hungary	Югославия Yougoslavia	Ромъния Rumania	Дунавски басейнъ Danube Basin	Англия England	Белгия Belgium	Германия Germany	Гърция Greece	Дания Denmark	Испания Spain	Италия Italy	Люксембургъ Luxemburg
1919	195	39,347	—	7,114	24,025	70,681	104,850	3	303	53,341	—	22,626	345,894	—
1920	73,851	76,322	3,719	33,135	39,992	227,019	311,208	33,922	155,943	55,784	560	16,171	624,697	.
1921	273,122	152,107	27,905	19,555	124,864	597,553	448,692	86,569	498,336	83,487	1,204	8,860	610,896	.
1922	349,789	158,297	204,530	27,116	299,717	1,039,449	604,322	150,549	884,706	127,122	536	5,363	496 734	.
1923	427,604	169,340	106,527	92,271	341,974	1,137,716	811,759	247,083	1,034,209	118,039	894	4,592	846,265	.
1924	591,018	326,011	116,578	148,010	409,281	1,590,898	723,553	306,636	1,226,148	111,593	1,847	4,769	788,617	.
1925	707,296	562,422	145,084	181,664	420,649	2,017,115	958,564	251,976	1,729,639	148,536	19,757	2,476	1,139,742	.
1926	511,352	677,781	154,884	38,826	361,222	1,744,065	608,713	194,715	1,008,684	92,562	16,273	3,433	864,632	13
1927	512,392	625,082	174,144	37,730	333,042	1,682,390	742,439	193,583	1,303,016	94,632	23,026	3,975	894,513	41
1928	571,102	757,307	138,565	43,968	387,024	1,897,966	732,474	262,092	1,526,457	78,339	9,709	5,264	1,070,457	74
1929	635,351	748,356	195,709	311,757	591,373	2,482,546	738,986	230,901	1,849,877	94,676	15,044	6,825	887,555	116
1930	310,849	430,062	88,797	60,660	366,663	1,257,031	375,999	110,090	1,065,459	47,964	5,057	7,635	623,373	42
1931	334,564	431,176	104,310	16,304	217,653	1,104,007	617,070	110,798	1.084,191	43,215	5,170	9,000	637,499	45,118
1932	208,232	292,152	44,319	13,165	117,196	675,064	357,971	98,553	900,228	31,970	1,459	8,994	541,899	40,448
1933	137,075	105,985	18,785	8,098	109,239	379,182	152,208	61,523	840,942	17,570	1,381	5,422	280,624	26,039
1934	107,114	85,148	22,773	8,670	95,223	318,928	142,869	167,440	901,570	21,344	669	51,050	176,150	20,595
1935	192,789	293,892	55,346	8,417	94,017	644,461	141,221	35,604	1,608,413	13,793	1,496	44,722	94,096	1,358
1936	181,276	244,193	49,831	10,596	98,713	584,609	145,951	47,724	1,940,092	14,147	1,838	6,061	18,564	1,167
1937	166,163	244,233	63,918	23,746	143,785	641,850	232,316	212,997	2,698,973	17,581	3,999	232	245,762	.

Години Years	Норвегия Norway	Полша Poland	С. С. С. Р. U. R. S. S.	Турция Turkey	Франция France	Холандия Holland	Швейцария Switzerland	Швеция Sweden	Египетъ Egypt	Палестиня Palestine	С. А. С. Щати U. S. A.	Други държави Other countries	Всичко Total
1919	—	—	6,674	146,995	5,780	—	11,203	—	15	.	195,112	464	963,941
1920	525	9	23,938	408,467	197,851	21,426	26,879	8,016	3,079	.	130,284	9,408	2,255,186
1921	1,020	596	2,653	115,648	301,429	35,060	32,617	2,657	4,412	.	143,267	679	2,975,665
1922	1,607	5,839	14,144	299,335	279,407	43,023	19,890	3,755	7,739	.	75,028	7,424	4,065,972
1923	1,890	4,022	20,296	199,367	495,291	61,604	37,141	6,760	13,998	.	94,258	18,352	5,153,536
1924	2,623	8,165	18,514	176,363	418,679	116,694	47,425	9,511	33,325	.	68,789	24,175	5,678,324
1925	7,357	4,527	31,580	198,833	507,508	193,021	187,734	16,919	122,336	.	229,279	67,117	7,834,016
1926	9	13,490	27,489	131,266	481,467	151,264	74,216	26,422	48,705	0	85,894	57,670	5,630,982
1927	6	34,168	19,920	151,367	453,041	173,530	114,981	55,374	61,879	0	96,841	98,488	6,197,210
1928	6	29,682	18,158	159,289	550,223	173,489	169,579	53,647	42,206	1	168,202	161,433	7,108,747
1929	9	48,183	27,139	189,221	680,339	203,303	212,776	57,477	51,459	3	273,141	275,057	8,324,633
1930	5	52,544	22,036	93,903	424,914	137,359	129,894	24,144	6,947	2	86,487	118,840	4,589,725
1931	4,764	444,832	2,688	90,278	328,235	97,570	150,468	21,221	5,980	2,171	52,358	103,430	4,660,063
1932	2,354	105,150	12,174	75,038	226,998	73,682	170,498	16,688	13,030	2,747	64,507	51,781	3,471,233
1933	760	23,978	10,555	27,401	96,320	28,039	150,806	9,813	7,444	3,165	49,493	29,591	2,202,256
1934	507	46,645	10,037	30,441	85,614	27,656	132,471	14,817	13,263	2,578	50,746	31,842	2,247,232
1935	355	35,599	7,249	19,395	42,639	38,090	161,152	11,898	14,403	4,502	39,201	49,307	3,008,954
1936	908	92,517	3,989	25,479	38,989	29,998	66,547	17,362	14,603	11,110	69,054	50,359	3,181,068
1937	1,864	212,514	1,300	24,865	164,453	66,064	114,788	43,056	21,075	12,025	100,197	110,139	4,926,041

б. По-важни страни на произхождение — Процентно участие — More important countries of origin — Percentage participation

Години Years	Австрия Austria	Чехословакия Czechoslavia	Унгария Hungary	Югославия Yugoslavia	Ромъния Rumania	Дунавски басейнъ Danube basin	Англия England	Белгия Belgium	Германия Germany	Гърция Greece	Дания Denmark	Испания Spain	Италия Italy	Люксембургъ Luxemburg	Норвегия Norway	Полша Poland	С. С. С. Р. U. R. S. S.	Турция Turkey	Франция France	Холандия Holland	Швейцария Switzerland	Швеция Sweden	Египетъ Egypt	Палестина Palestine	С. А. С. Щати U. S. A.	Други държави Other countries	Всичко Total
1919	0.0	4.1	—	0.7	2.5	7.3	10.9	0.0	0.0	5.5	—	2.4	35.9	.	—	—	0.7	15.2	0.6	—	1.2	—	0.0	—	20.3	0.0	100.0
1920	3.3	3.4	0.2	1.5	1.7	10.1	13.8	1.5	6.9	2.5	0.0	0.7	27.7	.	0.0	0.0	1.1	18.1	8.8	0 9	1.2	0.4	0.1	.	5.8	0.4	100.0
1921	9.2	5.1	0.9	0.7	4.2	20.1	15.1	2.9	16.7	2.8	0.0	0.3	20.6	.	0.0	0.0	0.1	3.9	10.1	1.2	1.1	0.1	0.1	.	4.9	0 0	100.0
1922	8.6	3.9	5.0	0.7	7.4	25.6	14.9	3.7	21.8	3.1	0.0	0.1	12.2	.	0.0	0.1	0.3	7.4	6.9	1.1	0.5	0 1	0 2	.	1.8	0.2	100.0
1923	8.3	3.3	2.1	1.8	6.6	22.1	15.8	4.8	20.0	2.3	0.0	0.1	16.5	.	0.0	0.1	0 4	3.9	9.6	1.2	0.7	0.1	0.3	.	1.8	0.3	100.0
1924	10.4	5.7	2.1	2.6	7.2	28.0	12.8	5.4	21.6	2.0	0 0	0.1	13.9	.	0.0	0.1	0.3	3.1	7.4	2.1	0.8	0.2	0.6	.	1.2	0.4	100.0
1925	9.0	7.2	1.9	2.3	5.3	25.7	12.2	3.2	22.1	1.9	0.3	0.0	14.6	.	0.1	0.0	0.4	2.5	6.5	2.5	2.4	0.2	1.6	.	2.9	0.9	100.0
1926	9.1	12.0	2.8	0.7	6.4	31.0	10.8	3.4	17.9	1.6	0.3	0.1	15.4	0.0	0.0	0.2	0.5	2.3	8.6	2.7	1.3	0.5	0.9	0.0	1 5	1.0	100.0
1927	8.3	10.0	2.8	0.6	5.4	27.1	12.0	3.1	21.0	1.5	0.4	0.1	14.4	0.0	0.0	0.6	0.3	2 4	7 3	2.8	1.9	0.9	1.0	0.0	1.6	1 6	100.0
1928	8.0	10.7	1.9	0.6	5.5	26.7	10.3	3.7	21.5	1 1	0.1	0.1	15.1	0.0	0.0	0 4	0.3	2.2	7.7	2.4	2.4	0.8	0.6	0.0	2 3	2.3	100.0
1929	7.6	9.0	2.4	3.7	7.1	29.8	8.9	2.8	22.2	1.1	0.2	0.1	10 7	0.0	0.0	0.6	0.3	2.3	8.2	2.4	2.5	0.7	0.6	0.0	3.3	3.3	100.0
1930	6.8	9.4	1.9	1.3	8.0	27.4	8.2	2.4	23.2	1.0	0.1	0.2	13.6	0.0	0.0	1.1	0.5	2.1	9.3	3.0	2.8	0.5	0.1	0.0	1.9	2 6	100.0
1931	7.2	9.3	2.2	0.3	4.7	23.7	13.2	2.4	23.3	0.9	0.1	0.2	13.7	1.0	0.1	3.1	0.1	1.9	7.0	2.1	3.2	0.5	0.1	0.1	1.1	2.2	100.0
1932	6.0	8.4	1.3	0.4	3.4	19.5	10.3	2.8	25.9	0.9	0.0	0.3	15.6	1.2	0.1	3.0	0.4	2.2	6.5	2 1	4 9	0.5	0.3	0.1	1.9	1.5	100.0
1933	6.2	4.8	0.9	0.4	4.9	17 2	6.9	2.8	38.2	0.8	0 1	0.2	12.7	1.2	0.0	1.1	0.5	1.3	4.4	1.3	6.8	0.4	0.3	0.1	2.3	1.4	100.0
1934	4.8	3.8	1.0	0.4	4.2	14 2	6.4	7 5	40.1	0.9	0.0	2.3	7.8	0.9	0.0	2.1	0.4	1.4	3 8	1.2	5.9	0.7	0.6	0.1	2.3	1.4	100.0
1935	6.4	9.8	1.8	1.3	3.1	21.4	4.7	1 2	53.5	0 5	0.0	1.5	3.1	0.0	0.0	1.2	0 2	0.6	1.4	1.3	5.4	0.4	0.5	0.1	1.3	1.7	100.0
1936	5.7	7.7	1.6	0.3	3.1	18.4	4.6	1.5	61.0	0 5	0.1	0.2	0.6	0.0	0 0	2.9	0.1	0.8	1.2	0 9	2.1	0.5	0.5	0.3	2.2	1.6	100.0
1937	3.4	5.0	1.3	0.5	2.9	13.1	4.7	4.3	54.8	0.4	0.0	0.0	5.0	0.0	0.0	4.3	0.0	0.5	3.3	1.3	2.3	0.9	0.5	0 2	2.0	2.9	

Приложение — Annex 7.

а. По-важни страни на предназначението — Стойность на износа въ хиляди лева — More important countries of destination — Value of exports in thousand leva

Години Years	Австрия Austria	Ромъния Rumania	Унгария Hungary	Чехословакия Czechoslavia	Югославия Yugoslavia	Дунавски басейнъ Danube basin	Англия England	Белгия Belgium	Германия Germany	Гърция Greece	Дания Denmark	Испания Spain	Италия Italy	Норвегия Norway
1919	17,606	12,423	—	80,922	1,751	112,702	21,273	140	20,913	30,953	—	—	68,208	—
1920	187,058	38,052	0	254,336	8,361	487,807	65,840	170,555	214,229	8,339	201	631	355,372	—
1921	135,231	23,737	665	196,179	100,480	456,292	19,698	147,795	277,547	315,612	4	1,030	382,633	—
1922	296,234	58,892	217,302	142,841	171,158	886,427	41,617	236,875	976,334	416,555	40	98	715,542	2
1923	627,816	13,238	90,556	194,520	43,051	969,181	34,336	102,574	351,023	261,323	0	110	639,871	2
1924	636,108	33,171	150,444	460,710	11,419	1,291,852	30,868	246,173	1,039,203	552,647	0	121	601,058	4
1925	509,981	26,485	72,866	386 938	11,057	1,007,327	31,451	266,073	1,250,542	823,130	20,116	833	853,265	4
1926	429,192	42,650	181,752	407,473	11,509	1,072,576	41,626	188,562	1,094,606	977,804	11,175	750	678 610	13
1927	1,057,516	46,095	258,904	312,533	19,717	1,694,765	65,571	325,351	1,528,567	980,255	57	22,763	485,653	34
1928	915,113	131,079	142,899	183,122	17,042	1,389,255	120,697	262,389	1,738,530	501,739	135	205	685,890	191
1929	802,684	27,014	173,020	304,365	16,958	1,324,071	100,096	294,859	1,911,704	485,426	6,157	775	670,372	1,790
1930	477,899	22,901	235,927	395,718	29,618	1,162,063	127,568	303,142	1,620,598	273,090	1,036	445	514,142	554
1931	993,200	11,871	180,326	273,874	6,335	1,465,606	58,953	507,802	1,748,325	97,092	25,490	4	344,279	835
1932	507,070	8,420	24,397	104,203	8,937	653,027	86,033	299,722	880,442	13,789	50,219	11,243	424,066	838
1933	277,074	16,842	33,236	98,940	1,646	427,738	49,804	238,316	1,025,110	4,025	41,601	144,369	257,808	1,104
1934	134,888	18,675	11,337	90,588	5,062	260,550	52,804	88,826	1,082,971	18,337	58,597	80,164	232,771	349
1935	148,501	9,726	77,690	223,971	22,608	482,496	142,027	31,408	1,562,255	32,331	55,472	45,337	285,339	6,274
1936	116,091	5,815	45,367	127,661	19,367	314,301	453,663	146,228	1,859,923	19,575	112,968	32,649	142,189	1,817
1937	202,164	12,482	46,146	278,968	32,922	572,683	695,139	84,604	2,162,517	23,191	108,379	15,413	210,785	9,860

(продължение — continuation)

Години Years	Полша Poland	С. С. С. Р. U. R. S. S.	Турция Turkey	Франция France	Холандия Holland	Швейцария Switzerland	Швеция Sweden	Египетъ Egypt	Палестина Palestine	С. А. С. Щати U. S. A.	Други държави Other countries	Неопредѣлени Undefinit countries	Всичко Total
1919	12,804	2,459	64,046	21,401	4,341	1,011	5,364	—	—	184,801	1,837	—	552,253
1920	83,874	1,815	98,739	125,284	212,234	28,101	10,240	2,117	—	178,148	12,473	—	2,055,999
1921	45,678	75,097	667,081	170,919	30,814	45,358	806	19,224	+	28,761	495	116,483	2,801,327
1922	5,030	166,374	1,415,670	422,270	63,654	225,639	837	23,412	+	143,485	950	184,907	5,925,718
1923	2,936	4,697	653,226	630,790	55,985	143,607	1	8,123	+	134,470	1,032	349,848	4,313,135
1924	130,883	772	270,030	757,439	156,833	239,503	780	19,546	+	106,504	17,583	414,427	5,876,226
1925	212,466	2,483	248,379	344,153	268,155	443,406	158	45,448	1,895	100,260	33,165	289,537	6,242,246
1926	119,353	317	112,199	320,580	249,545	292,813	1,272	48,192	841	95,635	41,836	269,266	5,617,601
1927	49,121	484	172,717	382,705	276,182	211,200	4,267	67,481	3,269	68,261	56,010	232,432	6,627,145
1928	285,960	746	296,402	349,398	209,130	72,085	1,962	89,629	35,825	78,115	34,223	78,741	6,231,247
1929	542,194	639	161,217	328,998	91,020	133,995	6,402	132,181	11,809	107,014	19,802	66,540	6,397,061
1930	630,966	135	79,907	320,746	207,360	261,573	38,926	167,740	37,919	63,620	24,872	354,738	6,191,140
1931	490,189	205	79,890	233,800	171,254	310,595	13,635	117,684	23,566	50,596	32,533	161,841	5,934,174
1932	176,292	17	48,100	89,554	141,178	220,365	11,320	79,630	34,533	26,742	66,630	69,105	3,382,845
1933	49,501	474	18,496	92,801	96,856	148,073	1,161	65,464	32,101	31,841	22,688	97,018	2,846,349
1934	40,453	84	35,837	52,814	79,096	121,928	8,824	97,757	50 387	16,305	35,120	120,656	2,534,630
1935	68,165	678	16,362	59,991	47,200	93,414	36,698	109,588	67,308	33,898	50,551	26,492	3,253,284
1936	146,098	9	25,281	80,260	100,834	83,699	60,072	89,652	42,517	100,578	82,827	15,242	3,910,382
1937	232,989	23	32,210	80,909	109,387	112,498	65,000	95,026	74,217	192,199	84,606	57,565	5,019,499

б. По-важни страни на предназначението — процентно участие — More important countries of destination — percentage participation

Години — Years	Австрия — Austria	Ромъния — Rumania	Унгария — Hungary	Чехословакия Czechoslovakia	Югославия Yougoslavia	Дунавски басейнъ Danube basin	Англия — England	Белгия — Belgium	Германия — Germany	Гърция — Greece	Дания — Denmark	Испания — Spain	Италия — Italy	Норвегия — Norway	Полша — Poland	С. С. С. Р. — U. R. S. S.	Турция — Turkey	Франция — France	Холандия — Holland	Швейцария Switzerland	Швеция — Sweden	Египетъ — Egypt	Палестиня — Palestine	С. А. С. Щати — U. S. A.	Други държави Other countries	Неопредѣлени Undefinit	Всичко — Total
1919	3.2	2.2	—	14.6	0.3	20.41	3.8	0.0	3.8	5.6	—	—	12.3	—	2.3	0 4	11.6	3.9	0.8	0.2	0.8	—	—	33.5	0.3	—	100.00
1920	9 1	1.8	—	12.4	0.4	23.73	3.2	8.3	10.4	0.4	0 0	0 0	17.3	—	4.1	0.1	4.8	6.1	10.3	1.4	0.5	0.1	—	8.7	0.6	—	100.00
1921	4.8	0.8	0.0	7.0	3.6	16.29	0.7	5.3	9.9	11.3	0.0	0.0	13.7	0.0	1.6	2 7	23.8	6.1	1.1	1.6	0,0	0.7	+	1.0	0.0	4.2	100.00
1922	5.0	1.0	3.7	2.4	2.9	14.96	0.7	4.0	16.5	7.0	0.0	0.0	12 1	0.0	0.1	2.8	23.9	7.1	1.1	3.8	0.0	0.4	+	2.4	0.0	3.1	100.00
1923	14 5	0.3	2.1	4.5	1.0	22.32	0.8	2.4	8.1	6.0	0.0	0.0	14.7	0.0	0.1	0.1	15.0	14 5	1 3	3.3	0.0	0.2	+	3.1	0.0	8.1	100.00
1924	10.8	0.6	2.6	7.8	0.2	21.99	0.5	4.2	17.7	9 4	0.0	0.0	10 2	0.0	2.2	0.0	4.6	12.9	2.7	4.1	0.0	0.3	+	1.8	0.3	7.0	100.00
1925	8.2	0.4	1.2	6.2	0.2	16.14	0.5	4.3	20.0	13.2	0.3	0.0	13.2	0.0	3.4	0.0	4.0	5.5	4.3	7.1	0.0	0.7	0.0	1.6	0.5	4.6	100.00
1926	7.6	0.8	3.2	7.2	0.2	19.09	0.7	3.4	19 5	17.4	0.2	0.0	12.1	0.0	2.1	0.0	2.0	5.7	4.4	5.2	0.0	0 9	0.0	1.7	0.7	4.8	100.00
1927	16.0	0.7	3.9	4.7	0.3	25.57	1.0	4.9	23.1	14.8	0.0	0.3	7.3	0.0	0.7	0.0	2.6	5.8	4.2	3.2	0 1	1 0	0.0	1.0	0.8	3.5	100.00
1928	14.7	2.1	2.3	2 9	0.3	22.29	1.9	4.2	27.9	8.0	0.0	0.0	11 0	0.0	4.6	0.0	4 8	5.6	3 4	1.2	0.0	1 4	0.6	1.2	0.5	1.3	100.00
1929	12.5	0.4	2.7	4.8	0.3	20.70	1.6	4.6	29.9	7.6	0.1	0.0	10 5	0.0	8.5	0.0	2.5	5.1	1.4	2.1	0.1	2.1	0.2	1.7	0.3	1.0	100.00
1930	7.7	0.4	3.8	6.4	0.5	18.77	2.1	4.9	26 2	4.4	0.0	0 0	8.3	0.0	10.2	0.0	1.3	5 2	3.3	4.2	0.6	2.7	0.6	1 0	0.4	5.7	100.00
1931	16.7	0.2	3.0	4.6	0.1	24.70	1.0	8.6	29.5	1.6	0.4	0 0	5.8	0.0	8.3	0.0	1.3	3.9	2.9	5.2	0.2	2 0	0.4	0.8	0.5	2.7	100.00
1932	15.0	0.2	0.7	3.1	0.3	19.31	2.5	8.9	26 0	0.4	1.5	0.3	12.5	0.0	5.2	0.0	1.4	2.6	4.2	6.5	0.3	2.3	1.0	0.8	2.0	2.0	100.00
1933	9.7	0.6	1.2	3.5	0.1	15.03	1.7	8.4	36.0	0 1	1.5	5.1	9.1	0.0	1.7	0.0	0.6	3.2	3.4	5.2	0.0	2.3	1.1	1.1	0.8	3.4	100.00
1934	5.3	0.7	0.4	3.6	0.2	10.28	2.1	3.5	42.7	0.7	2.3	3.2	9.2	0 0	1.6	0.0	1.4	2.1	3.1	4.8	0.3	3 9	2.0	0.6	1.4	4.8	100.00
1935	4.6	0.3	2.4	6.9	0.7	14.83	4.4	1.0	48.0	1.0	1.7	1.4	8 8	0.2	2.1	0.0	0.5	1.8	1.4	2.9	1.1	3.4	2.1	1.0	1.5	0.8	100.00
1936	3.0	0.1	1.2	3.3	0.5	8.04	11.6	3.7	47.6	0.5	2.9	0.8	3.6	0.1	3:7	0 0	0.6	2.0	2.6	2.1	1.5	2.3	1.1	2.6	2.1	0.4	100.00
1937	4.0	0.2	0.9	5.6	0.7	11.42		1.7	43.1	0.3	2.2	0.3	4.2	0.2	4.6	0.0	0.6	1.6	2.2	2.2	1.2	1 9	1 5	3.8	1.8	1.1	100.00

Приложение — Annex 8.

Вносъ на по-важнитѣ стоки отъ странитѣ на Дунавския басейнъ — количества въ тона — Imports of more important articles from the Danube basin — quantities in tons

Австрия — Austria

Години Years	Масло фастъчно, маково Pinnuts and opium oils	Всички видове сурови кожи Different kind of hides	Каучукъ Rubber	Растит. матер. за дъбене и боядисване Vegetable materials for tanning and painting	Целулозна маса Cellulose	Медь сурова Raw copper	Калай Lead	Желѣзо Iron	Минерални масла и тѣхнитѣ деривати Mineral oils and derivatives	Овча вълна Ship wool	Памукъ Cotton	Други сурови материали Other raw materials	Бои, лакове и мастила Paints, varnishs and inks	Химически произведения Chemical goods	Лѣкарства Medicaments	Обработени кожи Leathers	Вълнени прежди Woolen yarns
1919	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0	—	—	0	—
1920	3	—	0	—	—	—	—	112	1	—	0	2	71	40	1	0	—
1921	0	2	1	1	56	0	0	1,022	58	0	9	27	221	284	5	5	0
1922	0	0	2	16	65	15	1	1,366	85	120	82	125	293	425	5	46	2
1923	0	5	3	51	113	20	0	923	5	112	22	63	240	336	5	48	1
1924	0	2	0	52	—	97	0	3,812	63	92	20	79	463	677	4	15	5
1925	0	—	0	75	31	46	1	3,782	77	275	42	167	408	1,117	1	4	6
1926	—	—	0	5	111	88	0	2,582	59	68	53	185	463	802	2	4	9
1927	1	—	1	0	157	39	4	639	151	94	67	299	402	1,539	5	1	9
1928	6	0	1	10	20	22	0	433	258	67	75	326	318	1,639	4	1	22
1929	5	9	1	—	0	60	0	455	354	91	178	467	330	1,355	2	2	33
1930	5	4	4	1	331	88	1	296	66	55	73	1,620	208	1,054	5	1	10
1931	3	19	0	3	234	221	4	276	289	74	45	383	250	1,143	2	1	24
1932	0	25	0	—	2,345	209	0	191	172	25	27	596	150	1,251	3	0	10
1933	—	0	0	—	3,882	2	0	276	110	32	1	734	77	506	2	0	9
1934	—	6	—	—	2,513	1	3	84	77	27	2	468	78	260	0	0	17
1935	20	—	—	—	1,032	1	1	10	22	37	2	901	62	237	0	1	5
1936	3	0	—	—	3,611	23	22	30	119	88	4	369	61	258	0	1	12
1937	—	0	—	—	3,387	2	33	9	26	42	0	19	80	225	0	0	7

(продължение — continuation)

Години Years	Прежда памучна Cotton yarns	Прежда отъ юта и рамия Hemp yarn	Тюлове, покривки, постилки и плъсть въл. Tull, covers aud woolen felt	Платове отъ памукъ Cotton cloths	Издѣлия отъ каучукъ Rubber articles	Хартия и картонъ Cardboard and paper	Стъкла за прозор. и др. стъклени издѣлия Glasses for windows and other glass articles	Желѣзо, чугунъ полуобработени Iron cast-iron, semi-manufactured	Издѣлия отъ желѣзо и чугунъ Iron and cast-iron articles	Издѣлия отъ медь и месингъ Copper and brass articles	Локомотиви и тендери Locomotives	Електрич. маш. и апарати Electrical machines and apparatuses	Двигателни машини Motors	Машини за текстилна индустрия Machines for textile industrie	Земедѣлски машини Agricultural machines	Други видове машини Other kinds of machines	Вагони и трамваи Waggons and tramways	Параходи Ships	Инструменти и апарати физич. и други Physical and other instruments and apparatuses
1919	—	—	0	—	0	0	0	—	0	0	—	0	—	—	—	0	—	—	—
1920	0	—	1	2	9	885	356	398	837	5	—	6	6	20	85	40	—	·	0
1921	60	—	15	24	45	4,841	1,210	597	1,781	77	—	28	127	21	1,073	166	30	—	3
1922	185	20	21	61	102	3,527	257	561	2,440	53	1	29	398	59	827	422	6	—	3
1923	160	15	60	95	110	6,174	312	546	2,228	52	16	100	511	34	665	280	50	·	2
1924	148	26	98	152	153	5,086	439	2,016	4,464	118	14	47	590	32	648	617	66	·	4
1925	294	100	59	130	146	6,634	198	2,055	5,777	209	—	91	744	28	1,085	503	68	·	5
1926	228	22	32	79	71	5,444	241	959	4,233	155	—	61	583	12	772	315	202	—	6
1927	327	16	32	110	72	5,290	222	731	2,326	95	31	143	465	22	853	568	48	—	6
1928	726	4	13	105	75	6,402	250	785	2,407	127	—	58	354	17	674	842	27	—	6
1929	587	85	17	91	87	7,051	238	752	1,658	95	—	67	314	40	649	1,144	25	—	3
1930	149	178	6	40	25	4,761	75	457	740	34	5	35	243	19	397	783	18	—	4
1931	257	477	4	53	38	4,685	75	468	770	49	2	36	53	153	218	1,194	10	—	2
1932	133	4	1	14	26	4,357	33	368	981	38	1	30	140	86	226	630	1	1	1
1933	189	47	0	9	14	2,285	48	256	334	31	3	84	183	91	67	659	1	—	1
1934	251	—	0	7	16	2,797	32	336	211	46	1	46	52	197	144	112	32	—	1
1935	184	—	0	2	11	2,360	12	243	479	193	3	34	65	302	125	562	2,656	—	1
1936	508	23	0	5	8	2,873	13	248	468	220	1	48	99	0	95	135	619	0	1
1937	303	—	0	2	3	1,422	8	274	63	21	—	33	72	21	135	44	1	—	0

Чехословакия — Czechoslovakia

Години Years	Масло фастъчно маково Pinnuts and opium oils	Всички видове сурови кожи Various hides	Каучукъ Rubber	Растителни материали за дъбене и боядисване Vegetable materials for tanning and painting	Целулозна маса Cellulose	Медь сурова Raw copper	Калай Lead	Желѣзо Iron	Минерални масла и тѣхнитѣ деринати Mineral oils and derivatives	Овча вълна Sheep wool	Памукъ Cotton	Други сурови материали Other raw materials	Бои, лакове и мастила Paints, varnish and inks	Химически произведения Chemical products	Лѣкарства Medicaments	Обработени кожи Leathers	Вълнени прежди Wool yarn
1919	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1920	—	—	0	—	0	—	0	177	4	—	—	7	21	2	0	0	—
1921	—	—	0	10	31	2	0	725	14	21	1	38	40	23	1	2	—
1922	—	—	0	6	0	—	—	368	19	85	47	39	38	34	0	1	1
1923	—	—	—	22	—	0	0	130	6	3	0	27	24	57	0	4	0
1924	—	—	—	9	—	9	0	2,044	28	8	9	23	96	26	0	1	2
1925	1	—	0	9	0	0	—	7,760	22	16	11	35	92	845	0	1	0
1926	1	—	0	19	—	0	0	8,829	8	18	10	39	159	148	1	1	4
1927	—	0	0	1	0	0	0	11,385	5	1	50	82	211	1,534	0	0	17
1928	1	9	—	—	—	6	0	16,133	17	6	13	102	290	511	2	1	30
1929	0	—	0	20	0	1	0	18,282	6	7	16	374	217	2,011	1	1	74
1930	0	0	0	—	305	1	1	6,443	8	5	18	154	188	2.870	1	1	29
1931	0	0	0	0	481	11	—	5,383	1,089	57	6	154	267	3,816	1	1	55
1932	5	3	—	—	811	14	—	3,221	34	60	4	135	233	136	4	0	16
1933	—	0	—	—	503	2	0	87	38	1	—	61	68	367	3	0	3
1934	—	—	—	—	363	0	—	3,511	39	—	0	88	27	411	0	0	9
1935	—	—	—	—	1,652	0	0	7,477	38	21	33	100	102	518	4	0	63
1936	—	—	0	—	970	—	0	12,315	550	3	0	154	115	647	2	0	26
1937	—	—	—	—	1,452	—	0	9,354	5,095	—	—	82	176	353	2	0	13

(продължение — continuation)

Години Years	Прежда памучна Cotton yarn	Прежда отъ юта и рамия Hemp yarn	Тюлове, постилки и плъсть, покривки вълнени Tulle, covers and wool felt	Платовс отъ памукъ Cotton cloths	Издѣлия отъ каучукъ Rubber articles	Хартия и картонъ Paper and cardboard	Стъкла за прозорци и др. стъклени издѣлия Glasses for windows and other glass articles	Желѣзо, чугунъ полуобработенъ — Iron and cast-iron, semi-manufactured	Издѣлия отъ желѣзо и чугунъ — Iron and cast-iron articles	Издѣлия отъ медь и месингъ — Copper and brass articles	Локомотиви и тендери Locomotives	Електрически машини и апарати Electrical machines and apparatuses	Двигателни машини Motors	Машини за текстилна индустрия — Machines for textile industry	Земедѣлски машини Agricultural machines	Други видове машини Other kind of machines	Вагони и трамваи Waggons and tramways	Параходи — Ships	Инструменти и апарати физически и други Physical instruments, apparatuses and others
1919	—	—	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	180	—	—	—	—
1920	—	—	21	3	1	64	306	39	507	10	—	1	12	38	462	37	—	—	0
1921	1	—	7	58	8	1,223	1,472	278	1,286	7	—	21	122	8	335	172	—	—	1
1922	14	—	7	169	15	351	1,069	232	972	15	—	7	48	75	142	61	0	—	0
1923	102	0	15	197	13	200	1,505	82	385	4	0	1	44	75	660	63	8	—	1
1924	128	10	92	271	19	385	3,345	846	1,973	16	—	9	56	18	259	208	127	—	1
1925	401	19	50	405	22	675	2,906	4,339	4,881	6	—	2	98	33	324	365	1	—	1
1926	412	11	40	345	13	980	1,883	3,807	10,633	10	2,647	1	67	63	166	528	43	.	1
1927	871	7	43	631	20	1,453	1,629	4,832	5,254	46	—	2	113	137	1,627	373	2	—	4
1928	983	8	41	541	28	2,043	1,683	5,923	4,760	60	170	52	910	81	3,298	499	83	—	6
1929	809	95	48	579	45	2,315	2,525	5,815	5,895	22	—	30	239	257	933	469	33	—	2
1930	356	56	15	158	59	1,745	1,239	2,790	5,546	15	—	38	109	27	701	340	738	—	1
1931	598	38	18	206	6	2,781	1,554	2,383	1,373	46	0	32	129	294	1,257	149	80	0	0
1932	765	38	8	242	15	2,943	1,738	875	1,095	76	—	28	83	216	224	127	2	—	1
1933	138	—	4	64	17	404	594	41	92	411	—	73	62	45	229	55	18	—	0
1934	141	10	3	104	17	362	327	747	113	5	—	2	8	66	136	73	7	—	0
1935	1,040	1	2	132	23	1,292	884	1,419	575	113	720	17	51	127	90	487	1,332	—	1
1936	738	2	2	203	36	843	496	2,924	1,388	4	13	23	27	126	566	267	—	—	8
1937	113	—	—	212	46	720	550	1,439	289	3	—	25	56	206	1,083	299	8	—	6

Унгария — Hungary

Години Years	Масло фастъчно, маково Pinnuts and opium oils	Всички видове сурови кожи Different kind of hides	Каучукъ Rubber	Растит. материали за дъбене и боядисване Vegetable materials for tanning and painting	Целулозна маса Cellulose	Медь сурова Raw copper	Калай Lead	Желѣзо Iron	Минерални масла и тѣхнитѣ деривати Mineral oils and derivatives	Овча вълна Sheep wool	Памукъ Cotton	Други сурови материали Other raw materials	Бои, лакове и мастила Paints, varnish and inks	Химически произведения Chemical articles	Лѣкарства Medicaments	Обработени кожи Leathers	Вълнени прежди Wool yarn
1919	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1920	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
1921	—	—	—	—	—	9	—	1	0	—	—	30	27	37	1	49	—
1922	—	—	0	—	—	81	0	76	68	—	1	10	35	130	1	117	—
1923	—	—	—	—	10	211	0	1,278	3	—	3	16	13	35	1	146	—
1924	—	—	0	—	—	221	—	381	61	—	—	14	26	171	0	15	—
1925	—	—	0	—	—	160	—	1,577	93	—	—	2	5	110	1	14	0
1926	—	2	1	—	—	50	—	390	11	—	0	3	30	15	2	10	—
1927	—	—	0	—	—	50	—	779	9	1	0	50	135	27	5	0	—
1928	—	—	0	—	—	185	0	563	2	11	0	53	71	280	1	0	—
1929	—	4	2	—	—	326	—	2,752	4	24	0	39	58	167	2	2	—
1930	—	3	15	—	—	107	0	139	0	19	32	103	9	371	2	1	0
1931	—	15	0	1	—	116	0	1,894	1	37	28	59	7	2,023	5	0	0
1932	—	—	1	—	—	81	—	1,362	1	15	—	6	2	539	2	0	0
1933	—	2	0	—	—	—	—	20	—	37	—	4	0	51	2	—	—
1934	—	0	0	—	—	—	—	870	10	18	—	3	2	142	1	0	—
1935	—	0	0	—	—	—	—	1,473	13	12	—	6	0	251	1	—	—
1936	—	0	0	—	—	0	—	10	—	—	24	1	1	93	1	—	—
1937	—	0	0	—	—	—	—	1,536	—	25	—	8	1	112	2	0	—

(продължение — continuation

Години Years	Прежда памучна Cotton yarn	Прежда отъ юта и рамия Hemp yarn	Тюлове, постилки, покривки и пльсть вълн. Tulle, covers and wool felt	Платове отъ памукъ Cotton cloths	Издѣлия отъ каучукъ Rubber articles	Хартия и картонъ Paper and cardboard	Стъкла за прозорци и и др. стъкл. издѣлия Glasses for windows and other glass articles	Желѣзо, чугунъ полуобработенъ — Iron, cast-iron, semi-manufactured	Издѣлия отъ желѣзо и чугунъ — Iron and cast-iron articles	Издѣлия отъ медъ и месингъ — Copper and brass articles	Локомотиви и тендери Locomotives	Електрически машини и апарати — Electrical machines and apparatuses	Двигателни машини Motors	Машини за текстилна индустрия — Textile machines for industry	Земедѣлски машини Agricultural machines	Други видове машини Other kind of machines	Вагони и трамваи Waggons and tramways	Параходи — Ships	Инструменти и апарати физич. и други — Physical instruments and apparatuses and others
1919	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1920	—	—	—	—	0	0	—	—	0	0	—	—	—	—	63	—	—	—	1
1921	0	0	0	0	0	29	60	12	406	1	—	1	16	—	608	42	—	—	0
1922	6	—	0	3	6	32	18	102	497	8	1,401	33	236	—	477	417	10	.	0
1923	22	1	0	6	9	26	26	388	685	7	1	8	219	7	457	410	156	.	0
1924	15	—	0	2	7	58	22	381	1,357	11	3	37	175	1	358	134	256	.	0
1925	28	25	3	0	2	217	0	858	982	12	—	62	154	0	551	241	6	—	1
1926	30	—	2	2	11	224	239	290	8,889	25	—	69	58	0	877	829	21	—	1
1927	3	1	2	2	16	79	271	352	11,343	6	0	4	105	3	969	159	1	—	1
1928	28	—	0	11	22	116	226	520	310	18	—	16	30	29	1,246	109	1	—	0
1929	58	8	2	19	33	165	175	1,176	388	15	3	15	108	8	828	172	15	—	0
1930	10	0	0	6	17	121	64	93	1,213	14	7	14	52	13	465	83	143	—	1
1931	18	2	0	12	12	66	44	413	931	15	20	17	42	2	64	78	189	—	0
1932	7	0	0	0	10	11	107	352	168	4	30	13	57	1	11	10	12	48	0
1933	—	—	—	1	0	0	13	3	62	0	—	3	1	—	4	6	—	78	0
1934	—	—	—	3	4	14	35	16	45	6	—	2	2	5	1	14	4	—	1
1935	—	—	0	—	5	15	12	28	1,431	42	233	22	4	2	1	87	268	—	0
1936	0	—	—	—	1	15	5	88	4,633	0	—	18	1	3	49	20	427	—	0
1937	—	—	—	0	4	8	5	75	76	6	—	12	9	0	321	49	0	—	0

Ромъния — Rumania

Години Years	Масло фастъчно маково Pinnuts and opium oils	Всички видове сурови кожи — Various kind of hides	Каучукъ — Rubber	Растит. материали за дъбене и боядисване Vegetable materiales for tanning and painting	Целулозна маса Cellulose	Медь сурова Raw copper	Калай — Lead	Желѣзо — Iron	Минерални масла и тѣхнитѣ деривати Mineral oil and derivatives	Овча вълна Sheep wool	Памукъ — Cotton	Други сурови материали Other raw materials	Бои, лакове и мастила Paints, varnish and inks	Химически произведения Chemical products	Лѣкарства Medicaments	Обработени кожи Leathers	Вълнени прежди Wool yarn
1919	19	3	—	110	—	—	0	1	9,204	1	—	10	0	20	0	0	—
1920	210	—	—	—	—	0	—	1	5,147	0	—	7	0	78	0	0	—
1921	22	18	—	—	—	—	—	0	18,767	0	—	7	0	58	—	0	—
1922	0	64	—	—	91	—	—	95	23,868	0	0	95	0	431	—	1	0
1923	0	39	0	—	35	0	—	128	20,333	8	1	77	1	300	0	2	0
1924	18	8	—	—	87	—	—	3	22,598	2	7	50	2	138	0	0	0
1925	—	11	0	2	—	—	—	—	35,023	10	7	27	1	344	0	1	0
1926	0	5	—	—	30	—	—	—	45,081	0	2	26	2	459	0	0	—
1927	—	6	—	13	30	1	—	2	50,600	1	1	138	10	414	—	—	0
1928	—	7	—	306	—	—	—	149	60,167	17	2	212	0	582	0	0	0
1929	—	14	0	—	19	—	—	0	75,558	174	—	131	1	506	—	0	0
1930	—	16	—	—	81	—	—	22	71,153	75	—	84	1	645	0	—	—
1931	—	17	—	90	687	—	2	—	73,010	133	—	186	10	1,286	0	—	0
1932	—	16	—	—	82	—	2	—	50,778	117	—	157	0	781	0	—	—
1933	—	1	—	—	293	—	—	—	57,191	—	—	211	0	514	0	—	—
1934	—	2	—	—	963	—	—	20	58,669	—	—	101	—	265	0	—	—
1935	—	1	—	—	165	—	—	16	70,047	—	—	133	—	238	0	—	—
1936	0	3	—	—	—	—	—	126	73,335	—	—	119	1	135	—	—	—
1937	—	1	—	—	737	—	—	—	67,127	—	—	147	27	36	—	—	—

(продължение — continuation)

Години Years	Прежда памучна Cotton yarn	Прежда отъ юта и рамии Hemp yarn	Тюлове, покривки, постилки и пълсть въл. Tulle, covers and wool felt	Платове отъ памукъ Cotton cloths	Издѣлия отъ картонъ Cardboard articles	Хартия и картонъ Paper and cardboard	Стъкла за прозор. и др. стъклени издѣлия Glasses for windows and other glass articles	Желѣзо, чугунъ полуобработени Iron, cast-iron, semi-manufactured	Издѣлия отъ желѣзо и чугунъ Iron and cast-iron articles	Издѣлия отъ медь и месингъ Copper and brass articles	Локомотиви и тендери Locomotives	Електрич. маш. и апарати Electrical machines and apparatuses	Двигатели машини Motors	Машини за текстилна индустрия Machines for textile industry	Земедѣлски машини Agricultural machines	Други видове машини Other kinds of machines	Вагони и трамваи Waggons and tramways	Параходи Ships	Инструменти и апарати физич. и други Physical and other instruments and apparatuses
1919	0	—	0	1	0	—	0	—	1	0	—	0	—	—	—	—	—	.	—
1920	0	—	0	0	1	6	0	0	1	0	—	—	0	—	1	0	—	.	0
1921	10	—	1	0	0	0	0	0	4	0	—	0	—	—	1	0	—	.	—
1922	0	—	5	4	1	20	2	—	243	0	—	—	—	—	24	5	—	.	0
1923	2	—	3	9	0	18	9	—	453	0	—	0	19	0	51	40	—	.	0
1924	0	0	2	0	0	23	76	35	273	1	—	3	9	8	12	24	—	.	0
1925	0	0	4	1	0	60	161	—	305	0	—	1	4	—	41	47	0	.	0
1926	0	—	2	0	1	54	154	0	296	0	—	0	6	0	26	10	1	.	0
1927	0	—	0	1	0	2	49	0	193	1	—	0	2	1	2	8	2	.	0
1928	0	—	0	0	2	80	32	0	63	0	—	—	2	0	3	2	—	.	0
1929	0	—	0	0	2	42	3	0	89	0	—	0	11	0	1	15	1	.	0
1930	—	—	0	0	1	—	18	—	64	1	—	0	1	3	6	22	0	43	0
1931	0	—	0	0	0	13	6	209	312	0	—	0	3	0	9	8	127	460	10
1932	21	5	0	0	0	16	0	64	205	0	—	0	25	8	0	8	146	154	0
1933	0	—	0	0	0	—	0	—	1	0	—	0	4	—	—	53	475	64	0
1934	0	—	—	—	0	—	—	—	0	—	12	—	—	—	—	0	—	0	—
1935	—	—	0	0	0	—	0	—	0	0	15	—	—	—	0	0	32	66	0
1936	—	—	0	0	0	2	0	112	2	0	3	0	0	—	—	94	2	178	0
1937	—	—	0	0	0	—	0	—	98	0	—	0	—	—	1	6	3	—	0

Години Years	Масло фастъчно маково Pinnuts and opium oils	Всички видове сурови кожи — Various kinds of hides	Каучукъ — Rubber	Растит. материали за дъбене и боядисване Vegetable materials for tanning and painting	Целулозна маса Cellulose	Медь сурова Raw copper	Калай — Lead	Желѣзо — Iron	Минерални масла и тѣхнитѣ деривати Mineral oils and derivatives	Овча вълна Sheep wool	Памукъ — Cotton	Други сурови материали Other raw materials	Бои, лакове и мастила Paints, varnish and inks	Химически произведения — Chemical products	Лѣкарства Medicaments	Обработени кожи Leathers	Вълнени прежди Wool yarn
1919	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1920	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	123	—	—	—
1921	0	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	200	—	—	—	0	—
1922	—	—	—	54	—	—	—	—	11	—	—	177	3	172	—	0	0
1923	25	0	—	106	—	—	—	504	1	27	1	416	36	17	—	1	—
1924	8	0	—	55	—	—	—	59	9	0	—	206	24	24	0	1	—
1925	—	—	—	67	—	—	—	50	29	—	—	1	42	12	0	—	0
1926	—	—	—	81	—	—	—	—	101	0	—	2	44	10	0	—	0
1927	—	—	—	287	—	—	—	3	53	—	—	2	19	22	0	—	—
1928	—	—	—	321	—	—	—	1	36	0	—	29	0	17	0	—	—
1929	—	—	—	136	—	—	—	—	22	0	0	42	0	207	0	0	0
1930	—	—	—	71	—	0	—	15	43	—	—	10	2	244	0	—	—
1931	—	35	—	106	—	—	—	10	76	0	0	0	15	138	0	0	—
1932	—	—	—	—	—	31	—	1	55	—	0	36	21	813	0	—	—
1933	—	0	—	—	—	—	—	—	17	—	21	13	25	741	0	—	—
1934	—	—	—	10	—	—	—	—	0	—	—	52	28	882	0	—	—
1935	—	—	—	—	—	—	—	1	0	—	30	63	5	831	0	—	0
1936	—	—	—	54	—	—	—	—	—	—	—	187	14	931	0	—	—
1937	—	8	—	146	—	—	—	—	—	—	—	497	8	1,389	0	0	0

(продължение — continuation)

Години Years	Прежда памучна Cotton yarn	Прежда отъ юта и рамия Hemp yarn	Тюлове, покривки, постилки и плъсть въл. Tulle, covers and wool felt	Платове отъ памукъ Cotton cloths	Издѣлия отъ картонъ Cardboard articles	Хартия и картонъ Paper and cardboard	Стъкла за прозор. и др. стъклени издѣлия Glasses for windows and other glass articles	Желѣзо и чугунъ полуобработени Iron cast iron, semi-manufactured	Издѣлия отъ желѣзо и чугунъ Iron, and cast-iron articles	Издѣлия отъ медь и месингъ Copper anu brass articles	Локомотиви и тендери Locomotives	Елекрич маш. и апарати Electrical machines and apparatuses	Двигателни машини Motors	Машини за текстилна индустрия Machines for textile industry	Земедѣлски машини Agricultural machines	Други видове машини Other kinds of machines	Вагони и трамваи Waggons and tramways	Параходи Ships	Инструменти и апарати физич. и други Physical and other instruments and apparatuses
1919	0	—	0	—	—	—	0	—	0	—	—	—	—	—	—	—	—	.	—
1920	0	—	1	0	0	—	0	—	182	0	—	—	—	—	—	—	—	—	0
1921	0	—	1	0	—	—	85	8	0	0	—	—	—	—	5	—	—	—	0
1922	1	—	1	1	0	0	—	86	86	0	—	0	—	—	5	0	—	—	0
1923	0	1	1	0	0	1	71	592	463	0	—	—	6	—	1	16	—	.	0
1924	4	—	0	0	0	11	89	182	243	1	—	—	0	0	5	2	—	.	0
1925	0	—	0	0	0	232	1	134	151	0	—	0	—	1	6	21	—	—	0
1926	0	—	0	0	0	269	6	24	163	0	—	0	—	0	—	1	8	—	0
1927	—	—	0	0	0	193	0	14	222	0	—	0	0	—	0	1	—	—	0
1928		—	0	0	0	228	0	—	223	0	0	0	1	0	0	7	—	—	0
1929	2	10	0	0	0	348	1	1	221	1	—	—	0	0	0	12	—	—	0
1930	2	1	0	0	0	0	0	8	81	0	—	0	0	—	—	2	—	—	0
1931	4	4	0	1	0	2	9	5	53	0	—	3	0	3	0	0	0	—	0
1932	4	—	0	0	0	1	0	0	39	0	—	0	0	5	0	1	—	—	0
1933	—	—	0	—	0	1	8	—	5	—	—	0	0	0	0	2	—	—	—
1934	1	—	0	0	—	9	6	5	0	—	—	—	2	—	0	—	—	—	—
1935	—	—	0	0	—	19	0	0	6	0	—	0	—	—	0	0	0	—	0
1936	—	—	0	1	—	16	0	—	91	0	—	0	—	0	0	0	4	—	0
1937	0	—	—	0	0	12	0	7	5	—	—	0	3	19	—	13	4	—	0

Приложение — Annex 9.

Износъ на по-важнитѣ стоки за странитѣ на Дунавския басейнъ — количества въ тона — Exports of more important goods to the Danube basin countries — quantities in tons

Австрия — Austria

Години Years	Птици живи и заклани Fowle live and killed	Яйца — Eggs	Пшеница Wheat	Ечемикъ — Barley	Царевица Maize	Бобъ — Beans	Брашно — Flour	Грозде — Grapes	Рапица — Rape-seed	Розово масло въ кгр. Attar of roses	Кожи овчи сурови Sheep hides	Кожи агнешки сурови Lamb hides	Кожи кози сурови Goat hides	Кожи ярешки сурови Kid hides	Пашкули Cocoons	Тютюнъ на листа Raw tobacco
1919	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	528
1920	—	—	420	—	42,506	—	1	—	—	—	5	73	—	13	—	103
1921	—	7	6,413	1,470	2,920	—	400	—	—	24	—	7	—	—	—	779
1922	0	280	5,709	890	10,674	10	408	—	—	14	11	73	1	0	—	603
1923	0	248	8,192	387	5,662	130	915	—	—	22	14	97	—	—	—	6,420
1924	0	3,178	0	—	18,016	658	2,553	—	—	1	148	147	15	—	—	3,214
1925	0	1,985	40	—	—	202	—	0	—	40	115	293	9	2	—	4,442
1926	5	4,127	—	556	3,567	1	1,041	130	—	0.140	23	175	1	8	0	993
1927	7	4,567	1	4,161	20,321	1	56	507	1,560	5	77	355	18	13	—	4,020
1928	—	4,933	—	1,435	8,434	—	85	920	5,125	3	59	481	0	2	—	2,933
1929	—	3,918	—	—	13,370	74	—	1,767	—	3	48	468	14	1	—	2,252
1930	—	3,025	569	188	3,120	312	—	920	195	0.160	2	353	1	10	—	1,570
1931	23	5,840	33,314	5,451	36,565	106	785	1,385	1,233	6	10	97	2	4	—	4,290
1932	17	3,858	38,190	270	33,594	2,220	0	1,682	292	13	—	75	—	3	—	3,242
1933	14	1,988	11,853	540	7,400	100	0	1,943	153	3	2	68	1	—	—	2,947
1934	9	406	—	72	8,807	—	—	2,106	81	5	36	163	4	6	—	939
1935	—	164	—	—	—	0	—	1,998	—	8	0	81	1	1	—	1,444
1936	—	274	200	—	1,433	0	—	542	—	1	1	72	—	0	—	1,170
1937	—	205	—	—	2,775	—	—	1,761	—	—	—	15	0	—	—	1,598

Чехословакия — Czechoslovakia

Години Years	Птици живи и заклани Fowle live and killed	Яйца — Eggs	Пшеница Wheat	Ечемикъ — Barley	Царевица Maize	Бобъ — Beans	Брашно — Flour	Грозде — Grapes	Рапица — Rape-seed	Розово масло въ кгр. Attar of roses	Кожи овчи сурови Sheep hides	Кожи агнешки сурови Lamb hides	Кожи кози сурови Goat hides	Кожи ярешки сурови Kid hides	Пашкули копринени Cocoons	Тютюнъ на листа Raw tobacco
1919	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0	—	—	0	—	1,666
1920	—	—	11,765	—	6,848	0	—	—	—	—	23	100	15	—	—	1,962
1921	—	—	3,343	—	16,398	—	—	—	—	5	0	0	—	0	—	2,638
1922	—	—	501	50	830	—	15	—	—	2	—	28	0	0	—	2,282
1923	0	—	—	—	—	—	1,175	—	—	1	0	17	0	—	0	2,351
1924	—	1	—	—	948	102	165	—	—	—	5	—	1	—	0	6,338
1925	0	0	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	0	—	—	4,495
1926	—	—	—	—	915	1	198	13	—	2	20	37	—	0	—	4,643
1927	3	4	—	—	776	—	—	14	—	4	60	92	0	—	—	3,189
1928	—	—	—	470	553	0	—	26	1,084	7	40	84	3	2	—	793
1929	5	4	—	—	91	69	—	28	—	4	32	66	—	0	18	1,481
1930	—	14	—	—	—	60	—	114	130	3	57	113	—	5	—	1,859
1931	—	1	2,400	—	4,548	1	50	299	—	0.275	—	294	—	7	—	1,474
1932	—	58	8,416	115	18,191	—	—	1,690	—	2	0	122	—	6	—	74
1933	—	190	—	—	1,029	155	—	1,646	—	2	0	120	0	—	—	719
1934	—	—	—	—	—	—	—	1,070	—	2	—	360	—	7	—	539
1935	—	11	—	—	—	15	—	1,030	—	0.366	35	360	4	1	0	1,896
1936	—	—	—	—	—	—	—	355	—	—	1	605	—	—	—	747
1937	—	326	—	500	—	—	—	792	—	1	5	466	—	—	—	1,368

Унгария — Hungary

Години Years	Птици живи и заклани Fowle live and killed	Яйца — Eggs	Пшеница Wheat	Ечемикъ — Barley	Царевица Maize	Бобъ — Beans	Брашно — Flour	Грозде — Grapes	Рапица — Rape-seed	Розово масло въ кгр. Attar of roses	Кожи овчи сурови Sheep hides	Кожи агнешки сурови Lamb hides	Кожи кози сурови Goat hides	Кожи ярешки сурови Kid hides	Пашкули Cocoons	Тютюнъ на листа Raw tobacco
1919	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1920	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1921	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0
1922	—	—	3,846	401	7,613	883	—	—	—	0.030	—	—	—	0	—	1,055
1923	—	—	3,372	—	3,695	279	—	—	—	—	—	—	—	—	—	342
1924	—	0	—	—	7,251	—	0	—	—	—	10	11	—	—	—	1,161
1925	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	842
1926	16	21	—	—	2,096	—	—	—	—	0.100	45	3	—	—	—	1,950
1927	—	—	—	1,696	9,769	—	0	—	—	—	31	8	—	—	—	1,704
1928	—	8	—	201	1,787	—	0	—	—	2	45	11	—	—	—	886
1929	—	—	—	—	614	0	—	12	—	1	13	9	—	—	—	973
1930	—	0	—	—	—	100	—	—	—	0.200	6	7	—	—	—	1,181
1931	—	0	8,376	795	13,007	1	—	—	1,031	—	0	1	—	—	—	804
1932	—	—	1,110	—	732	2	—	—	—	0.500	2	66	—	—	—	180
1933	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	25	59	1	0	—	241
1934	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	52	—	—	—	73
1935	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	94	78	—	—	41	754
1936	—	—	—	—	—	0	—	—	—	2	0	156	1	—	—	358
1937	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	9	—	—	—	341

Ромъния — Rumania

Години Years	Птици живи и заклани Fowle live and killed	Яйца — Eggs	Пшеница Wheat	Ечемикъ — Barley	Царевица Maize	Бобъ — Beans	Брашно — Flour	Грозде — Grapes	Рапица — Rape-seed	Розово масло въ клгр. Attar of roses	Кожи овчи сурови Sheep hides	Кожи агнешки сурови Lamb hides	Кожи кози сурови Goat hides	Кожи ярешки сурови Kid hides	Тютюнъ на листа Raw tobacco
1919	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0	—	5	24
1920	—	—	—	—	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45
1921	0	—	—	168	789	0	0	0	—	—	26	0	—	—	27
1922	—	—	110	793	—	1,376	—	—	—	6	—	—	—	—	0
1923	0	—	—	—	1,877	0	—	—	224	—	0	—	—	—	0
1924	0	—	—	—	0	976	30	0	—	5	—	—	—	0	1
1925	—	—	—	—	0	1	0	—	1,341	—	—	6	—	—	0
1926	0	—	62	149	—	0	0	—	1,585	—	—	—	0	—	1
1927	0	0	—	16	0	31	0	—	1,677	—	—	—	4	—	—
1928	0	—	—	340	—	0	0	0	9,493	—	—	0	4	—	0
1929	—	0	0	—	—	0	—	—	—	0.100	—	0	—	—	0
1930	0	—	—	—	—	0	—	0	—	—	0	—	6	0	0
1931	0	—	—	—	—	2	—	7	—	0.250	—	1	1	—	3
1932	—	—	—	—	—	2	—	—	—	0.064	23	10	2	—	—
1933	0	—	—	—	—	4	19	—	2	—	26	84	—	—	33
1934	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	26	10	4	0	10
1935	—	—	—	—	—	7	—	—	—	5	10	58	3	—	22
1936	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	0	—	—	—
1937	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

Югославия — Yug o slavia

Години Years	Птици живи и заклани Fowle live and killed	Яйца — Eggs	Пшеница Wheat	Ечемикъ — Barley	Царевица Maize	Бобъ — Beans	Брашно — Flour	Грозде — Grapes	Рапица — Rape-seed	Розово масло въ кгр. Attar of roses in kgr.	Кожи овчи сурови Sheep hides	Кожи агнешки сурови Lamb hides	Кожи ярешки сурови Kid hides	Тютюнъ на листа Raw tobacco
1919	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0
1920	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	158
1921	—	404	1,552	136	1,250	20	29	—	—	—	3	7	—	1,406
1922	15	176	1,914	2,052	2,808	680	971	—	—	—	6	7	4	495
1923	10	16	161	173	324	109	480	—	—	—	1	—	—	0
1924	—	8	9	—	170	254	14	—	—	—	—	—	—	0
1925	—	—	0	—	—	—	2	0	—	—	4	0	—	—
1926	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
1927	—	—	—	—	—	—	—	6	400	1	—	—	—	—
1928	—	—	—	—	160	0	—	—	294	—	—	2	—	—
1929	—	—	—	15	164	0	—	—	—	0.100	—	—	—	—
1930	—	—	—	—	—	—	—	—	200	1	21	99	14	—
1931	7	—	—	—	—	0	—	—	—	0.200	—	7	—	—
1932	—	—	—	—	—	0	—	—	60	—	—	—	—	—
1933	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0.050	—	—	—	—
1934	—	—	—	—	500	—	—	64	—	0.125	—	2	—	—
1935	—	—	—	—	—	—	—	—	283	—	17	—	—	—
1936	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0.100	13	3	—	—
1937	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0.500	—	7	—	—

Добитъкътъ въ България споредъ преброяванията презъ 1926 и 1934

The cattle in Bulgaria according to the censuses of 1926—1934

Първитѣ предварителни резултати отъ преброяването презъ 1934, публикувани това лѣто, създадоха известна сензация, разкривайки факта, че общиятъ брой на едрия рогатъ добитъкъ е намалѣлъ отъ времето на преброяването на земедѣлскитѣ стопанства къмъ 31 декемврий 1926 съ 320 хиляди глави или съ 18%, а броятъ на биволитѣ — съ 73 хиляди глави или съ 16%. Подробни цифри за говедата и биволитѣ, класифицирани по възрасть, полъ и стопанска цель, сж приведени по-долу:

The first preliminary results of the 1934 Census published this summer have created a sensation by disclosing the fact that the total number of cattle has been reduced since the Census of 1926 by 320 thousand or 18% and the number of buffaloes by 73 thousand or 16%. The detailed figures for cattle and buffaloes classified according to age, sex, and purpose are tabulated below:

1. Едъръ рогатъ добитъкъ — Horned cattle

	Говеда — Cattle			Биволи — Buffaloes		
	1934	1926	1934 като % отъ 1926 1934 as % of 1926	1934	1926	1934 като % отъ 1926 1934 as % of 1926
	хиляди — thousands					
Телета подъ 1 год. — Calves below one year:						
а) мжжки — male	102.7	141 1	73	27.6	39.8	70
б) женски — female	124.2	152.2	82	42.2	47.0	90
Млади говеда — отъ 1 до 2 год. — Yearlings — from one to two years: [1])						
а) бици — bulls	18 5	39.7	47	4 5	10.0	45
б) скопени — castrated	48.3	121.9	40	12.2	24.1	51
в) женски — females	57.3	113.0	51	37.4	44 5	84
Бици и волове надъ 2 год. — Bulls and oxen [2]) above two years:						
а) за разплодъ — for breeding	4.7	2.9	162	4.6	4.8	96
б) впрѣгатни — draft	601 1	683.5	88	72.8	108.2	67
в) за угояване — for fattening	7.7	8.7	89	0.9	1.5	60
Крави надъ 2 год. — Cows above 2 years:						
а) само за разплодъ —for breeding only	176.3	230.3	77	54.3	62.0	88
б) за разплодъ, впрѣгатни и за доене —for breeding, work and milking.	280.9	228.6	123	101.5	86.5	117
в) само впрѣгатни — for work only	72.9	91.6	80	16.3	18.9	85
г) за угояване — for fattening	2.9	3.9	74	0.7	0.7	100
Всичко — Total	1,497.6	1,817.4	83	375.0	448.2	84
Всичко крави надъ 2 год. — Total of cows above two years	533.0	554.4	96	172.8	168.1	103

[1]) Биволи отъ 1 до 3 години — Buffaloes — 1 to 3 years.
[2]) Биволи надъ 3 години — Buffaloes — above 3 years.

За забелязване е, че почти цѣлото намаление въ броя на говедата и биволитѣ става поради намалението броя на телетата, младитѣ животни и воловетѣ. Общиятъ брой на кравитѣ е намалѣлъ само съ 21,000 глави или съ 4%, а броятъ на биволицитѣ въ действителность се е увеличилъ съ 5,000 глави или съ 3%. Отъ горната таблица се

It will be observed that practically the whole reduction in the number of cattle and buffaloes is accounted for by the reduction of calves, young animals and oxen. The total number of cows has been reduced only by 21 thousand or 4% whilst the number of buffalo cows has actually increased by 5 thousand or 3%. The following three tendencies

очертаватъ следнитѣ три тенденции: 1) Намаление броя на работнитѣ волове и крави, употрѣбявани изключително като дойни, като се замѣстятъ съ крави, употрѣбявани и като дойни. 2) Намалението на телетата е почти пропорционално на общото намаление на говедата и по този начинъ възстановяването на говедата изглежда да е осигурено на едно по-низко равнище, особено ако се вземе подъ внимание, че броятъ на младитѣ женски животни е билъ презъ 1934 по-голѣмъ, отколкото презъ 1926. 3) Броятъ на младитѣ говеда между 1—2 години е намаленъ наполовина и тази група е несъмнено подъ възстановителното ниво, което означава, че презъ най-неблагоприятнитѣ години на депресията се е развило твърде интензивно клане на телета и млади говеда.

Въпрѣки всичко, общата тенденция изглежда да е била къмъ замѣстване воловетѣ съ работни дойни крави, което отъ своя страна не би трѣбвало да послужи като причина за безспокойство, ако по-нататъшно клане въ по-голѣмъ масщабъ не се повтори.

Статистическитѣ данни за клането на добитъка показватъ два голѣми максимума въ течение на дадения периодъ — презъ годинитѣ 1927—1928 и 1933—1934. Цифритѣ, обаче, публикувани въ статистическитѣ годишници, сж непълни и несравняеми. Даннитѣ за цѣлия периодъ се отнасятъ само за 30 кланици, а подгрупитѣ по вида на закланитѣ животни (волове, крави и телета) не сж образувани по единъ и сжщъ начинъ: понѣкога юнцитѣ се прибавятъ къмъ воловетѣ и кравитѣ, а понѣкога къмъ телетата, като по този начинъ подробниятъ анализъ става невъзможенъ. Засиленото клане и въ двата случая се обяснява навѣрно съ лошитѣ реколти (въ 1926—27 и 1933—34), но дали то е единствената причина за намалението въ общия брой или само подчертава една обща тенденция, не би могло съ положителность да се твърди.

Поддържа се въ известни срѣди, че главнитѣ причини за намаление броя на говедата сж раздробението на селскитѣ стопанства и преораване на общинскитѣ мери. И двѣтѣ причини, обаче, сж отъ такова естество, щото би могло да се приеме, че иматъ точно обратенъ ефектъ. Публикувани статистическитѣ данни, отъ които би могло да се сжди за ефекта отъ разораването на общинскитѣ мери — липсватъ, дори размѣритѣ на последнитѣ не сж известни. Твърде ясно е, все пакъ, че отъ тѣзи мери въ естествения имъ видъ никога не би могло да се добие толкова храна за добитъка, колкото ако бждатъ обработени. Само следъ

are discernible from the table: 1) a reduction in the number of working oxen and cows used exclusively for work which are being replaced by working cows used also as milking animals; 2) the reduction of calves is about proportional to the total reduction in cattle and thus the re-production of grown-up cattle seems to be assured on a lower basis, especially taking into consideration the fact that the number of young females in 1934 was higher than in 1926; 3) the number of young cattle between 1—2 years has been halved and this age-group is certainly below the re-production level, this being an indication that intensive slaughterings of calves and young animals took place in the bottom years of the crisis. Otherwise the development seems to have been in the direction of replacing oxen by cows and this in itself should not give reason for any specific anxieties, if new intensive slaughterings are not repeated.

The statistics of slaughterings show two heavy waves of slaughterings during the period — in the years 1927/28 and 1933/34. The slaughterings figures published in the Statistical Yearbooks are, however, incomplete and inconsistent. The data for the whole period refer only to 30 slaughterhouses and the subdivision of slaughterings (oxen, cows, and calves) are not made on the same basis: sometimes the yearlings are included with the oxen and cows, and sometimes with the calves thus rendering any analysis impossible. The heavy slaughterings in both cases seem to be attributable to poor harvests (in 1926/27 and 1933/34), but whether this is the sole reason for the reduction in total numbers, or whether it only accentuated a general tendency, cannot be definitely ascertained.

It is contended in some circles that the two main factors in the reduction of the number of cattle were the splitting up of farmlands and the plowing up of communal pastures. Both are, however, of such a nature that they could rather be considered as having the opposite effect. No statistical evidence can be offered as to the effects of putting the communal pastures under plow and even their extent is unknown. It is plain, however, that these pastures in their natural state can never yield as much fodder as when put under cultivation But the influence on the number of cattle cannot be considered a negative factor until there is definitive

като се докаже напълно ясно, че разоранитѣ пасища не произвеждатъ дори частично фуражъ, бихме могли да приемемъ, че влиянието на този фактъ може да има отрицателни последици за броя на добитъка. Що се отнася до раздробението на стопанствата, известенъ е фактътъ, че броятъ на говедата на 100 хектара стопанисвана площь е всѣкжде и всѣкога по-голѣмъ въ по-малкитѣ стопанства, отколкото въ по голѣмитѣ. Даннитѣ за България доказватъ сжщото: 92.5 глави добитъкъ сж били отглеждани на 100 хектара земя въ стопанства съ площь отъ 1 до 2 хектара, докато въ стопанства съ площь отъ 30 до 40 хектара относителниятъ брой е билъ само 18.0. Така че раздробението на стопанствата е факторъ увеличаващъ броя на добитъка. Даннитѣ въ следващата таблица показватъ, че намалението на добитъка на 100 хектара е било общо въ всички групи по размѣра на стопанствата и сжщевременно почти пропорционално — доказателство, че действителнитѣ причини за това намаление въ никой случай не сж въ връзка съ голѣмината на стопанствата и трѣбва да се търсятъ другаде.

proof that after being ploughed up the pastures are, even partially, not producing any fodder at all As to the splitting up of farms, it is a generally known fact that the number of cattle per 100 hectares of agricultural land is everywhere and always higher on small holdings than on the big ones. Bulgarian data confirm this: e. g. 92·5 heads of cattle were kept per 100 ha on farms with an area between 1—2 ha, while on the farms with an area of 30 to 40 ha the same ratio was only 18·0. Thus, the splitting up of farms is a factor to increase the number of cattle.

The data tabulated below show that the reduction of cattle per 100 ha was general in all farm groups and at the same time nearly proportional — a proof that the real causes of the reduction are in no way connected with the size of the farm and must be sought elsewhere.

2. Стопанисвана площь и брой на добитъка (само села)
Exploited area and number of cattle (villages only)

Размѣръ на стопанството Area of Farm	Стопанисвана площь Exploited area		Брой на добитъка (говеда и биволи) Number of cattle		На 100 хектара (глави) Per 100 ha head		1934 като % отъ 1926 1934 as % of 1926
	1934	1926	1934	1926	1934	1926	
До 1 хект. — Up to 1 ha	41.2	27.5	50.2	49.5	121.6	180.0	68
1— 2	152.8	116.2	141.3	145.3	92.5	124.9	75
2— 3	267.6	202.0	200.5	197.8	74.7	98.0	76
3— 4	353 0	267.6	220.4	214.2	62.3	80.2	78
4— 5	401.4	310.2	312.5	212.8	53.0	68.7	77
5— 6	381.8	316.7	176.9	189.4	46.4	59.8	78
6— 7	353.6	311,9	146.3	167.2	41.4	53.7	77
7— 8	312.0	290.6	117.0	142.5	37.5	49.1	77
8— 9	275.4	271.8	94.2	121.0	34.2	45.7	75
9—10	233.0	238.6	74.5	101.6	32 0	42.6	75
10—15	727.2	824.4	203.7	310.5	28.0	37 7	74
15—20	310.6	398.2	73.5	126.3	23.6	31.8	74
20—30	218.9	303.6	45.0	82.8	20.5	27.3	75
30—40	62.7	96 5	11.1	22.7	18.0	23.5	77
40—50	22.0	34.7	3.4	7.0	15.4	20.1	77
Надъ 50 хект. — Above 50 ha	59 2	60.6	4.1	7 9	6.9	13.3	52
Всичко — Total	4171.6	4071.1	1773.9	2101.5	42.6	51.6	82.6

Възможно е даже да се добие приблизително количественъ изразъ на влиянието на раздробението въ стопанството върху увеличението броя на добитъка. Относителния гъ брой върху единица площь на говедата и биволитѣ въ стопанствата е намаленъ общо съ 17%, докато практически въ всички отдѣлни групи стопанства този процентъ е отъ 23 до 26 — разликата се дължи на факта, че по-малкитѣ стопанства сж били по-многобройни и сж имали общо взето по-голѣма площь въ 1934, отколкото въ 1926.

Тукъ не се прави опитъ да се конструира въ връзка съ цифритѣ на последната колона „индексъ за намаление гжстотата на добитъка" — тъй като единъ подобенъ индексъ би ималъ твърде малка убедителность. Не е ясно, съ какви тегла би трѣбвало да претеглимъ процентитѣ — посрѣдствомъ броя на говедата ли, на площьта ли, или и на двете заедно, и какво точно би изразявалъ тогава индексътъ. Най-малко три фактора би трѣбвало да се взематъ подъ внимание: промѣнитѣ въ размѣра на стопанствата, измѣненията въ тѣхната структура въ зависимость отъ голѣмината, и увеличението на общата стопанисвана площь. Най-простиятъ начинъ, по който бихме могли да разгледаме въпроса, е да се запитаме: „Какъвъ би билъ общиятъ брой на добитъка, ако гжстотата на относителния брой на 100 хектара презъ 1934 останѣше сжщия, както и въ 1926, за всички групи стопанства"? Цифрата, която бихме получили възъ основа на това предположение, би представлявала общия коефициентъ на увеличението, дължащо се на промѣнитѣ на голѣмината на стопанствата и на увеличението на стопанисваната площь. Ако предположимъ, че увеличението на стопанисваната площь въ групитѣ е било пропорционално на общото увеличение (което вѣроятно вмъква една твърде незначителна грѣшка), този коефициентъ би могълъ да се сведе до другъ такъвъ, дава̂щъ мѣрка за чистото влияние на промѣнитѣ въ размѣра на стопанствата, освободенъ отъ въздействието на други фактори. Изчисленията на този методъ ни даватъ общия брой на говедата въ 1934 при сжществуваща презъ 1926 „гжстота" на добитъка на единица площь, равенъ на 2,348,000 глави или — сведенъ до площьта за 1926 — 2,290,000 глави Тази цифра, сравнена съ цифрата за 1926 ни дава коефициентътъ на увеличението равенъ на 9% — като увеличаващъ факторъ, произтичащъ отъ раздробенията на стопанствата. Цифрата 2,348,000, сравнена съ броя на говедата въ 1934, показва, че

It is even possible to assess approximately the value of the splitting up of farms as an increasing factor in the number of cattle. The density of cattle and buffaloes on farms in general was reduced by 17%, while practically on all individual size groups of farms this percentage is about 23 to 26% — the difference being due to the fact that smaller farms were more numerous and had a bigger area in 1934 than in 1926.

The working out of an „index of reduction of density" is not being attempted on the basis of the figures of the last column, for such an index would carry very little conviction. It is not easy to see by what weights the percentages should be weighted — by number of cattle, by area, or by both, and what such an index would exactly express. There are at least three factors to be considered: the shift in the size of farms, changes in their structure dependent on size, and the increase in the total exploited area. The simplest elementary approach is probably to ask oneself the question: „what would the total number of cattle be if the density per 100 ha in 1934 had remained the same as in 1926 for all size groups of farms"? A figure calculated on this assumption would give the total coefficient of increase due to the shifting in the size of farms and to the increase in the exploited area. Supposing that the general increase in exploited area was a phenomenon equally affecting all size groups (which probably involves a very unimportant error), this coefficient can be reduced to a coefficent showing the pure increasing force of the shifting in the size of the farms. Calculation on this method gives the total number of cattle in 1934 at the group densities of 1926 as 2,348,000 heads, or — reduced to the 1926 area — 2,290,000 heads. This figure, compared with that of 1926, gives a coefficient of increase of 9% as an increasing factor due to the shifting in the size of farms. The figure of 2,348,000, compared with the figure of cattle actually observed in 1934, shows, that after due allowance for the shifting in the size of farms and for the changes in structure, the real force of reduction during the period would have been 33%. It is not difficult to conclude from the last column of the table that the structural changes dependent on the size of the farms were insignificant during the period, with the exception of the two extreme groups, whose weight in the total is, however, infinitesimal. Thus, the abovementioned 33% represents very closely the real force of reduction in the

действителното намаление въ дадения периодъ, следъ като е взето предвидъ и влиянието на промѣнитѣ въ размѣра на стопанствата, и това на измѣненията въ структурата имъ, би било 33%. Твърде лесно е да заключимъ отъ последната колона на таблицата, че структурнитѣ промѣни, зависящи отъ размѣра на стопанствата, сж били твърде незначителни презъ дадения периодъ; изключение правятъ само двете крайни групи, чието значение, обаче, по отношение на цѣлото е твърде малко. Отъ това следва, че горепоменатитѣ 33% изразяватъ твърде правдоподобно посоченото вече „действително намаление" въ броя на говедата. Поскоро като една случайность сжщиятъ процентъ (9%), както горепоменатия, получаваме, ако приемемъ срѣдното число на последната колона отъ таблицата, претеглено съ броя на говедата презъ 1934, като „индексъ на намалението". Този индексъ е равенъ на 76 и сравненъ съ общия и истински факторъ на намалението 83, показва сжщото пропорционално увеличение отъ 9%. Естествено този резултатъ на пръвъ погледъ е твърде малко убедителенъ

number of cattle. Incidentally, the same percentage (9%) is found if the average of the last column weighted by the number of cattle in 1934 is taken as an index of reduction. This index is found to be equal to 76, which compared with the general reduction factor of 83 shows the same proportional increase of 9%, but certainly the result is not so convincing.

Фактътъ, който вече се констатира отъ цифритѣ на първата таблица, именно, че процентътъ на работния добитъкъ отъ общия брой на едрия рогатъ добитъкъ се е увеличилъ презъ дадения периодъ, се потвърждава за всички групи стопанства. Увеличението е относително най-голѣмо въ срѣднитѣ по размѣръ стопанства и се намалява по направление на по-малкитѣ, както и по отношение на голѣмитѣ стопанства, което се потвърждава отъ долнитѣ цифри (Табл. № 3, стр. 123).

The fact disclosed already by general figures, i. e., that the percentage of working cattle to the total number of cattle has increased during the period under review, is also corroborated for all sizes of farms. The increase is proportionally the highest in medium sized farms and falls in the direction of small as well as of big farms, as shown by the following figures. (See Table № 3, p. 123).

Това явление може би се дължи до известна степень на различия въ метода на преброяването за дветѣ години, въпрѣки че най-правдоподобното обяснение изглежда да е, че въ стопанствата изобщо не се е измѣнило отношението на работния добитъкъ на 100 хектара стопанисвана земя. Това ни довежда до заключението, че чувствителни икономии по отношение на работния добитъкъ не сж били постигнати презъ периода 1926—1934. Станали сж само известни сжществени промѣни въ състава на работнитѣ единици. Тѣзи промѣни, класифицирани въ зависимость отъ размѣра на стопанствата, сж изразени по-долу въ таблицитѣ № № 4 и 5 на страници 124 и 125.

This phenomenon may to a certain degree be due to the difference in methods of counting during the two censuses, although the most plausible explanation seems to be that in general the ratio of draft animals per loo ha of exploited land has not changed in the farms. This seems to prove that no appreciable economies in draft animals were effected during the period. There were only some important charges in the composition of draft animals. These changes, classified according to the size of the farms, are tabulated on Tables № № 4 and 5 on pp. 124 and 125.

Общиятъ брой на всички видове работенъ добитъкъ презъ 1934 е билъ 1.468.6

3. Работенъ добитъкъ въ проценти — Percentage of working animals

Площь на стопанството Area of farm	Процентъ на работния добитъкъ отъ общия брой на говедата и биволитѣ — Percentage of working animals from the total number of cattle and buffaloes		Процентъ на работнитѣ крави отъ общия брой на работнитѣ говеда — Percentage of working cows out of the number of working cattle	
	1934	1926	1934	1926
До 1 хект. — Up to 1 ha	51	50	48	38
1— 2	64	59	46	34
2— 3	68	59	47	32
3— 4	67	58	46	29
4— 5	65	56	42	26
5— 6	63	54	39	24
6— 7	61	53	36	21
7— 8	59	51	34	19
8— 9	58	50	35	17
9—10	57	49	29	17
10—15	56	48	26	15
15—20	55	47	22	12
20—30	54	47	17	8
30—40	51	45	12	6
40—50	50	44	12	3
Надъ 50 хект. — Above 50 ha	42	39	6	3
Всичко — Total	61	53	38	23

Легенда на диаграма 1 — Diagram 1 — Key

— . — . коне — horses
— — — — домашни птици — poultry
+ — + — овце — sheep
▬▬▬ всичко работенъ добитъкъ — total draft animals
⊙ — ⊙ — свине — pigs
+ + + + работенъ добитъкъ — draft cattle
= = = = всичко добитъкъ — total cattle
= ▬ = ▬ кози — goats

хиляди, срещу 1.393 2 хиляди въ 1926 — едно увеличение съ 5%. Смѣтанъ върху 100 хектара стопанисвана площь броятъ е билъ 35.2 презъ 1934, срещу 34.2 презъ 1926. Броятъ въ действителность се е увеличилъ абсолютно и относително, въпрѣки че за всѣка отдѣлна група стопанства коефициентътъ на отношението между работния добитъкъ и обработваната площь е билъ по-малъкъ презъ 1933, отколкото въ 1926 (последна колона отъ таблица 5). Недостигътъ въ броя на воловетѣ е билъ попълненъ отъ увеличения брой на кравитѣ и отъ значителното увеличение броя на конетѣ въ стопанството, значително не само поради абсолютния си брой, но още и поради факта, че увеличението е било по-голѣмо въ по-малкитѣ стопанства до 5 хектара (вижъ диаграма 1.) Това неминуемо ни довежда до заключението, че даже и по-малкитѣ сто-

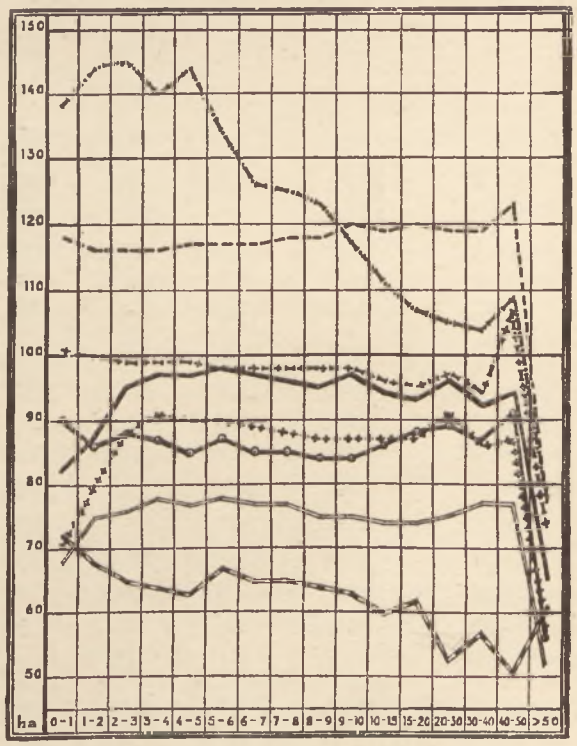

ДИАГРАМА 1 — DIAGRAM 1.

Процентни измѣнения въ гъстотата на селско-стопанския добитъкъ въ различнитѣ групи стопанства по размѣръ на площьта 1926—1934. — The percentage changes of density of farm animals on different size groups of farms from 1926—1934.

панства, които не могатъ напълно да използуватъ наличния работенъ добитъкъ, сж прибѣгнали до коня, макаръ че отъ гледна точка на производство на месо той не представлява интересъ — едно указани , че производството на месо се изоставя, като недоходно.

Продължавайки анализа по нататъкъ, ние забелязваме отъ приведенитѣ таблици 6 и 7, че процентътъ на стопанствата неразполагащи съ собственъ добитъкъ се е увеличилъ отъ 14·4 въ 1926 на 18·1 въ 1934 и че това увеличение е станало въ групата на най-дребнитѣ по размѣръ стопанства — до петь хектара, докато въ по-голѣмитѣ стопанства процентътъ е намалѣлъ. Таблицата по нататъкъ ни разкрива едно по-рационално разпредѣление на работния добитъкъ въ стопанствата, които притежаватъ такъвъ. Докато въ 1926 чифтътъ волове изглежда да бѣше идеалъ за най-малкитѣ стопанства, тази тенденция не е така силна презъ 1934, презъ която година процентътъ на стопанствата,

The total number of all kinds of draft animals in the villages was 1468.6 thousand in 1934 against 1393.2 thousand in 1926, an increase of 5 %. Reduced to 100 ha of exploited area the number was 35.2 in 1934 against 34.2 in 1926. The number actually increased absolutely as well as comparatively, although for every individual size group of farms the relation between draft animals and exploited area was less in 1934 than in 1926 (last column of the table № 5). The deficiency in oxen has been made good by the increase of cows and by a remarkable increase in horses kept on farms, remarkable not only in the absolute number, but also by the fact that the increase was the biggest in smaller farms up to 5 ha (see diagram № 1). This inevitably leads to the conclusion that even the smaller farms that could not make full use of draft animals kept, went over to the horse, though unproductive as a meat producer — a sign that meat production in general was being neglected.

4. Работенъ добитъкъ въ българското земедѣлие (само села)
Draft animals in Bulgarian agriculture (villages only)

Площь на стопанството Area of farm	Коне и мулета Horses and mules		Волове и биволи Oxen and buffaloes		Крави и биволици Cows and buffalo-cows		Общо добитъкъ Total cattle		Общъ брой на работния добитъкъ[1]) Total draft animals[1])	
	1934	1926	1934	1926	1934	1926	1934	1926	1934	1926
	хиляди — thousands									
До 1 хект. Up to 1 ha	11.8	5.7	13.4	15.4	12.3	9 3	25.7	24.7	37.5	30.3
1— 2	23.5	12 4	48.6	56.3	41.2	28.9	89.8	85.2	113.3	97.5
2— 3	32.1	16.7	72.7	79 9	63.6	37.2	136 3	117.1	168.4	133.8
3— 4	36.1	19.5	80.1	87.5	67.8	36.1	147.9	123.6	184.0	143.0
4— 5	39.3	21.1	80.7	88.0	57.8	30.6	138.5	118.6	177.8	139 6
5— 6	34 7	21 4	67.8	78.1	43.8	24.1	111.6	102.2	146.3	123.6
6— 7	30 9	21.5	56.9	69.5	32 0	18.3	88.9	87.8	119.8	109.3
7— 8	26.9	20.0	45.8	58 9	23.1	13.8	68.9	72.7	95.8	92.7
8— 9	23 4	18.9	37.2	51.1	17.0	10.8	54.2	61.9	77.6	80.8
9—10	19.0	16 7	29.9	41 6	12 3	8.3	42 2	49 9	61.2	66.6
10—15	57.0	58.0	83.4	126.6	29.8	22.0	113.2	148.6	170.2	206.5
15—20	22.4	26.7	31.7	52.6	8 9	7.2	40.6	59.8	63.0	86 5
20—30	14.2	18 7	20 3	35.6	4.1	3 3	24.4	38.9	38.6	57.6
30—40	3.5	5.3	5.0	9.7	0.7	0.6	5.7	10.3	9 2	15 7
40—50	1 1	1.6	1.5	3.0	0.2	0.1	1.7	3.1	2.8	4 7
Надъ 50 хект. Above 50 ha	1.3	1.7	1.6	3.0	0.1	0.1	1.7	3 1	3 0	4.9
Всичко—Total	377.3	285.8	676.6	856.8	414.6	250.6	1,091.2	1,107.4	1,468.6	1,393.2

[1]) Общитѣ суми въ 4 и 5 табл. сж само събрани, а не сж сведени къмъ „единици", каквато е практиката въ българската статистика (1 волъ = 1.0 ; 1 конъ = 1.25 ; 1 крава = 0 75 единици). Въ „единици" общитѣ числа биха били 35.0 и 34.5 на 100 хектара, респективно за 1934 и 1926. Разликата имъ отъ числата дадени въ таблицата е твърде незначителна и не влияе на общитѣ заключения.

[1]) The totals in the Tabl 4 and 5 are simply added up and not reduced to the „units", as is usually done in Bulgarian statistics (1 ox = 1.0 ; 1 horse = 1.25 ; 1 cow = 0.75 units). In „units" the totals would be 35.0 and 34.5 per 100 ha respectively for 1934 and 1926. The differences from figures as given in the table are negligible and do not affect the general conclusions.

5. Работенъ добитъкъ на 100 хектара стопанисвана площь
Draft animals per 100 hectares of exploited land

Площь на стопанството Area of farm	Коне и мулета Horses and mules			Добитъкъ — Cattle			Всичко — Total		
	1934	1926	1934 като % отъ 1926 1934 as % of 1926	1934	1926	1934 като % отъ 1926 1934 as % of 1926	1934	1926	1934 като % отъ 1926 1934 as % of 1926
До 1 хект. — Up to 1 ha	28.6	20.7	138	62.4	89.8	70	91.0	110.5	82
1— 2	15.4	10.7	144	58 8	73 3	80	74 2	85.0	87
2— 3	12.0	8.3	145	50.9	58.0	88	62.9	66.3	95
3— 4	10.2	7.3	140	41.8	46.2	91	52.0	53.5	97
4— 5	9.8	6.8	144	34.6	38.2	90	43.5	45.0	97
5— 6	9.1	6.8	134	29.2	32.3	90	38.3	39.1	98
6— 7	8.7	6 9	126	25.1	28.1	89	33 8	35.0	97
7— 8	8.6	6.9	125	22.1	25 0	88	30.7	31.9	96
8— 9	8.5	6.9	123	19.7	22 8	87	28.2	29 7	95
9—10	8.2	7.0	117	18.1	20.9	87	26.3	27.0	97
10—15	7.8	7.0	111	15.6	18 0	87	23.4	25.0	94
15—20	7.2	6.7	107	13.0	15 0	87	20.2	21.7	93
20—30	6.5	6.2	105	11.7	12.8	91	18.2	19.0	96
30—40	5.7	5.5	104	9.2	10.7	87	14.9	16.2	92
40—50	5.0	4.6	109	7.7	8.9	87	12.7	13.5	94
Надъ 50 хект.—Above 50 ha	2.2	2 8	78	2.9	5 1	57	5.1	7.9	65
Всичко — Total . .	9 0	7.0	128	25.9	27.2	95	35.2	34.2	103

притежаващи само едно работно животно, се е значително увеличилъ. Групата между 5 и 15 хектара, които притежавать единъ чифтъ рогатъ добитъкъ, сж се увеличили значително за смѣтка на стопанствата отъ сжщата група, които сж отглеждали повече такъвъ. Въ групата стопанства надъ 15 хектара се забелязва сжщата тенденция на икономия. Отчасти това развитие на нѣщата може да се припише на увеличения автомобиленъ транспортъ (за забелязване е пълното изчезване на стопанствата подъ 1 хектаръ съ повече отъ 4 работни единици, които безъ съмнение сж били употрѣбявани за транспортъ извънъ прѣката работа въ земедѣлското стопанство).

Относно другитѣ домашни животни отглеждани въ стопанствата, които сж показани въ следващитѣ въ приложението таблици, ние забелязваме, че намалението на говедата е било до известна степенъ компенсирано отъ увеличението броя на овцетѣ и по-специално броя на домашнитѣ птици, при които нарастването е било надъ 36 %. Напротивъ броятъ на козитѣ и свинетѣ показва значително намаление. Едно проучване на относителнитѣ цифри за 100 хектара стопа-

Carrying the analysis further, it can be observed from the table given below that the percentage of farms having no own draft animals has increased from 14.4% in 1926 to 18 1 in 1934 and that this increase took place in the group of smallest farms (up to 5 ha), while in the higher groups the percentage was reduced. The table further discloses a more rational distribution of draft animals on the farms owning them. While in 1926 the team of two animals appears to have been an ideal on the smallest farms, this tendency is not so strong in 1934, when the percentage of farms having only one draft animal has considerably increased. The groups between 5 to 15 ha keeping a team of two have increased, apparently on account of farms in the group keeping more than two draft animals. In the group of farms above 15 ha the same tendency of economizing is noticeable. Part of this development may be ascribed to the increased competition of motor transport (note the total disappearance of farms below 1 ha keeping more than four animals, which most certainly were kept for transport work outside the farm).

6. Стопанства безъ и съ собственъ работенъ добитъкъ (само села)
Farms with and without draft animals (villages only)

Хиляди — Thousands

Площь на стопанството Area of farms	Година — Year	Общъ брой на стопанствата Total number of farms	Стопанства безъ използуванъ собственъ добитъкъ Farms with no own draft animals	Стопанства съ използуванъ собственъ работенъ добитъкъ — Farms with own draft animals					
				1	2	3	4	5	6 и повече 6 and above
До 1 хект. — Up to 1 ha	1934	77.4	53.7	11.0	11.8	0 9	—	—	—
	1926	49.0	31.4	5 5	11.5	0 5	0.1	0.005	0.002
1—5	1934	405.7	82 3	50.5	234.9	30 0	6 9	0.9	0 2
	1926	307.5	55.4	25 2	200 7	18 6	6 8	0.5	0.2
5—10	1934	224.3	7.1	8.7	158.5	29.7	16 9	2.3	1.1
	1926	202 8	7.8	4.4	136.6	26.7	23.0	2.6	1 7
10—15	1934	60.9	0.7	0 8	31.6	10.7	13 1	2.6	1.4
	1926	68.6	1.2	0.7	30.7	10.6	18 9	3 4	3.1
Надъ 15 хект. — Above 15 ha	1934	30.4	0.3	0.2	7.7	3.6	10 5	3.5	4 5
	1926	40 6	0.6	0.2	8 9	3 8	13 2	4.2	9 6
Всичко — Total	1934	798.7	144.1	71.3	444.6	75 0	47.3	9.3	7.1
	1926	668.4	96 5	36.0	388.4	60.2	62.1	10.8	14.5

7. На 100 отъ съответната група — Per 100 of respective group

Площь на стопанствата Area of farms	Година — Year	Стопанства безъ използуванъ собственъ работенъ добитъкъ — Farms with no own draft animals	Стопанства съ използуванъ собственъ работенъ добитъкъ — Farms with own draft animals					
			1	2	3	4	5	6 и повече 6 and above
До 1 хект. — Up to 1 ha	1934	69.3	14.2	15.2	1.3	—	—	—
	1926	64.2	11.1	23.5	1.0	0.2	—	—
1— 5	1934	20.3	12.5	57 9	7.4	1.7	0.2	—
	1926	18.0	8.2	65 2	6.1	2.2	0.2	0.1
5—10	1934	3.2	3.9	70.6	13.3	7.5	1.0	0.5
	1926	3.9	2.2	67.3	13.2	11.3	1.3	0.8
10—15	1934	1.2	1.4	51.8	17 6	21.5	4.2	2.2
	1926	1.8	1.0	44.7	15.4	27.6	5.0	4.5
Надъ 15 хект. — Above 15 ha	1934	1.1	0 7	25.4	11.8	34.4	11.6	14.9
	1926	1.5	0 6	21.9	9.4	32.5	10.4	23.7
Всичко — Total	1934	18.1	8.9	55.6	9.4	5.9	1.2	0.9
	1926	14.4	5.3	58.0	8.9	9.3	1.6	2.5

нисвана земя, съпоставени съ размѣра на стопанствата, ни разкрива нѣколко изненадващи взаимоотношения. Броятъ на овцетѣ на 100 хектара е останалъ непромѣненъ презъ дадения периодъ. Сѫщото се отнася и за различнитѣ по размѣръ групи стопанства. Забелязва се само твърде слаба тенденция на намаление на овцетѣ въ по-голѣмитѣ стопанства. Процентътъ на намалението въ броя

Turning to other animals kept on farms shown in the following table (see Annex), it is seen-that the reduction in cattle was somewhat compensated by the increase in the number of sheep and especially in the number of poultry where the increase was over 36%. The number of goats and pigs shows, on the contrary, considerable reduction. A study of relative figures per 100 ha of exploited land,

на свинетѣ на 100 хектара стопанисвана площь остава приблизително единъ и сѫщъ за всички групи стопанства и изглежда, следователно, че не зависи отъ размѣра на стопанствата. Що се отнася до козитѣ, тенденцията е точно обратна: броятъ е намалѣлъ най вече въ голѣмитѣ стопанства, докато намалението въ по-дребнитѣ не е толкова сѫществено. Увеличението на домашнитѣ птици на 100 хектара е 18% за дребнитѣ стопанства подъ единъ хектаръ. Процентътъ спада до 16 за следващата група и се увеличава постепенно до 23 за стопанствата между 40 и 50 хектара. Изглежда, че по-едритѣ стопанства сѫ схванали по-скоро възможностьта за печалби отъ птицевъдството, отколкото по-дребнитѣ. Различнитѣ тенденции въ това направление биха могли да се проследятъ по-добре отъ приложената диаграма 1. Изглежда, че липсата на фуражъ, както се подържа въ известни срѣди, не е главната причина за намалението на рогатия добитъкъ. Тенденциитѣ сѫ различни за различнитѣ видове домашенъ добитъкъ отглежданъ въ стопанствата и показватъ, че развоятъ на нѣщата е билъ повлиянъ отъ търговскитѣ съображения на земедѣлския стопанинъ повече, отколкото бихме могли да предположимъ. Чистиятъ статистически анализъ не може, разбира се, нито да докаже, нито да оспори дали живото тегло на добитъка въ стопанствата е било по-голѣмо или по-малко въ 1934, отколкото въ 1926, и дали общиятъ капацитетъ на производството на скотовъдни продукти въ стопанствата е билъ по-голѣмъ или по-малъкъ. Изглежда да е ясно, обаче, че ако относителното значение на всички домашни животни и домашни птици въ стопанствата е било по-малко въ 1934, отколкото въ 1926, то не се е дължало на абсолютната липса на фуражъ, а на по-голѣмия материаленъ интересъ за земедѣлския стопанинъ отъ продажбата на фуража на пазара. Различнитѣ правителствени валоризационни схеми сѫ едни отъ най-важнитѣ фактори, които би трѣбвало да се взематъ подъ внимание въ това отношение.

Едно сравнително проучване на състава на различнитѣ видове домашенъ добитъкъ съ огледъ на размѣра на стопанствата, изисква извънредно много сравнителни изчисления, които при наличнитѣ предварителни статистически данни едва ли биха били оправдани. Приложенитѣ диаграми №№ 2 и 3 хвърлятъ известна свѣтлина върху този въпросъ. Тѣ представятъ гѫстотата на всѣки отдѣленъ видъ домашни животни въ различнитѣ по размѣръ стопанства, начертана върху единъ логаритмиченъ мащабъ по такъвъ начинъ, щото срѣднитѣ отъ всички

combined with the size of the farm, discloses some curious relationships. The number of sheep per 100 ha has remained unchanged during the period. The same holds true for all practical purposes also within the different sizes of farms. Only a very weak tendency towards reduction of the number of sheep on bigger farms is noticeable. The percentage of reduction of pigs per 100 ha of exploited land remains practically stable in all groups of farms and seems, therefore, not to depend on the size of the farms. In the case of goats, the tendency is reversed: the number has decreased most on bigger farms, while the reduct on on the smallest farms is less important. The increase in poultry per 100 ha. was 18% in the case of small farms below 1 ha The percentage drops to 16% in the next group and increases gradually to 23% on the farms between 40 to 50 ha. It appears that some commercial poultry farming on small pieces of land was started within the period and that otherwise the bigger farms were more alive to the profits from poultry than the smaller ones. The different tendencies observable can be better followed from the attached diagram № 1. It appears that the lack of fodder, contrarily to what is claimed in some quarters, is certainly not the main reason for the reduction of horned cattle. The tendencies are different for different kinds of animals kept on farms and seem to prove that the developments were influenced more by the farmer's commercial and economic calculations than might be expected. A purely statistical analysis cannot, of course, prove or disprove whether in general the dead weight of animals kept on farms was higher or lower in 1934 than in 1926, and whether the total capacity of meat production on farms was more or less. It seems to be clear, however, that if the relative importance of all animals and poultry on farms was less in 1934 than in 1926, this was not due to an absolute lack of fodder but rather to the fact that it was more profitable for the farmer to sell the produce of his land straightaway. The various government valorization schemes are one of the important factors to be taken into consideration in this respect.

A study of the comparative composition of farm animals kept on different sizes of farms requires an enormous amount of comparative calculations, which, taking into consideration the available statistical data, is hardly worth while. The attached diagrams № 2 and 3 throw some light on the problems involved. They represent the density of each kind of animals kept on farms according to size, drawn on a logarithmic scale so as to make the ave-

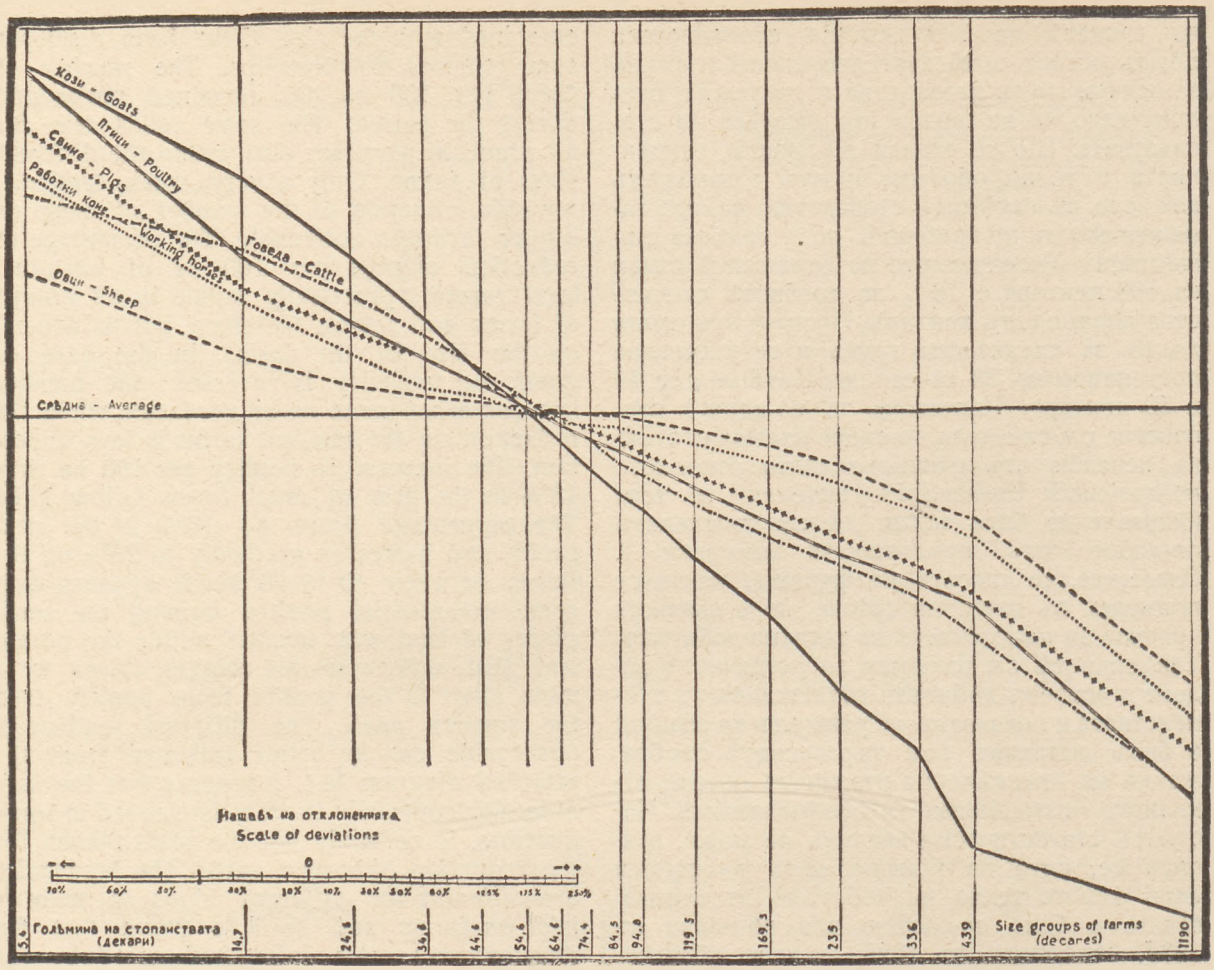

ДИАГРАМА 2 — DIAGRAM 2

Относителна гжстота на добитъка през 1934 — Relative density of cattle in 1934

криви да съвпадатъ. Съ цель да се избѣгне забъркване на кривитѣ въ групитѣ на помалкитѣ стопанства, логаритмичниятъ масщабъ се прилага сжщо и въ абсциситѣ за размѣра на стопанствата, които отъ своя страна сж нанесени на диаграмитѣ съ тѣхнитѣ срѣдни за всѣка група. Следователно, кривитѣ въ диаграмитѣ изразяватъ въ логаритмиченъ масщабъ отклоненията въ гжстотата на домашнитѣ животни на 100 хектара стопанисвана площь отъ тѣхната срѣдна гжстота за различнитѣ групи стопанства. Ако отношенията между различнитѣ видове животни биха останали постоянни за всички групи, всички криви въ диаграмитѣ биха съвпаднали. Отклонението на която и да е крива отъ друга, измѣрена съ масщаба, даденъ и въ дветѣ диаграми, представлява отклонението въ проценти отъ общото срѣдно за цѣлата страна. Математически изразено ние получаваме за всѣко подобно отклонение въ коя и да е стопанска група (като обозначиме съ A_n и B_n гжстотата на

rages of all curves coincide. For the purpose of avoiding confusion in smaller farm groups the logarithmic scale is used also for the abscissae of farm sizes, which are put on the diagrams as averages of size groups. Thus the lines on the diagrams represent on logarithmic scale for different size groups of farms the deviations in the density of animals per 100 ha of exploited area from their respective average density. If the relations between different kinds of animals remained constant for all size groups. all the lines on the diagrams would coincide. The deviation of any line from any other, measured by the scale given on both diagrams, represents the deviation in %% from the average relation for the whole country. Represented mathematically we have for any such de-

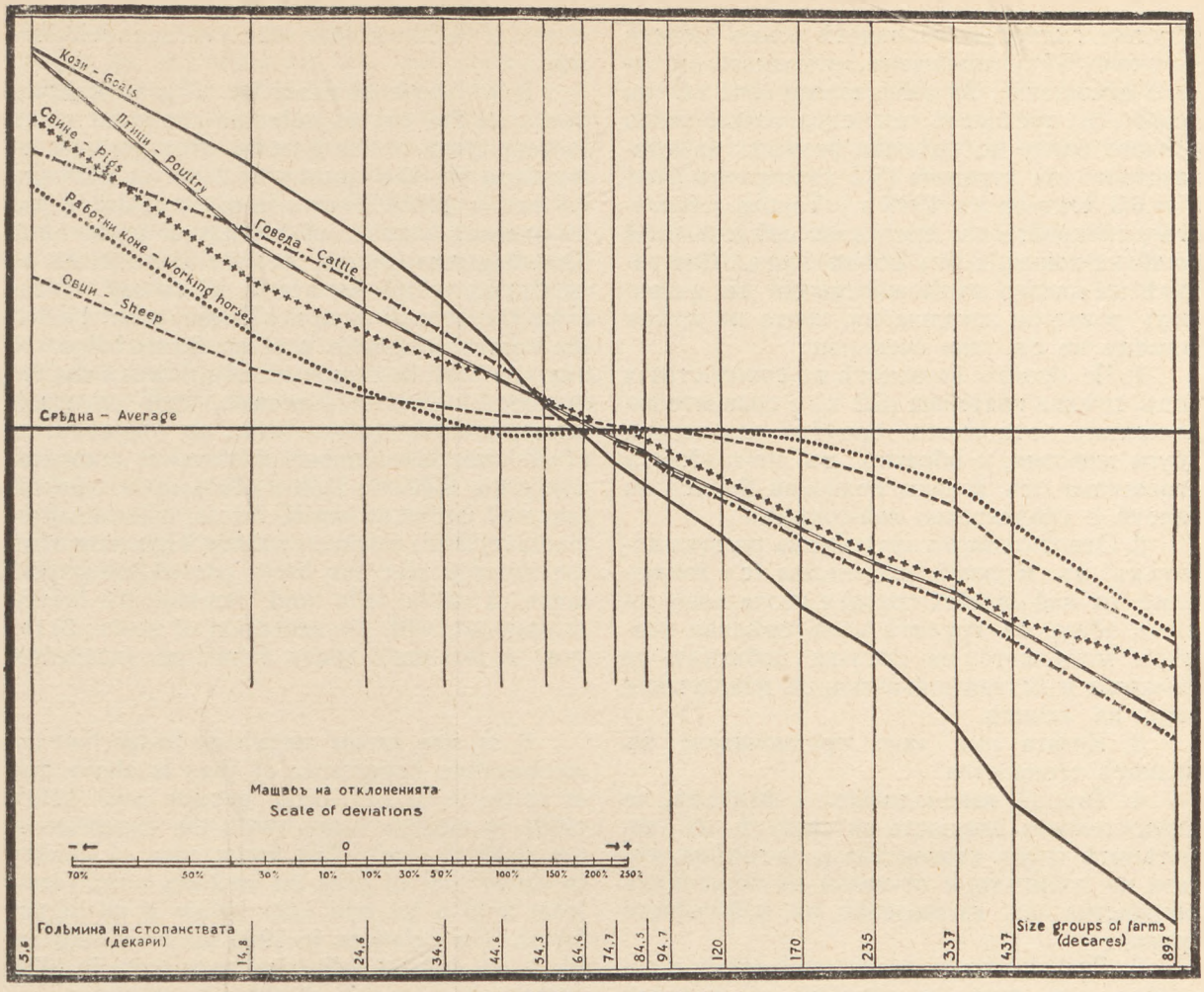

ДИАГРАМА 3 — DIAGRAM 3

Относителна гѫстота на добитъка презъ 1926 — Relative density of cattle in 1926

които да е два вида животни въ дадената група и съ $\bar{A}$ и $\bar{B}$ тѣхната срѣдна гѫстота за цѣлата страна):

viation in a farm group n: (If A_n and B_n denote the densities and $\bar{A}$ and $\bar{B}$ the respective averages):

$$\left(L_g\ A_n - L_g\ \bar{A}\right) - \left(L_g\ B_n - L_g\ \bar{B}\right) = L_g\ \frac{A_n}{\bar{A}} - L_g\ \frac{B_n}{\bar{B}} = L_g\left(\frac{A_n}{\bar{A}} : \frac{B_n}{\bar{B}}\right)$$

При всѣки случай, когато $\frac{A_n}{\bar{A}} = \frac{B_n}{\bar{B}}$ логаритъмътъ е равенъ на нула и двѣтѣ криви съвпадатъ; при този случай $\frac{A_n}{B_n} = \frac{\bar{A}}{\bar{B}}$; при всѣки случай, когато $\frac{A_n}{B_n}$ не е равно на $\frac{\bar{A}}{\bar{B}}$, антилогаритъмътъ на горния логаритъмъ изразенъ въ проценти представлява величината на отклонението отъ срѣдното отклонение. Напримѣръ, отношението между гѫстотата въ броя на козитѣ и това на овцетѣ въ групата стопанства отъ 14.7 декара е около 130% по-високо, отколкото срѣдното отношение за цѣлата страна или

whenever $\frac{A_n}{\bar{A}} - \frac{B_n}{\bar{B}}$ the lg becomes zero and the two lines coincide; in this case $\frac{A_n}{B_n} = \frac{\bar{A}}{\bar{B}}$; whenever $\frac{A_n}{B_n}$ is not equal $\frac{\bar{A}}{\bar{B}}$ the numerus of the above lg expressed in % % gives the measure of the deviation from average relationship.

It will be observed, for instance, that the relation between the density of the number of goats to sheep in the farm group of 14,7 decares is about 130% higher than the average for the country, or, conversely, the relation between the density of sheep to goats

обратно, гжстотата на овцетѣ къмъ козитѣ — около 57% по-низъкъ, отколкото срѣдното отношение. За забелязване е, че всички криви се пресичатъ въ една точка, която е много близу до срѣдния размѣръ на стопанството за страната (5.2 хектара въ 1934 г. и 6.8 хектара въ 1926 г.) Такова стопанство, следователно, притежава срѣденъ брой домашни животни отъ всѣки видъ. Диаграмитѣ ни даватъ възможность да си направимъ известни заключения, които на пръвъ погледъ не сж така очевидни:

1. Че броятъ на овцетѣ въ стопанствата подъ срѣдна голѣмина (5.2 х.) е сравнително по-малъкъ отколкото броятъ на всички други животни, и обратно, въ по-голѣмитѣ стопанства отъ всички величини броятъ на овцетѣ е сравнително най-голѣмъ.

2. Относителното значение на рогатия добитъкъ въ малкитѣ стопанства (съ изключение на най малката група) е неочаквано голѣмо, обаче, въ групитѣ надъ срѣдния размѣръ значението на рогатия добитъкъ се намалява и остава най-низко, съ изключение само на козитѣ.

3. Козата има явно предпочитане въ малкитѣ стопанства.

4. Твърде изненадващъ е фактътъ, че относителната важность на свинетѣ въ по-голѣмитѣ групи стопанства е по-голѣма отъ тази на добитъка, и по-малка въ по-малкитѣ стопанства (съ изключение на най-малката група).

5. Значението на домашнитѣ птици е по-голѣмо отъ това на свинетѣ въ групитѣ стопанства отъ срѣдна голѣмина (отъ 2 до 5 х.) и по-малко въ голѣмитѣ стопанства.

Отношенията въ 1926, изразени на диаграма № 3, сж почти еднакви съ тѣзи отъ 1934, въпрѣки промѣнитѣ въ броя. Фактътъ, че съотношенията между кой и да е видъ домашни животни отъ групата стопанства съ срѣдна голѣмина (5.2 х) сж приблизително равни на срѣднитѣ съотношения за цѣлата страна, става отъ чисто статистическа гледна точка още по-изненадващъ поради констатацията, че гжстотата на домашнитѣ животни въ срѣдното по голѣмина стопанство е равна на срѣдната обща гжстота за цѣлата страна. Това се доказва и отъ дветѣ диаграми, тъй като кривитѣ се пресичатъ въ една точка, кждето се пресичатъ и срѣднитѣ имъ. Това се потвърждава и отъ таблицитѣ изразяващи гжстотата на различнитѣ видове домашни животни на 100 хектара стопанисвана земя, ако се вземе подъ внимание, че срѣдниятъ размѣръ на стопанството въ селата е билъ 6.8 х. за 1926 и 5.2 х. за 1934. Групата стопанства съ срѣдна голѣмина е, сле-

about 57% lower than the average relationship.

It will be noted that for all practical purposes all the curves coincide at a point which is very close to the general average size of the farm for the country (5.2 ha. in 1934 and 6.8 ha. in 1926). Such a farm, therefore, keeps an average number of animals of each kind. The diagrams permit certain conclusions to be drawn which are not at all so self evident from the general figures. These are: 1) that the number of sheep kept on farms below the average size is comparatively lower than the number of all other animals kept on small farms, and that contrariwise, on bigger farms of all sizes the number of sheep is comparatively the highest; 2) the comparative importance of cattle on small farms (the smallest size excluded) is unexpectedly high, and after the average size has been passed the importance of cattle falls and remains the lowest throughout, with the exception of goats; 3) the goat is the small man's animal par excellence.

It is also rather surprising to see that the comparative importance of pigs is above that of cattle in bigger farm groups and below cattle in smaller farms (with the exception of the smallest size). The importance of poultry is above that of pigs on medium sized farms from 2 to 5 ha, and falls below it on bigger farms. The relations in 1926 shown in diagram № 3 are substabtially similar to those in 1934, notwithstanding the changes in numbers.

The fact that the relationship between any kind of farm animals on the farm of average size is for all practical purposes equal to the average relationships for the whole country is rendered more puzzling from a purely statistical point of view by the constatation that the density of animals on an average size farm equals the average density for the whole country. This is proved by both diagrams, as the curves cross each other at a point where the curves cross their respective averages. It can also be verified by the tables giving the densities of different kinds of animals per 100 ha, if it is borne in mind that an average farm in villages measured 6.8 ha in 1926 and 5.2 ha in 1934. The group of average size farms is, therefore, typical for the whole country in respect of the density of animals kept. This in itself should not necessarily be so, as the distribution curve of farms by sizes and the

дователно, типична за цѣлата страна, що се отнася до отглеждания въ нея добитъкъ. Това, обаче, би могло да не бѫде така, тъй като кривата изразяваща разпредѣлението на стопанствата по голѣмина и тѣзи (криви), изразяващи гѫстотата на домашнитѣ животни върху различнитѣ по размѣръ стопанства, сѫ отъ хиперболиченъ типъ, и твърде лесно е да си представимъ, че сѫ възможни съвършено различни съотношения между групитѣ относно наличния добитъкъ. Този фактъ е много интересенъ и би трѣбвало по-обширно да се проучи по-отношение на други признаци. Т укъ мимоходомъ бихме могли да отбележимъ че гѫстотата на активното земедѣлско население въ стопанствата е била 58.8 души на 100 хектара за 1926, а въ групата стопанства съ площь отъ 6 –7 хектара съответната гѫстота е била 58.7 души на 100 хектара.

density curves of animals by farm sizes are of hyperbolic type, and it can easily be imagined that quite different relationships of animals from one size group to another might be possible. The fact is interesting and should be further investigated for other attributes. Here it can be mentioned only by the way that the density of active population on farms was in 1926—58.8 heads per 100 ha and in the farm group of 6—7 ha, 58.7 heads.

Приложение — Annex

1. Брой на добитъка въ стопанствата (хиляди) — Number of animals on farms (thousands)

Площь на стопанствата Area of farm	Овце Sheep		Свине Pigs		Домашни птици Poultry		Кози Goats	
	1934	1926	1934	1926	1934	1926	1934	1926
До 1 хект. — Up to 1 ha	163.0	107.4	31.9	23.7	577.0	311.3	45.1	31.9
1— 2	398.7	303.4	54.7	48.3	861.7	566.0	96.1	106.5
2— 3	616.4	469.2	77.9	67.1	1,113.3	726.0	115.3	133.6
3— 4	769.6	591.2	89.9	78.4	1,235.5	798.9	112.9	134.6
4— 5	848.3	664.1	91.5	83.2	1,237.7	815.9	99.9	122.9
5— 6	792.8	669.7	81.3	77.7	1,063.9	754.8	80.6	100.2
6— 7	723.9	651.5	69.8	72.0	904.4	680.9	64.0	87.5
7— 8	628.5	594.9	57.4	63.2	748.9	592.3	49.8	71.3
8— 9	548.4	549.9	48.1	56.1	622.1	519.4	39.2	60.3
9—10	452.0	475.1	38.0	46.6	501.3	427.7	30.6	49.4
10—15	1,353.8	1,588.4	108.3	142.4	1,387.7	1,315.7	76.6	144.7
15 - 20	536.4	717.3	40.0	57.7	505.1	538.3	24.8	51.5
20—30	343.6	495.6	24.1	37.6	305.3	355.3	12.2	32.1
30—40	82.0	136.9	5.85	10.6	74.5	98.4	2.65	7.16
40—50	26.8	39.6	1.86	3.18	23.7	30.6	0.59	1.84
Надъ 50 х.—Above 50 ha	33.3	41.0	2.35	4.86	26.0	34.6	1.10	1.87
Всичко - Total	8,320.6	8,095.3	822.8	872.1	11,168.1	8,566.1	851.5	1,147.5

2. На сто хектара отъ обработваната площь — Per 100 hectares of exploited land

Площь на стопанствата Area of farm	Овце Sheep			Домашни птици Poultry			Свине Pigs			Кози Goats		
	1934	1926	%	1934	1926	%	1934	1926	%	1934	1926	%
До 1 хект. — Up to 1 ha	396	391	101	1,385	1,130	124	77.5	86.2	90	109.5	115.9	95
1— 2	261	261	100	563	487	116	35.8	41.6	86	62.8	91.7	68
2— 3	230	232	99	416	359	116	29.1	33.2	88	43.1	66.2	65
3— 4	218	221	99	348	299	116	25.5	29.2	87	32.0	50.3	64
4— 5	212	214	99	309	263	117	22.8	26.8	85	24.9	39.6	63
5— 6	207	211	98	279	238	117	21.3	24.5	87	21.1	31.6	67
6— 7	204	208	98	255	218	117	19.5	23.0	85	18.1	28.0	65
7— 8	201	204	98	240	203	118	18.4	21.7	85	16.0	24.5	65
8— 9	199	202	98	226	191	118	17.4	20.7	84	14.2	22.2	64
9—10	194	199	98	215	179	120	16.3	19.5	84	13.1	20.7	63
10—15	186	193	96	191	160	119	14.9	17.3	86	10.5	17.6	60
15—20	172	180	95	162	135	120	12.8	14.5	88	8.0	12.9	62
20—30	158	163	97	139	117	119	11.0	12.4	89	5.6	10.6	53
30—40	133	142	94	121	102	119	9.6	11.0	87	4.3	7.5	57
40 - 50	122	114	107	108	88	123	8.4	9.2	91	2.7	5.3	51
Надъ 50 х.—Above 50 ha	56	77	73	44	57	77	4.4	7.4	56	1.9	3.1	61
Всичко—Total	199	199	100	268	210	128	19.7	21.4	92	20.4	28.2	72

ПАВЕЛЪ П. ЕГОРОВЪ

Опитъ за установяване пазарностьта на българското земедѣлско стопанство*

Да се знае размѣрътъ на паричнитѣ постжпления въ земедѣлскитѣ стопанства е отъ значение еднакво отъ стопанско, фискално и социално гледище.

Известно е, че паричнитѣ постжпления въ българскитѣ земедѣлски стопанства сж незначителни; и при сегашната организация на тия стопанства земедѣлскиятъ стопанинъ и членоветѣ на семейството му задоволяватъ голѣма часть отъ нуждитѣ си направо съ продукти отъ собствено производство.

До скоро въпроситѣ за абсолютнитѣ размѣри на паричнитѣ постжпления, отношението на последнитѣ къмъ бруто-дохода на стопанството, степеньта на участието на отдѣлнитѣ култури, видове животни и произведения отъ тѣхъ въ образуването на паричнитѣ доходи въ земедѣлското стопанство, каго едно цѣло производствено предприятие, не бѣха освѣтлени.

Относно паричнитѣ приходи въ отдѣлнитѣ земедѣлски стопанства за пръвъ пжть презъ 1927 имаме проучванията на проф. Ян. С. Молловъ[1]). Отъ 1932 насамъ материали за размѣра на паричнитѣ постжпления въ отдѣлнитѣ земедѣлски стопанства се намиратъ и въ публикациитѣ на Института по земедѣлска икономия при Агрономо-лесовъдния факултетъ на Университета, резултатъ отъ смѣтководнитѣ проучвания[2]).

По отношение на цѣлото ни земедѣлско стопанство за количествата на нѣкои растителни земедѣлски произведения, които влизатъ въ размѣна, дава данни, резултатъ на свои изчисления, проф. Н. Долински[3]). Презъ 1936 ГДС. публикува данни за приходоразходния балансъ на 15 произведения отъ растителенъ и 9 отъ животински произходъ[4]). Въ публикацията сж посочени и количествата на купенитѣ въ и продаденитѣ отъ земедѣлскитѣ стопанства продукти.

Както се вижда, посоченитѣ горе автори и Г. Д С. даватъ цифри за пазарностьта или на отдѣлнитѣ стопанства, сравнително ограничени по брой, или само за нѣкои отъ растителнитѣ продукти.

Д-ръ П Кирановъ въ работата си върху националния доходъ на България[5]) изчислява търговския оборотъ на земедѣлскитѣ произведения за цѣлото царство, обаче, за насъ не е ясно, неговото понятие — „оборотна маса", съ огледъ на което сж направени изчисленията, съвпада ли съ понятието „пазарность" на земедѣлскитѣ стопанства. Опитъ за установяване пазарностьта на земедѣлското стопанство, като едно цѣло предприятие, е направенъ презъ 1935 отъ д-ръ Ст. Спасичевъ и А. Ю. Тотевъ[6]).

Презъ текущата година излѣзе отъ печатъ работата на д-ръ А. Чакаловъ[7]), въ която той дава численъ изразъ на брутния доходъ и пазарностьта на земедѣлското стопанство по години за 12-годишенъ периодъ.

При установяване брутния доходъ и пазарностьта на българското земедѣлско стопанство и особено отъ животновъдния клонъ на стопанството, изследователтъ често е принуденъ да използува проучванията, и то не винаги изчерпателни, на отдѣлнитѣ институти и лица, а понѣкога да си служи и съ субективна оценка. Следствие на това отдѣлнитѣ автори могатъ да получатъ различни резултати за единъ и сжщъ обектъ

---

* Бележка на редакцията. Г-нъ П. Егоровъ, сътрудникъ на Института, замина за С. А. С. щати на специализация презъ септемврий 1937, като стипендиантъ на Рокфелеровата фондация. Настоящата му студия бѣ предадена за печатъ преди тази дата, но по технически причини излиза съ закъснение.

[1]) Я. С. Молловъ. Приносъ къмъ проучване паричнитѣ приходи и разходи въ бюджета на нѣкои земедѣлски стопанства въ България. Бълг. земед. д-во. Научни трудове № 18, София 1927, стр. 1—112.

[2]) Ян. С. Молловъ и Н. Кондовъ. Доходностьта на земедѣлскитѣ стопанства въ България за 1929/30, 1930/31, 1931/32 и 1932/33. Трудове на Института по земедѣлска икономия при Агр. лес. фак. на Универс. 1932, 1933, 1936, София.

[3]) Н. В. Долински. Организация на българското земедѣлско стопанство. Годишникъ на Висшето търг. у-ще 1930—31, стр. 1—248. Варна 1932.

[4]) Статистически годишникъ на Царство България 1936. Главна дирекция на статистиката, София.

[5]) Д-ръ П. Кирановъ. Националниятъ доходъ на България. Статистич. известия № 12/1934. Издание на Главната дирекция на статистиката.

[6]) Д-ръ Ст. Спасичевъ и А. Ю. Тотевъ. Предварителни резултати отъ опита за установяване разпредѣлението на данъчната тежесть върху отдѣлнитѣ стопански групи въ България. Трудове на Ст. институтъ за стоп. проучвания при Соф. държ. унив. № 1/1935, София.

[7]) Д-ръ Ас. Чакаловъ. Националниятъ доходъ на България 1924—1935 Трудове на Ст. институтъ за стоп. проучвания при Соф. държ. университетъ № 2/1937.

на изследване. Това се констатира и при сравнение работитѣ на нѣкои отъ гореспоменатитѣ автори. Напримѣръ, изчисленията на дохода отъ селското стопанство, направени отъ д-ръ Ас. Чакаловъ и д-ръ П. Кирановъ, съпоставени даватъ следната картина:

Доходъ на селското стопанство — Income of the Agricultural Economy
(въ милиони лева — in million leva)

Споредъ—According to	Години — Years	
	1929	1932
д-ръ А. Чакаловъ Dr. A. Tchakaloff	33,257	20,542
д-ръ П. Кирановъ Dr. P. Kiranoff	24,800	13,000

Различна числова характеристика на дохода отъ земедѣлското ни стопанство и пазарностьта на земедѣлскитѣ продукти, за една и сѫща 1931 календарна година, ние намираме и въ изчисленията на д-ръ Чакаловъ, сравнени съ изчисленията на д-ръ Ст. Спасичевъ и А. Ю. Тотевъ, основани върху предварителнитѣ данни на сѫщия. (Вж. табл. по-долу).

Въ предговора къмъ своята работа д-ръ Ас. Чакаловъ пише: „Въ бѫдеще не се съмнявамъ, че при отдѣлни специални изследвания ще се допринесе за едно по-точно установяване на дохода въ нѣкои области на земедѣлието, животновъдството и занаятитѣ. Всѣки приносъ въ това отношение ще бѫде полезенъ за по-правилното опознаване на българското стопанство и получавания отъ него доходъ".

Имайки предвидъ сравнително голѣмитѣ различия въ размѣритѣ на дохода и опазареностьта на продуктитѣ въ земедѣлското стопанство, получаващи се при сравнение изчисленията на отдѣлнитѣ автори за едни и сѫщи години, и насърдчени отъ думитѣ на д-ръ Чакаловъ ние предприехме настоящата си работа.

Отъ Income from and Marketability of	Бруто-доходъ Gross Income		Опазарена часть Marketed part		% на опазарената часть отъ бруто дохода % of marketed part from gross income	
	Д-ръ А. Чакаловъ - Dr. A. Tchakaloff	Д-ръ Спасичевъ и А. Ю. Тотевъ—Dr. Spassitcheff and Toteff	Д-ръ А. Чакаловъ — Dr. A. Tchakaloff	Д-ръ Спасичевъ и А. Тотевъ—Dr. Spassitcheff and Toteff	Д-ръ А. Чакаловъ — Dr. A. Tchakaloff	Д-ръ Спасичевъ и А. Тотевъ—Dr. Spassitcheff and Toteff
	милиони лева — million leva					
Растениевъдство — Plant growing	12,554	16,171	6,557	5,897	52.2	36 46
Животновъдство — Livestock breeding	6,483	9,434	2,733	5,395	42.16	57.19
Всичко — Total	19,037*)	25,605	9,290	11,292	48.80	41.10

*) За да могатъ да се сравняватъ даннитѣ на д-ръ Чакаловъ съ тия на д-ръ Ст. Спасичевъ и А. Ю. Тотевъ, отъ общата сума на бруто-дохода отъ земедѣлското стопанство, изчислена отъ д-ръ Чакаловъ, сѫ приспаднати доходитѣ отъ: гори, домашенъ поминъкъ селски покрити имоти, други приходи и чистъ доходъ отъ градинари и емигранти.

*) In order to make comparable the figures of Dr. Tchakaloff with those of Dr. St. Spassitcheff and A. J. Toteff, incomes from forestry, domestic industry rural covered property and the net income from gardeners and emmigrants are deductet from the total sum of gross income, as estimated by Dr. Tchabaoff.

При това мислѣхме, че по-ограниченитѣ обектъ на изследванията ни — установяване дохода и пазарностьта само за земедѣлското стопанство — ще ни даде възможность да получимъ по-точни резултати.

Първоначално намѣренията ни бѣха да изчислимъ пазарностьта презъ 1926 и 1934.

Посоченитѣ години избрахме само за това, че ГДС за тѣзи 2 години разполага съ материали отъ изчерпателното преброяване на земедѣлскитѣ стопанства. Обаче, по независими отъ насъ обстоятелства можахме да привършимъ работата си само за 1926 година. Освенъ това и даннитѣ отъ преброяването на земедѣлскитѣ стопанства презъ 1934 още не сѫ публикувани.

Въ сравнение съ работата на д-ръ Ас. Чакаловъ, въ изчисленията ни не сѫ включени доходитѣ отъ: гори, домашенъ поминъкъ, селски покрити имоти, „други приходи на селското стопанство" и чистиятъ доходъ отъ градинари и емигранти.

Споредъ д-ръ Ас. Чакаловъ, не обхванатитѣ отъ нашитѣ изчисления видове до-

ходъ, представляватъ отъ 20 до 27% отъ общитѣ суми на земедѣлския доходъ презъ 1924—1935, установени отъ д-ръ Чакаловъ.

За да се характеризиратъ отношенията на земедѣлското стопанство съ пазара — т. е. за изразяване на неговата пазарность, стойностьта на опазарената часть отъ произведенитѣ продукти се показва, обикновено, въ проценти къмъ стойностьта на бруто-дохода на стопанството. Така, напримѣръ, пазарностьта на швейцарскитѣ земедѣлски стопанства, чиято доходность се изучава отъ швейцарския селски секретариатъ, срѣдно за проученитѣ стопанства е: за 1906/13 — 78%, за 1928/30 — 84% и за 1931/34 — 82%[1]).

Отъ тукъ следва, че при установяване пазарностьта необходимо е да се знае и брутниятъ доходъ на земедѣлското стопанство. Познаването размѣра на бруто дохода е нуждно не само, за да се изрази процентното отношение на стойностьта на опазарената часть на продуктитѣ къмъ общата имъ стойность, но и за контрола на полученитѣ резултати, отнасящи се до пазарностьта.

Подъ брутенъ доходъ на земедѣлското предприятие, споредъ предложената отъ проф. Е. Лауръ и възприетата отъ Международния земедѣлски институтъ въ Римъ дефиниция[2]), се разбира общото увеличение на ценноститѣ, получено въ стопанството въ течение на една година, като резултатъ на новосъздадени ценности и промѣни на наличнитѣ ценности чрезъ физически и биологически процеси.

Въ съгласие съ приетата дефиниция, отъ бруто-дохода отъ растениевъдството трѣбва да се приспаднатъ семето за посѣвъ и фуражнитѣ храни, произведени въ стопанството и изразходвани за добитъка на стопанството.

Въ брутния доходъ отъ животновъдството не се включва, напримѣръ, полученото въ стопанството млѣко, изразходвано за бозайницитѣ.

Изключването отъ бруто-дохода на стойностьта на фуража и на хранитѣ, произведени въ стопанството и изразходвани за добитъка на сѫщото стопанство, се прави съ цель да се избѣгне двойното пресмѣтане на дохода отъ едни и сѫщи продукти. Употрѣбениятъ фуражъ за добитъка или изпитото отъ бозайницитѣ млѣко ще иматъ за резултатъ новополучени животински продукти или приръста на животнитѣ. При установяване на брутния доходъ за цѣлото земедѣлско стопанство, описаниятъ начинъ не подлежи на оспорване. Разглеждаме ли, обаче, брутния доходъ отъ отдѣлнитѣ производствени клонове на стопанството, растениевъдството се оказва подценено, тъй като брутната стойность на полученитѣ растителни продукти е намалена съ стойностьта на онази часть отъ произведения фуражъ, която е употрѣбена за добитъка на стопанството.

Проф. Студенски[3]) не е съгласенъ съ предложения отъ проф. Лауръ начинъ на опредѣляне брутния доходъ отъ земедѣлското стопанство.

Изразходванитѣ семе за посѣвъ и храни за добитъка, произведени въ собственото стопанство, той счита за вѫтрешно-стопански елементи на оборотния земедѣлско-стопански капиталъ и като такива тѣ трѣбва да се включватъ въ брутния доходъ.

Споредъ проф. Студенски хранитѣ за животнитѣ въ стопанството и семето не сѫ само преходно перо въ годишнитѣ разходи и постѫпления, както сѫ суровитѣ материали за техническа преработка. За всѣка стопанска година тѣ се явяватъ като доходъ, който се капитализира въ качеството на вѫтрешно-стопански оборотни срѣдства за следващата година и затова въ брутния доходъ на земедѣлието трѣбва да се включва цѣлиятъ резултатъ отъ растителното и животинско производство на дадена година.

За известни цели проф. Студенски си служи още съ понятието „очистенъ брутенъ доходъ", който се получава като разлика между брутния доходъ, изчисленъ споредъ неговитѣ разбирания, и разходитѣ за натуралното възстановяване на земедѣлскитѣ капитали (вѫтрешно-стопанско попълване на семето за посѣвъ и произведенитѣ въ стопанството храни за добитъка). Както се вижда, понятието на проф. Студенски за „очистенъ брутенъ доходъ" отговаря на понятието за брутенъ доходъ на Лауръ.

Ние намираме разсѫжденията на проф. Студенски напълно логични. Това обстоятелство, — заедно съ желанието ни да не намаляваме значението и на растителната продукция, което неизбѣжно става при изчислението на цѣлия бруто-доходъ отъ земедѣлското стопанство по пѫтя предложенъ отъ проф. Лауръ, а отъ друга страна, за да могатъ установенитѣ отъ насъ размѣри на бруто-дохода и пазарностьта да се сравнятъ

---

[1]) Dr. O. Howald und Dr. H. Brugger. — Grundzüge der Schweizerischen Agrarverfassung. Schriften der Internationalen Konferenz für Agrarwissenschaft. Berlin. 1936.

[2]) Prof. Dr E. Laur. Terminologie et fondements d'une statistique internationale basée sur la comptabilité agricole. Brugg.

[3]) Студенский Г. А. Очерки сельско-хозяйственной экономии — Москва 1925, стр. 1—383.

съ тия, установени за България отъ д-ръ Ас. Чакаловъ, — ни заставя въ нашата работа да дадемъ за 1926 по две величини за брутния доходъ — изчислени едната споредъ понятието за брутния доходъ дадено отъ проф. Студенски и другата отговаряща на дефиницията, предложена отъ проф. Лауръ.

При изчисление брутния доходъ отъ растениевъдството като база за пресмѣтанията сж ни служили, за повечето култури, публикациитѣ на Главната дирекция на статистиката „Посѣви и реколти".

Даннитѣ на посоченитѣ публикации относно ценитѣ, получени отъ производителитѣ, сж използувани безъ корекции, съ изключение само на нѣколко продукти.

Иначе стои въпросътъ съ количествата на произведенитѣ растителни продукти.

За да можемъ да направимъ поне груба провѣрка на статистическитѣ материали относно полученитѣ реколти, ние при установяване количеството на произведения продуктъ изхождаме отъ разходитѣ му. Въ случаитѣ, когато сумата на разходитѣ не съвпада съ количествата, посочени отъ статистиката като получена реколта, ние внасяме известна корекция въ прихода на една или друга култура съобразно съ даннитѣ за разхода.

При такава провѣрка, въ повечето случаи се доказва, че за нѣкои култури разходътъ значително превишава прихода. По-нататъкъ, на съответни мѣста, ние ще посочиме получената разлика и мотивировката за направената отъ насъ корекция.

При установяването на бруто-дохода отъ животновъдството използувахме статистическитѣ материали само за броя на домашнитѣ животни и, съ изключение на продуктитѣ отъ пчеларството, за чието количество има статистически данни, количествата на произведенитѣ животински произведения изчислихме възъ основа на спомагателни материали, индивидуални изследвания, лично отъ насъ събрани данни, а въ много случаи за опредѣляне на срѣднитѣ норми и срѣдната продуктивность използувахме любезностьта на редица компетентни лица, главно отъ скотовъдното и ветеринарното отдѣления на Министерството на земедѣлието, и г. г. професоритѣ отъ Агрономо-лесовъдния факултетъ на Университета. Общата сума на бруто-дохода е получена чрезъ сумиране на бруто доходитѣ отъ отдѣлнитѣ растителни и животински продукти.

Изчисляване пазарностьта на земедѣлското стопанство, при разполагаемитѣ материали, представлява значителни трудности и далече не дава резултати за всички земедѣлски продукти, които да задоволятъ напълно изследователя.

Трѣбва да се отбележи, че при сегашнитѣ отношения на българското земедѣлско стопанство съ организиранитѣ предприятия и външни лица, които използуватъ произведенитѣ въ земедѣлското стопанство материални блага, размѣната на благата не става изключително срещу пари. Натуралната размѣна, възнаграждението на труда въ натура играятъ още значителна роля за голѣма часть отъ продуктитѣ, излизащи вънъ отъ стопанството.

Споредъ даннитѣ отъ селско-стопанската анкета за 1934 — отъ произведенитѣ въ анкетиранигѣ селски земедѣлски стопанства продукти сж били продадени и дадени въ натура:

Продукти — Products	Въ процентъ отъ произведенитѣ[1]) — % of total production	
	продадени sold	дадени въ натура — given in kind
Пшеница — Wheat . . .	19	17
Ръжь — Rye	7	13
Смѣсъ — Mixture . . .	3	13
Ечемикъ — Barley . . .	15	8
Овесъ — Oat	5	4
Царевица — Maïze . . .	14	14
Оризъ — Rice	62	11
Слънчогледъ—Sunflower.	47	3
Картофи — Potatoes . .	10	5

[1]) Числата сж закржглени съ точность до 0.5%.

[1]) The figures are rounded off up to 0.5%

Безъ да се прави преценка, съ каква точность посоченитѣ данни отразяватъ степеньта на фактическата размѣна въ земедѣлското стопанство, ясно е, че ролята на натуралната размѣна е сравнителна голѣма.

Значителна часть отъ даденитѣ въ натура продукти отиватъ за нуждитѣ на онази часть отъ земедѣлското население, което не произвежда дадения продуктъ или го произвежда въ количества, недостатъчни за задоволяване на нуждитѣ си. За обема на тази часть ни липсватъ годишни статистически наблюдения.

Мжчно се установява и онази часть на земедѣлскитѣ растителни и животински продукти, която се използува отъ градското население.

Дори и за суровитѣ земедѣлски материали, които отиватъ за преработка въ мѣстната индустрия, има статистически данни, и то за последнитѣ години, само за една часть отъ индустриалнитѣ предприятия, спадащи къмъ тъй наречената „покровителствувана индустрия“.

Какъвъ процентъ отъ мѣстнитѣ сурови земедѣлски материали, използувани въ цѣлата индустрия, се преработватъ въ покровителствуваната индустрия, не е известно за всичкитѣ материали.

Сравнително точни данни за излѣзлитѣ отъ земедѣлското стопанство продукти имаме само за онази часть отъ тѣхъ, която се изнася вънъ отъ границитѣ на Царството.

Нѣкои отъ изследователитѣ, занимаващи се съ проучване икономиката на българското земедѣлско стопанство, за установяване количествата на земедѣлскитѣ продукти, които отиватъ за нуждитѣ на неземедѣлското население, използуватъ статистическитѣ материали на Главната дирекция на желѣзницитѣ. Обаче, съ даннитѣ на желѣзопѫтната статистика не се обхваща цѣлиятъ обемъ на земедѣлскитѣ продукти, излизащъ отъ производителнитѣ земедѣлски стопанства за нуждитѣ на градското и непроизводителното селско население. Значителни количества отъ растителни и животински продукти отиватъ къмъ консуматоритѣ по обикновени пѫтища — превозъ съ каруци и пр. Направенитѣ отъ насъ пробни изчисления за нѣкои земедѣлски произведения, главно зърненитѣ храни, показватъ, че количествата на тѣзи произведения, превозени по желѣзницитѣ, сѫ по-малки отъ количествата, които, споредъ окончателно приетия отъ насъ начинъ на изчисление пазарностьта на земедѣлското стопанство, встѫпватъ въ размѣна. И обратно — статистическитѣ данни за количествата на превозенитѣ по желѣзницитѣ стоки могатъ да превишаватъ даннитѣ за фактическата размѣна на стокитѣ, ако последнитѣ, преди да стигнатъ мѣстото, кѫдето ще се използуватъ, се разтоварватъ и отново се натоварватъ по пѫтя.

При нашитѣ изчисления, имайки предъ видъ гореизложеното, ние се старахме да използуваме преди всичко материалитѣ (макаръ въ нѣкои случаи и недостатъчно пълни) на организирани наблюдения и въ крайни случаи да прибѣгваме къмъ субективна оценка.

* * *

Произведенитѣ въ земедѣлскитѣ стопанства продукти за пазара отиватъ:

а) за нуждитѣ на градското население и за градския добитъкъ;

б) за нуждитѣ на онази часть отъ земедѣлското население, въ чието стопанство не е застѫпено производството на единъ или другъ продуктъ. За добитъка на земедѣлскитѣ стопанства, въ които не се произвежда, или се произвежда недостатъчно фуражъ;

в) за нуждитѣ на мѣстната индустрия и

г) за износъ.

При нашитѣ изчисления, въ връзка съ различната насока на използуването на встѫпващитѣ въ размѣната земедѣлски продукти, ние постѫпвахме по следния начинъ:

За установяване количествата на продуктитѣ, използувани отъ градското население, служихме си съ даннитѣ отъ домакинскитѣ бюджети за 173 чиновнически и 93 работнически домакинства, отнасящи се за времето отъ 1. VI. 1927 до 31. V. 1928[1]).

Въ връзка съ това трѣбваше да приведемъ градското население къмъ отдѣлни консумативни единици. За опростяване на изчислението, ние избѣгнахме сложната групировка на Енгеля (25 групи), при която за най-малката консумативна единица се счита дете до една годишна възрасть.

Ние приехме за 1 консумативна единица единъ мѫжъ отъ 16 до 60 години. Мѫже отъ 13 до 16 години и надъ 60 год. и жени отъ 16 до 55 год. — за 0.8 отъ консумативна единица. Жени отъ 13 до 16 год. и надъ 55 години за 0.6 и деца:

до	2 год.	0.1	отъ	консумативна	единица
отъ 2 „	4 „	0.2	„	„	„
„ 4 „	7 „	0.3	„	„	„
„ 7 „	13 „	0.5	„	„	„

При приравнението на градското население къмъ консумативни единици, споредъ възприетитѣ отъ насъ коефициенти, 100 души отговарятъ на 72.79 консумативни единици. При по-сложнитѣ пресмѣтания, споредъ групировката на Енгеля, отношението е 100:73.

За 1926 общиятъ брой на консумативнитѣ единици отъ градското население е 822,581, а отъ селското — 2,945,385.

Въ домакинскитѣ бюджети срѣднитѣ количества на отдѣлнитѣ храни, падащи се на една консумативна единица, сѫ дадени отдѣлно за чиновническитѣ и отдѣлно за работническитѣ домакинства, за нѣкои продукти разликата е значителна. Възъ основа на броя на градскитѣ работници и нисши служащи отъ една страна и броя на

[1]) Статистически годишникъ на Българското царство 1931. Главна дирекция на статистиката, София, 1931 год.

останалото градско население отъ друга, за срѣдно количество продукти изразходвани отъ една консумативна единица, общо отъ градското население, приехме 60% отъ консумацията въ чиновническитѣ домакинства плюсъ 40% отъ тая въ работническитѣ.

Трудния въпросъ — какви земедѣлски продукти и въ какво количество си набавя, вънъ отъ собственото си стопанство, онова земедѣлско население, което не произвежда единъ или другъ продуктъ, или го произвежда въ недостатъчно количество, — ние разрешихме, и то само за по-голѣма часть отъ растителнитѣ продукти, по следния начинъ. Възъ основа на даннитѣ за разпредѣление площьта по видове култури между отдѣлнитѣ групи земедѣлски стопанства презъ 1936 [1]) и срѣднитѣ реколти отъ единъ хектаръ, установихме произведенитѣ количества различни растителни земедѣлски продукти въ разнитѣ по размѣръ на земята групи земедѣлски стопанства. За сѫщитѣ групи стопанства изчислихме и количеството на произведенитѣ продукти изразходвани за нуждитѣ на стопанствата и домакинствата. Положителнитѣ или отрицателни разлики, които получаваме при изваждането на разхода отъ бруто-дохода, опредѣлятъ групитѣ стопанства съ излишекъ или недостигъ на единъ или другъ земедѣлски продуктъ отъ растителенъ произходъ. Сбороветѣ на недостигащитѣ количества въ отдѣлнитѣ групи земедѣлски стопанства даватъ количествата продукти, които по единъ или другъ начинъ (покупка срещу пари, натурална размѣна, възнаграждение срещу работа въ натура), се набавятъ отъ земедѣлското население съ недостатъчно собствено производство[2]). Чрезъ прибавката на тѣзи количества къмъ количествата на земедѣлскитѣ продукти, изразходвани за нуждитѣ на градското население, градския добитъкъ, за индустриални цели и експортъ, ние получихме за съответнитѣ земедѣлски култури цѣлия размѣръ на продаденитѣ и размѣненитѣ количества продукти отъ растителенъ произходъ.

Този начинъ на изчисление пазарностьта приложихме за повечето растителни продукти, не за всички безъ изключение, по липса на едни или други необходими данни.

[1]) Даннитѣ за разпредѣлението на културитѣ взехме отъ тримесечното списание на ГДС, год. I-ва, книга II и III.

[2]) Въпроснитѣ изчисления представляватъ повече отъ 20 таблици. Тѣ, заедно съ редица други изчисления отъ спомагателенъ характеръ, се намиратъ въ СИСП и не сѫ приложени къмъ настоящата работа, за да се избѣгне претрупване съ материали отъ второстепено значение съ огледъ на поставената зздача.

По отношение пазарностьта на земедѣлскитѣ продукти отъ животински произходъ ние не можахме да установимъ вѫтрешната размѣна между з медѣлското население: а пазарностьта на тѣзи продукти се опредѣля отъ консумацията на градското население и експорта. До колкото знаемъ размѣната на произведенията отъ животински произходъ между земедѣлското население е незначителна и ние смѣтаме, че изключването ѝ по необходимость отъ изчислението нѣма да се отрази твърде много върху резултатитѣ на изследванията ни.

За да установимъ количествата фуражни храни, употрѣбени за храна на градския добитъкъ и добитъка въ земедѣлскитѣ стопанства, които не произвеждатъ фуражъ или произвеждатъ недостатъчни количества, по липса на други, поставени на широка база наблюдения, ние използувахме материалитѣ на селско-стопанската анкета за разхода на редица фуражни срѣдства. За тази цѣль ние приравнихме добитъка на анкетиранитѣ селско-земедѣлски стопанства по отношение на храната къмъ едрия рогатъ добитъкъ. При това приравнение използувахме следнитѣ коефициенти — коне, кобили, мулета, биволи и биволици, волове и крави — 1; кончета и мулета отъ 1 до 3 години, тормаци отъ 1 до 3 години и юнци и юници отъ 1 до 3 години — 0.75; кончета и мулета, до 1 година, магарета, малачета до 1 година, телета до 1 година — 0.5; свине отъ 6 месеца на горе и и кози надъ 1 година — 0.2; овце отъ 1 година на горе — 0.15; прасета до 6 месеца, агнета до 1 година и ярета до 1 година — 0.1 и домашни птици 0.01.

Броя на градския добитъкъ получихме отъ разликата между броя на всичкия добитъкъ въ Царството, споредъ преброяването на добитъка, извършено на 31.XII.1926, и броя на добитъка въ земедѣлскитѣ стопанства, зарегистриранъ при преброяването на земедѣлскитѣ стопанства сѫщата година. Използувайки горепосоченитѣ коефициенти за приравнение на добитъка по отношение на храната къмъ единица, получихме 4,037,633 единици за добитъка въ земедѣлскитѣ стопанства и 235,890 единици за градския добитъкъ. Количествата на отдѣлнитѣ видове фуражни срѣдства, употрѣбени за храна на добитъка въ анкетиранитѣ селски земедѣлски стопанства, дѣлихме на броя на добитъка въ сѫщитѣ стопанства, приведенъ къмъ единица, и полученитѣ норми приложихме къмъ градския добитъкъ.

Тукъ почвата ни не е съвсемъ твърда, защото използуваме статистически наблюдения само за една година, отдалечена доста отъ годината, за която правиме изчисленията,

а при това и даннитѣ сж получени чрезъ анкетиране — начинъ на наблюдение, при който разпитваниятъ стопанинъ на паметь трѣбва да установи вида и количеството на фуражнитѣ срѣдства, употрѣбени за храна на добитъка му въ течение на цѣла година.

За да установимъ размѣната на фуражнитѣ храни между земедѣлскитѣ стопанства, постжпихме по начинъ. който приложихме и при опредѣлянето размѣра на размѣненитѣ растителни продукти между земедѣлското население, т. е. установихме, кои групи земедѣлски стопанства непроизвеждатъ или произвеждатъ недостатъчно фуражъ за добитъка си.

Като база за установяване вида и количеството на земедѣлскитѣ продукти, използувани отъ мѣстната индустрия, ни послужиха публикациитѣ на Главната дирекция на статистиката за насърдчаваната индустрия, отчетитѣ на БЗКБ и проучванията на отдѣлни лица. Тъй като за 1926 нѣма статистически данни, ние си послужихме съ даннитѣ отъ най-близкитѣ къмъ 1926 години или съ срѣднитѣ за нѣколко години. За да не пресмѣтаме двойно едни и сжщи продукти, ние отнесохме къмъ разхода за индустриални цели само онѣзи земедѣлски продукти, за чиято консумация отъ градското население и непроизводителното земедѣлско население не разполагахме съ данни. Напримѣръ, хлѣбнитѣ зърнени храни ние не считахме като земедѣлски продукти отиващи въ индустрията, защото разходътъ имъ за градското население установяваме възъ основа на даннитѣ отъ домакинскитѣ бюджети за консумацията на хлѣба и тѣстенитѣ издѣлия. Ечемикътъ изразходванъ за производство на бира, семето отъ „маслени и индустриални растения“ сж отнесени къмъ разхода за индустрията. Ние изхождаме отъ предпоставката, че нашата задача е да установимъ видоветѣ и количествата на земедѣлскитѣ продукти, които излизатъ отъ производителнитѣ земедѣлски стопанства въ суровъ видъ или следъ домашна преработка въ самитѣ стопанства. Какво става съ тѣзи продукти, следъ като тѣ вече сж влѣзли веднажъ въ размѣната, на какви механически или биологически въздействия тѣ се подлагатъ, за да станатъ годни за консумация и кои ще бждатъ тѣхнитѣ консуматори, това сж въпроси, които не влизатъ въ кржга на въпроситѣ поставени съ настоящата работа.

Даннитѣ за количествата на изнесенитѣ земедѣлски продукти взехме отъ публикациитѣ на Главната дирекция на статистиката за външната търговия. Съобразно съ времето на продажбитѣ на продуктитѣ отъ производителитѣ, ние установявахме и износа на отдѣлнитѣ стоки отъ реколта 1926. За тази цель използувахме не само годишнитѣ данни за износа, но и тримесечнитѣ, а за нѣкои отъ продуктитѣ дори и даннитѣ за отдѣлнитѣ месеци на 1926 и 1927 години.

За периода, къмъ който се отнасятъ изследванията ни, е избрана календарната 1926 и то по следнитѣ съображения.

Продуктитѣ отъ животновъдството се произвеждатъ въ земедѣлското стопанство и се продаватъ презъ цѣлата календарна година. Продуктитѣ отъ растениевъдството сжщо така постжпватъ въ предѣлитѣ на една календарна година. Обаче, периодътъ на разхода имъ засѣга две календарни години. Въ нашитѣ земедѣлски стопанства съвсемъ слабо е застжпена „очакателната политика“ на по-добри цени, и голѣма часть отъ растителнитѣ продукти, влизащи въ размѣната, парична и натурална, напуска стопанствата до края на календарната година, презъ която тѣзи продукти сж произведени.

Изхождайки отъ тѣзи съображения Главната дирекция на статистиката прави и оценка на производството, а тази оценка е възприета и при нашитѣ изчисления. Освенъ това, ние допускаме, че изразходванитѣ количества земедѣлски продукти за вжтрешно-стопанскитѣ нужди не се отличаватъ значително презъ две последователни години. Голѣма разлика може да има въ износа, защото размѣрътъ на последния зависи отъ размѣра на реколтитѣ и отъ състоянието на пазара, но при нашитѣ изчисления ние имахме това предвидъ.

Но за да не се отличава установената отъ насъ пазарность на земедѣлското стопанство отъ фактическата стойность, въ пари или въ натура, на размѣненитѣ растителни произведения — две отъ тѣхъ, а именно гроздето преработено въ вино и тютюна, трѣбва да третираме отдѣлно.

Земедѣлскитѣ стопани опазаряватъ виното и тютюна на следващата календарна година, а не презъ годината когато е добита реколтата. Ето защо при нашитѣ изчисления бруто-доходътъ отъ гроздето, преработено въ вино въ самото земедѣлско стопанство или въ винарскитѣ кооперации, а сжщо така и бруто-доходътъ отъ тютюна и пазарностьта на тѣзи два продукти сж установени възъ основа на реколтитѣ имъ отъ 1925 година.

По такъвъ начинъ установенитѣ отъ насъ величини за размѣра на бруто-дохода и пазарностьта на земедѣлското стопанство иматъ реално значение.

Извършвайки нашитѣ изчисления по изложения въ предходнитѣ редове начинъ, ние получихме следнитѣ резултати.

Пазарность на зърненитѣ храни

Както е отбелязано въ началото на настоящата работа, за да изчислимъ пазарностьта на зърненитѣ храни, трѣбваше предварително да установимъ бруто-дохода отъ тѣхъ.

Съгласно възприетия отъ насъ методъ на работа, ние установяваме брутния доходъ изхождайки отъ разхода на зърненитѣ продукти. Отначало изчисляваме количествата на изразходванитѣ зърнени храни и ги помножаваме по ценитѣ, получени отъ производителитѣ. Даннитѣ за ценитѣ взехме отъ публикациитѣ на Главната дирекция на статистиката: „Земедѣлска статистика—посѣви и реколти" 1926.

Поотдѣлно за всѣки продуктъ изчисляваме разхода:

а) за посѣвъ — изхождайки отъ площьта засѣта съ зимници презъ 1926 и съ пролѣтни посѣви презъ 1927.

б) за нуждитѣ на цѣлото земедѣлско население. Отначало взехме даннитѣ за консумация на брашно и оризъ отъ земедѣлското население отъ проучванията на Института по земедѣлска икономия при Агрономо-лесовъдния факултетъ на Университета, чиито резултати частично вече сж публикувани[1]). Въ последствие тѣ ни послужиха само като ориентировачни данни, по причини които ще изложимъ по-нататъкъ.

в) за храна на селския и градския добитъкъ — по норми установени отъ насъ възъ основа на материалитѣ отъ селскостопанската анкета. Споредъ изчисленията ни, на глава добитъкъ, приравненъ по отношение на храната къмъ едъръ рогатъ добитъкъ, се падатъ годишно: пшеница 0.64 кгр., ръжь 1.86 кгр., смѣсь 0.12 кгр., лимецъ 1.68 кгр., ечемикъ 41.92 кгр., овесъ 19.10 кгр., царевица 31.48 кгр. и просо 0.42 кгр.

г) за храна на градското население възъ основа на даннитѣ отъ домакинскитѣ бюджети за 1927 28.

д) за индустриални цели. По отношение на ечемика и царевицата, използувахме даннитѣ на индустриалната статистика и

е) за износъ. Проследихме износа на зърненитѣ храни по месеци, съобразно съ времето, презъ което се прибиратъ реколтитѣ на разнитѣ зърнени култури.

Земедѣлското население у насъ консумира пшениченъ, ръженъ и царевиченъ хлѣбъ.

Споредъ горепосоченитѣ проучвания на Института по земедѣлска икономия при Агрономо-лесовъдния факултетъ на Университета, срѣдно на консумативна единица въ земедѣлскитѣ домакинства се изразходватъ годишно 260.92 кгр. пшенично брашно, 27.28 кгр. ръжено и 64.52 кгр. царевично — или всичко 352.72 кгр. Преобърнато въ зърно, това прави 334.51 кгр. пшеница, 34.97 кгр. ръжь и 70.13 кгр. царевица или всичко 439.61 кгр. зърно.

Използувайки тѣзи норми и даннитѣ за другитѣ разходни пера, изброени по горе, ние получихме разхода на пшеницата по-голѣмъ съ 13% отъ получената реколта.

Тъй като проучванията на Института по земедѣлска икономия, отнасящи се до селско-земедѣлскитѣ домакинства, обхващатъ само една година, а по-рано такива проучвания въобще не сж правени, резултатитѣ имъ, а още повече тѣхното използуване като срѣдни норми за цѣлото земедѣлско стопанство, би могли да се оспорватъ отъ лицата, които иматъ повече довѣрие къмъ резултатитѣ отъ статистическитѣ наблюдения — въ дадения случай къмъ земедѣлската статистика — посѣви и реколти.

За да бждемъ колкото е възможно поточни и напълно обективни, ние направихме вторично пресмѣтане на разхода на хлѣбнитѣ зърнени храни. Оставихме безъ промѣни: разхода за градското население, за индустриални цели, за износъ, за храна на добитъка (количествата хлѣбни зърнени храни изразходвани за добитъка сж незначителни, освенъ царевицата) и за посѣвъ и изчислихме наново разхода за земедѣлското население, изхождайки отъ следното положение.

Ние смѣтаме за неоспоримо, че единъ физически нормално развитъ възрастенъ селянинъ земедѣлецъ изяжда дневно не помалко отъ 1 кгр. хлѣбъ. Въ такъвъ случай на една консумативна единица отъ земедѣлското население сж нуждни 270 кгр. зърно пшеница, 34.97 кгр. ръжь и 70.13 кгр. царевица. Следъ известни корекции въ разхода за храна на царевицата, отъ която, споредъ нашитѣ изчисления, на една консумативна единица отъ земедѣлското население се падатъ годишно 93.37 кгр., а не 70.13 кгр., както е установено съ бюджетнитѣ проучвания на Института по земедѣлска икономия при Университета, за единъ кгр. хлѣбъ — дневенъ разходъ на единъ възрастенъ селянинъ земедѣлецъ — сж нуждни 245 кгр. пшеница, 34.97 кгр. ръжь и 93.37 кгр. царевица.

Приемайки тѣзи норми за отговарящи на действителнитѣ, а у насъ е изключено съмнението поне въ едно, че селянинътъ-земедѣлецъ изяжда дневно най-малко 1 кгр.

---

[1]) Хр. Мочева. Храната въ нашето селско земедѣлско домакинство. Сп. Земедѣлско-стопански въпроси, № 4 — 1937, София.

хлѣбъ, ние установихме пакъ едно превишаване на разхода на пшеницата надъ бруто-дохода съ 14%. Отъ тукъ ние заключаваме, че посоченото отъ статистиката количество пшеница произведено презъ 1926 е понизко отъ действителното производство и то най-малко съ 14%. Съобразно съ това въ нашитѣ изчисления приехме бруто-дохода на пшеницата съ 14% по-високъ отъ посочения въ публикациитѣ на Главната дирекция на статистиката. Следвайки по сѫщия пѫть и използувайки различни материали за провѣрка, ние дойдохме до заключението, лично за насъ вънъ отъ всѣкакво съмнение, че показанитѣ отъ статистиката реколти презъ 1926 за овеса и ечемика, за да отговарятъ на действително полученитѣ реколти, трѣбва да се увеличатъ за овеса съ 13—14% и за ечемика най-малко съ 11%.

Споредъ насъ, даннитѣ на статистиката за реколтитѣ на повечето земедѣлски култури у насъ сѫ значително по-низки отъ действително получаващитѣ се реколти.

Причинитѣ за това сѫ две: 1) земедѣлцитѣ-стопани показватъ по-малко земя, отколкото е тази съ която фактически разполагатъ и която използуватъ и 2) може да се предполага, че показанитѣ отъ статистиката реколти отъ единица площь сѫ понизки отъ действителнитѣ.

За съжаление ние нѣмаме време да разпространимъ приетия отъ насъ начинъ на изчисление реколтитѣ върху нѣкои отъ земедѣлскитѣ култури за повече години, но се надѣваме, че резултатитѣ отъ новия начинъ на събиране даннитѣ за посѣви и реколти, използуванъ отъ ГДС за пръвъ пѫть тази година, ще потвърди правилностьта на нашитѣ изчисления.

Въ групата зърнени храни съ посоченитѣ по-горе проценти сѫ увеличени бруто-доходитѣ на пшеницата, овеса и ечемика.

Бруто-доходътъ отъ ръжьта, смѣсьта, лимеца и царевицата е приетъ съгласно даннитѣ на статистиката. Тъй като тѣзи продукти влизатъ въ състава на единъ консумиранъ отъ населението продуктъ—хлѣба, за да проконтролираме бруто-прихода отъ пшеницата, ние сме били принудени да приемемъ за вѣрни даннитѣ за бруто-дохода отъ другитѣ хлѣбни зърнени храни.

По липса на данни за провѣрка, приетъ е безъ измѣнение и бруто-доходътъ отъ ориза, макаръ че и тукъ ние имаме основание да предполагаме, че посочената отъ ГДС реколта отъ ориза за 1926 е значително понизка отъ действително получената.

Изхождайки отъ количеството оризъ, произвежданъ презъ 1926 въ страната, споредъ даннитѣ на ГДС, и вземайки подъ внимание вноса на оризъ презъ сѫщата година, ние изчислихме разхода на оризъ за една консумативна единица отъ земедѣлското население на 1.45 кгр. годишно. Даннитѣ на Института по земедѣлска икономия при Университета сѫ значително по-високи. При градското население, споредъ домакинскитѣ бюджети за 1927 28, на една консумативна единица се падатъ: въ чиновническитѣ домакинства 5.11 кгр., а въ работническитѣ — 5.09 кгр. оризъ годишно.

Следъ направенитѣ отъ насъ корекции въ бруто-дохода на нѣкои отъ зърненитѣ култури и следъ като установихме, какви количества отъ зърненитѣ храни се размѣнятъ между земедѣлското население (начинътъ по установяването е описанъ по-горе), ние получихме даннитѣ на табл. 1, стр. 142 за бруто-дохода и пазарностьта на зърненитѣ храни.

Пазарность на маслениѣ и индустриални растения

При опредѣляне на бруто-дохода отъ маслениѣ и индустриални растения служихме си съ даннитѣ отъ статистиката за 1926 (посѣви и реколти), както за произведенитѣ количества, така и за ценитѣ, получени отъ производителитѣ за разнитѣ видове маслени и индустриални растения. Изключение по отношение годината на реколтата е направено за тютюна.

За да се установи брутниятъ доходъ на земедѣлското стопанство отъ растителното му производство би трѣбвало да се вземе и за тютюна реколтата отъ 1926. Обаче, тютюнътъ, за да постѫпи въ размѣна — продажба срещу пари — трѣбва да претърпи известна преработка въ самитѣ земедѣлски стопанства. Тази преработка се продължава нѣколко месеца и тютюнътъ се продава отъ производителитѣ на търговцитѣ не презъ сѫщата година, презъ която е прибранъ отъ нивитѣ, а презъ началото на следващата.

Презъ 1926 земедѣлскитѣ стопанства, произвеждащи тютюнъ, реализирватъ доходъ отъ тютюна отъ миналата реколта 1925. Тъй като нашата задача е да установимъ бруто-дохода на земедѣлскитѣ стопанства и пазарностьта на земедѣлскитѣ продукти съ огледъ на фактическитѣ постѫпления въ стопанствата презъ 1926, въ изчисленията си ние вземаме количеството тютюнъ, произведено презъ 1925.

При опредѣляне стойностьта на произведения тютюнъ ние се натъкнахме на единъ въпросъ, който и до сега за насъ не е напълно уясненъ.

За да изчислимъ стойностьта на тютюна, трѣбваше да умножимъ килограмитѣ произведенъ тютюнъ презъ 1925 по срѣдната цена

I. Бруто-доходъ и пазарность на зърненитѣ храни — Gross Income and Marketability of Cereal Foods

(въ хиляди лева — in thousand leva)

Продукти — Products	Бруто-доходъ Gross income	Намаленъ бруто-доходъ [1] Reduced gross income [1]	Опазарено [2] Marketed part [2]	Опазарено, минусъ фуражъ за добитъка за непроизв. земед. стопанство Marketed part less forage for cattle in non-produing farms	% на опазареното отъ бруто-дохода % of marketed part from gross income	% на опазареното отъ намаления бруто-доходъ % of marketed part from reduced gross income
Пшеница — Wheat	7,017,765	5,665,215	2,687,304	2,687,304	38.3	47.4
Ръжь — Rye	882,327	584,217	127,141	127,141	14.4	21.8
Смѣсь — Mixture	630,428	494,289	73,578	73,578	11.7	14.9
Ечемикъ — Barley	1,087,989	180,580	299,256	180,580	28.0	100 0
Овесъ — Oat	399.206	36,015	76,017	36,015	19.0	100.0
Лимецъ — Bearded wheat	23,496	15,134	—	—	—	—
Просо — Millet	23,106	15,635	15,635	15,635	67.7	100.0
Царевица — Maize	2,640,330	1,511,054	769,312	658,903	29.1	43.6
Оризъ — Rice	179,416	153,228	96,502	96,502	53.8	63.0
Елда — Buck-wheat	—	—	—	—	—	—
Слама — Straw	2,105,410	101,764	101,764	101,764	4.8	100.0
Всичко — Total	14,989,469	8,751,131	4,246,509	3,977,422	28.3	45.4

[1]) Намаленият бруто-доходъ се получава отъ бруто-дохода, следъ като се приспаднатъ изразходваното семе за посѣвъ и фуражътъ на добитъка въ земедѣлското стопанство.

[2]) Подъ опазарено се разбира размѣненото срещу пари, въ натура и дадено въ натура срещу услуги.

[1]) Reduced gross income is obtained from gross income after deducting sowing seeds and forage foods for the cattle within the farms.

[2]) The marketed part comprises goods exchanged against money, in kind and given in kind against services.

на 1 кгр., получена отъ тютюнопроизводителитѣ.

ГДС оценява стойностьта на производството на тютюна възъ основа на ценитѣ, сведения за които ѝ даватъ общинитѣ. Тѣзи сведения се отнасятъ за покупко-продажбитѣ на тютюнъ презъ септемврий, октомврий и ноемврий. Тъй като презъ посоченитѣ месеци търговцитѣ, обикновено, не купуватъ тютюни, може да се предполага, че общинскитѣ сведения се отнасятъ за покупко-продажби на тютюнъ презъ месецитѣ февруарий — априлъ. Ако предположението ни отговаря на истинското положение, тогава ГДС до 1934 включително е изчислявала стойностьта на производството на тютюна отъ реколтата на съответната година по цени отъ предходната година и следователно изчисленитѣ отъ нея стойности би трѣбвало да се корегиратъ.

Следъ като направихме известни провѣрки по отчетитѣ на БЗКБ и разпитахме редица частни тютюнотърговци. за нашитѣ изчисления ние приехме за тютюна реколта 1925 срѣдната цена, която тютюнопроизводителитѣ, споредъ даннитѣ на ГДС, сж получили за реколтата 1926.

При установяването пазарностьта на маслениитѣ и индустриални растения постжпвахме по следния начинъ. Тъй като, ако не цѣлата реколта отъ повечето маслени и индустриални растения, то по-голѣмата имъ часть се изнася или се преработва въ индустрията, ние допуснахме, че отъ рапицата, сусама, анасона, резинето, фастъцитѣ и мака въ производителнитѣ земедѣлски стопанства оставатъ само онѣзи количества, които сж необходими за посѣвъ.

За изнесенитѣ количества отъ тѣхъ ние разполагаме съ положителни статистически материали, а относително размѣра на частьта постжпваща за преработка въ мѣстната индустрия, известно потвърждение на нашитѣ заключения получихме отъ индустриалната статистика за последнитѣ години.

Цѣлото производство на тютюнъ считаме за опазарено. Законътъ не позволява на тютюнопроизводителитѣ да оставятъ как-

вато и да е часть отъ произведения тютюнъ за свои нужди, и ако тѣ пушатъ собственъ тютюнъ, той е отъ укрития, недекларирани предъ властитѣ.

Пазарностьта на слънчогледа опредѣлихме по следния начинъ. Отъ цѣлото производство приспаднахме количествата употрѣбени за посѣвъ и изнесени въ странство. Остатъкътъ разпредѣлихме между земедѣлското и неземедѣлското население пропорционално на броя на консумативнитѣ единици отъ селското и градското население.

Въ статистическитѣ публикации за градскитѣ домакински бюджети 1927/28 има данни за изразходванитѣ растителни масла, но тѣзи данни обхващатъ разхода на всички видове растителни масла, консумирани въ проученитѣ домакинства, а не само на слънчогледовото масло. Споредъ нашитѣ изчисления, на една консумативна единица презъ 1926 сж се падали само 2.818 кгр. слънчогледово семе — преобърнато въ масло — около 0.62 литра масло. Споредъ домакинскитѣ бюджети, презъ 1927/28 е било изядено отъ консумативна единица: въ чиновническитѣ домакинства — 4.55 литра и въ работническитѣ 4.47. Споредъ даннитѣ на Института по земедѣлска икономия при Университета презъ 1935/36 въ земедѣлскитѣ домакинства е било изхарчено 5.70 литра растително масло на консумативна единица. Нашитѣ данни за консумация на слънчогледово масло сж много низки, но не трѣбва да се забравя, че преди 10 години, времето за което се отнасятъ изчисленията ни, слънчогледътъ бѣ слабо застжпенъ въ земедѣлското стопанство. Презъ 1926 е произведено 11,582,143 кгр. слънчогледово семе, а презъ 1934 — 80,638,401 кгр.

Следъ като установихме количествата слънчогледово семе, изразходвано за градското и земедѣлското население, по отношение на последното направихме разграничение — на самозадоволяващо се население и съ излишеци и непроизводително съ недостигъ. По такъвъ начинъ установихме окончателно пазарностьта на слънчогледа.

При установяване пазарностьта на памука, лена и конопа, по отношение на семето счетохме, че въ стопанствата оставатъ само количествата необходими за посѣвъ, а останалата часть се опазарява. Възъ основа на даннитѣ отъ индустриалната статистика, отчетитѣ на БЗКБ и сведенията получени отъ Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни, установихме, какви количества памучно, ленено и конопено влакно оставатъ у производителитѣ. Посоченитѣ данни се отнасятъ за последнитѣ 3—4 години. По отношение 1926 ние ги коригирахме съ огледъ на развитието на влакнодайнитѣ култури у насъ презъ последното десетилѣтие. Въ резултатъ на пресмѣтанията си получихме следнитѣ проценти на опазареното влакно отъ произведеното: памучно — 10%, конопено — 30%, ленено нѣма.

На пръвъ погледъ може да се струва, че изчисленитѣ отъ насъ проценти сж низки, но трѣбва да се има предвидъ, че презъ 1926 влакнодайнитѣ култури у насъ сж били още въ начало на развитието си и сж служили тогава предимно за задоволяване нуждитѣ на земедѣлското население, което ги е отглеждало. Презъ 1926 въ страната е било произведено: памучно влакно — 500,645 кгр., конопено—1,392,037 кгр. и ленено—66,219 кгр.

Пазарностьта на захарното цвекло установихме възъ основа на даннитѣ отъ индустриалната статистика. Полученитѣ резултати съпоставихме съ резултатитѣ отъ селско стопанската анкета. Въ производителнитѣ земедѣлски стопанства оставатъ около 8% отъ събраната реколта.

Нашитѣ пресмѣтания на бруто-дохода и пазарностьта на маслениитѣ и индустриални растения, направени по гореизложения начинъ, дадоха резултатитѣ, посочени въ таблица 2, стр. 144.

Пазарность на фасула, лещата, баклата, граха и картофитѣ

Споредъ домакинскитѣ бюджети 1927/28 въ чиновническитѣ и работническитѣ семейства, презъ посочената година сж били изразходвани около 10 кгр., а въ селско-земедѣлскитѣ домакинства, съгласно проучванията на Института по земедѣлска икономия при Университета — 12.52 кгр. фасулъ на консумативна единица. Използувайки тѣзи норми и вземайки подъ внимание изнесеното количество фасулъ — реколта 1926, а сжщо така и количеството фасулъ, засѣтъ презъ пролѣтьта 1927, ние получихме бруто-дохода на фасула презъ 1926 съ 61·5% по-високъ отъ сжщия, посоченъ въ съответната публикация на ГДС. Такава голѣма разлика между резултатитѣ отъ нашитѣ изчисления и даннитѣ на статистиката, споредъ насъ, се дължи на следнитѣ обстоятелства. Отъ една страна, известно е, че статистическитѣ данни се отнасятъ за полския фасулъ, засѣтъ на отдѣлни мѣста и между другитѣ култури, въ тѣзи данни не сж включени реколтитѣ на фасула, произведенъ въ градинитѣ до стопанскитѣ дворове. Това ни дава основание да считаме, че общата реколта на произведения въ страната фасулъ е по-висока отъ зарегистрираната чрезъ статистическитѣ наблюдения. Отъ друга страна и нашитѣ изчисления относно производството на фасула

2. Бруто-доходъ и пазарность на маслениитѣ и индустриални култури
Gross Income and Marketability of Oleaginous and Industrial Plants
(въ хиляди лева — in thousand leva)

Продукти — Products	Бруто-доходъ Gross income	Намаленъ бруто-доходъ Reduced gross income	Опазарено Marketed part	% на опазареното отъ бруто-дохода % of marketed part from gross income	% на опазареното отъ намалѣния бруто-доходъ % of marketed part from reduced gross income
Рапица — Rape-seeds	76,276	75,605	75,605	99.1	100.0
Сусамъ — Sesam	14,488	13,101	13,101	90.4	100.0
Анасонъ — Aniseed	3,561	3,334	3,334	93.6	100.0
Резине — Fennel-seed	263	255	255	96.6	100.0
Фастъци — Pea-nuts	1,717	1,590	1,590	92.6	100.0
Тютюнъ — Tobacco	1,034,318	1,034,318	1,034,318	100.0	100.0
Макъ — Poppy	5,718	5,642	5.642	98.7	100.0
Хмелъ — Hops	—	—	—	—	—
Слънчогледъ — Sunflower	72,717	66,872	26,665	36.7	39.9
Памукъ — Cotton	31,357	30,383	5,779	18.4	19.0
Ленъ — Flax	4,056	3,592	212	5.2	5.9
Конопъ — Hemp	62,482	54,175	21,731	34.8	40.1
Захарно цвекло — Sugar beet	156,752	153,994	144,212	92.0	93.6
Всичко — Total	1,463,705	1,442,861	1,332,444	91.0	92.3

направени възъ основа на резултатитѣ само отъ едногодишни наблюдения за консумацията на фасула, въ градскитѣ и селско-земедѣлскитѣ домакинства, не могатъ да се смѣтатъ за безпогрѣшни. Трѣбваше да търсимъ изходъ отъ затруднението. Ако бѣхме изхождали отъ даннитѣ на ГДС, би трѣбвало да намалимъ посоченитѣ отъ насъ норми за консумацията на фасула съ 7.35 кгр. на консумативна единица. Би трѣбвало да приемемъ, че срѣдно на консумативна единица отъ селското земедѣлско население се пада годишно 5.18 кгр. фасулъ, а отъ градското — 2.65 кгр. Като се има предвидъ, каква роля играе фасулътъ въ храната на българското население, особено земедѣлското, считаме последниитѣ норми за много низки.

За да разрешимъ задачата си, ние постжпихме по следния начинъ. Допуснахме, че въ всѣко земедѣлско стопанство, освенъ полския фасулъ, ако производството на такъвъ фасулъ е застжпено въ стопанството, се произвежда и градински фасулъ и при това върху една площь отъ 0·25 декара. При срѣдната реколта, получена презъ 1926 отъ единъ декаръ полски фасулъ, производството на градински фасулъ възлиза на 10 милиона и 500,000 кгр. Това количество фасулъ, прибавено къмъ реколтата отъ полски фасулъ, дава една обща реколта на фасулъ достатъчна да покрие разходитѣ му за посѣвъ, износъ и консумация на градското и селското население въ размѣръ: 5 кгр., респективно 8 кгр. на консумативна единица. Изчислената отъ насъ, по току-що изложения начинъ, реколта на фасула е по-голѣма съ 23% отъ реколтата, показана отъ ГДС. Тя е приета и въ нашитѣ изчисления за пазарностьта на фасула.

Чувствителна корекция въ реколтата (съ 35% въ повече отъ реколтата на статистиката) е направена и по отношение на лещата, баклата и граха. Но за бруто-дохода отъ растениевъдството тѣзи продукти сж безъ значение.

Даннитѣ отъ бюджетнитѣ проучвания на градскитѣ домакинства и тѣзи на Института по земедѣлска икономия при Университета за селско-земедѣлскитѣ показватъ, че въ чиновническитѣ домакинства презъ 1927/28 сж били изразходвани 17·6 кгр., въ работническитѣ 19·65 и въ селско-земедѣлскитѣ 17·65 кгр. картофи на консумативна единица. Раз-

ходътъ на картофи за цѣлото население на Царството, изчисленъ възъ основа на горепосоченитѣ количества, заедно съ разхода за други цели (посѣвъ, износъ, храна на добитъка — 2·06 кгр. на глава едъръ добитъкъ) даватъ общъ разходъ презъ 1926 двойно по-голѣмъ отъ добива на картофитѣ, полученъ презъ сѫщата година, споредъ даннитѣ на ГДС.

Спазвайки сѫщиятъ начинъ на контролни изчисления за бруто-дохода отъ картофитѣ, какъвто приложихме при направената отъ насъ провѣрка на бруто дохода отъ фасула, ние получихме числовъ резултатъ за бруто-дохода на картофитѣ потвърждаващъ, че даннитѣ на ГДС не обхващатъ цѣлото производство на този продуктъ.

Въ изчисленията ни бруто-доходътъ отъ картофитѣ е съ 102% по-голѣмъ отъ бруто-дохода, добитъ презъ 1926, споредъ даннитѣ, помѣстени въ съответнитѣ публикации на ГДС.

Пазарностьта на фасула, лещата, баклата, граха и картофитѣ е изчислена възъ основа на даннитѣ отъ Статистиката за износа на тѣзи продукти и установения разходъ на сѫщитѣ за нуждитѣ на градското население. Къмъ изчислената по такъвъ начинъ сума е прибавенъ разходътъ на горепосоченитѣ продукти за задоволяване нуждитѣ на земедѣлското население, въ чиито стопанства фасулъ, леща, бакла, грахъ и картофи не се произвеждатъ или се произвеждатъ въ недостатъчни количества. Въ таблица 3 сѫ помѣстени съответнитѣ данни, резултатъ отъ тѣзи изчисления.

Пазарность на зеленчуцитѣ, динитѣ, пъпешитѣ и тиквитѣ

Въ домакинскитѣ бюджети за 1927/28 изразходванитѣ зеленчуци въ чиновническитѣ и работническитѣ домакинства сѫ показани поотдѣлно за всѣки видъ зеленчукъ. Въ публикациитѣ на ГДС, даннитѣ за нѣкои видове зеленчуци сѫ сведени въ една обща група — „други зеленчуци". Вследствие на това ние не можахме да съпоставимъ бруто-прихода на отдѣлнитѣ видове зеленчуци съ разхода имъ.

За да постигнемъ цельта си, ние възъ основа на даннитѣ отъ статистиката изчислихме срѣдната цена на 1 кгр. смѣсенъ зеленчукъ и по получената срѣдна цена умножихме количествата зеленчуци изнесени въ чужбина и консумирани отъ градското население, съгласно съ даннитѣ отъ домакинскитѣ бюджети. Всичкитѣ ни по-нататъшни изчисления сѫ направени въ стойности, а не въ количества.

Разликата между изнесеното и консумираното въ градскитѣ домакинства отъ една страна и общата стойность на произведенитѣ зеленчуци отъ друга, ние отнесохме къмъ консумацията на земедѣлското население. На консумативна единица отъ земедѣлското население получихме разходъ на зеленчуци на стойность — 21·27 лв. При градското население на консумативна единица презъ 1927/28 сѫ се падали 183 лева годишно разходъ за зеленчуци. Голѣмата разлика между двѣтѣ числа — 21·27 лв. и 183 лв. — ни дава основание да считаме, че реколтитѣ на зеленчуцитѣ, посочени отъ ГДС сѫ низки. За

3. Бруто-доходъ и пазарность на фасула, лещата, баклата, граха и картофитѣ
Gross Income and Marketability of Beans, Lentils, Peas, Broad been and Potatoes

(въ хиляди лева — in thousand leva)

Продукти — Products	Бруто-доходъ Gross income	Намаленъ бруто-доходъ Reduced gross income	Опазарено Marketed part	% на опазареното отъ бруто-дохода % of marketed part from gross income	% на опазареното отъ намаления бруто-доходъ % of marketed part from reduced gross income
Фасулъ — Beans	285,466	236,602	125,379	43.9	53.0
Леща, бакла, грахъ — Broad been, Lentils, Peas	20,674	16,337	4,732	22.9	29.0
Картофи — Potatoes	236,207	160,505	41,539	17.6	25.9
Всичко — Total	542,347	413,444	171,650	31.6	41.5

да ги корегираме, ние постжпихме по долуописания начинъ.

Презъ 1926, споредъ данните отъ преброяването на земедѣлскитѣ стопанства, въ Царството е имало около 180,000 стопанства, които, покрай другитѣ земедѣлски култури, сж отглеждали и зеленчуци. Изхождайки отъ броя на консумативнитѣ единици срѣдно въ едно земедѣлско стопанство, ние изчислихме броя на консумативнитѣ единици въ стопанствата, произвеждащи зеленчуци. Допустнахме, че въ тѣзи стопанства консумацията на зеленчукъ, срѣдно на консумативна единица, е равна на срѣдната консумация на зеленчукъ, падаща се на консумативна единица отъ градското население, т. е. на стойность — 183 лева. Приехме, че непроизводителното земедѣлско население не купува зеленчукъ. Изхождайки отъ тѣзи разсжждения ние установихме, че стойностьта на изразходвания зеленчукъ за експортъ, за консумация на градското население и за консумация на земедѣлското население, произвеждащо зеленчукъ, е по-голѣма отъ стойностьта на произведения зеленчукъ, както тя е дадена отъ ГДС, съ 30%. Тъй като смѣтаме, че въ нашитѣ изчисления на разхода на зеленчуцитѣ нѣма преувеличение, ние вземаме бруто дохода отъ зеленчуцитѣ съ 30% по-високъ отъ статистическитѣ данни.

За опазарена часть отъ зеленчуцитѣ взехме стойностьта на изнесения зеленчукъ и консумирания отъ градското население.

По отношение на динитѣ, пъпешитѣ и тиквитѣ ГДС публикува данни само за стойностьта на произведеното, но не и за тѣхнитѣ количества. Следствие на това ние бѣхме лишени отъ възможностьта да сравнимъ разхода и прихода на тѣзи продукти, както това направихме при другитѣ земедѣлски растения.

Цѣлата стойность на бруто-дохода е разпредѣлена между отдѣлнитѣ разходни пера пропорционално на изразходванитѣ количества: 1) за консумация на земедѣлското и неземедѣлското население — (по 60 кгр. дини, пъпеши и тикви на консумативна единица) и 2) за храна на добитъка въ земедѣлскитѣ стопанства (4.56 кгр. дини и пъпеши и 29 23 кгр. тикви на глава едъръ рогатъ добитъкъ — споредъ данните на селскостопанската анкета).

При изчисляване пазарностьта на динитѣ, пъпешитѣ и тиквитѣ, цѣлиятъ разходъ за земедѣлското население разпредѣлихме между населението, което произвежда тѣзи продукти съ излишекъ или въ достатъчни за нуждитѣ си количества и населението, което ги произвежда недостатъчно или съвсемъ не ги произвежда.

Въ таблица 4 сж помѣстени данните за бруто-дохода и пазарностьта на зеленчуцитѣ, динитѣ, пъпешитѣ и тиквитѣ.

Пазарность на фуражнитѣ растения

Тази група обхваща грубитѣ фуражни храни — фий, лудо просо, сѣно отъ изкуственитѣ и естествени ливади и орницитѣ и кръмно цвекло. Въпросътъ за пазарностьта на концентрираните фуражи е вече разгледанъ при установяване пазарностьта на зърненитѣ храни.

За да изчислимъ цѣлия разходъ на фуражни растения, ние използувахме материалитѣ отъ селско стопанската анкета 1933—34 и данните за износа. Споредъ горепоменатата анкета, на глава едъръ добитъкъ се падатъ годишно: 4.945 кгр. фиево зърно и

4. Бруто-доходъ и пазарность на зеленчуцитѣ динитѣ, пъпешитѣ и тиквитѣ
Gross Income and Marketability of Vegetables, Water melons, Melons and Pumpkins
(въ хиляди лева — in thousand leva)

Продукти — Products	Бруто-доходъ Gross income	Намаленъ бруто-доходъ Reduced gross income	Опазарено Marketed part	% на опазареното отъ бруто-дохода % of marketed part from gross income	% на опазареното отъ намаления бруто-доходъ % of marketed part from reduced gross income
Зеленчуци — Vegetables	283,453	283,453	154,073	54.4	54.4
Дини, пъпеши, тикви — Water melons, melons and pumpkins	148,839	92,827	36,752	24.7	39.6
Всичко — Total . .	432,292	376,280	190,825	44.1	50.7

41.94 кгр. фиево сѣно. Възъ основа на тѣзи норми ние изчислихме количествата зърно и сѣно, нуждни за всичкия добитъкъ въ Царството.

Тѣзи количества, заедно съ изнесеното и употрѣбеното за посѣвъ, даватъ сборове, които относно зърното сѫ значително помалки въ сравнение съ количеството фиево зърно, произведено въ страната презъ 1926, споредъ даннитѣ на ГДС (54,202 тона срещу 68,514 тона) и по-голѣми по отношение на сѣното (169,330 тона фиево сѣно споредъ нашитѣ изчисления и 140,074 тона споредъ даннитѣ на ГДС). Ние вземаме даннитѣ на статистиката безъ да ги корегираме въ една или друга посока, защото не можемъ да сравнимъ съотношението на фиевото зърно и сѣно реколта 1926 съ това отъ реколтата 1933, тъй като за последната година ГДС е изчислила реколтата на фия само въ сѣно. А за да се опреме на материалитѣ отъ селско-стопанската анкета и тѣхъ да приемемъ за вѣрни при нашитѣ изчисления, би трѣбвало да ги свѣримъ съ даннитѣ отъ изчерпателното наблюдение за 1933, т. е. съ тия отъ земедѣлската статистика — посѣви и реколти. Разходътъ на лудо просо приехме равенъ на бруто-прихода, посоченъ отъ ГДС. Всичкото лудо просо считаме за изхранено на добитъка въ земедѣлскитѣ стопанства. Споредъ селско-стопанската анкета, на глава едъръ добитъкъ е било употрѣбено презъ 1933/34 около 13,600 кгр. лудо просо въ видъ на сѣно. Възъ основа на тази норма цѣлото производство би трѣбвало да възлиза кржгло на 55,000,000 кгр., а споредъ земедѣлската статистика за 1933 презъ тази година реколтата възлиза на 60,837,000 кгр.

Разходътъ на сѣно отъ изкуственитѣ и естествени ливади е установенъ по следния начинъ. Употрѣбеното за добитъка сѣно въ земедѣлскитѣ стопанства изчислихме възъ основа на материалитѣ отъ селско-стопанската анкета. Използувайки тѣзи материали, ние установихме следнитѣ срѣдни годишни дажби сѣно на глава едъръ рогатъ добитъкъ: 23.615 кгр. люцерново сѣно, 132.37 кгр. ливадно, 0.36 кгр. суданка и 2.42 кгр. други сѣна. Изхождайки отъ тѣзи норми, изчислихме количеството сѣно, нуждно за всичкия земедѣлски добитъкъ. Разликата между това количество и цѣлата реколта въ сѣно презъ 1926 отнесохме за нуждитѣ на градския и военен добитъкъ. Споредъ тѣзи изчисления срѣдна дневна дажба на градския добитъкъ е 3.21 кгр. на глава едъръ добитъкъ. Тъй като тази норма е въ рамкитѣ на действително възможната, ние безъ корекции приехме статистическитѣ данни за реколтата на сѣно.

Кръмното цвекло е много слабо застжпено въ земедѣлскитѣ ни стопанства. Презъ 1926 е било произведено само 5.591 тона. Считаме, че цѣлото производство е изразходвано за добитъка въ онѣзи земедѣлски стопанства, които сѫ произвели цвеклото.

За опазарена часть отъ фуражнитѣ растения считаме онази, която е отишла за изхранване на градския добитъкъ, а относно фиевото зърно — заедно съ това и изнесеното му количество. Допускаме, че фий, лудо просо и кръмно цвекло не се купуватъ отъ земедѣлскитѣ стопанства съ недостатъчно собствено производство. Обаче частьта отъ ливадното сѣно, която се продава освенъ за градския добитъкъ и за този въ земедѣлскитѣ стопанства съ недостигъ на фуражни срѣдства, установихме по възприетия отъ насъ начинъ, като раздѣляме стопанствата на такива съ излишеци, самозадоволяващи се и съ недостигъ.

Даннитѣ отъ нашитѣ изчисления за пазарностьта на фуражнитѣ растения сѫ помѣстени въ таблица 5, стр. 148.

Пазарность на лозята

До преди нѣколко години, когато износътъ на грозде бѣше още въ началната стадия на развитието си, по-голѣмата часть отъ произвежданото въ Царството грозде се преработваше въ вино.

Отъ реколтата на гроздето 1926 — възлизаща на 276,728 тона, около 206,000 тона сѫ били преработени въ вино и кржгло 70,000 тона грозде е консумирано въ прѣсно състояние.

Повечето отъ гроздето, използувано за вино, се преработва въ стопанствата. Количеството грозде преработено непосрѣдствено отъ частнитѣ винарски фирми е много малко. Дори и кооперативната преработка на вино е още слабо развита у насъ. Споредъ сведенията, получени отъ БЗКБ презъ 1928 — най-близката къмъ годината, за която ние установяваме пазарностьта, отъ 130,035,185 литри вино, произведено въ страната, въ винарскитѣ кооперации е било получено около 2,837,000 литри, а презъ 1935 — една отъ най-плодороднитѣ, отъ 202,309,662 литри вино общо производство кооперациитѣ сѫ произвели около 7,280,000 литри.

Отъ тукъ следва, че въ лозарскитѣ стопанства бруто-доходътъ се получава отъ виното, отъ преработката на отпадъцитѣ му — джибри въ ракия и отъ гроздето въ прѣсно състояние.

Съобразно съ това сѫ изчислени отъ насъ бруто-доходътъ отъ лозята и пазарностьта на продуктитѣ отъ лозарството. Въ състава на бруто-дохода презъ 1926 влизатъ 70,868 тона прѣсно грозде реколта 1926,

5. Бруто-доходъ и пазарность на фуражнитѣ растения
Gross Income and Marketability of Forage Plants
(въ хиляди лева — in thousand leva)

Продукти — Products	Бруто-доходъ Gross income	Намаленъ бруто-доходъ Reduced gross income	Опазарено Marketed part	Опазарено, минусъ фуражъ за добитъка въ непроизв. земед. стопанства Marketed part less forage for cattle in unproducing farms	% на опазареното отъ бруто-дохода % of marketed part from gross income	% на опазареното отъ намаления бруто-доходъ % of marketed part from reduced gross income
Фий — Vetch	580,574	31,657	31,657	31,657	5.5	100
Лудо просо — Cattle millet	51,260	—	—	—	—	—
Кръмно цвекло — Fodder beet	3,961	—	—	—	—	—
Сѣно отъ изкуствени, естествени ливади и орници — Hay from cultivated and natural meadows and from fallow land	1,899,617	572,692	645,494	572,692	34.0	100
Всичко — Total	2,535,412	604,349	677,151	604,348	26.7	100

110,137,215 литри вино отъ реколта 1925 и 9,665,065 кгр. джиброва ракия.

Посоченото количество на прѣсното грозде получихме като разлика между общото количество грозде, произведено въ Царството презъ 1926, споредъ даннитѣ на ГДС, и полученото презъ сѫщата година вино, съгласно даннитѣ на Министерството на финанситѣ. Отъ сѫщото Министерство сѫ взети даннитѣ и за произведеното вино реколта 1925. Възъ основа на даннитѣ за описанитѣ джибри е изчислено и количеството на получената джиброва ракия.

Прѣсното грозде е смѣтнато по цена, която изчислихме, изхождайки отъ срѣдната цена на ширата, получена, споредъ публикациитѣ на ГДС, отъ производителитѣ (55 % отъ цената на ширата). Виното е оценено по цената на ширата презъ 1925 — 10·58 лв. за литъра, следъ като я съпоставихме съ цената на виното на едро — 11·34 лв.

Оценката на ракията направихме по цената на ракията на едро — 0.76 лв. за 1 градусъ[1]).

По такъвъ начинъ ние опредѣлихме размѣра на бруто-дохода отъ лозята.

При установяване пазарностьта на продуктитѣ отъ лозарството, постѫпихме по следния начинъ. За опазарено прѣсно грозде смѣтаме оная часть, която е отишла за износъ и за консумацията на градското население. За изчисление на последната използувахме даннитѣ отъ домакинскитѣ бюджети, споредъ които отъ консумативна единица се изяждатъ 13.85 кгр. въ чиновническитѣ домакинства и 9.07 въ работническитѣ, срѣдно споредъ установеното отъ насъ съотношение между броя на консумативнитѣ единици въ чиновническитѣ и работническитѣ домакинства, 12 кгр. прѣсно грозде годишно на една консумативна единица. Останалото прѣсно грозде считаме, че е изядено отъ членоветѣ на лозарскитѣ стопанства. Споредъ нашитѣ изчисления, направени възъ основа на даннитѣ отъ преброяването на земедѣлскитѣ стопанства 1926, въ земедѣлскитѣ стопанства съ лозя е имало презъ посочената година кръгло 1,534,000 консумативни единици. На една консумативна единица се падатъ 39.65 кгр. прѣсно грозде за храна.

Опазарената часть на виното установихме, както следва: за градското население 9,870,972 литра, т. е. по 12 литра на консумативна единица. Споредъ домакинскитѣ бюджети 9.15 литри на консумативна единица въ чиновническитѣ домакинства и 13.60 литра въ работническитѣ — срѣдно около 12 литра. Разликата между всичкото произведено вино и консумираното отъ градското население считаме, че е изпита отъ земедѣлското население — на консумативна единица 34 литра. По липса на данни за консумацията на вино отъ винопроизводителното земедѣлско население и отъ онази часть на земедѣлското население, която не произвежда вино, установената отъ насъ норма — 34 литра — разпространихме по

[1]) Статистика на ценитѣ на стокитѣ въ търговията на едро и дребно. ГДС, София 1937.

отношение и на дветѣ. Разликата между общия брой на консумативнитѣ единици отъ земедѣлското население и този въ земедѣлскитѣ стопанства съ лозя, умножена по 34, ни дава количеството вино, купено отъ земедѣлското население. Стойностьта на това количество, заедно съ стойностьта на виното отишло за градското население, ни дава стойностьта на опазареното вино.

Споредъ даннитѣ отъ домакинскитѣ бюджети въ чиновническитѣ домакинства презъ 1927/28 е било изпито отъ консумативна единица 0.80 литра ракия, а въ работническитѣ 1.38 литра. Проучванията на Института по земедѣлска икономия при Университета даватъ срѣдна консумация на ракия отъ земедѣлското население — на консумативна единица въ домакинствата, които сж дали сведения за изпитата ракия — 3.02 литра, а срѣдно на консумативна единица отъ всичкитѣ анкетирани селско-земедѣлски домакинства — 1.46 литра.

Изхождайки отъ даннитѣ на министерството на финанситѣ за изваренитѣ за ракия материали — джибри отъ грозде реколта 1925 и плодове реколта 1926 ние изчисляваме производството на ракия презъ 1926 кржгло на 18,235,000 литри 40° ракия.

Въ този случай на консумативна единица презъ посочената година се падатъ 4.84 литри 40° ракия. Тѣзи величини сж взети отъ насъ при установяване пазарностьта на ракията. Отъ общото производство на гроздовата ракия — 9,665,000 литра — 7,425,800 литра считаме като консумирани отъ земедѣлското винопроизводително население (1,534,264 консумативни единици по 4.84 литра), а остатъкътъ — 2,239,200 литра, т. е, около 1.5 литра на консумативна единица, приехме като разходъ за градското население.

Плодовата ракия разпредѣлихме между земедѣлското население, което произвежда тази ракия, градското население, като допълнение къмъ гроздовата ракия по 3.34 литра на консумативна единица и земедѣлското население, което не произвежда ракия — по 4 84 литра на консумативна единица.

Изложениятъ начинъ на установяване пазарностьта на ракията може да търпи критика, но съ огледъ на разполагаемитѣ материали за сега той е единствения.

Стойностьта на бруто-дохода отъ лозята и пазарностьта имъ се виждатъ отъ таблица 6.

Пазарность на продуктитѣ отъ овощнитѣ градини

Брутниятъ доходъ отъ овощарството се образува отъ бруто-дохода: отъ прѣсни плодове и отъ ракия. Количеството прѣсни плодове, отъ които земедѣлското стопанство е имало доходъ презъ 1926, е равно на разликата между цѣлото производство на плодоветѣ презъ 1926 — 44,420,796 кгр. и плоловетѣ, изварени презъ сжщата година въ ракия, споредъ даннитѣ на Министерството на финанситѣ — 15,149,150 кгр. Къмъ бруто-дохода отъ ракия, получена отъ горното количество преварени плодове, се прибавя още бруто-доходътъ отъ ракия отъ джанки. Оценката на бруто-дохода отъ прѣснитѣ плодове е направена по срѣдната цена за всички видове плодове платена на производителитѣ. Тази цена получихме, като раздѣлихме стойностьта на произведенитѣ презъ 1926 плодове на тѣхното количество.

6. Бруто-доходъ и пазарность на лозята
Gros Isncome and Marketability of Vineyards
(въ хиляди лева — in thousand leva)

Продукти — Products	Бруто-доходъ Gross income	Опазарено Marketed part	% на опазареното отъ бруто-дохода % of marketed part from gross income
Прѣсно грозде — Grapes	246,196	34,832	14.1
Вино — Wine	1,165.913	613,694	52.6
Ракия — Brandy	293,818	68,073	23.2
Всичко — Total . .	1,705,927	716,599	42.0

Ракията е оценена по цена на едро — 0.76 лв. за 1 градусъ.

Разходътъ на прѣсни плодове се разпредѣля между земедѣлското производително и непроизводително население, градското население и износа.

Консумацията на производителното земедѣлско население изчислихме възъ основа на даннитѣ отъ проучванията на селско-земедѣлскитѣ домакинства извършени отъ Института по земедѣлска икономия при Университета — 27.8 кгр. на консумативна единица. Броятъ на консумативнитѣ единици въ земедѣлскитѣ стопанства съ овощни градини установихме използувайки резултатитѣ отъ преброяването на земедѣлскитѣ стопанства 1926. Споредъ изчисленията ни, той възлиза на 472,374 консумативни единици.

При установяване консумацията на градското население, служихме си съ даннитѣ отъ домакинскитѣ бюджети 1927/28 — 20 кгр. на консумативна единица.

Изнесенитѣ количества сушени плодове преизчислихме въ прѣсни и заедно съ изне-

сенитѣ прѣсни плодове тѣ ни дадоха цѣлия износъ.

Консумацията на прѣсни плодове отъ земедѣлското население, което не произвежда овощия, считаме равна на разликата между цѣлото количество прѣсни плодове за консумация и количествата консумирани отъ земедѣлското население, произвеждащо плодове, градското население и изнесенитѣ количества.

Опазарената часть представлява сбора отъ стойноститѣ на изнесенитѣ прѣсни плодове, консумиранитѣ отъ градското население и отъ земедѣлското население, което не произвежда овощия.

Производството на плодова ракия, включително и отъ джанки, споредъ изчисленията ни, възлиза, както вече споменахъ, на 8,569,925 литра.

При разпредѣлението ѝ между градското и земедѣлското население изхождахме отъ цѣлото производство на ракия въ Царството — гроздова и плолова. Въ стойностьта на опазарената часть сѫ включени стойноститѣ: на ракия набавена отъ земедѣлското население, което не вари плодова ракия, и на ракия купена отъ градското население въ допълнение къмъ гроздовата ракия.

Въ таблица 7 сѫ дадени числата за бруто-дохода и пазарностьта отъ овощарството.

7. Бруто-доходъ и пазарность на плодове и плодова ракия — Gross Income and Marketability of Fruit and Fruit Alcohol

(въ хиляди лева — in thousand leva)

Продукти — Products	Бруто-доходъ Gross income	Опазарено Marketed part	% на опазареното отъ бруто-дохода % of marketed part from gross income
Прѣсни плодове — Fresh Fruit	90,684	50,001	55.1
Ракия — Brandy	260,526	191,023	73.3
Всичко — Total . .	351,210	241,024	68.6

Бруто-доходъ отъ розовитѣ и черничевитѣ градини и пазарность на розовитѣ и черничевитѣ листа

Даннитѣ за стойностьта на бруто-дохода отъ розовитѣ и черничевитѣ градини сѫ взети отъ публикациитѣ на ГДС.

Цѣлото производство на розовъ цвѣтъ считаме за опазарено.

Отъ черничевитѣ листа много малка часть постѫпва въ размѣна. За количеството на продаденитѣ и размѣнени черничеви листа нѣма данни. Ние приемаме, че пазарностьта имъ е равна на нула.

Стойностьта на бруто дохода отъ розовитѣ и черничеви градини и опазарената часть отъ розовия цвѣтъ сѫ посочени въ таблица 8.

8. Бруто-доходъ отъ розовитѣ и черничеви градини и пазарность на розовия цвѣтъ — Gross Income from Rose and Mulberry Gardens and the Marketability of Rose Leaves

Продукти Products	Бруто-доходъ — Gross income	Намаленъ бруто-доходъ — Reduced gross income	Опазарено — Marketed part	% на опазареното отъ бруто-дохода — % of marketed part from gross income
Розовъ цвѣтъ — Rose leaves	108,245	108,245	108,245	100
Черничеви листа — Mulberry leaves	23,103	—	—	—

Цѣлиятъ бруто-доходъ отъ растителното производство и общата пазарность на растителнитѣ продукти се получава отъ сбора на бруто-доходитѣ отъ отдѣлнитѣ земедѣлски култури и опазаренитѣ части при отдѣлнитѣ земедѣлски продукти отъ растителенъ произходъ. Тѣ сѫ посочени въ таблица 9. стр. 151.

Бруто-доходъ и пазарность на животинскитѣ продукти

Въ състава на бруто-дохода отъ животновъдството влизатъ бруто-доходитѣ: приплодитѣ, отъ прирръста на младия добитъкъ, отъ млѣко, отъ вълна, отъ козина и отъ кожи на умрѣлитѣ отъ незаразни болести животни. При нашитѣ изчисления въ бруто-дохода отъ животновъдство сѫ включени, освенъ гореизброенитѣ, и бруто-доходитѣ отъ пчеларството и бубарството.

Както вече споменахъ, за количествата на произведенитѣ въ Царството животински продукти нѣма статистически данни, съ изключение на меда и восъка.

При установяване бруто-дохода отъ разнитѣ видове домашни животни, като база за изчисленията ни послужиха даннитѣ на ГДС за броя на разнитѣ видове добитъкъ и състава на стадата презъ 1926. Нуждитѣ ни сведения относно плодовитостьта и производителностьта на домашнитѣ животни получихме

9. Бруто-доходъ отъ растителнитѣ земедѣлски продукти и тѣхната пазарность
Gross Income from Agricultural Vegetable Products and their Marketability
(въ хиляди лева — in thousand leva)

Продукти — Products	Бруто-доходъ Gross income	Намаленъ бруто-доходъ Reduced gross income	Онзаграненъ Marketed part	Онзаграено, минуръ фуражка на добитъка въ непонизвъ. земеда, тоненстваа Marketed part less forage for cattle in non-producing farm-holdings	% на онзаграеното отъ бруто-доходъ	% от marketed part from gross income	% на бруто-доходъ на сроответната група на отъ намалѣния бруто-доходъ % of gross income of corresponding group from reduced gross income	% на онзаграеното отъ всичкото онзаграено % of marketed part from total marketed part	% на онзаграеното, минуръ фуражка на добитъка въ непонизвъ. земеда, тоненстваа отъ всичкото онзаграено % of marketed part less forage for cattle in unproducing farm-holdings from total marketed part
Зърнени храни — Cereal food . .	14,989,469	8,757,131	4,246,509	3,977,422	28.3	45.4	67.7	55.3	54.2
Масл и индуст.—Oil and industr. plants	1,463,705	1,442,861	1,332,444	1,332,444	91.0	92.4	6.6	17.3	18.1
Варива и картофи — Beans and similar plants and potatoes . . .	542,347	413,444	171,650	171,650	31.6	41.5	2.5	2.2	2.3
Зеленчуци и дини — Vegetables and water melons	432,292	376,280	190,825	190,825	44.1	50.7	1.9	2.5	2.6
Фуражни — Forage	2,535,412	604,349	677,151	604,349	26.7	100	11 4	8.8	8.2
Грозде, вино и гроз. ракия — Grapes, wine and grape brandy	1,705,926	1,705 926	716,598	716,598	42.0	42.0	7.7	9.3	9 8
Плодове и плод. ракия—Fruit and fruit brandy	351,209	351,209	241,023	241,023	68.6	68.6	1.6	3.2	3.3
Розовъ цвѣтъ — Rose leaves	108,245	108,245	108,245	108,245	100	100	0.5	1.4	1.5
Черничв. листа — Mulberry leaves .	23,103	—	—	—	—	—	0 1	—	—
Всичко — Total . .	22,151,708	13,759,445	7,684,445	7,342,556	34.7	53.4	100	100	100

отъ редица учреждения и лица, компетентни въ съответнитѣ области на животновъдството. Това е една отъ най-слабитѣ страни на изчисленията, но никой отъ изследователитѣ не би могълъ да я избѣгне, тъй като върху производството на животински продукти нѣма организирани статистически наблюдения.

Изключение представлява само млѣкото, за чиято преработка, и то въ организиранитѣ предприятия, презъ последнитѣ години се печататъ статистически данни[1]).

Допускаме, че стадата, при разнитѣ видове домашни животни, се намиратъ въ стационарно състояние и изхождайки отъ тази предпоставка изчислихме бруто-дохода отъ добитъка за разплодъ, месо и производство.

Бруто-доходъ и пазарность на конетѣ, мулетата и магаретата

Бруто-доходътъ отъ конетѣ, мулетата и магаретата се образува отъ стойностьта на малкитѣ, родени презъ годината и отъ прирѣста на младитѣ кончета, мулета и магарета. За броя на роденитѣ презъ годината кончета, мулета и магарета, взехме този на кончета, мулета и магарета до 1 годишна възрасть, зарегистриранъ отъ ГДС на 31 XII 1926.

За оценка на стойностьта имъ използувахме ценитѣ на възрастенъ конь, муле и магаре отъ мѣстна порода[2]). Приехме, че цената на едно конче, муле или магаре до 1 година представлява 30% отъ цената на съответния видъ възрастно животно.

Кончетата, мулетата и магаретата нарастватъ до 3—4 годишната си възрасть. Въ публикациитѣ на ГДС се даватъ числа за броя на кончетата, мулетата и магаретата отъ 1 до 3 годишна възрасть заедно. За това ние като прирѣстъ считаме половината отъ броя на кончетата, мулетата и магаретата отъ 1 до 3 години. Получениятъ по такъвъ начинъ брой на младитѣ животни умножаваме съ 50% отъ стойностьта на единъ възрастенъ конь, респективно муле и магаре.

Бруто-доходътъ отъ кожитѣ на умрѣлитѣ коне, мулета и магарета не вземаме подъ внимание, тъй като конскитѣ кожи почти не се използуватъ въ България.

Паричнитѣ постжпления отъ конетѣ, мулетата и магаретата установихме по следния начинъ. Определихме годишния ремонтъ при горепосоченитѣ видове животни. Продължителноста на използуването приехме: при конетѣ 15 години, при мулета и магарета 20

[1]) Млѣкопреработване. Списание на Главната дирекция на статистиката. Книга I и II, год. IV — 1936.

[2]) Статистика на ценитѣ на стокитѣ въ търговията на едро и дребно. Главна дирекция на статистиката 1937, София.

години. Броятъ на животнитѣ, отдѣлно за всѣки видъ, които излизатъ ежегодно отъ стадото, съпоставихме съ броя на кончетата, мулетата и магаретата на 3 годишна възрасть (половината отъ броя на съответнитѣ видове животни на възрасть отъ 1 до 3 години). Получената отъ съпоставянето разлика ни дава броя на младитѣ кончета, мулета и магарета за продажба. Стойностьта на продаденитѣ животни получихме отъ умножение броя имъ по ценитѣ на двегодишнитѣ животни отъ съответния видъ.

Бруто-доходътъ отъ конетѣ, мулетата и магаретата, а сѫщо и стойностьта на продаденитѣ животни сѫ показани въ таблица 10.

10. Бруто-доходъ и постѫпления отъ продажба на коне, мулета и магарета — Gross Income and Cash Receipts from Sales of Horses, Mules and Donkeys

(въ хиляди лева — in thousand leva)

Видове животни Kinds of Animals	Бруто-доходъ Gross income	Опазарено Marketed part	% на опазареного отъ бруто-дохода % of marketed part from gross income
Коне — Horses. . . .	196,474	43,084	21.9
Мулета — Mules. . .	12,228	3,030	24.8
Магарета — Donkeys.	20,471	10,441	51.0

Бруто-доходътъ отъ едрия рогатъ добитъкъ и пазарность на полученитѣ отъ него продукти. Биволи и говеда

Бруто-доходътъ отъ едрия рогатъ добитъкъ се състои отъ дохода отъ роденитѣ малачета и телета презъ годината, отъ прирръста на младитѣ растящи животни. отъ млѣко и отъ кожитѣ на умрѣлитѣ. За да установимъ бруто-дохода отъ роденитѣ презъ 1926 малачета и телета, приехме че 60% отъ броя на биволицитѣ и кравитѣ, освенъ тѣзи за угояване, се телятъ.

4% отъ роденитѣ малачета и телета умиратъ преди да стигнатъ 1 годишна възрасть. Останалитѣ малки се използуватъ за разплодъ и месо. Възъ основа на статистическитѣ данни за покупко-продажбата на живи животни презъ последнитѣ години установихме, че цената на малаче до 1 год. е равна на 38% отъ срѣдната цена на бивола и биволицата, а цената на едно теле — 50% отъ срѣдната цена на волъ и крава[1]). Ценитѣ на горепосоченитѣ възрастни животни сѫ публикувани отъ ГДС[2]). Използувайки тѣхъ и установенитѣ отъ насъ процентни стойности на телетата и малачетата отъ стойноститѣ на възрастнитѣ биволи и биволици, волове и крави, ние изчислихме срѣднитѣ цени на малачетата и телетата до 1 годишна възрасть. Броятъ на малачетата и телетата, останали за разплодъ и месо, умноженъ по съответнитѣ цени, ни дава стойностьта на бруто-дохода отъ роденитѣ презъ годината малачета и телета.

Като бруто-доходъ отъ растящитѣ млади животни — малачета и телета отъ 1 до 3 годишна възрасть — считаме половината отъ броя имъ умножена: при малачета по цени равни на 60% отъ срѣдната цена на биволъ и биволица, а при телетата на 80% отъ срѣдната цена на волъ и крава отъ мѣстна порода. (Процентното отношениеие между ценитѣ на младитѣ и възрастнитѣ животни сѫ изчислени възъ основа на даннитѣ за покупко-продажбата на животнитѣ презъ 1934).

За да установимъ бруто-дохода отъ млѣкото приемаме годишна млѣчность при биволицитѣ 700 литри, а при кравитѣ — 600 литра, освенъ млѣкото за бозайницитѣ. Броятъ на дойнитѣ биволици и крави отговаря на броя на онѣзи, които сѫ се отелили презъ годината — 60% отъ всичкитѣ биволици и крави, освенъ за угояване.

Споредъ пресмѣтанията ни, презъ 1926 е било получено кръгло 70,400,000 литра биволско млѣко и 198,000,000 краве.

Ние разполагаме съ данни за ценитѣ на млѣкого презъ 1934 и 1935, платени на млѣкопроизводителитѣ въ разнитѣ райони на страната. Тѣзи цени сравнихме съ ценитѣ, публикувани отъ ГДС и отнасящи се предимно за градоветѣ. Отъ сравнението установихме, че ценитѣ, получени отъ млѣкопроизводителитѣ сѫ съ 35% по-низки отъ публикуванитѣ отъ ГДС за биволското млѣко и съ 50% — за кравешкото. Съответно съ това намалихме и ценитѣ за 1926, публикувани отъ ГДС.

Количеството млѣко, произведено презъ 1926, умножено по коригиранитѣ отъ насъ цени, дава стойностьта на бруто, дохода отъ биволското и кравешкото млѣко.

Бруто-доходътъ отъ кожитѣ на умрѣлитѣ животни установихме при 4% смърт-

[1]) Статистически годишникъ на Царство България 1936 г., стр. 184—185, София.

[2]) Статистика на ценитѣ на стокитѣ въ търговията на едро и дребно. Главна дирекция на статистиката 1937 г. — София.

ность при биволицитѣ и кравитѣ отъ всички възрасти.

Ценитѣ на кожитѣ сж пресмѣтнати, както следва: отъ малачета до 1 г. — 8 кгр. по 15 лв.; отъ малачета отъ 1 до 3 г. — 15 кгр. по 13 лв.; отъ възрастни биволи и биволици срѣдно — 35 кгр. по 13 лв.; отъ телета до 1 г. — 8 кгр. по 20 лв.; отъ юнци и юници отъ 1 до 3 г. — 15 кгр. по 15 лв. и отъ волове и крави срѣдно — 25 кгр. по 14 лева.[1])

Не установяваме отдѣлно брутния доходъ отъ месо, защото той е включенъ вече въ нашитѣ изчисления на дохода отъ роденитѣ презъ годината и нарастващитѣ млади животни отъ 1 до 3 год. възрасть.

Полученитѣ отъ едрия рогатъ добитъкъ месо, млѣко и кожи се консумиратъ въ стопанствата е се продаватъ. Пазарностьта на отдѣлнитѣ продукти е изчислена, както следва. Разликата между броя на роденитѣ презъ годината малачета и телета и броя на малачетата и телета до 1 год. възрасть, останали въ стопанствата къмъ края на годината, споредъ даннитѣ на ГДС, дава броя на малкитѣ използувани за месо. Половината отъ броя на малачетата, респективно телетата отъ 1 до 3 год. възрасть, сжщо се използува за месо, а другата половина остава за ремонта на стадото. За да провѣримъ нашитѣ изчисления, установихме ремонта на стадото и по другъ начинъ. Приехме, че бицитѣ се използуватъ 5 години, биволицитѣ — 9 години и кравитѣ 8. При горнитѣ срокове на използуване, годишно отъ стадото излизатъ 40,416 биволски бици и биволици и 156,410 бици и крави. Споредъ първоначалнитѣ ни изчисления, при които приехме за ремонтъ на стадото половината отъ младия добитъкъ отъ 1 до 3 годишна възрасть, се получаватъ числата 39,360 биволски бици и биволици и 155,999 бици и крави. Както се вижда, контролниятъ методъ на изчислението потвърждава резултатитѣ отъ основния ни начинъ на изчисление ремонта на стадото. Къмъ месото на младия добитъкъ прибавихме месото отъ добитъка, който излиза отъ стадото като негоденъ за разплодъ, производство или работа.

Използуваниятъ за месо добитъкъ оценихме по ценитѣ на живия добитъкъ. Ценитѣ за възрастнитѣ биволи, биволици, волове и крави сж взети, както вече отбелязахме, отъ специалната публикация на ГДС за ценитѣ. Цената на младия добитъкъ е опредѣлена по начинъ, описанъ на предходнитѣ страници. Произведеното презъ годината биволско месо възлиза на 10,151,120 кгр., отъ което 575,465 кгр., отъ малачета до 1 г, 3.553,575 кгр., отъ малачета отъ 1 до 3 годишна възрасть и 6,022,080 кгр. отъ възрастнитѣ биволски бици, биволи и биволици.

Годишното производство на говеждо месо презъ 1926 е 31,093,000 кгр. — 1,141,200 кгр. отъ телета до 1 год., 10,919,930 кгр. отъ телета на 1 до 3 години и 19,031,870 кгр. отъ бици, волове и крави. При опредѣляне количеството месо, получено отъ глава добитъкъ, си служихме съ даннитѣ отъ статистиката за закланитѣ животни въ градскитѣ кланици презъ 1926. Изчисленията ни за произведеното месо сж направени възъ основа на следнитѣ количества месо, получени срѣдно отъ глава добитъкъ: малаче до 1 год. — 58·5 кгр., малаче отъ 1 до 3 години 75 кгр., биволъ и биволица — 153 кгр., теле до 1 год. — 48 кгр., теле отъ 1 до 3 год. — 70 кгр. и волъ и крава срѣдно — 122 кгр.

За да опредѣлимъ опазарената часть на месото, използуваме даннитѣ на ГДС за полученото месо въ градскитѣ кланици презъ 1926. Възъ основа на тѣхъ изчислихме консумацията на биволско и говеждо месо на консумативна единица отъ градското население (3.95 кгр. на консумативна единица биволско и 19.78 кгр. говеждо, включително и месо отъ младия добитъкъ). Изхождайки отъ горнитѣ количества, установихме количеството месо, нуждно за цѣлото градско население.

Стойностьта му изчислихме по ценитѣ на живитѣ животни. Къмъ получената стойность прибавихме стойностьта на изнесения добитъкъ и сумата ни е дала стойностьта на опазарената часть. Останалата часть отъ месото отнесохме за консумация на земедѣлското население. Споредъ изчисленията ни, на една консумативна единица отъ земедѣлското население се падатъ 1.66 кгр. биволско и 4.16 кгр. говеждо месо годишно.

За да установимъ пазарностьта на млѣкото, пресмѣтахме, колко млѣко, въ видъ на прѣсно и преработено въ млѣчни продукти, се консумира отъ градското население. Споредъ даннитѣ отъ домакинскитѣ бюджети 1927/28, въ градскитѣ домакинства на консумативна единица се падатъ 87 литра млѣко въ прѣсно състояние и въ видъ на млѣчни продукти — масло, сирене и кашкавалъ. Вземайки подъ внимание, отъ какво млѣко се правятъ продуктитѣ, консумирани отъ градското население, ние изчислихме, че отъ 87 литра млѣко 46 се падатъ на краве, биволско и козе и 41 литра на овче. Разпредѣление на първитѣ три вида млѣко не можахме да направимъ по липса на данни. Общата консумация на млѣко отъ градското

[1]) Теглата сж установени по събрани отъ насъ сведения отъ търговцитѣ и неофициални сведения на Ветеринарното отдѣление на Министерството на земедѣлието.

население през 1926 възлиза на 71,564,550 литра. Отъ него 37,838,730 литра краве, биволско и козе и 33,725,820 литра овче.

Посоченото количество краве, биволско и козе млѣко умножихме по цената на кравето млѣко (4·80 лв. за литъръ — цена получена отъ млѣкопроизводителитѣ). Произведението ни дава стойностьта на опазареното млѣко, получено отъ кравитѣ, биволицитѣ и козитѣ. Въ опазареното млѣко отъ горнитѣ видове млѣчни животни не включваме млѣкото изнесено въ чужбина въ видъ на млѣчни продукти, защото тѣзи продукти — сирене, кашкавалъ и масло отъ кашкавална суроватка — се произвеждатъ отъ овче млѣко и сж взети подъ внимание при установяване пазарностьта на овчето млѣко.

Цѣлиятъ бруто-доходъ отъ кожитѣ на умрѣлия едъръ рогатъ добитъкъ считаме за опазаренъ.

Резултатитѣ отъ нашитѣ изчисления сж нанесени на таблица 11.

Бруто-доходъ отъ овцетѣ и козитѣ и пазарность на полученитѣ отъ тѣхъ продукти

При овцевъдството и козевъдството бруто-доходътъ се получава отъ приплодитѣ, отъ млѣко, отъ вълна и козина и отъ кожи на умрѣлитѣ животни. За да опредѣлимъ бруто дохода отъ приплодитѣ смѣтаме, че 95 % отъ овцетѣ и 90 % отъ козитѣ, по-възрастни отъ 1 година, се ягнятъ. Споредъ броя на овцетѣ и козитѣ къмъ 31 XII 1926 презъ сжщата година сж се родили 6,341,936

11. Бруто-доходъ отъ едрия рогатъ добитъкъ и пазарность на полученитѣ отъ него продукти
Gross Income from cattle and the Marketability of certain animal Products
(въ хиляди лева — in thousand leva)

Видове животни и продукти Kind of animals and products	Бруто-доходъ Gross income	Опазарено Marketed part	% на опазареното отъ бруто-дохода % of marketed part from gross income
Биволи — Buffalos			
Млади животни за разплодъ и месо — Young breeding animals and meat	303,455	139,520	46.0
Млѣко — Milk	440,134	— [1])	— [1])
Кожи на умрѣлитѣ — Skins of dead cattle	6,424	6,424	100
Всичко — Total	750,013	145,944	19.5 [2])
Говеда — Cattle			
Млади животни за разплодъ и месо — Young breeding animals and meat	1.127,189	670,873	59.5
Млѣко — Milk	951,220	181,626 [3])	10.4 [4])
Кожи на умрѣлитѣ — Skins of dead cattle	22,911	22,911	100
Всичко — Total	2,101.320	875,410 [3])	41.7 [4])

[1]) Включено въ кравето млѣко — Included in milk from cows
[2]) Безъ млѣкото — Without milk
[3]) Заедно съ биволското и козе млѣко — Together with buffalos and goat milk
[4]) Отъ краве, биволско и козе млѣко — From cow, buffalo and goat milk

агнета и 924,947 ярета. Допускаме, че 7 % отъ тѣхъ сж умрѣли. Останалитѣ представляватъ бруто-дохода отъ приплодитѣ. Стойностьта му е опредѣлена възъ основа на ценитѣ, публикувани отъ ГДС (211 лв. агне и 195 лв. яре).

Бруто-доходътъ отъ млѣкото е изчисленъ по следния начинъ. Броятъ на дойнитѣ овце и кози е равенъ на броя на овцетѣ и козитѣ, които сж се обагнили презъ годината, т. е. 6,341,936 овце и 924,947 кози. Срѣдната млѣчность при овцетѣ смѣтаме 35 литра, а при козитѣ 80 литра.

Количеството получено овче млѣко — 221,967,760 литра и козе — 73,995,760 литра — умножаваме по цена равна за овчето

млѣко на 75%, а за козето на 50% отъ цената, по която се е продавало млѣкото въ градоветѣ[1]). Произведенията представляватъ стойностьта на брутния доходъ отъ овчето и козето млѣко.

При опредѣляне бруто-дохода отъ вълната и козината считаме, че отъ една овца срѣдно, безъ разлика въ възраститѣ, се добива 1.40 кгр. непрана вълна, а отъ една коза 0.50 кгр. козина.

Споредъ изчисленията ни, общото производство на вълна възлиза на 12,235,700 кгр., а на козина — 630,320 кгр. Данни за цената на 1 кгр. вълна сж взети отъ специалната публикация на ГДС — цената на вълната при продажба на едро, а цената на 1 кгр. козина е съ 20% по-низка отъ тая на вълната. Процентътъ е установенъ възъ основа на съотношението между ценитѣ на вълната и козината на дребно.

Бруто-доходътъ отъ кожитѣ е изчисленъ съответно съ броя на умрѣлитѣ агнета и ярета при 7% смъртность, а овцетѣ и козитѣ при 5% смъртность. Оценката е направена по ценитѣ на едро, дадени отъ ГДС.

Пазарностьта на продуктитѣ отъ овцевъдството и козевъдството е опредѣлена по следния начинъ. Изчислихме броя на агнетата, яретата, овцетѣ и козитѣ използувани за месо. За агнетата и яретата той е равенъ на разликата между броя на роденитѣ презъ годината и броя имъ къмъ края на годината. Последниятъ е даденъ отъ ГДС (Преброяване на добитъка на 31 XII 1926).

Броятъ на възрастнитѣ овце и кози, които ежегодно излизатъ отъ стадото и се колятъ, е равенъ на броя на агнетата и яретата до 1 година. Съ тѣхъ се ремонтира стадото. На 31 XII 1926 е имало, споредъ публикациитѣ на ГДС — 1,696,306 агнета и 184,565 ярета до 1 годишна възрасть. При 5 годишно използуване на овцата и 6 на козата и 2 годишно използуване на овена и козела, като негодни за разплодъ трѣбва да излизатъ отъ стадото годишно — 1,549,424 овце и овни и 199,826 кози и козли. Следователно овцетѣ се използуватъ у насъ срѣдно отъ 4 до 5 години, а козитѣ около 6 години.

Една часть отъ предназначения за клане дребенъ добитъкъ се изнася, а друга отива за нуждитѣ на вжтрешната консумация. За да опредѣлимъ размѣра на втората часть, общиятъ брой на овцетѣ, козитѣ, агнетата и яретата, използувани за месо, намалихме съ броя на изнесенитѣ животни. Останалото количество разпредѣлихме между земедѣлското и неземедѣлско население.

[1]) Начинътъ на изчисление цената на млѣкото е описанъ на стр. 152.

За цельта преизчислихме живия добитъкъ въ месо. Спаредъ даннитѣ на Статистиката за заклания добитъкъ презъ 1926 срѣдното тегло на агнето е около 7 кгр., на ярето около 6.5 кгр., срѣдно на овенъ и овца — 14.8 кгр. и срѣдно на козелъ и коза — 15.9 кгр. Производството на месо за вжтрешна консумация, пресмѣтано по горепосочения начинъ, възлиза презъ 1926 на 29,259,895 кгр. агнешко, 23,265,955 кгр. овче и ознешко, 4,375,566 кгр. ярешко и 2,084,334 кгр. козе. Възъ основа на даннитѣ отъ домакинскитѣ бюджети 1927 28 изчислихме консумацията на овче, агнешко, козе и ярешко месо отъ градското население. Разликата между общото количество месо за вжтрешна консумация и количеството месо, консумирано отъ градското население, остава за консумация на земедѣлското население. На консумативна единица се падатъ годишно 13.52 кгр. овче и агнешко месо и 1.75 кгр. козе и ярешко. При градското население, съгласно съ даннитѣ на домакинскитѣ бюджети — 15.35 кгр. овче и агнешко и 1.60 кгр. козе и ярешко.

Изнесенитѣ овце, агнета, кози и ярета плюсъ закланитѣ за консумация отъ градското население представляватъ опазарената часть. Стойностьта ѝ е изчислена по ценитѣ на живитѣ животни.

По-рано отбелязахме, че на консумативна единица отъ градското население се падатъ 41 литра овче млѣко годишно. Възъ основа на горната цифра изчислихме количеството млѣко, използувано отъ градското население. Къмъ него прибавихме изнесеното млѣко (кашкавалъ и сирене преизчислено въ прѣсно млѣко). Сумата показва количеството на опазареното млѣко. За да опредѣлимъ стойностьта на опазареното млѣко, умножихме количеството му по цената, получена отъ млѣкопроизводителитѣ (посочена по-рано).

Опазарената часть отъ козето млѣко е включена въ тази отъ кравето.

За да установимъ пазарностьта на вълната и козината, използувахме даннитѣ отъ селско-земедѣлскитѣ домакински проучвания на Института за земедѣлска икономия при Университета. Споредъ тѣзи проучвания въ едно селско-земедѣлско домакинство се разходва около 16 кгр. непрана вълна (пранатa вълна и преждитѣ сж преизчислени въ непрана вълна). Всичко за около 700,000 селско-земедѣлски домакинства (отъ 750,613 земедѣлски стопанства презъ 1926) се разходва годишно кржгло 11,200,000 кгр. вълна. Съгласно съ посоченитѣ проучвания на Института за земедѣлска икономия при Университета, около 63% отъ изразходванатa

вълна е отъ собствено производство и около 37% купена. Възъ основа на тѣзи проценти изчисляваме количеството на опазарената вълна въ връзка съ нуждитѣ на земедѣлското население. Къмъ нея прибавяме кржгло 1,000,000 кгр. вълна за мѣстната индустрия (изхождаме отъ постжпилата въ индустриалнитѣ заведения вълна презъ близкитѣ до 1926 години) и получаваме общото количество опазарена вълна. Стойностьта на опазарената вълна е изчислена по цената, която взехме при опредѣляне стойностьта на брутодохода отъ вълната.

Всичкитѣ кожи на умрѣлитѣ животни считаме за опазарени.

Крайнитѣ резултати на изчисленията ни сж дадени въ таблица 12.

Бруто-доходъ отъ свинетѣ и пазарность на продуктитѣ отъ свиневъдството

Бруто-доходътъ отъ свиневъдството обхваща този отъ прасетата и отъ възрастнитѣ свине за месо. Броятъ на роденитѣ презъ годината прасета изчислихме, както следва. Приемаме, че 137,743 свине за разплодъ (приброяване на добитъка 1926) презъ годината се опрасватъ 1 ½ пжти. При всѣко опрасване една свиня дава 6 прасета. При 20% смъртность на малкитѣ прасета, годишното производство на прасета, на около 6 месечна възрасть, възлиза на 991,750. Съответно съ състава на свинското стадо, зарегистриранъ на 31 XII 1936, за ремонта сж необходими 386,848 прасета до 6 месеци, 32,338 нерѣзи и 68,871 свине-майки (при 2 годишно използуване на нерѣзитѣ и свинетѣ-майки и 412,822 шопари и свине за угояване или 900,879 прасета отъ двата пола.

Разликата между общия брой на прасетата до 6 месеци, получени презъ годината и броя на прасетата за ремонтъ, представлява броя на прасетата за клане. Къмъ тѣхъ трѣбва да се прибавятъ и 386,848 прасета до 6 месеца, които се колятъ презъ годината. Или всичко презъ годината сж заклани 477,719 прасета на 6 месечна и повече отъ 6-месечна възрасть. Оценени по срѣдната цена на прасетата презъ 1926 (193 лв.), тѣ даватъ стойностьта на една часть отъ брутодохода отъ свиневъдството. Къмъ тази часть.

12. Бруто-доходъ отъ овцетѣ и козитѣ и пазарность на полученитѣ отъ тѣхъ продукти
Gross Income from sheep and goats and Marketability of their products
(въ хиляди лева — in thousand leva)

Видове животни Kinds of animals	Бруто-доходъ Gross income	Опазарено Marketed part	% на опазареното отъ бруто-доходъ % of marketed part from gross income
Овце — Sheeps			
Млади животни (родени презъ годината и прираста) — Young sheeps	1,244,478	367,574	29.5
Млѣко — Milk	1,598,168	263,913	16.5
Вълна — Wool	775,500	326,027	42.0
Кожи — Skins	53,341	53,341	100.0
Всичко — Total	3,671,487	1,010,855	27.5
Кози — Goats			
Млади животни (родени презъ годината и прираста) — Young goats	167,739	63,211	37.7
Млѣко — Milk	355,180	[1])	
Козина — Goat hair	33,407	10,070	30.1
Кожи — Skins	8,812	8,812	100
Всичко — Total	565,138	82,093[2])	14.5[2])

[1]) Включено въ кравето млѣко — Included in milk from cows.
[2]) Безъ млѣкото — Without the milk.

се прибавя и стойностьта на бруто-дохода отъ възрастнитѣ свине. Последниятъ се образува отъ стойностьта на угоенитѣ презъ годината шопари и свине (412,822 глави) плюсъ стойностьта на свинетѣ — майки и нерѣзитѣ, излизащи отъ стадото, като вече негодни за разплодъ (101,209 глави). Възрастнитѣ свине сѫ оценени по цени на дребно. Даннитѣ за ценнитѣ сѫ взети отъ публикацията на ГДС.

Опазарената часть се състои отъ износа на свине и отъ свинско месо, консумирано отъ градското население. Изнесенитѣ свине сѫ оценени по мѣстнитѣ цени на дребно. Количеството свинско месо, консумирано отъ градското население, е изчислено възъ основа на даннитѣ за закланото месо въ градскитѣ кланици презъ 1926. При опредѣляне стойностьта на месото изхождаме отъ ценитѣ на живи прасета и свине.

Количеството свинско месо, което се получава като разлика между цѣлото производство на свинско месо и изнесеното заедно съ консумираното отъ градското население, остава за земедѣлското население. Споредъ даннитѣ отъ градскитѣ домакински бюджети, въ градоветѣ на консумативна единица се пада 7.70 кгр. свинско месо годишно, а споредъ нашитѣ изчисления годишната консумация на свинско месо отъ земедѣлското население възлиза на 12.80 кгр. на консумативна единица.

При установяването на бруто-дохода отъ свинетѣ, а сѫщо и при изчислението пазарностьта на продуктитѣ отъ свиневъдството не вземаме подъ внимание кожитѣ на умрѣлитѣ животни. Свинетѣ и прасетата умиратъ, въ повечето случаи, отъ заразни болести и се заравятъ съ кожитѣ.

Стойностьта на бруто-дохода отъ свинетѣ и пазарностьта на продуктитѣ отъ свиневъдството сѫ посочени въ таблица 13.

13. Бруто-доходъ отъ свинетѣ и пазарность на продуктитѣ отъ свиневъдството
Gross Income from Pigs and Marketability of Pig Products
(въ хиляди лева — in thousand leva)

Продукти — Products	Бруто-доходъ Gross Income	Опазарено Marketed part	% на опазареното отъ бруто-дохода % of marketed part from gross income
Живи животни и месо — Live animals and meat .	1,237,975	169,411	13.7

Бруто-доходъ отъ домашнитѣ птици и пазарность на продуктитѣ отъ птицевъдството

Бруто-доходътъ отъ домашнитѣ птици (кокошки, гѫски, пуйки и патици) се образува отъ бруто-дохода отъ месо и отъ яйца. Въ публикацията на ГДС. — Преброяване на добитъка на 31 XII 1926 — е даденъ броятъ на домашнитѣ птици безъ групировка на полъ. За да установимъ производството на месо и яйца, трѣбва да опредѣлимъ броя на кокошкитѣ, гѫскитѣ, пуйкитѣ и патицитѣ отъ една страна и броя на пѣтлитѣ, гѫсоцитѣ, пуяцитѣ и патицитѣ отъ друга. По субективна преценка на специалиститѣ, въ България срѣдно на 1 пѣтелъ се падатъ 10 кокошки, на 1 гѫсокъ и 1 пуякъ по 5 гѫски и пуйки и на 1 патокъ — 8 патици. Възъ основа на горнитѣ съотношения и броя на домашнитѣ птици, посоченъ отъ ГДС, ние изчислихме броя на носливитѣ кокошки, гѫски, пуйки и патици. За да установимъ броя на снесенитѣ презъ годината яйца, приехме годишна носливость на една кокошка — 70 яйца, на една гѫска — 25, на една пуйка — 20 и на една патица — 40 яйца. Броятъ на носливитѣ домашни птици, умноженъ съ годишната носливость при съответния видъ, дава броя на произведенитѣ презъ годината яйца. Споредъ изчисленията ни, презъ 1926 сѫ били произведени крѫгло 581,592,000 кокоши яйца, 7,875,000 отъ гѫски, 5,220,000 яйца отъ пуйки и 9 567,600 яйца отъ патици. Като изключимъ отъ броя на произведенитѣ яйца изразходванитѣ за мѫтене, оставатъ за вѫтрешна консумация и износъ — 565,991,600 кокоши яйца 9,087,600 — яйца отъ патици.[1])

Умножени по ценитѣ дадени отъ ГДС (срѣдно по 2 лв. броя), тѣ ни даватъ стойностьта на бруто-дохода отъ яйцата.

Отъ мѫтенето, при 30% смъртность на малкитѣ, споредъ нашитѣ пресмѣтания годишно се получаватъ около 8,400,000 пилета, 567,000 гѫсенца, 470,000 пуйчета и 430,000 патета. Отъ тѣхъ за ремонтъ на състава — 3,600,000 пилета, 189,000 гѫсенца, 157,000 пуйчета и 143,000 патета. Останалитѣ се консумиратъ въ страната и се изнасятъ. Заедно съ старитѣ кокошки, гѫски, пуйки и патици, които не се използуватъ вече за носене на яйца и излизатъ отъ стопанството, тѣ опредѣлятъ бруто-дохода отъ месо. Въ нашитѣ изчисления оценката на бруто-дохода отъ месото на домашнитѣ птици е направена по следнитѣ цени: пилета 5—6 месеца — 25 лв., гѫска млада — 40 лв., пуйка —

[1]) Гѫшитѣ яйца и тѣзи на пуйкитѣ обикновено не се продаватъ въ България.

80 лв. и патица — 23 лв. Количеството на опазаренитѣ яйца установихме, като взехме количеството на изнесенитѣ яйца и консумиранитѣ отъ градското население (118.8 яйца годишно на консумативна единица въ чиновническитѣ домакинства и 71.9 въ работническитѣ — срѣдно на консумативна единица отъ градското население — 96 яйца). Считаме, че останалитѣ яйца сж изядени отъ земедѣлското население, на консумативна, единица отъ което, споредъ нашитѣ изчисления се падатъ 90 яйца годишно.

Пазарностьта на месото отъ домашнитѣ птици опредѣлихме, като сумирахме броя на изнесенитѣ домашни птици съ броя на консумиранитѣ отъ градското население. Споредъ даннитѣ отъ домакинскитѣ бюджети, на консумативна единица се падатъ за консумация: въ чиновническитѣ домакинства 4.29 бройки домашни птици, а въ работническитѣ 3.09 годишно. Разликата между броя на домашнитѣ птици, отгледани презъ годината за месо и броя на изнесенитѣ и консумиранитѣ отъ градското население остава за земедѣлското население — 2.095 бройки годишно на консумативна единица.

Изчислената отъ насъ стойность на бруто-дохода отъ домашнитѣ птици и пазарностьта на продуктитѣ отъ птицевъдството сж показани въ таблица 14.

14. Бруто-доходъ отъ домашнитѣ птици и пазарность на продуктитѣ отъ птицевъдството
Gross Income from Poultry and Marketability of Poultry Products
(въ хиляди лева — in thousand leva)

Продукти — Products	Бруто-доходъ Gross income	Опазарено Marketed part	% на опазареното отъ бруто-дохода % of marketed part from gross income
Птици за разплодъ и месо Live Poultry and Meat . .	280,214	101,458	36.0
Яйца — Eggs.	1,150,158	617,631	53.7
Всичко — Total :	1,430,372	719,089	50.3

Бруто-доходъ отъ пчеларството и бубарството и пазарность на полученитѣ продукти

Данни за бруто-дохода отъ пчеларството се публикуватъ отъ ГДС. Презъ 1926 бруто-доходътъ отъ медъ възлиза на 55,721,210 лв., а този отъ восъкъ на 8,209,714 лева. Пазарностьта на меда и восъка установихме по следния начинъ. На консумативна единица отъ градското население, споредъ домакинскитѣ бюджети, се падатъ годишно около 0.30 кгр. медъ. Всичко 246,770 кгр. Изнесени презъ 1926 1,455 кгр. Останалото количество медъ се консумира отъ селското население. Споредъ оценката на специалиститѣ, около 70 % отъ меда, който остава за селското население, се използува отъ производителитѣ-пчелари и около 30% отъ селското население, което не произвежда медъ. Последната часть прибавихме къмъ изнесения и консумирания отъ градското население медъ. Сборътъ дава пълната пазарность на меда.

Споредъ неофициални сведения, получени отъ Съюза на пчеларскитѣ кооперации и Св. Синодъ, за нуждитѣ на пчеларството се изразходва годишно около $^2/_3$ отъ произведения восъкъ, а $^1/_3$ (презъ 1926 около 25,000 кгр.) се купува за църковнитѣ нужди. Отъ тѣзи числа се опредѣля и пазарностьта на восъка.

Стойностьта на бруто-дохода отъ бубарството е изчислена за редъ години отъ специалиста по бубарството г. Шоповъ[1]). За 1926 ние използуваме неговитѣ данни. Споредъ изчисленията на Министерството на земедѣлието, около 90% отъ произведенитѣ пашкули се опазаряватъ. Сжщиятъ процентъ на пазарностьта на пашкулитѣ е приетъ и отъ насъ.

Стойностьта на бруто-дохода отъ пчеларството и бубарството и пазарностьта на меда и восъка и пашкулитѣ сж показани въ таблица 15.

15. Бруто-доходъ отъ пчеларството и бубарството и пазарность на произведенитѣ медъ, восъкъ и пашкули
Gross Income from Bee-keeping and Cocoon-raising and Marketability of Honey, Wax and Cocoons
(въ хиляди лева — in thousand leva)

Отрасъль — Branch	Бруто-доходъ Gross income	Опазарено Marketed part	% на опазареното отъ бруто-дохода % of marketed part from gross income
Пчеларство — Sericulture	63,931	25,684	40.2
Бубарство — Cocoon-raising	177,000	159,300	90.0

[1]) Т. Шоповъ. Бубарството въ България. Министерство на земедѣлието и държавнитѣ имоти. София, 1932 стр. 121.

Сборътъ отъ стойностите на бруто-дохода при разнитѣ видове животни и сборътъ отъ стойностите на опазаренитѣ продукти отъ животински произходъ даватъ стойностьта на бруто-дохода отъ животновъдството и пазарностьта на животинскитѣ продукти. Тѣ сж посочени въ таблица 16.

Бруто-доходътъ отъ цѣлото земедѣлско производство се образува отъ бруто-дохода отъ растителнитѣ продукти плюсъ бруто-дохода отъ продуктитѣ на животновъдството. Стойностьта на опазарената часть отъ произведнитѣ земедѣлски продукти представлява сбора отъ стойностите на опазаренитѣ растителни продукти плюсъ сбора отъ стойностите на опазаренитѣ продукти отъ животински произходъ.

Стойностьта на бруто-дохода отъ цѣлото земедѣлско производство и пазарностьта на земедѣлскитѣ продукти сж дадени въ таблица 17, стр. 160.

Даннитѣ отъ изчисленията ни показватъ, че въ образуването на бруто-дохода отъ растителното и животинско производства, застжпени въ земедѣлскитѣ стопанства презъ 1926, бруто-доходътъ отъ растениевъдството взема участие съ 57.4%, а този отъ животновъдството — съ 42.6%. Пазарностьта на растителнитѣ и животински продукти представлява 44.1% отъ бруто-доходъ на сжщитѣ. Отъ общата пазарность 69.4% се падатъ на продуктитѣ отъ растителенъ и 30.6% отъ животински произходъ.

Отъ растителнитѣ продукти се опазяватъ 53.4%, а отъ животинскитѣ — 31.7%. Отъ цѣлия бруто-доходъ опазарената часть на продуктитѣ отъ растенивъдството представлява 30.6%, а тази отъ животновъдството — 13.5%,

За да сравнимъ полученитѣ отъ насъ резултати при изчисление на бруто-дохода отъ растениевъдството и животновъдството презъ 1927 съ тѣзи, публикувани отъ д-ръ А. Чакаловъ, нанесохме ги на таблица 18, стр. 161.

Отъ таблицата се вижда, че полученитѣ отъ насъ числа за бруто-дохода отъ растителното и животинско производство се отличаватъ незначително отъ тѣзи на д-ръ Чакаловъ. Сжщото се отнася и до пазарностьта на растителнитѣ и животински продукти, разгледани двете групи заедно и поотдѣлно.

16. Бруто-доходъ отъ животновъдството и пазарность на животинскитѣ продукти
Gross Income from Live--stock Breeding and the Marketability of Animal Products
(въ хиляди лева — in thousand leva)

Видове животни и отрасли Kinds of animals	Бруто-доходъ Gross income	Опазарено Marketed part	% на опазареното отъ бруто-дохода % of marketed part from gross income	% на бруто-дохода при отдѣлнитѣ видове животни отъ общия бруто-доходъ на животновъдството % of gross income from the different kinds of animals from the gross income from live stock breed-	% на опазар. продукти отъ разнитѣ видове животни отъ общата пазарность на живот. продукти % of marketed products from the different kinds of animals from the total marketability of animal products
Коне — Horses	196,474	43,084	21.9	1.9	1.3
Мулета — Mules	12,228	3,030	24.8	0.1	0.1
Магарета — Donkeys	20,471	10,441	51.0	0.2	0.3
Биволи — Buffalos	750,013	145,944[1])	19.5[1])	7.3	4.5
Говеда (волове и крави) — Cattle	2,101,320	875,410[2])	41.7[2])	20.6	27.0
Овце — Sheeps	3,671,487	1,010,855	27.5	36.0	31.2
Кози — Goats	565,138	82,093[1])	14.5[1])	5.5	2.5
Свине — Pigs	1,237,975	169,411	13.7	12.1	5.2
Домашни птици — Poultry . . .	1,430,372	719,089	53.7	14.0	22.2
Пчеларство — Bee-keeping . . .	63,931	25,684	40.2	0.6	0.8
Бубарство — Cocoon-raising . . .	177,000	159,300	90.0	1.7	4.9
Всичко — Total . . .	10,226,409	3,244,341	31.7	100	100

[1]) Безъ млѣкото — Without the milk.
[2]) Включително биволското и козе млѣко — including buffalo and goat milk.

17. Бруто-доходъ отъ растителното и животинско производство и пазарность на растителнитѣ и животински продукти — Gross Income from Plant-growing and Live-stock Breeding and the Marketabelity of their Products

(въ хиляди лева — in thousand leva)

Отрасълъ — Branch	Бруто-доходъ Gross income	Опазарено Marketed part	% на бруто-дохода отъ съответния отрасълъ отъ цѣлия бруто-доходъ % of gross income from the branch from the total gross income	% на опазареното отъ бруто-дохода на съответния отрасълъ % of marketed part from gross income from the branch	% на опазареното отъ цѣлия бруто-доходъ % of marketed part from total gross income	% на опазареното отъ съответния отрасълъ отъ всичкото опазарено % of marketed part from the branch from total gross income
Растениевъдство — Plant growing	13,759,445[1])	7,342,556[2])	57.4	53.4	30.6	69.4
Животновъдство — Live-stock breeding	10,226,409	3,244,341	42.6	31.7	13.5	30.6
Втичко — Total . .	23,985,854	10,586,897	100	—	44.1	100

[1]) Намаленъ бруто-доходъ — Reduced gross income.

[2]) Безъ стойностьта на фуража употрѣбенъ за храна на добитъка въ земедѣлскитѣ стопанства, които произвеждатъ недостатъчно или не произвеждатъ фуражъ. — Not including the value of forage foods consumed by the cattle in those agricultural farms, which produce little or no forage foods.

По-значителни разлики между резултатитѣ отъ нашитѣ изчисления и тия на д-ръ Чакаловъ се получаватъ, ако сравняваме поотдѣлно бруто-доходитѣ отъ растениевъдството и животновъдството, а сѫщо и бруто-доходитѣ и пазарностьта на отдѣлнитѣ продукти, било отъ животински, било отъ растителенъ произходъ. Тѣзи различия се дължатъ отчасти на различнитѣ методи, използувани отъ д-ръ Чакаловъ и отъ насъ при установяване, както на бруто-дохода, така и пазарностьта на земедѣлскитѣ продукти. Сѫщевременно, за нѣкои продукти тѣ сѫ резултатъ и отъ различието въ ценитѣ, по които сѫ оценени продуктитѣ. Така, напримѣръ, д-ръ Чакаловъ коригира ценитѣ на тютюна и ги взема значително по-високи отъ тѣзи публикувани отъ ГДС. Направенитѣ отъ насъ провѣрки не потвърждаватъ предположението на д-ръ Чакаловъ, че тютюнопроизводителитѣ получаватъ по-високи цени за произведения тютюнъ, отъ тѣзи, които ГДС публикува и които сѫ използувани при нашитѣ изчисления.

Предоставяме на специалиститѣ въ отдѣлнитѣ области на земедѣлското производство да сѫдятъ, кои отъ изчисленията — на д-ръ Чакаловъ или нашитѣ — особено по отношение на отдѣлнитѣ продукти, сѫ по-точни изразители на бруто-дохода отъ земедѣлското производство и пазарностьта на земедѣлскитѣ продукти. Искаме само да подчертаемъ, че нашитѣ данни се отнасятъ за една стопанска година, отъ която ни отдѣля 10 годишенъ периодъ. Презъ това време на българското земедѣлско стопанство сѫ постѫпили чувствителни промѣни, особено въ областьта на растениевъдството.

Културитѣ, които презъ 1926 сѫ били въ зародишно състояние, както, напримѣръ, десертното грозде, памукътъ, слънчогледътъ, конопътъ, сега играятъ значителна роля, като пазарни продукти. И при оценката на резултатитѣ отъ нашата работа тоза не трѣбва да се изпуска изъ предвидъ. Всѣки, който ще ги анализира, трѣбва да помни, че се намира въ обстановка на земедѣлското ни производство, сѫществуваща преди 10 години.

При първа възможность, а тя е въ зависимость отъ времето на публикуване на резултатитѣ отъ преброяването на земедѣлскитѣ стопанства, извършено на 31 XII 1934 ние ще продължимъ настоящата работа и ще дадемъ данни за по-близъкъ до настоящия моментъ периодъ. Всѣки полезенъ съветъ и обективна критика ще бѫдатъ използувани съ благодарность.

18. Бруто-доходъ отъ земедѣлското производство и пазарность на земедѣлскитѣ продукти презъ 1926 — Gross Income from Agriculture and the Marketability of Agricultural Products in 1928

(въ хиляди лева — in thousand leva)

Продукти — Products	Бруто доходъ Gross income		Опазарено Marketed part		% на опазареното отъ бруто-дохода — % of marketed part from gross income	
	споредъ д-ръ Чакаловъ according to Dr. Tchakaloff	споредъ П. Егоровъ according to P. Egoroff	споредъ д-ръ Чакаловъ according to Dr. Tchakaloff	споредъ П. Егоровъ according to P. Egoroff	споредъ д-ръ Чакаловъ according to Dr. Tchakaloff	споредъ П. Егоровъ according to P. Egoroff
Зърнени храни — Cereal foods	9,809	8,757	3,862	3,977	39.4	45.4
Маслени и индустр. — Industrial and oil plants	1,849	1,443	1,746	1,332	94.4	92.3
Грозде — Grapes	1,638	1,706	1,072	717	65.4	42.0
Овощия (плодове и ракия) — Fruit (fruits and brandy) . . .	670	351	343	241	51.2	68.6
Варива — Beans	231	253	116	130	50.2	51.4
Картофи — Potatoes	92	161	30	42	32.6	25.9
Любеници и пъпеши — Watermelons and melons	148	93	37	37	25.0	39.6
Зеленчуци — Vegetables . . .	217	283	54	154	24.9	54.4
Розовъ цвѣтъ — Rose leaves .	108	108	108	108	100.0	100.0
Фуражъ — Forage	340	604	340	604	100.0	100.0
Всичко — Total . . .	15,102	13,759	7,708	7,342	51.8	53.4
Млѣко — Milk	3,408	3,345	1,192	446	35.0	13 3
Месо и птици — Meat and poultry.	3,205	4,590	1,117	1,569	24.9	34.2
Яйца — Eggs , ...	936	1,150	750	618	80.1	53.7
Вълна — Wool - . -	614	775	92	326	15.0	42.0
Козина — Goat hair	20	33	—	10	—	30.1
Медъ и восъкъ — Honey and wax	65	64	43	26	66.2	40.6
Пашкули — Cocoons . , . .	186	177	186	159	100.0	90.0
Кожи — Skins . . , . . .	—	91	—	91	—	100.0
Всичко — Total . .	8,434	10,225	3,380	3.245	41.1	31.7
А всичко — Total . .	23,536	23,984	11,088	10,587	47.1	44.1

Малкитѣ разлики въ числата отъ тази таблица въ сравнение съ съответнитѣ числа въ предходнитѣ таблици, сж резултатъ на закржгляване.

The differences in the figures in this table and the corresponding figures, given in other statistical tables, are due to the rounding off of the last digit.

ЛИТЕРАТУРА[1])

Андерсонъ, проф. О. Н. По въпроса за ножицитѣ на ценитѣ въ България. Трудове на Статистическия институтъ за стопански проучвания при Софийския държавенъ университетъ, № 1 — 1935, стр. 28—38.

Андерсонъ, проф. О. Н. Пакъ по въпроса за ножицитѣ на ценитѣ въ България. Трудове на Статистическия институтъ за стопански проучвания при Софийския държавенъ университетъ, № 2 - 3, 1935, стр. 61—88.

Егоровъ, П. Кооперативно млѣкопреработване (проучвания въ икономическо и организационно отношение), София 1937, стр. 92.

Larsen, O. og Dokken Jvar. Vejlednig ved Landbrugs-Regnskabsfórungen, 1926, S. 50. Kóbenhavn.

Laur, D-r E. Grundlagen und Methoden der Bewertung, Buchhaltung und Kalkulation in der Landwirtschaft. Zweite Auflage. Berlin, 1922, S. 600.

Martin Robert. Income in Agriculture 1929—1935 New-York, 1936 pp. 1—168.

Молловъ, проф. Я. С. Организационна структура на българското земедѣлско стопанство. Годишникъ на Соф. университетъ, Агрономо-лесовъденъ факултетъ, томъ XIV 1935—1936, София, стр. 391—432.

Платикановъ, д-ръ Н. Млѣкопреработването въ България. Списание на Българското икономическо дружество, год. XXXV, кн. 3, 1936, стр. 133—148.

Стефановъ, д-ръ Ив. Селско-стопанскитѣ материали въ българската индустрия. Трудове на Статистическия институтъ за стопански проучвания при Софийския държавенъ университетъ, № 4—1936, стр. 33—78.

Хлѣбаровъ, проф. Г. Българското скотовъдство и неговитѣ проблеми. Списание на Българското икономическо дружество. Година XXXV, кн. 2, 1936, стр. 57—86.

Чакаловъ, д-ръ А. Националниятъ доходъ на България 1924—1935. Трудове на Статистическия институтъ за стопански проучвания при Софийския държавенъ университетъ, № 2—1937, стр. 1—128.

[1]) Освенъ посочената въ забележкитѣ къмъ текста.

PAUL P. EGOROFF

Estimation of Farm Cash-Income from Agricultural Production in Bulgaria

SUMMARY

The task of obtaining an accurate estimate of the inflow of cash into the agricultural economy may be justified on economic, fiscal and social grounds. The iflow of cash into the Bulgarian agricultural economy represents the smaller part of total income. Under the present organisation of the farm holdings, the greater part of the wants of the agricultural producer and of the members of his family are satisfied with the products of their own labour[1]. A number of Bulgarian economists have estimated the income of and the inflow of cash into the agricultural economy of the country[2]). They have been compelled by force of circumstances to make use of the not always very exhaustive investigations of individual writers or institutes. The subjective element in these estimates has, moreover, often played a large role, especially as regards the estimates of income from live-stock breeding. As a result, these estimates have frequently been wide apart, even as regards an indentical object of investigations. For example, the discrepency between the estimates of Agricuitural Income by Dr. A Tchakaloff and Dr. P. Kiranoff are too obvious to require special notice:

Income of the Agricultural Economy
(in million leva)

According to:	Years	
	1929	1932
Dr. A. Tchakaloff	33,257	20,542
Dr. P. Kiranoff	24,800	13,000

Different estimates of Agricultural Income and the marketability[1]) of agricultural products for one and the same calendar year (1931) have been published by Dr. A. Tchakaloff and in the collective work of Dr. St. Spassitcheff and A. J. Toteff.

The wide discrepancies in the various estimates of income from and the marketability of the products of the agricultural economy for identical years prompted the present writer to undertake this investigation. Moreover, it was the belief of the writer that the more narrow field of the investigation — the determination of income from and the marketability of the products of the agricultural economy—would lead to more accurate estimates than those which are already current. It was originaly intended to estimate the marketability of the products of agricultural economy for the years 1926 and 1934. These particular years were selected only on account of the fact that the general Board of Statistics has already worked out the materials of the exhaustive censuses of agricultural farm-holdings, which took place in 1926 and 1934. Unfortunately, the present writer was prevented by force of circumstances to complete the work as planned, with the result that only the 1926 estimates have been prepared[2]).

---

[1]) (1) Prof. J. S. Molloff — „A Contribution to the Investigation into the Money Income and Expenditures in the Budgets of certain Farm-holdings in Bulgaria". Bulgarian Agricultural Society. Scientific Publications, № 18, Sofia 1927, pp. 1—112, (in Bulgarian).

(2) Prof. J. S. Molloff and N. Kondoff — „The Rentability of Farm-holdings in Bulgaria during 1929/30, 1930/31, 1931/32 and 1932/33". Publications of the Institute for Agricultural Economy in the Faculty of Agriculture and Forestry at the State University of Sofia. 1932, 1933, 1936 (in Bulgarian).

(3) N. V. Dolinsky — „The Organisation of the Bulgarian Agricultural Economy". Annuaire de l'Ecole des Hautes Etudes Commerciales à Varna, pp. 1—248, Varna 1932 (in Bulgarian).

(4) Annuaire Statistique du Royaume de Bulgarie. Direction Générale de la Statistique. Sofia—1936.

(5) Dr. P Kiranoff — „The National Income of Bulgaria. Bulletin Mensuel de la Direction Générale de la Statistique, № 12/1934, (in Bulgarian).

(6) Dr. St. Spassitcheff and Dr. A. Toteff — „Résultats préliminaires de l'essai sur la répartition du poids des impôts sur les differents groupes économiques en Bulgarie" — Résumé — in the Publications the Statistical Institute for Economic Research at the State University of Sofia, № 1/1935.

(7) Dr. A. Tchakaloff — „The National Income of Bulgaria, 1924—1935" in the Publications of the Statistical Institute for Economic Research at the State University of Sofia, № 2/1937.

[1]) The term „marketability" is here used to connote the percentage which the value of the marketed part of a product represents of total gross income from that product. It is a literal translation of the term curently used in Russian and Bulgarian economic literature and corresponds to the anglo-saxon „cash-income".

[2]) Mr. P. Egoroff, collaborator of the Statistica-Institute for Economic Research at the State Univerl sity of Sofia had to leave for the U. S. A., having obtained a Rockefeller fellowship. (Ed. n.).

Income from and Marketability of:	Gross Income		Marketed part		% of marketed part from gross income	
	Dr. A. Tchakaloff	Dr. St. Spassitcheff and Toteff	Dr. A. Tchakaloff	Dr. St. Spassitcheff and Toteff	Dr. A. Tchakaloff	Dr. St. Spassitcheff and Toteff
	Live-stock breeding					
Plant growing	12,554	16,171	6,557	5,897	52.20	46.46
Live-stock breeding	6,483	9,434	2,333	5,395	42.16	58.19
Total . .	19,937	25,605[2])	9,290	11,202	48.80	41.10

[2]) In order to make the figures of Dr. A. Tchakaloff and those of Dr. St. Spassitcheff and J A. Toteff comparable, from the total sum of gross income from the agricultural economy (Dr. Tchakaloff's estimate, there have been substracted the incomes from forests, household labour, rural covered properties, other incomes and the net income from gardeners and emigrants.

The method used in the present estimates differs from that of Dr. A Tchakaloff in this that incomes from forests, household labour, rural covered properties, „other incomes from the agricultural economy" and the net income from gardeners and emigrants have been excluded here. According to Dr. A. Tchakaloff, these items account for 20 % to 27 % of the total income from Agriculture during the period from 1924 to 1935.

In order to describe the relation of the agricultural economy with the market (with a view to its marketability) it is customary to express in the form of a percentage the value of the marketed part of the products against the total gross income from agriculture. Thus, for instance, the marketability of the Swiss Agricultural Economy, which is being investigated by the Swiss Rural Secretariat, is as follows: for the period from 1906 to 1913—78 %, for the years 1928 30 84 % and for the period from 1931 to 1934—82 %[1]).

It follows from this that the marketability of the products of the agricultural economy may be determinated only if the total gross income from agriculture can be estimated. An accurate estimate of the gross income from agriculture is necessary not only for the purpose of expressing the percentage relation of the marketed part of the products of the agricultural economy to the total gross income from agriculture, but also as a check of the results thus obtained and relating to the degree of marketability.

[1]) Dr. O. Howald und Dr. H. Brugger—„Gründzüge der Schweizeischen Agrarverfassung". Schriften der Internationalen Konferenz für Agrarwissenschaft. Berlin, 1936.

According to the definition put forth by prof. E. Laur[1]) and adopted by the International Agricultural Institute of Rome, the budgetary income of an agricultural undertaking comprises the general increase in value, accruing to the undertaking during the period of a given year as a result of newly created values (value added) and through changes in the existing values by means of physical or biological processes.

In accordance with this standard definition, from the gross income from plant-growing must be deducted the sowing-seeds and the forage plants produced in the agricultural economics consumed by the cattle within the economy. Similarly, the gross income from live-stock breeding does not include milk produced within the farm-holdings and consumed by animal sucklings.

The exclusion from gross income of the value of forage foods, produced within the farm-holdings and consumed by the cattle of these farms is based on the principle of evading duplication in the estimates of income from the same products. The forage foods and milk consumed by the old and young cattle will result in newly acquired animal products or in the growth of the cattle and an increase in their numbers. This method of estimating the gross income from agricultural economy as a whole has been widely accepted and cannot be easily refuted. However, if we are analysing the gross income from the separate branches of the economy, the income from plant growing will turn out to have been un-

[1]) Prof. Dr. E. Laur — „Terminologie et Fondaments d'une Statistique Internationale basée sur la comparabilité agricole"· Brugg.

dervalued, in as much as the gross value of the products has been diminished in proportion to the value of that part of the forage produced, which has been consumed by the cattle within the farm-holdings.

Prof. Studensky[1]) disagrees with the method proposed by Dr. Laur for the determination of gross income from agriculture. He maintains that the sowing-seeds and the forage, produced and consumed within the farm-holdings, should be regarded as internal economic elements of the agricultural economic turnover capital and, consequently, that they should be included in total gross income.

According to prof. Studentsky, the forage for the consumption of the cattle working within the farm-holdings and the sowing-seeds are not merely passing items in the annual receipts and expenditures — as in the case of the raw materials for further manipulation. During every economic year these appear as income, which is subsequently capitalized in the form of internal-economic turnover capital for the succeeding year. Consequently, the gross income from agriculture should comprise the whole result of the plant-growing and animal production during a given year.

In several cases Studensky introduces and makes use of the concept „cleared gross income", which represents the difference between gross income—estimated in conformity to his own method—and the expenditure on the natural renewal of agricultural capital (internal-economic replacement of sowing-seeds and forage foods produced within the farm-holdings). It will be seen that Studensky's concept of „cleared gross income" corresponds to gross income as defined by Dr Laur.

In the opinion of the present writer the logic of Prof. Studensky's argument is beyond critique. This fact, coupled with a desire not to undervalue the significance of income from plant-growing (which follows inevitably in the evaluation of the total gross income from agriculture on the lines suggested by Dr. Laur) and, furthermore, the necessity to make the results of the present investigation comparable with the estimates of Dr. Tchakaloff for Gross Income from Agriculture in Bulgaria, has led the present writer to give two figures for 1926: gross income estimated according to the concept introduced by Studensky, and gross income calculated in conformity to the definition of Prof. Laur.

The estimates of gross income from plant-growing have for the most part been based on the publications of the General Board of Statistics, current under the title „Statisique Agricole". The data given in these publications on the subject of prices received by producers have been used without correction — with the exception of one or two articles only.

The case of the quantities of the output of plant-growing is rather different. In order to make a rough verification of the statistical material concerning the quantities harvested, wo have made the actual cost of production our starting point in determining the quantity of the output. In those cases where the cost or expenditure do not coincide with the quantities of output (as published in the „Statistique Agricole"), certain corrections have been made in the figures for income from one or another culture. The use of such methods of checking has in most cases proved the fact that expenditure exceeds income. This excess of expenditure over income is considerable in the case of certain cultures. The differences and results obtained, as well as an argumentation of the corrections introduced, will be given further below.

The estimates of gross income from livestock breeding were based on statistical material relating to the number of domestic animals. With the exception of the products from bee-keeping, for which products there is available statistical material, the production of animal products was estimated on the basis of complementary materials, individual investigations and data collected by the present writer. In a large number of cases the services of experts from the Ministry of agriculture and the professors in the Faculty of Agricultural Economics at the University were resorted to in order to determine average norms and average productivity. The total sum of gross income has been obtained by adding-up the gross income from the separate branches of plant-growing and live-stock breeding.

On account of the paucity of the available material the estimate of the marketability of the products of the Bulgarian agricultural economy presents considerable difficulties. In the case of several agricultural products the attempt to measure their marketability gives results which fail to give full satisfaction even to their author.

It must be pointed out that under the present organisation of the Bulgarian agricultural economy and its relation with organised undertakings and external persons, utilising the material goods produced within the agricultural economies, the exange of goods does not take place exclusively against monetary transactions. Barter exchange, and remu-

[1]) Studensky G. A. — Essays in agricultural economies — Moscow, 1925, p. 1—383 (in Russian).

neration of labour in kind, still play a considerable role in determining the volume of products which leave the agricultural economies.

According to the final results of the agricultural enquiry of 1934, the following percentages of the products produced within the farm-holdings—subject to statistical observation —have been marketed or bartered away:

Products:	% of total production[1])	
	sold	given in kind
Wheat	19	17
Rye	7	13
Mixture	3	13
Barley	15	8
Oats	5	4
Maize	14	14
Rice	62	11
Sunflower	47	3
Potatoes	10	5

[1]) The figures have been rounded off by 0.5%.

Without attempting to criticise the degree to which these figures reflect the actual volume of exchange in the agricultural economy, we will merely accept them as given and draw the conclusion therefrom, namely, that the part played by barter-exchange is relatively large.

A considerable part of the products exchanged in barter is apportioned for the needs of that part of the agricultural population, which either does not produce the given product, or else produces it in very limited quantities only. There are available no annual statistical figures which may help determine the volume of the products so exchanged.

That part of the products of plant-growing and live-stock breeding, which is consumed by the urban population, is also difficult to determine. Even as regards those raw agricultural materials, which are used up in the home industry, there are available statistical material only for those industrial undertakings which belong to the „Protected Industry", which comprises roughly one half of Bulgarian industry. Furthermore, the available figures relate to a period of relatively recent date. It is thus impossible to determine the percentage of home-produced raw agricultural materials which are used up in the whole industry.

More detailed and trustworthy data are available for that part of the products of the agricultural economy, which are exported abroad.

Some writers attempted to determine the quantities of agricultural products which are consumed by the non-agricultural population on the basis of the statistical material collected and published by the General Board of Railways. These figures, however, do not comprise all products which leave the agricultural economies for consumption in urban districts, or which are bartered or sold to the non-producing agricultural population. Large quantities of agricultural products reach the final consumer not by rail, but by ordinary road transport. The present writer has made certain tentative estimates concerning the transport of some agricultural products, and the results confirm the view that the quantities of these products which reach the consumer by rail are smaller that the quantities which are subject to exchange — estimated according to the principle and definition explained and adopted above. Again, the statistical data relating to the volume of products transported by rail may be higher than the data relating to the actual exchange of goods, since the products transported by rail may be loaded and unloaded a number of times before reaching the final consumer.

In view of what has been said above, the present estimate of the marketability of the products of the agricultural economy of Bulgaria have been based, wherever possible, and the statistical data which has been collected by organised investigations into the problem with which we are concerned, even though these materials prove to be incomplete in certain cases. Subjective evaluations have been made only in cases where no statistical data were available.

* * *

The products of the agricultural economy which are not used for internal consumption may be classified as follows according to their final distination:

(a) For consumption by the urban population and cattle;

(b) For consumption by that part of the agricultural population, which does not produce one or another of the marketed products; for consumption by the cattle in those agricultural economies, which produce no forage at all, or where the production of forage is insufficient for the maintenance of the cattle;

(c) For use in the home industry and

(d) For exportation.

The following method has been used in the present estimates in relation to the different directions of the utilization of the agricultural products which are marketed:

To establish the quantities of the products, consumed by the urban population, use was made of the statistical data for the family budgets of 173 families of clercs and civil servants and of 93 workers' families, relating to the period from 1. VI. 1927 to 31. V. 1928[1]).

For this purpose it was found necessary to translate the figures of the urban population into consumption units. In order to simplify the calculation, the complicated grouping of Engel was evaded. (According to Engel's grouping, the smallest consumption unit is a child under twelve months old). For our purpose here a consumption unit was defined as a man from 16 to 60 years of age. Men from 13 to 16 years, and over 60 years and women from 16 to 55 years of age were considered as 0.8 consumption units. Women from 13 to 16 years and over 55 were regarded as accounting for 0.6 consumption. Lastly, children

up to	2	years	— 0.1	consumption units
From 2	„ 4	„	— 0.2	„
„ 4	„ 7	„	— 0.3	„
„ 7	„ 13	„	— 0.5	„

Under these coefficients 100 of the urban population are equivalent to 72.79 consumption units. According to the more complicate calculations on the lines of Engel, the ratio will be 100:73.

In 1926 the total number of consumption units of the urban population was 822.581 and that of the rural population 2.945.385. In the statistics of the family budgets the average quantities of the different foods per consumption unit are given separately for the families of clerks and of civil servants, on the one hand, and for families of labourers, on the other hand. The difference is considerable in the case of certain products. Basing our estimate of the number of town-labourers and lower-rank clerks, on the one hand, and the number of the remaining urban population, on the other hand, we estimate an average quantity of food per consumption unit equal to 60% of the consumption of families of clerks and civil servants, plus 40% of the consumption of the families of labourers.

In order to determine what kinds and quantities of agricultural products are purchased by that part of the agricultural population, which does not produce one or more products, or which produces such products only in limited quantities, the following method was used. Basing our estimate on the data of the distribution of the land area among the separate groups of farm-holdings in 1926[1]) and the figures for the average yields per hectar, we determined the quantities of different agricultural products grown in the various agricultural holdings, classiffied according to the area of their holdings of land. The internal economic and household expenditure of these products was also estimated for the same groups. The positive or negative differences, which were obtained in deducting the amount of internal economic expenditures from gross income have determined the groups of agricultural holdings with or without a surplus of one or more agricultural products. The sums of the deficient quantities in the separate groups of agricultural holdings indicate the quantities of products which, in one way or another (purchased against money, exchanged by barter, given against the services of labourers), are aquired by that part of the agricultural population which does not produce such products[2]). In adding these quantities to the quantities of agricultural products, consumed by the urban population and cattle, used up in industry or exported abroad, we obtain the full degree of alienation of these agricultural cultures from the productive agricultural population, i. e., the quantites of agricultural products which are actually sold or exchanged.

This method of estimating the marketability was used in the case of most agricultural products of vegetable growth! The lack of data however, compelled us to use other methods in a few cases.

As regards the marketability of agricultural products of animal origin, it was not possible to determine the internal exchange among the agricultural population. Hence, the marketability of these products has been here determined by the consumption of the urban population and the quantities exported abrod. The internal exchange of these products amongst the agricultural population is insignificant and the present writer is of the opinion that its enforced exclusion from our calculation will not alter considerably the results of our investigation.

[1]) Annuaire Statistique du Royaume de Bulgarie, 1931. Publié par la Direction Générale de Statistique, Sofia, 1931.

[1]) The data for the distribution of the agricultural crops have been taken from the „Revue de la Statistique Générale de la Bulgarie", Vol. I. Nos. 2 and 3.

[2]) These calculations have involved the making of roughly 20 statistical tables, which, together with certain other calculations of an accessory nature, may be found in the files of the Statistical Institute for Economic Research at the State University of Sofia. They have not been included in the present study only with a view to evade encumbering the investigation with a large mass of statistical material with only secondary significance in relation to the problem with which we are here concerned.

In order to determine the quantities of forage foods for the consumption of urban cattle and the cattle of those agricultural economies, which do not produce forage foods in sufficient quantities, we have used the official results of the Agricultural Enquiry of 1934 — as regards the expenditure of a number of forage foods. For this purpose the cattle of the farm holdings which were subject to the above enquiry, were reduced in terms of ordinary large cattle. The following coefficients were made use of in converting one kind of cattle into another: horses, mules, buffalos and cattle, over 3 years of age — 1; from 1 to 3 years of age — 0.75; under 1 year — 0.50; donkeys — 0.50; hogs over 6 months old and goats over one year — 0.20; sheep over one year — 0.15; pigs under 6 months — 0.10; lambs and goats under one year — 0.10; and poultry — 0.01.

The number of urban cattle was obtained by deducting the number of the cattle in use in the farm-holdings (according to the Census of 1926) from the total number of cattle as established by that Census. Using again the above coefficients for the translation of different kinds of cattle into one standard kind — with a view to its consumption of food — we obtained a figure of 4.037.633 units for cattle used in the farm-holdings and another of 235.850 units for cattle used in the towns. The quantities of the various kinds of forage foods for the consumption of cattle in the farm-holdings, which were subject to the above Official Enquiry, were divided by the number of cattle used in the same economies (translated into standard units) and the figures so obtained were applied to the urban cattle.

This method of procedure may be criticised on many points, but chiefly on account of the fact that we are here making use of statistical observations relating to only one year, which, in addition, is rather far removed from the year to which our estimates relate. Furthermore, the statistical data has been obtained through the method of enquiry — a method of observation wherein the agricultural owner, subject to the enquiry — must rely entirely on his memory as regards the kinds and quantities of forage foods consumed by his cattle in the course of one whole year.

In order to determine the volume of exchange of forage foods among the agricultural economies, we resorted to the method which was used in the estimate of the volume of internel exchange of agricultural products of vegetable origin, i. e., we determined which groups of agricultural economies do not produce forage at all, or produce these products in sufficient quantities.

The publications of the General Board of Statistics on the „Encouraged Industry", the Annual Reports of the Bulgarian Agricultural and Cooperative Bank and the investigations of various writers were made use of in determining the kinds and quantities of agricultural products used up in the home industries. As no statistical materials are available for 1926, the figures for the nearest year, or the arithmetic average of a number of years, were substituted for the missing figures. In order to evade duplications in our calculations, only those agricultural products were considered as being used up in industry, for which there were available no figures as regards the consumption of the urban population and the agricultural non-producing population. For example, the cereal foods were not considered as agricultural products used up in industry, since the consumption of cereal foods by the urban population may be established from the figures relating to the family budgets and the expenditure on bread and other wheat products. The quantities of barley used up in the breweries and seeds from „oil and industrial" plants have been considered as expended in industry. In this respect we are guided by the principle that our task here is to determine the kinds and quantities of agricultural products which leave the farm-holdings in which they have been produced in a raw state or only after slight manipulation within the farm-holdings. What the fate of these products may be once they have been exchanged, to what chemical or mechanical processes they will be subjected before they reach a final form suitable for direct consumption, and who the final consumers of these products will be — are all problems which do not fall within the scope of the present investigation.

The figures relating to the quantities of agricultural products which have been exported were taken from the official statistics of foreign trade. The exports of the various articles of the harverst of 1926 were determined on the basis of and in accordance with the time-moment of the sales of these products by the producers. For this purpose use was made not only of the annual export figures, but also of the quarterly figures and, in a small number of cases, even of the monthly figures of exports during 1926 and 1927.

The calendar 1926 year has been chosen as a base year for our calculations on a number of grounds. The agricultural products of animal origin are produced in the agricultural economies throughout the whole year and are marketed equally throughout the whole calendar year. Agricultural products of vege-

table origin are also produced and marketed within the course of a calendar year, though the period of their marketing usualy extends over two calendar years. The practice of waiting a long period of time for higher and more remunerative prices can hardly be said to exist at all in the Bulgarian farm-holdings. The larger part of the agricultural products of vegetable growth leave the farm-holdings (through monetary or barter exchange) within the course of the calendar year during which these products have been produced.

In its estimates of the quantity and value of the agricultural crops, the General Board of Statistics has been moved by considerations such as the above. The estimates of the General Board of Statistics have been used in the present investigation without alteration. Nevertheless, we assume that the expenditure of agricultural products for internal-economic purposes within the farm-holdings do not differ considerably for two consecutive years. Greater differences may exist in the export figures, since the volume of exports depends on the harvests and the state of the markets. These considerations were taken into account in the present calculations.

In order to evade any difference in the marketability of agricultural products, as established in the present study, and the actual value, in money or barter exchange, of the products of vegetable origin, two such products must be placed in a special position — grapes turned into wine and tobacco.

The agricultural producers market the wines and tobaccos not in the calendar year during which they have been produced, but during the following year. Consequently, in our calculations the gross income from grapes, which have been turned into wine within the farm-holdings or in special wine-cooperatives, as well as the cash-income and gross income from tobacco have been determined on the basis of the 1925 harvest. In this way the figures of gross income and cash-income, as determined here, have a real significance. The results of these calculations, based on the method explained above, are given in the statistical tables Nos. 1—17 in the Bulgarian text.

As will be seen from table No. 17 (page 160) in the formation of gross income from agriculturul products of vegetable and animal origin during 1926, the gross income from plant-growing accounts for 57.4%, and that of live-stock breeding — for 42.6%. The marketability of the products of vegetable and animal origin represents 44.1% of their gross income. From the total marketable value 69 4% falls to the products of vegetable growth and only 30.6% to the products of animal origin.

Only 53.4% of the agricultural products of vegetable origin are marketed, the corresponding percentage for the products of animal origin being 31.7%. From the total gross income the marketed part of the products of vegetable origin accounts for 30.6% and that of the products of animal origin — for 13.5%.

The results here obtained as regards the gross income from agricultural products of vegetable and animal origin in 1926, together with the corresponding figures from Dr. A. Tchakaloff's estimates, are given in table No. 18.

It is clear from this table that the figures which we have obtained for gross income from agricultural products of vegetable and animal origin differ only slightly from the estimates of Dr. Tchakaloff. The same holds good in the case of the marketability of the products of vegetable and animal origin the two groups considered separately and as a whole.

However, more considerable differences between our estimates and those of Dr. Tchakaloff will be observed in a separate comparison of gross income from agricultural products of vegetable origin and products of animai origin, as well as in the gross incomes and marketability of the separate products of vegetable or animal origin. These differences are, of course, due to the different methods used by Dr. Tchakaloff and the present writer in estimating both the gross income from and marketability of agricultural products.

It is our intention to estimate the gross income from and the marketability of agricultural products for 1934 after all the statistical material of the 1934 Census has been published. This will provide a check for the methods used in the present estimates and will make them more comparable with the estimates of Dr. Tchakaloff. The author will therefore be pleased to accept constructive criticism and advice from the readers of this paper.

BIBLIOGRAPHY*)

1. Anderson, prof. O. N. On the Scissors of Prices in Bulgaria. Publications of the Statistical Institute for Economic Research at the State University of Sofia. Vol. 1 — 1935, pp. 28—38.
2. Anderson, prof. O. N. Again on the Problem of the Scissors of Prices in Bulgaria. Publications of the Statistical Institute for Economic Research at the State University of Sofia, vols. 2—3,1935, pp. 61—88.
3. Egoroff. P. The cooperative Production of Dairy Products (in Bulgarian). An investigation of the economic and organizational aspects of the cooperative production of dairy products. Sofia 1937, pp. 92.
4. Larsen, O. og Dokken Ivar. Vejledning ved Landbrugs - Regnskabsfórungen, 1926. S. 50. Kóbenhavn.
5. Laur, Dr. E. Grundlagen und Methoden der Bewertung, Buchhaltung und Kalkulation in der Landwirtschaft. Zweite Auflage. Berlin, 1922, S. 600.
6. Martin Robert. Income in Agriculture 1929—1935. New York 1936, pp. 1—168.
7. Molloff, prof. J. S. The Organizational Structure of the Bulgarian Agricultural Economy (in Bulgarian). Published in the Annual of the Faculty of Agriculture and Foresty at the State University. of Sofia. Vol XIV. 1935—1936 Sofia, pp. 391 - 432.
8. Platikanoff, D-r N. The production of dairy products in Bulgaria. Journal of the Bulgarian Economic Society, vol. XXXV, № 3, 1936, pp. 133—148.
9. Stephanoff, Dr. Ivan. Agricultural Raw Materials in Bulgarian Industry (in Bulgarian, with resumé in French). Publications of the Statistical Institute for Economic Research at the State University of Sofia, № 4 — 1936, pp. 33 - 78.
10. Hlebaroff, prof. G. The Bulgarian Live-stock Breeding Industry and its Problems. Revue de la Société Bulgare d'Economie Politique. Vol. XXXV, № 2, 1936, pp. 57—86.
11. Tchakaloff, Dr. A. The National Income of Bulgaria. Publications of the Statistical Institute for Economic Research at the State University of Sofia, Vol. 2—1937 pp. 1—128.

*) Other than quoted in the text.

ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Пазарностьта на земедѣлскитѣ про-
Marketability of agricultural pro-
Реколта 1926 и 1925 (вино и тютюнъ)
Harvests — 1926 and 1925 (wine aud tobacco),

Продукти — Products	Бруто-доходъ Gross income	Намаленъ бруто-доходъ Reduced gross-income	Изразходвано за: — Expended for: посѣвъ — sowing	нуждитѣ на произв. земед. население needs of producing agricult. population	фуражъ на добитъка въ произв. земед. стопанства Forage for cattle in producing farms
1. Пшеница — Wheat	7,017.765	5,665,215	1,334,786	2,977,911	17,764
2. Ръжь — Rye	882,327	584,217	201,233	457,076	96,877
3. Смѣсь — Mixture	630 425	494,289	133,550	420,711	2,586
4. Ечемикъ — Barley	1,087,989	180,580	184,188	—	604,545
5. Овесъ — Oats	399,206	36,015	85,506	—	237,683
6. Лимецъ — Bearded wheat	23,496	15,134	8 362	15,134	—
7. Просо — Millet	23,106	15,635	1,217	—	6,254
8. Царевица — Maize	2,640,330	1,511,054	103,604	852,151	915,263
9. Оризъ — Rice	179,415	153,228	26,187	56,726	—
10. Елда — Buck-wheat	—	—	—	—	—
11. Слама — Straw	2,105 410	101,764	—	—	2 003.646
Всичко зърнени — Total cereals	14,989,469	8,757,131	2,078,633	4,779,709	3,884,618
12. Рапица — Rape-seed	76 276	75,605	671	—	—
13. Сусамъ — Sesame	14,488	13,101	1,387	—	—
14. Анасонъ — Aniseed	3,561	3,334	227	—	—
15. Резине — Funel seed	263	255	8	—	—
16. Фастъци — Pea-nuts	1,717	1,590	127	—	—
17. Тютюнъ — Tobacco	1,034 318	1,034,318	—	—	—
18. Макъ — Poppy	5,718	5,642	76	—	—
19. Хмелъ — Hops	—	—	—	—	—
20. Слънчогледъ — Sunflower	72 717	66 872	5,845	40 207	—
21. Памукъ — Cotton	31.357	30,383	974	24,604	—
22. Ленъ — Flax	4 056	3 592	464	3,380	—
23. Конопъ — Hemp	62.482	54,175	8,307	32.445	—
24. Захарно цвекло — Sugar beet	156.752	153,994	—	9,782	2,758
Всичко маслени индустр.— Total oil industry	1,463,705	1,442,861	18.086	110,418	2,758
25. Фасулъ — Beans	285,466	236,602	48,864	111,223	—
26. Леща, бакла, грахъ, нахутъ — Lentils, peas, etc.	20 674	16,337	4,337	11,605	—
Всичко варива — Total	306.140	252,939	53,201	122,828	—
27. Картофи — Potatoes	236,207	160,505	55,595	118,966	20,107
28. Дини, пъпеши, тикви — Melons, water-melons, pumpkins	148,839	92,827	—	56,075	56,012
29. Зеленчуци — Vegetables	283,453	283,453	—	129,380	—
30. Фий — Vesce	580.574	31,657	97,909	—	451,008
31. Лудо просо — Cattle millet	51,260	—	961	—	50,299
32. Кръмно цвекло — Fodder beet	3,961	—	—	—	3,961
33. Сѣно отъ изкуств. ливади, естеств. ливади и орници — Hay from cultivated and natural meadows and from fallow land	1,899,617	572,692	—	—	1,254,123
Всичко фуражъ — Total forage	2,535,412	604,349	98,870	—	1,759,301
34. Грозде, вино и ракия отъ джибри — Grapes, wine and brandy	1,705,926	1,705,926	—	989,328	—
35. Розово масло — Attar of roses	108,245	108,245	—	—	—
36. Плодове прѣсни, сушени и ракия отъ плодове — Fruit, dried fruits and fruit brandy	351,209	351,209	—	110,186	—
37. Черничеви листа — Mulberry leaves	23,103	—	—	—	23,103
Всичко. — Total	22,151,708	13,759,445	2,304,385	6,416,890	5,745,989

дукти отъ растителенъ произходъ
ducts of vegetable origin

постжпления 1926 въ хиляди лева
cash-income 1926 in thousand leva

Постжпило въ размѣна — парична и натурална за Marketed part (money exchange and barter)									
нуждитѣ на непроизв. земед. население needs of non producing agric. population	фуражъ на добитъка въ непроизв. земед. стопанства forage for cattle in non producing population	нуждитѣ на градското население needs of urban population	фуражъ на градския добитъкъ forage for urban cattle	индустриална преработка manufactured	експортъ export	Всичко размѣнено Total marketed part	% на размѣнното отъ брутo-дохода % of marketed part from gross income	Размѣнено минусъ фуража на добитъка въ непроизв. зем. ст-ство Marketed part minus forage for cattle in non-productive farms	% отъ намаления брутo-доходъ % from reduced gross income
896,470	—	1,434,128	—	—	356.706	2,687 304	38.29	2,687,304	47.44
44,483	—	20,104	—	—	62 554	127.141	14.41	127,141	21.76
73,578	—	—	—	—	—	73 578	11.67	73,578	14.89
—	118,676	—	81,196	8,769	90,615	299,256	27.50	180,580	100.00
—	40,002	—	36,015	—	—	76,017	19.04	36,015	100.00
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
257	—	1,514	—	—	13,864	15,635	67.67	15,635	100.00
84 083	110,409	—	44,147	15,223	515,450	769,312	29.14	658,903	43.61
27,774	—	68,728	—	—	—	96,502	53.79	96,502	62.98
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	101,764	—	—	101.764	4.83	101,764	100.00
1,126,645	269,087	1,524,474	263,122	23,992	1,039,189	4,246,509	28.33	3,977,422	45.42
—	—	—	—	17 532	58,073	75,605	99.1	75,605	100.00
—	—	—	—	13,101	—	13 101	90.4	13,101	100.00
—	—	—	—	—	3,334	3,334	93.6	3,334	100.00
—	—	—	—	168	87	255	96 6	255	100.00
—	—	1,590	—	—	—	1,590	92.6	1,590	100.00
—	—	—	—	1,034 318	—	1,034,318	100.0	1,034,318	100.00
—	—	—	—	2,119	3,523	5,642	98.7	5,642	100.00
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11,916	—	14,557	—	—	192	26 665	36.67	26,665	39.87
—	—	—	—	3,913	1,866	5 779	18.4	5,779	19.00
—	—	—	—	212	—	212	5.2	212	5.90
—	—	—	—	21,730	—	21,731	34.8	21.731	40.10
—	—	—	—	144 212	—	144,212	92.0	144,212	93.65
11,916	—	16,147	—	1,237,306	67,075	1,332,444	91.03	1,332,444	92.35
10,485	—	21,244	—	—	93,650	125,379	43.92	125,379	52.99
1,145	—	2,439	—	—	1,148	4,732	22.89	4 732	28.96
11,630	—	23 683	—	—	94,798	130,111	42.50	130,111	51.44
5,637	—	35,793	—	—	109	41,539	17.59	41,539	25.88
16,487	—	20 265	—	—	—	36,752	24.69	36 752	39.59
—	—	150,532	—	—	3 541	154,073	54.4	154,073	54.40
—	—	—	14,757	—	16,900	31,657	5.45	31,657	100.00
—	—	—	—	—	—	—	0.00	—	0.00
—	—	—	—	—	—	—	0.00	—	0.00
—	72,802	—	572,692	—	—	645 494	33.98	572,692	100.00
—	72,802	—	587,449	—	16,900	677,151	26.71	604,349	100.00
509,200	—	206,858	—	—	540	716,598	42.0	716,598	42.0
—	—	—	—	108,245	—	108,245	100.00	108,245	100.00
182,284	—	57,995	—	—	744	241,023	68.6	241,023	68.6
—	—	—	—	—	—		0.00	—	0.00
1,863,799	341,889	2,035,747	850,571	1,369,543	1,222,896	7,684,445	34.69	7,342,556	53.36

2. Бруто-доходъ и пазарность на животинскитѣ продукти, Gross Income and Marketability of animal

(въ хиляди лева и % —

Отъ — From	Коне Horses		Мулета Mules		Магарета Donkeys		Биволи и биволици Bufallos		Волове и крави Cattle	
	лв.—lv.	%	лв.-lv.	%	лв.-lv.	%	лв.-lv.	%	лв.—lv.	%
Бруто-доходъ —										
Млади животни (новородени и прирастъ) — Young cattle	196,474	100.0	12,228	100	20,471	100	303,455	40.5	1,127,189	53.6
Кожи на умрѣлитѣ животни — Skins of dead cattle	—	—	—	—	—	—	6,424	0.9	22,911	1.1
Млѣко — Milk	—	—	—	—	—	—	440,134	58.6	951,220	45.3
Вълна — Wool	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Козина — Goat hair	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Яйца — Eggs	—	—		—	—	—	—	—	—	—
Медъ — Honey	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Восъкъ — Wax	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пашкули — Cocoons	—	—	—	—		—	—	—	—	—
Всичко — Total	196,474	100.0	12,228	100.0	20,471	100.0	750,013	100.0	2,101,320	100.0
Пазарность —										
Животни за разплодъ—Breeding cattle	43,084	21.9	3,030	24.8	10,441	51.0				
Животни за разплодъ и месо — Breeding and fatining cattle	—	—	—	—	—	—	139,520	46.0	670,873	59.5
Кожи — Skins	—	—	—	—	—	—	6,424	100.0	22,911	100.0
Млѣко — Milk	—	—	—	—	—	—	—	—	181,626[1])	10.4
Вълна — Wool	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Козина — Goat-hair	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Яйца — Eggs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Медъ — Honey	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Восъкъ — Wax	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пашкули — Cocoons	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Всичко — Total	43,084	21.9	3,030	24.8	10,441	51.0	145,944[2])	19.5[3])	875,410[1])	41.7[1])

[1]) Включително биволско и козе — Without buffalo and goat milk

[2]) Безъ млѣкото — Without milk

[3]) % отъ общата пазарность — % of total marketability

[4]) % отъ бруто-дохода на съответния продуктъ — % from gross income of corresponding product

произведени въ земедѣлскитѣ стопанства презъ 1926
products, produced in Farm-holdings in 1926
in thousand leva and %)

Овце Sheeps		Кози Goats		Свине Pigs		Домашни птици Poultry		Пчеларство Bee-keeping		Бубарство Cocoon-raising		Всичко — Total		
лв.-lv.	%	лв.-lv.	%	лв.-lv	%	лв.-lv.	%	лв.-lv.	%	лв.-lв.	%	лв.-lv.	%	
Gross income														
1,244,478	33.9	167,739	29.7	1,237,975	100.0	280,214	19.6	—	—	—	—	4,590,233	44.9	
53,341	1.5	8,812	1.6	—	—	—	—	—	—	—	—	91,488	0.9	
1,598,168	43.5	355,180	62.8	—	—	—	—	—	—	—	—	3,344,702	32.7	
775,500	21.1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	775,500	7.6	
—	—	33,407	5.9	—	—	—	—	—	—	—	—	33,407	0.3	
—	—	—	—	—	—	1,150,158	80.4	—	—	—	—	1,150,158	11.3	
—	—	—	—	—	—	—	—	55,721	—	—	—	55,721	0.5	
—	—	—	—	—	—	—	—	8,210	—	—	—	8,210	0.1	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	177,000	100 0	177,000	1.7	
3,671,487	100.0	565,138	100.0	1,237,975	100.0	1,430,372	100.0	63,931	100.0	177,000	100 0	10,226,409	100.0	
Marketability														
												56,555	1.8³)	34.2³)
367,574	29.5	63,211	37.7	169,411	13.7	101.458	36.0	—	—	—	—	1,512,047	46.6	
53,341	100.0	8,812	100 0	—	—	—	—	—	—	—	—	91,488	2.8	100.0
263,913	16 5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	445,539	13.7	13.3
326,027	42.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	326,027	10.0	42.0
—	—	10,070	30.1	—	—	—	—	—	—	—	—	10,070	0.3	30.1
—	—	—	—	—	—	617,631	53.7	—	—	—	—	617,631	19.0	53.7
—	—	—	—	—	—	—	—	23,010	41.3	—	—	23,010	0.7	41.3
—	—	—	—	—	—	—	—	2,674	32.6	—	—	2,674	0.1	32.6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	159,300	90.0	159,300	4.9	90 0
1,010,855	27.5	82,093²)	14.5²)	169,411	13.7	719,089	50.3	25,684	40.2	159,300	90.0	3,244,341	100.0	31.7

По въпроса за изключването на сезонната компонента отъ българскитѣ конюнктурни редове *

Gutachten zur Frage der Ausschaltung der Saisonkomponente aus bulgarischen Konjunkturreihen*

Научнитѣ сътрудници на СИСП бѣха се заели отдавна съ въпроса, доколко сезонната компонента е застжпена въ българскитѣ конюнктурни редове и кои статистически методи сж най-пригодни за нейното изключване. Въ тази насока усилията на Р. Зайковъ доведоха и до едно усъвършенствуване на два отъ най-известнитѣ методи, този на д-ръ А. Валдъ и така наречения „Variate-difference" – методъ. Съответни систематически проучвания върху конкретни примѣри започнаха, обаче, едва отъ края на м. септемврий 1937. Следъ различни пробни пресмѣтания върху редове, съответни теоритически проучвания и консултации относно избора на редоветѣ и изтълкуването смисъла на полученитѣ пробни резултати, бѣха приложени следнитѣ методи:

а) Методъ на д-ръ А. Валдъ, изложенъ въ съчиненията му:

1) La nature et le calcul des variations saisonières. Memorandum distribué à l'occasion de la conférence de Dr. Oskar Morgenstern, Wien, prononcé le 6 mai 1935 à l'Institut des Rechèrches Economiques et Sociales, Paris.

2) Berechnung und Ausschaltung von Saisonschwankungen (Beiträge zur Konjunkturforschung, № 9). Wien 1936.

б) Усъвършенствуване на метода на Валдъ, изложено въ съчинението на Зайковъ: Върху разлагането на статистически редове по време на три слагаеми. Трудове на Статистическия институтъ за стопански проучвания при Софийския държавенъ университетъ, № 4 — 1936.

в) „Variate-difference" — методъ, изложенъ въ съчиненията на проф. О. Андерсонъ:

* Въ отговоръ на желанието на Главната дирекция на статистиката, въ Статистическия институтъ за стопански проучвания бѣ съставенъ подробенъ докладъ по въпроса за изключването на сезонната компонента отъ българскитѣ конюнктурни редове. Текстътъ на този докладъ е написанъ отъ математикъ — статистика Рашко Зайковъ. Понеже съдържанието на доклада може да представлява по-общъ интересъ, смѣтнахме за полезно да го дадемъ тукъ поне въ съкратена форма, съ изпускане на всички приложени къмъ него диаграми, отпечатането на които би представлявало технически трудности.

Die wissenschaftlichen Mitarbeiter des statistischen Instituts für Wirtschaftsforschung haben sich schon lange mit der Frage befasst, bis zu welchem Masse eine Saisonkomponente innerhalb der bulgarischen Konjunkturreihen vertreten ist und welche statistische Methoden für ihre Ausschaltung als die geeignetesten erscheinen. Es haben nun in dieser Richtung die Bemühungen von R. Zaycoff zu einer Vervollkommnung zweier der bekanntesten Methoden, derjenigen von Dr. A. Wald und der sogenannten „Variate-difference"—Methode, geführt. Entsprechende systematische Untersuchungen über einzelne Reihen konnten aber erst gegen Ende September 1937 beginnen.

Nach verschiedenen Versuchen an bulgarischen Wirtschaftsreihen und als Ergebnis gewisser theoretischer Überlegungen über die Auswahl des Versuchsmaterials und die Ausdeutung der erzielten Ergebnisse, wurden folgende Methoden in Anwendung gebracht:

a) Methode von Dr. A. Wald, dargelegt in seinen Abhandlungen:

1. La nature et le calcul des variations saisonières. Memorandum distribué à l'occasion de la conférence de Dr. Oskar Morgenstern, Wien, prononcé le 6 mai 1935 à l'Institut des Rechèrches Economiques et Sociales, Paris.

2. Berechnung und Ausschaltung von Saisonschwankungen (Beiträge zur Konjunkturforschung, № 9). Wien 1936.

b) Verallgemeinerung der Waldschen Methode, dargelegt in der Abhandlung von R. Zaycoff: Über die Zerlegung statistischer Zeitreihen in drei Komponenten. Publications of the Statistical Institute for Economic Research, State University of Sofia, № 4, 1936.

c) „Variate-difference"—Methode, dargelegt in den Arbeiten von Prof. O. Anderson:

* Auf Veranlassung der Generaldirektion der Statistik wurde im Statistischen Institut für Wirtschaftsforschung ein ausführliches Gutachten zur Frage der Ausschaltung der Saisonkomponente aus bulgarischen Konjunkturreihen verfertigt. Den Text schrieb Herr R. Zaycoff, mathematischer Statistiker am Institut. Da der Inhalt des Gutachtens für weitere Fachkreise von Interesse sein könnte, wurde es für angebracht erachtet, ihn hier in verkürzter Form wiederzugeben. Infolge technischer Schwierigkeiten mussten alle dem Gutachten beigegebenen Schaubilder wegfallen.

1) Biometrika, vol. X. p. p. 269—279, vol. XV, p. p. 134—139, 1923; vol. XVIII, p. p. 293 —320, 1926; vol. XIX, p. p. 53—86, 1927; Journal of the Roy. Statist. Soc., vol. XC, p. p. 548—569, 1927.

2) Die Korrelationsrechnung in der Konjunkturforschung (Veröffentlichungen der Frankfurter Gesellschaft für Konjunkturforschung, Heft 4), Bonn, 1929.

г) Усъвършенствуване на „Variate-difference" — методъ, изложенъ въ съчинението на Зайковъ:

Върху изключването на случайната слагаема посрѣдствомъ метода „Variate-difference". Трудове на Статистическия институтъ за стопански проучвания при Софийския държавенъ университетъ, № 1, 1937.

Въ горе цитиранитѣ съчинения на Р. Зайковъ, както и въ съчинението му:

Изключване на сезонната слагаема по метода на д-ръ А. Валдъ. Трудове на Статистическия институтъ за стопански проучвания при Софийския държавенъ университетъ, № 2—3, 1935, се дава кратко изложение на метода на Валдъ и нѣкои критически бележки върху двата въпросни метода.

Изследвани бѣха следнитѣ четири български редове:

1) Общъ индексъ на ценитѣ на едро на износнитѣ стоки отъ м. януарий 1926 до м. юний 1937 включително (всичко 138 члена). Даннитѣ сж ежемесечни съ точность до единъ десетиченъ знакъ.

2) Общъ индексъ на ценитѣ на едро на земедѣлскитѣ произведения отъ м. януарий 1926 до м. юний 1937 включително (всичко 138 члена). Даннитѣ сж сжщо ежемесечни съ сжщата точностъ, както при горния редъ. Разработката на този редъ бѣ, обаче, прекжсната, понеже отъ самото начало стана явно, че той дава приблизително еднакви резултати съ първия редъ.

3) Месечни индекси на ценитѣ на едро на тютюна отъ м. януарий 1926 до м. юний 1937 включително (всичко 138 члена). Точностьта е до единъ десетиченъ знакъ.

4) Месечни индекси на ценитѣ на едро на яйцата отъ м. януарий 1926 до м. декемврий 1937 включително (всичко 144 члена). Сжщата точность, както по-горе.

Изследванията бѣха извършени както следва:

1) За първия редъ по метода на А. Валдъ, метода „Variate-difference" въ неговата усъвършенствувана форма и метода на Р. Зайковъ, който представлява сжщо едно усъвършенствуване на метода на А. Валдъ. Начертани бѣха следнитѣ диаграми:

1. Biometrika, Vol. X. p. p. 269—279, 1914, vol XV, p. p. 134 — 139, 1923; vol. XVIII, p. p. 293—320, 1926; vol. XIX, p. p. 53—86, 1927; Journal of the Roy. Statist. Soc., vol. XC., p. p. 548—569, 1927.

2) Die Korrelationsrechnung in der Konjunkturforschung (Veröffentlichungen der Frankfurter Gesellschaft für Konjunkturforschung, Heft 4), Bonn 1929.

d) Vervollkommnung der „Variate-difference" Methode, dargelegt in der Abhandlung von Zaycoff:

Über die Ausschaltung der zufälligen Komponente nach der „Variate-difference"-Methode. Publications of the Statistical Institute for Economic Research, State University of Sofia, № 1, 1937.

In den soeben zitierten Abhandlungen von R. Zaycoff, sowie in seiner Abhandlung: Ausschaltung der Saisonkomponente nach der Methode von Dr. A. Wald. (Publications of the Statistical Institute for Economic Research, State University of Sofia, № 2 3, 1935), findet sich eine kurze Darstellung der Waldschen Methode nebst einigen kritischen emerkungen über die beiden erwähnten Me-Boden.

th Es wurden nun die folgenden vier bulgarischen Reihen untersucht:

1) Allgemeiner Grosshandelsindex für Ausfuhrwaren vom Januar 1926 bis Juni 1937 inklusive: Monatsdaten bis zur ersten Dezimalstelle genau (im ganzen 138 Zahlen).

2) Allgemeiner Grosshandelsindex für landwirtschaftliche Erzeugnisse vom Januar 1926 bis Juni 1937 inkl. (im ganzen 138 Zahlen): ebenfalls Monatsdaten mit derselben Genauigkeit wie oben. Die Bearbeitung dieser Reihe wurde aber bald abgebrochen, da es sich herausstellte, dass sie zu fast identischen Ergebnissen führt.

3) Grosshandelsindex für Tabakpreise, Januar 1926 — Juni 1937 inkl. (im ganzen 138 Zahlen): Monatsdaten bis zur ersten Dezimalstelle genau.

4) Grosshandelsindex für Eierpreise, Januar 1926 bis Dezember 1937 inkl. (im ganzen 144 Zahlen): dieselbe Genauigkeit wie oben.

Die Untersuchungen wurden wie folgt ausgeführt:

1) Bei der ersten Reihe wandte man zunächst die Methode von A. Wald an, dann die „Variate-difference"-Methode in ihrer vervollständigten Form und die Methode von R. Zaycoff, die ebenfalls als eine Verallgemeinerung der Waldschen Methode anzusehen ist. Es wurden hierzu folgende Schaubilder gezeichnet:

1. „Трендъ + цикълъ“ по методитѣ на Валдъ и Зайковъ, съпоставенъ съ оригиналния редъ.

2. Сезонната компонента на Валдъ и Зайковъ.

2) За втория редъ бѣ започнато изследване по методитѣ на Валдъ и Зайковъ.

3) За третия редъ по методитѣ на Валдъ, Зайковъ и „Variate-difference“ — методъ, отначало въ усъвършенствуваната му форма, а следъ това въ първоначалната, тъй като отклоненията въ резултатитѣ на дветѣ форми на този методъ се указаха изобщо слаби. Начертани бѣха следнитѣ диаграми:

1. „Трендъ + цикълъ“ по методитѣ на Валдъ, Зайковъ и „Variate-difference“ — методъ въ първоначалната му форма, съпоставени съ оригиналния редъ.

2. Сезонна компонента по Валдъ и Зайковъ.

3. Случайна компонента по Валдъ и по „Variate-difference“ въ първоначалната му форма.

4. Съпоставени една върху друга сезонни компоненти за разнитѣ години и то по Валдъ и „Variate-difference“.

4) За четвъртия редъ по метода на Валдъ и „Variate-difference“ въ първоначалната му, т. е. опростената форма. Начертани бѣха:

1 „Трендъ + цикълъ“ по методитѣ на Валдъ и „Variate-difference“ въ първоначалната му форма, съпоставенъ съ оригиналния редъ.

2. Сезонни компоненти по горнитѣ два метода.

Изследванията се извършиха съ помощьта на формулитѣ и правилата, изложени изключително въ работитѣ на Р. Зайковъ, като съответнитѣ пресмѣтания бѣха направени съ помощьта на електрическата смѣтачна машина съ Сумирверкъ, марка Rheinmetall и електрическата събирачна машина отъ сѫщата марка.

При това се указа, че най-малко време за изчислителна работа отнема методътъ на Валдъ, че на второ мѣсто стои „Variate-difference“ въ опростената му форми, а на трето мѣсто методътъ на Зайковъ, който приблизително удвоява часоветѣ, нуждни за метода на Валдъ. Усъвършенствуването на „Variate-difference“ отъ Зайковъ удвоява сѫщо необходимото време за изчисление. Това се вижда, напримѣръ, отъ следната таблица за изчислителното време при разла-

1. „Trend + Zyklus“ nach den Methoden von Wald und Zaycoff, verglichen mit der Ursprungsreihe.

2. Die Saisonkomponente nach Wald und Zaycoff.

2) Bei der zweiten Reihe begann man mit der Anwendung der Methoden von Wald und Zaycoff.

3) Bei der dritten Reihe-verfuhr man nach den Methoden von Wald, Zaycoff und „Variate-difference“; letztere wurde zuerst in ihrer vervollständigten Form und dann in ihrer Ursprungsform angewandt, denn die gegenseitigen Abweichungen der Endergebnisse beider Verfahren erwiesen sich als recht unerheblich. Es wurden auch folgende Schaubilder gezeichnet:

1. „Trend + Zyklus“ nach den Methoden von Wald, Zaycoff und „Variate-difference“ in ihrer ursprünglichen Form, verglichen mit der Ausgangsreihe.

2. Saisonkomponente nach Wald und Zaycoff.

3. Zufällige Komponente nach Wald und nach der „Variate-difference“-Methode in ihrer Ursprungsform.

4. Synoptische Darstellung der Saisonkomponenten der einzelnen Jahre nach Wald und nach der „Variate-difference“-Methode.

4) Bei der vierten Reihe — verfuhr man nach den Methoden von Wald und „Variate-difference“ in ihrer ursprünglichen, d. h. einfachereren Form. Es wurden dargestellt:

1. „Trend + Zyklus“ nach den Methoden von Wald und „Variate-difference“ (Ursprungsform), verglichen mit der Ausgangsreihe.

2. Saisonkomponenten nach den obigen zwei Methoden.

Alle Berechnungen wurden lediglich auf Grund der in den Abhandlungen von R. Zaycoff angegebenen Formeln und Verfahren durchgeführt und zwar unter Anwendung einer elektrischen vollautomatischen Rechenmaschine mit Summierwerk, System „Rheinmetall“, und einer elektrischen Additionsmaschine derselben Firma.

Dabei erwies es sich, dass die Berechnungen nach der Waldschen Methode die geringste Zeit in Anspruch nehmen; an zweiter Stelle steht in dieser Hinsicht die „Variate-difference“-Methode in ihrer einfachen Form und an letzter diejenige von Zaycoff, die etwa doppelt so viel Zeit erfordert wie die erste. Die vervollkommnete "Variate-difference“-Methode (Zaycoff) verdoppelt ebenfalls die erforderliche Rechenarbeit. Dies ersieht man, z. B., aus folgenden Übersicht, die Angaben über die Anzahl der Arbeitsstunden enthält, die bei der Zerlegung der dritten Reihe

гането на третия редъ (тютюна) на сезонна, случайна компонента и „Трендъ + цикълъ“ (всичко 138—12=126 члена).

1. Методъ на Валдъ: 23 ч. и 40 м.

2. Методъ на Зайковъ: 41 ч. и 50 м.

3. „Variate-difference“: 34 ч. и 10 м.

4. Усъвършенствуване на „Variate-difference“: 62 ч. и 30 м.

За четвъртия редъ — яйцата (всичко 144 — 12 = 132 члена) имаме:

1. Методъ на Валдъ: 18 ч. и 30 м.

2. Variate-difference“: 33 ч. и 40 м.

Изложенитѣ четири метода могатъ да бждатъ разпредѣлени въ две групи по отношение на тѣхнитѣ изходни предпоставки. Въ първата група влизатъ методитѣ на Валдъ и Зайковъ, при което, както бѣ споменато, методътъ на Зайковъ представлява само едно усъвършенствуване отъ математическа и методологическа гледна точка на метода на Валдъ. Въ втората група влиза „Variate-difference“ въ първоначалната му и усъвършенствувана, т. е. уточнена, форма. Невъзможно е едно подробно изброяване на всички предпоставки, върху които сж построени споменатитѣ методи, безъ помощьта на математиката. Обаче, могатъ да се изтъкнатъ онѣзи основни предпоставки, типични за всѣки методъ, които сж свързани съ каузално-икономическия характеръ на изключванитѣ компоненти отъ редоветѣ по време. Най-основното различие между двете групи методи е това, че при първата група се разлага даденъ редъ на основни компоненти преди този редъ да е очистенъ отъ случайнитѣ колебания и то на основание на чисто формални дефиниции, относно свойствата на всѣка компонента, докато при втората група очистването на реда отъ случайнитѣ колебания предшествува понататъшното разлагане на реда. И при двете групи процедурата остава чисто-механическа безъ огледъ на типичнитѣ за всѣки редъ и за всѣко дадено време каузални съотношения. Докато липсватъ, обаче, достатъчно данни за динамическата връзка между отдѣлнитѣ причинни фактори, механичнитѣ способи могатъ да доведатъ до известни практически резултати, но само ако аксиоматичната база на даденъ методъ не противоречи изобщо на икономическия характеръ на изключванитѣ чрезъ него компоненти и ако методътъ е отъ логично-математическа гледна точка приемливъ. Ще се спремъ на предпоставкитѣ за всѣки отдѣленъ методъ. Основнитѣ предпоставки на метода на Валдъ сж следнитѣ:

(Tabak) in Saison, zufällige Komponente und „Trend + Zyklus“ verwandt wurden. (im ganzen 138—12=126 Reihenglieder):

1. Methode von Wald: 23 St. 40 Min.

2. Methode von Zaycoff: 41 St. 50 Min.

3. „Variate-difference“: 34 St. 10 Min.

4. Vervollkommnung der „Variate-difference“: 62 St. 30 Min.

Für die vierte Reihe — Eier (im ganzen 144—12=132 Reihenglieder) ergaben sich:

1. Methode von Wald: 18 St. 30 Min.

2. „Variate-difference“: 33 St. 40 Min.

Hinsichtlich ihrer Grundvoraussetzungen können die dargelegten vier Methoden in zwei Gruppen eingeteilt werden. Die erste Gruppe enthält die Methoden von Wald und Zaycoff, wobei, wie schon erwähnt, die letztere Methode nur eine Verallgemeinerung (vom mathematischen und methodologischen Standpunkte aus) der Waldschen darstellt. In die zweite Gruppe geht die „Variate-difference“ sowohl in ihrer ursprünglichen als auch in der mehr vervollkommneten Form ein. Es wäre ohne Anwendung von mathematischen Formeln kaum möglich, diejenigen Voraussetzungen erschöpfend aufzuzählen, auf denen die erwähnten Methoden beruhen. Es lassen sich aber wenigstens jene für jede Methode typischen Grundvoraussetzungen hervorheben, die mit dem kausal-ökonomischen Charakter der aus der Zeitreihen auszuschaltenden Komponenten zusammenhängen. Der grundsätzlichste Unterschied zwischen beiden Methodengruppen besteht darin, dass bei der ersten Gruppe eine gegebene Reihe noch vor ihrer Bereinigung von Zufallschwankungen in ihre Hauptkomponenten zerlegt wird, und zwar lediglich auf Grund rein formaler Annahmen über die Eigenschaften jeder Komponente; während bei der zweiten Gruppe die Bereinigung der Reihe von Zufallschwankungen jeglicher Reihenzerlegung vorangeht. In beiden Fällen bleibt das Verfahren rein mechanisch ohne Rücksicht auf die für jede Reihe und für jede gegebene Zeit typischen Kausalverhältnisse. So lange es aber an hinreichenden Daten über die dynamischen Zusammenhänge zwischen den einzelnen Ursachenfaktoren mangelt, können auch die mechanischen Methoden zu gewissen praktischen Ergebnissen führen, jedoch nur dann, wenn ihre axiomatische Grundlage dem wahren Charakter der auszuschaltenden Komponenten nicht widerspricht und wenn ausserdem die Methode selbst vom logisch-mathematischen Standpunkte aus annehmbar ist. Wir gehen jetzt zur Betrachtung der Voraussetzungen jeder einzelnen Methode über. Die Grundvoraussetzungen der Waldschen Methode sind die folgenden:

1. Случайната компонента е разпредѣлена приблизително константно около нулата безъ почленни корелации отъ значителенъ размѣръ.

2. Сезонната компонента представлява произведение отъ една не твърде силно варираща въ течение на едногодишенъ интервалъ време положителна функция, наречена амплитуда или интензитетъ на сезонното колебание и отъ една периодична функция съ периодъ една година, наречена сезонна нормала. Интензитетътъ може да се промѣня отъ година на година, но не и формата на сезоннитѣ колебания, т. е. съотношението между сезоннитѣ стойности за различнитѣ месеци въ дадена година.

3. Хлъзгающата годишна срѣдна отъ дадения редъ е приблизителенъ образъ на сумата отъ тренда и цикъла, т. е. главното направление и цикличното вълнение.

Основнитѣ предпоставки на метода на Зайковъ гласятъ:

1. Предпоставкитѣ за случайната компонента сѫ сѫщитѣ, както при Валдъ, като се прибавя условието, че единъ методъ на разлагане на редове по време на основни компоненти е по-добъръ, ако изобщо остатъчниятъ редъ на случайни колебания притежава членове съ срѣдно взето по-малки абсолютни размѣри. Въ последствие Зайковъ даде корекционни формули за онѣзи части отъ реда, кѫдето хипотезата на константното разпредѣление на случайната компонента очевидно не може да бѫде прилагана.

2. Предпоставката за сезонната компонента е сѫщата почти, както при Валдъ, съ едничкото различие, че периодичната функция се замѣня съ една функция, която мѣни слабо формата си отъ година на година, но има приблизителенъ видъ на периодична функция. По такъвъ начинъ и формата на сезоннитѣ колебания може да се промѣня, изобщо слабо, но на мѣста и доста чувствително.

3. Сумата отъ трендъ и цикъла е равна на хлъзгающата годишна срѣдна плюсъ една допълнителна компонента, съответствуваща на взаимодействието на цикъла и сезона при промѣнитѣ въ интензитета и формата на голѣмитѣ сезонни колебания. По такъвъ начинъ се корегира „сплескването“ на цикличната вариация отъ хлъзгающата годишна срѣдна.

Основнитѣ предпоставки на „Variate-difference“ — метолъ могатъ да се изразятъ по следния начинъ:

1. Сумата отъ трендъ, цикълъ и сезонъ притежава „гладъкъ“ ходъ, т. е., ако образуваме отъ членоветѣ на дадения редъ единъ

1. Die zufällige Komponente ist mehr oder weniger konstant um Null verteilt und enthält keine beträchtlichen Gliedkorrelationen.

2. Die Saisonkomponente bildet das Produkt einer innerhalb eines einjährigen Zeitintervalls nicht zu stark variierenden positiven Funktion, genannt Amplitude oder Intensität der Saisonschwankung, und einer periodischen Funktion mit der Periode von 1 Jahr, bezeichnet als Saisonnormale. Es kann sich die Intensität von Jahr zu Jahr wohl verändern, nicht aber auch die Form der Saisonschwankungen selbst, d. h. das Verhältnis zwischen den Saisonwerten für die einzelnen Monate eines gegebenen Jahres.

3. Der bewegliche Jahresdurchschnitt der gegebenen Reihe stellt das angenäherte Bild der Summe von Trend und Zyklus (d. h. der Hauptrichtung und den zyklischen Wellen) dar.

Die Grundvoraussetzungen der Methode von Zaycoff lauten:

1. Die Voraussetzungen für die zufällige Komponente sind dieselben wie bei Wald mit der Hinzunahme der Bedingung, dass jenes Reihenzerlegungsverfahren als das bessere zu gelten hat, bei welchem die Restkomponente (d. h. die Zufallschwankungen) aus Gliedern mit durchschnittlich kleineren absoluten Beträgen besteht. Ferner gab Zaycoff Korrektionsformeln für jene Reihenglieder an, bei welchen die Hypothese der Konstantverteilung der zufälligen Komponente offenbar nicht mehr angewandt werden darf.

2. Die Voraussetzung über die Saisonkomponente ist fast dieselbe, wie bei Wald, mit dem einzigen Unterschied, dass hier die periodische Funktion durch eine Funktion ersetzt wird, die zwar ihre Form von Jahr zu Jahr schwach wechseln darf, hierbei aber doch die Gestalt einer angenähert periodischen Funktion behält. Auch die Form der Saisonschwankungen kann infolgedessen schwächere, zuweilen aber auch erheblichere Veränderungen aufweisen.

3. Die Summe von Trend und Zyklus ist gleich dem beweglichen Jahresdurchschnitt ergänzt durch eine gewisse zusätzliche Komponente, die der gegenseitigen Einwirkung von Zyklus und Saison während der Intensitäts-und Formveränderungen grosser Saisonschwankungen entspricht. Hierdurch wird die „Abplattung“ der zyklischen Variation durch den beweglichen Jahresdurchschnitt zum Teil ausgeglichen.

Die Grundvoraussetzungen der „Variate-difference“-Methode lassen sich wie folgt ausdrücken:

1. Die Summe von Trend, Zyklus und Saison besitzt einen „glatten Verlauf“. Dieses bedeutet, dass wenn man aus den Gliedern

редъ, представляващъ диференциитѣ отъ последователнитѣ членове, отъ този редъ — другъ редъ по сѫщия начинъ и т. н., то стигаме до единъ редъ, въ който можемъ да предположимъ, че съ изключение на единъ скроменъ остатъкъ сѫ изчезнали елементитѣ на тренда, цикъла и сезона.

2. Случайната компонента притежава въ известни, въ всѣки случай не много дълги, интервали единъ почти константенъ законъ на разпредѣление съ много слаби почленни корелации. Съ други думи стандартнитѣ отклонения и тъй наречениитѣ моменти на различнитѣ членове на случайната компонента не се отклоняватъ отъ известни срѣдни стойности вънъ отъ допустими тѣсни граници и освенъ това тѣзи членове сѫ корелирани твърде слабо помежду си.

На основание на тѣзи предпоставки може да се намѣри единъ критерий, който позволява да се установятъ:

1. Най-доброто приближение на стандартното отклонение на случайната компонента.

2. Две положителни цѣли числа, наречени порядъкъ на изравнение и степень на приближение, които опредѣлятъ по известни формули приблизителнитѣ стойности на членоветѣ на очистената отъ случайнитѣ смущения компонента.

Сезонната компонента се намира като извадимъ отъ очистения редъ неговата хлъзгающа годишна срѣдна.

Усъвършенствуването на „Variate-difference"—методъ се състои въ следното: Даватъ се точни формули, които прецизиратъ математически споменатия по-горе критерий. Но тъй като сѫщиятъ представлява само едно необходимо условие за „гладкостьта" на тренда, цикъла и сезона, то чрезъ единъ новъ критерий се дава и съответното достатъчно условие. За пресмѣтането на този новъ критерий трѣбва да се извърши неизбѣжно допълнителна изчислителна работа за приближението на четвъртия моментъ на случайната компонента, което почти удвоява часоветѣ. Но въ резултатъ се постига по-голѣмо уточняване и по-голѣма сигурность на крайния резултатъ на „Variate-difference"—методъ а именно намирането на очистения отъ случайнитѣ колебания редъ по време.

Първата група методи се отличава отъ втората и по това, че при нея се отдава предимство на сезонната компонента предъ случайната компонента. Съ други думи, ако

der gegebenen Reihe eine neue Reihe bildet, indem man die Differenzen zwischen den einanderfolgenden Gliedern berechnet, aus dieser neuen Reihe in derselben Weise eine dritte Reihe bildet u. s. w., man schliesslich zu einer Reihe gelangt, für welche man berechtigt ist, anzunehmen, dass in ihr, abgesehen von einem bescheidenen Rest, die Elemente von Trend, Zyklus und Saison verschwunden sind.

2. Die zufällige Komponente ist innerhalb gewisser jedenfalls nicht zu langer Intervalle einem fast konstanten Verteilungsgesetz unterworfen und besitzt nur sehr schwache Gliedkorrelationen. Mit anderen Worten, es liegen die Abweichungen der für die verschiedenen Glieder der zufälligen Komponente geltenden sogen. „mittleren quadratischen Abweichungen" (und Momente) von ihren Mittelwerten nur innerhalb zulässiger enger Grenzen, wobei die einzelnen Reihenglieder nur sehr schwach untereinander korreliert sind.

Auf Grund dieser Voraussetzungen kann mann ein Kriterium angeben, welches die folgenden Feststellungen gestattet:

1. die beste Näherung für die mittleren quadratischen Abweichungen der zufälligen Komponente;

2. zwei ganze positive Zahlen, bezeichnet als Ausgleichungsordnung und Näherungsgrad, vermöge deren sich nach gewissen Formeln die Näherungswerte der von den zufälligen Schwankungen bereinigten Reihenglieder bestimmen lassen.

Man ermittelt dann die Saisonkomponente, indem man von der bereinigten Reihe den entsprechenden beweglichen Jahresdurchschnitt abzieht.

Die Vervollkommnung der „Variate-difference"-Methode besteht in folgendem: Es werden genaue Formeln angegeben, die das obenerwähnte Kriterium mathematisch präzisieren. Da aber letzteres nur eine notwendige Bedingung für die „Glattheit" der Summe von Trend, Zyklus und Saison darstellt, so wird durch ein neues Kriterium auch die entsprechende hinreichende Bedingung geliefert. Es ist aber bei der Anwendung des letzteren eine unvermeidliche zusätzliche Arbeit für die Berechnung der Näherung an das vierte Moment der zufälligen Komponente erforderlich, welche die Stundenzahl beinahe verdoppelt. Doch das Endergebnis besitzt eine grössere Genauigkeit und ermöglicht eine grössere Sicherheit bei Anwendung der „Variate-difference"-Methode, d. h. in Bezug auf die von den Zufailschwankungen bereinigte Zeitreihe.

Die Methoden der ersten Gruppe unterscheiden sich von den auderen auch dadurch, dass man bei ihnen die Saisonkomponente gegenüber der zufälligen Komponente sozu-

не е ясно, дали известно отклонение е предизвикано отъ случайни или сезонни причини, то първата група отдава преимущество на сезоннитѣ. Голѣмо усложнение за първата група представлява постулатътъ, че законътъ на разпредѣление на случайната компонента е константенъ, тъй като този постулатъ не се оправдава за по-дълги редове. Това се вижда отъ изследванията на Р. Зайковъ, изложени въ цитираното му съчинение „Върху изключването на случайната слагаема посрѣдствомъ метода „Variate-difference", кждето при два реда на ценитѣ на чугуна, а именно тѣзи въ Англия и Германия, се забелязва ясна зависимость на размѣра на стандартното отклонение на случайната компонента отъ фазата на цикличното вълнение.

Наистина и при втората група този постулатъ сжществува, но ние можемъ винаги да раздѣлимъ реда на нѣколко по-кжси части, за които постулатътъ горе-долу важи, докато при първата група изключването на сезонната компонента е неразривно свързано съ цѣлостното третиране на реда. При втората група се дава предимство на случайната компонента въ всички случаи, когато сжществува съмнение относно въпроса, дали дадено отклонение се дължи на случайни или на сезонни причини. Поради това обстоятелство силни сезонни компоненти, като, напримѣръ, тѣзи при ценитѣ на яйцата, ще си приличатъ много при прилагане на първата или втора група методи, само че амплитудата (интензитетътъ) на сезоннитѣ колебания ще бжде малко по-малка при прилагането на метода „Variate-difference", отколкото тази при прилагане методитѣ на Валдъ и Зайковъ. При слабо изразено сезонно колебание „Variate-difference" не показва изобщо сезонъ, докато Валдъ и Зайковъ го даватъ, но понѣкога съ съвършено стопански необяснимъ законъ на колебание. Отъ друга страна се явява и следното ограничение за метода „Variate-difference". Той не е изобщо приложимъ къмъ такива сезонни колебания, които нѣматъ гладъкъ характеръ. Напримѣръ: високъ пикъ (върхъ) презъ м. декемврий и рѣзко падане презъ м. януарий въ връзка съ праздницитѣ. Тѣзи заключения се потвърдиха напълно и отъ разработката на описанитѣ четири редове.

sagen bevorzugt. Mit anderen Worten, wenn es nicht ganz klar ist, ob eine gewisse Abweichung durch zufällige oder Saisonursachen hervorgerufen worden ist, so postuliert die erste Gruppe ohne weiteres, dass es eben die Saisonursachen seien. Die Voraussetzung einer Konstantverteilung der zufälligen Komponente stellt eine grosse Belastung für die erste Gruppe dar, da diese Voraussetzung für längere Reihen bestimmt nicht mehr zutrifft. Dieses ersieht man u. A. aus einer diesbezüglichen Untersuchung von R. Zaycoff, die in seiner Abhandlung: „Über die Ausschaltung der zufälligen Komponente nach der „Variate-difference"-Methode" kurz angeführt wird und den Nachweis liefert, dass wenigstens bei englischen und deutschen Roheisen-Preisreihen ganz deutlich eine Abhängigkeit der Grösse der mittleren quadratischen Abweichung für die zufällige Komponente von der Phase der zyklischen Bewegung festzustellen ist.

Es gilt zwar diese Voraussetzung auch bei der zweiten Gruppe, aber wir können hier stets die gegebene Reihe in einige kürzere Teile zerlegen, für welche die Annahme angenähert in Kraft bleibt, während bei der ersten Gruppe die Ausschaltung der Saisonkomponente unzertrennlich mit der integralen Behandlung der Gesamtreihe verbunden ist. Bei der zweiten Gruppe wird der zufälligen Komponente in allen Fällen ein gewisses Prioritätsrecht zuerkannt: wo Zweifel darüber bestehen, ob eine gegebene Abweichung etwa auf zufällige oder auf saisonmässige Ursachen zurückzuführen ist, wird sie eben als zufällig angesehen. Infolgedessen sind starke Saisonkomponenten, wie etwa diejenige der Eierpreise, bei Anwendung sowohl der ersten als auch der zweiten Methodengruppe einander ganz ähnlich, nur ergibt sich die Amplitude (Intensität) der Saisonschwankungen bei Anwendung der „Variate-difference" - Methode etwas kleiner als diejenige, die aus den Methoden von Wald und Zaycoff hervorgeht. Bei schwach ausgedrückter Saisonschwankung ergibt die „Variate-difference" überhaupt keine Saisonbewegungen, während diese bei Anwendung der Verfahren von Wald und Zaycoff wohl zum Vorschein kommen, aber manchmals ein wirtschaftlich ganz unerklärbares Schwankungsgesetz aufzeigen. Andererseits gilt jedoch für die „Variate-difference"-Methode die folgende Einschränkung: sie darf nicht auf solche Saisonschwankungen angewendet werden, die keinen „glatten" Verlauf besitzen und z. B. infolge der Weihnachtsfeiertage hohe „Spitzen" im Dezember und scharfe „Täler" im Januar aufweisen. Diese Schlussfolgerungen wurden vollkommen durch die Analyse der beschriebenen vier Reihen bestätigt.

Не съществува, изглежда, нѣкаква мѣрка, която да ни показва, до каква степень изключената случайна компонента съдържа части отъ сезонната, и обратно, до каква степень механически изчислената сезонна компонента е заемствувала елементи отъ случайнитѣ колебания. Изобщо горнитѣ методи позволяватъ пресмѣтането на „трендъ + цикълъ" съ по-голѣма сигурность, защото за тази цель трѣбва да се изключи сборътъ отъ случайната и сезонна компоненти, едновременно или на два етапа. При метода на Валдъ достатъчно е да се образува хлъзгающата годишна срѣдна. При метода на Зайковъ имаме къмъ тази срѣдна и една добавъчна компонента, която, обаче, се пресмѣта независимо отъ сезонната и случайна компоненти. При втората група методи, т. е. при „Variate-difference", най-напредъ се изключва случайната компонента, а отъ очистения по такъвъ начинъ редъ се изключва сезонната компонента посрѣдствомъ образуване на хлъзгающа годишна срѣдна.

Отъ сравнението на съответни диаграми, начертани въ Института, личи, че методътъ на Валдъ и „Variate-difference" даватъ за „трендъ +цикълъ" резултати, слабо различаващи се единъ отъ другъ, докато методътъ на Зайковъ води до „трендъ+ цикълъ" въ нѣкои части като че ли по-добъръ отъ този на горнитѣ методи. Тукъ-тамъ графическиятъ му ходъ показва отклонения отъ гладкостьта, което се дължи на обстоятелството, че въ тѣзи мѣста постулатътъ за константното разпредѣление на случайната компонента не може да се счита за валиденъ. Р. Зайковъ дава въ такива случаи корекционни формули, които сж отъ естество да изравнятъ кжситѣ смущения въ хода на цикъла.

Следъ обстойни обсждания на полученитѣ данни при анализа на избранитѣ четири реда и сравнения между начертанитѣ диаграми, въ редица конференции на научнитѣ сътрудници на Института, се направиха следнитѣ общи заключения:

Има смисълъ да се изключва сезонната компонента само въ такива случаи, когато тя, веднажъ изолирана, по своя абсолютенъ размѣръ е сжществено по-голѣма отъ случайната компонента, както, напримѣръ, е случаятъ при четвъртия редъ (на яйцата). Това може да се установи лесно съ помощьта на всѣки единъ отъ горнитѣ методи. Ако сезонната компонента е по-малка отъ случайната, то нѣма никакъвъ, нито теоретически,

Es gibt scheinbar keine Masszahl, welche unanfechtbar aufzeigen könnte, inwieweit die aussgeschaltete zufällige Komponente Teile der Saisonkomponente enthält und, umgekehrt, bis zu welchem Grade die mechanisch berechnete Saisonkomponente Elemente den Zufallsschwankungen übernommen hat. Im Allgemeinen erlauben obige Methoden die Berechnung von „Trend + Zyklus" mit ziemlicher Sicherheit, da man hierzu nur die Summe der zufälligen und Saisonkomponente, gleichzeitig oder in zwei Stuffen, auszuschalten braucht. Hierfür wäre bei Anwendung der Waldschen Methode hinreichend, den beweglichen Jahresdurchschnitt zu bilden. Bei der Methode von Zaycoff kommt eine zusätzliche Komponente zu diesem Durchschnitt hinzu, die sich aber unabhängig von den zufälligen und Saisonkomponenten berechnen lässt. Bei der zweiten Methodengruppe, d. h. bei der „Variate-difference"-Methode, wird zuerst die zufällige Komponente abgeteilt und aus der in solcher Weise bereinigten Reihe wird dann die Saisonkomponente mit Hilfe des beweglichen Jahresdurchschnitts aussgeschaltet.

Aus einem Vergleich der im Institut gezeichneten entsprechenden Schaubilder geht hervor dass die Waldsche und die „Variate-difference"-Methode für die Summe „Trend + Zyklus" zu Ergebnissen führen, die sich nur schwach von einander unterscheiden, während die Methode von Zaycoff stellenweise ein etwas besseres Resultat zu liefern scheint. Andererseits jedoch zeigt bei ihrer Anwendung der graphische Verlauf der Summe manchmal kleinere Abweichungen von der allgemeinen „glatten" Linienführung, die sich durch den Umstand erklären lassen, dass eben an jenen Stellen die Voraussetzung einer Konstantverteilung der zufälligen Komponente nicht mehr als gültig zu betrachten ist. R. Zaycoff gibt in solchen Fällen Korrektionsformeln an, die ihrem Wesen nach imstande sind, die kurzen Störungen im Verlauf des Zyklus auszugleichen.

Nach ausführlichen Besprechungen der aus der Analyse der gewählten vier Reihen erhaltenen Daten und einem Studium der Schaubilder wurden in einer Reihe von Konferenzen der wissenschaftlichen Mitarbeiter des Instituts folgende Schlüsse gezogen:

Es hat überhaupt nur dann Sinn, die Ausschaltung der Saisonkomponente vorzunehmen, wenn sie ihrem absoluten Betrage nach wesentlich grösser als die zufällige Komponente erscheint, wie etwa im Fall der Eierpreise. Dies kann leicht auf Grund jeder der obigen Methoden festgestellt werden. Ist aber die Saisonkomponente kleiner als die zufällige, so hat es weder theoretischen noch praktischen Sinn, sich mit ihrer Ausschaltung zu

нито практически, смисълъ за нейното изключване. Ако сезонната компонента е голѣма, то резултатитѣ ще бждатъ приблизително еднакви за всички описани четири метода. Понеже методътъ на Валдъ е най-икономиченъ въ смисълъ на употрѣбеното за изследване време, то той би трѣбвало да се прилага като правило. Методътъ „Variate-difference", и то въ простата му форма, може съ успѣхъ да се прилага въ случаитѣ, когато има основание да се предполага гладко течение на сезонната компонента. Методътъ на Зайковъ, както и споменатото усъвършенствуване на метода „Variate-difference" отъ сжщия, трѣбва да се прилагатъ въ случаи на потънки изследвания, изискващи по-голѣма точность и сигурность, оправдаващи загубата на време за изчисление.

Освенъ анализиранитѣ четири реда, отъ които първитѣ три показватъ слаба сезонность, а само четвъртиятъ (за яйцата) силна, сж разгледани до този моментъ отъ всичко 159 конюнктурни редове за цѣла България, публикувани въ Месечнитѣ известия на Главната дирекция на статистиката, 25 реда относно тѣхната сезонность и то за годинитѣ 1934—1937, като даннитѣ за разнитѣ години сж нанесени една върху друга на диаграми. Имаме само 2 реда съ ясно изразена сезонность, 6 реда съ сравнително ясно, 12 реда съ слабо изразена, а при 5 реда липсва всѣкаква сезонность, или пъкъ сжществува систематическа инверсия. При това за разглежданитѣ 25 реда се предполагаше отъ самото начало сжществуването на сезонни колебания по много външни икономически признаци. Друго едно обстоятелство, което ограничава областьта на приложимость на методитѣ, е това, че една часть отъ редоветѣ сж сравнително кжси. Ако класифицираме споменатитѣ 159 реда по тѣхната дължина, включително 1938, ще получимъ следната таблица

	Дължина въ години	Брой на редоветѣ
	$2^1/_2$	1
	3	2
	4	8
	5	52
	6	1
	8	12
	9	8
	10	5
	11	6
	13	2
повече отъ	13	62
	всичко	159

За 70 отъ тия редове сж публикувани месечни данни за по-малко години, но може

befassen. Bei einer starg ausgedrückten Saisonkomponente sind die Ergebnisse aller vier Methoden einander ungefähr gleich. Da nur die Waldsche Methode hinsichtlich des erforderlichen Zeitaufwandes die anspruchloseste ist, so sollte sie normalerweise angewandt werden. Die „Variate-difference"-Methode, und zwar in ihrer einfachen Form, kann nur in jenen Fällen erfolgreich zur Anwendung kommen, wo man genügende Gründe hat, einen „glatten" Verlauf der Saisonkomponente anzunehmen. Die Methode von Zaycoff, sowie die von ihm vorgeschlagene Vervollkommnung der „Variate-difference"-Methode, sollten nur bei feineren Untersuchungen gebraucht werden, bei welchen die geforderte Genauigkeit und grössere Sicherheit der Ergebnisse den beträchtlichen Rechenzeitverlust eben rechtfertigen könnten.

Abgesehen von den analysierten vier Reihen, von denen die drei ersten eine schwache und nur die vierte (die Eierpreise) eine starke Saisonbewegung zeigen, wurden bis jetzt von insgesamt 159 bulgarischen Konjunkturreihen, die in den Monatsberichten der Generaldirektion der Statistik veröffentlicht werden, nur 25 Reihen in Bezug auf deren Saisonmässigkeit an Hand von Schaubildern für die Jahre 1934—1937 untersucht. Hiervon ergaben nur 2 Reihen eine klar ausgesprochene, 6 Reihen eine mittelmässige und 12 Reihen eine schwache Saisonbewegung; bei 5 Reihen existiert entweder überhaupt keine solche Komponente, oder diese erhält eine systematische Inversion. Hierbei konnte für alle 25 Reihen das Vorhandensein einer Saisonmässigkeit auf Grund gewisser theoretischer Überlegungen vorausgesetzt werden. Ein anderer Umstand, der das Anwendungsgebiet der Methoden einschränkt, ist die verhältnismässig Kürze vieler Reihen. Ordnen wir nämlich die erwähnten 159 Reihen nach ihrer Länge, so erhalten wir folgendes:

	Länge in Jahren	Anzahl der Reihen
	$2^1/_2$	1
	3	2
	4	8
	5	52
	6	1
	8	12
	9	8
	10	5
	11	6
	13	2
mehr als	13	62
	zusammen	159

Für 70 Reihen sind bisher Monatsangaben nur für wenige Jahre veröffentlicht worden, doch

да се изчислятъ на основание материалитѣ на Главната дирекция на статистиката и за повече години. Съ огледъ на тази възможность е съставена и горната таблица.

При общитѣ индекси на ценитѣ на едро, тъй като тѣзи индекси сж съставени на основание взаимното налагане на нѣколко групи индекси за отдѣлни стоки, които могатъ да иматъ или еднаква или обратна сезонность, може да се случи, щото резултиращитѣ сезонни колебания въ известни години да се усилватъ, а въ други да отслабватъ, взаимно погасяватъ, или даже да настжпи инверсия въ сезонностьта. Това е една отъ причинитѣ, щото нѣкои отъ полученитѣ по разгледанитѣ методи сезонни компоненти да притежаватъ отъ икономическа гледна точка доста страненъ видъ. Часть отъ вината за неясна сезонность трѣбва да се припише не само на самитѣ методи, но и на съставния характеръ на даннитѣ за редоветѣ.

Едно важно неудобство при прилагането и на четиритѣ методи е това, че както при изключването на сезонната компонента, така и при изключването на сумата отъ трендъ и цикълъ, отъ двата края на анализирания редъ се губятъ по едно цѣло шестмесечие. Тъкмо последнитѣ стойности на цикъла и сезона сж отъ най-голѣмо значение за конюнктурнитѣ изследвания. Валдъ показва, че е погрѣшно да се екстраполиратъ последнитѣ шесть стойности чрезъ крива, получена по известния методъ на най-малкитѣ квадрати. Въ съчинението си „Extrapolation des gleitenden 12-Monatsdurchschnittes, Beilage № 8 zu den Monatsberichten des Oesterreichischen Institutes für Konjunkturforschung, 1937," той дава единъ начинъ, щото на основание на собствения му методъ за изключване на сезонната компонента да могатъ да се пресмѣтнатъ първитѣ три или четири липсващи стойности отъ горния край на хлъзгающата годишна срѣдна на дадения редъ, докато последнитѣ две или три стойности могатъ да се екстраполиратъ чрезъ права, или още по-добре чрезъ парабола. Зайковъ дава единъ другъ начинъ за екстраполация на липсващитѣ шесть стойности отъ хлъзгающата годишна срѣдна на основание на екстраполационни формули, аналогични на онѣзи за допълване краищата на последователнитѣ хлъзгающи, изложени въ неговия методъ. Този начинъ, който ще бжде публикуванъ въ трудоветѣ на Института, както и по-предишниятъ на Валдъ, притежава неудобството, че той не може да бжде прилаганъ въ съседство съ инфлексионнитѣ точки на цикличното вълнение. Както и да е,

lassen sich weitere Zahlen auf Grund der Materialien der Generaldirektion der Statistik berechnen. Diese Möglichkeit wurde bei Zusammenstellung der obigen Tabelle berücksichtigt.

Da die Grosshandelspreisindexe durch gegenseitige Überlagerung einzelner Preisgruppen entstanden sind, wobei letztere entweder gleichläufige oder gegenläufige Saisonbewegungen aufweisen, so kann es vorkommen, dass die resultierenden Saisonschwankungen des Gesamtindexes in gewissen Jahren sich verstärken, in anderen aber sich abschwächen, gegenseitig abklingen, oder sogar eine Inversion im Richtungssinn der Saisonbewegung eintreten lassen. Dieses ist eine der Ursachen, weshalb einige der mit Hilfe der betrachteten Methoden berechnete Saisonkomponenten ein von ökonomischen Standpunkt aus so sonderbares Aussehen erhalten. In diesem Falle ist wenigstens ein Teil der Schuld nicht den Methoden selbst sondern dem komplizierten Charakter der Reihen zuzuschreiben.

Einen beträchtlichen Nachteil aller 4 Methoden bildet der Umstand, dass sowohl bei Ausschaltung der Saisonkomponente als auch bei derjenigen von Trend und Zyklus an beiden Enden der zu zerlegenden Reihe je sechs Monate verlorengehen. Gerade die Werte, welche Zyklus und Saison in den letzten Monaten aufweisen, sind ja für die Konjunkturforschung von besonderer Bedeutung. Wald zeigte, dass es ein Irrtum sei, die letzten sechs fehlenden Werte durch eine nach der Methode der kleinsten Quadrate berechnete Kurve zu extrapolieren. In seiner Abhandlung „Extrapolation des gleitenden 12-Monatsdurchschnittes" (Beilage № 8 zu den Monatsberichten des Oesterreichischen Instituts für Konjunkturforschung, 1937) gibt er ein Verfahren an, welches die Berechnung der ersten drei oder vier fehlenden Werte am oberen Ende des beweglichen Jahresdurchschnitts gestattet, während die letzten zwei oder drei Werte nach seiner Meinung durch eine Gerade oder besser durch eine Parabel extrapoliert werden könnten. Zaycoff wiederum gibt ein anderes Verfahren für die Extrapolation der fehlenden sechs Werte des beweglichen Jahresdurchschnittes an, bestehend aus gewissen Extrapolationsformeln, die jenen Formeln analog sind, die er seinerzeit zwecks Ergänzung der sukzessiven Durchschnitte vorgeschlagen hat. Sein Verfahren (welches demnächst in den Veröffentlichungen des Instituts erscheinen wird) wie auch dasjenige von Wald besitzen den Nachteil, dass sie in der unmittelbaren Nachbarschaft von Infexionspunkten zyklischer Wellen nicht anwendbar sind. Es steht aber immerhin fest, dass in der Mehrzahl der

въ повечето случаи ние разполагаме съ срѣдство да изчислимъ липсващитѣ членове на първото приближение на „трендъ и цикълъ“, а именно на хлъзгающата годишна срѣдна отъ дадения редъ. Обаче, екстраполацията на сезонната компонента не може да бѫде извършена на основание на описанитѣ четири методи. Тази несигурность на последнитѣ нѣколко месеци не може да бѫде премахната, но само ограничена въ известни граници. Ето защо въпроснитѣ методи сѫ много по-лесно приложими за годишнитѣ прегледи и къмъ анализа на по-голѣми периоди, като, напримѣръ, тѣзи на цикличното вълнение, отколкото за месечнитѣ конюнктурни анализи; още повече, че както по метода на Валдъ, така и по този на Зайковъ, и предпоследнитѣ шесть данни за сезона сѫ резултатъ на екстраполации, органически свързани, обаче, съ сѫщитѣ методи. Най-удобенъ начинъ за екстраполация на сезона е грубиятъ графически методъ на снопа линии, състоящъ се въ следното: Нанасяме сезоннитѣ компоненти за всѣка една година, отчетени отъ хлъзгащата годишна срѣдна за сѫщитѣ години, една върху друга. По такъвъ начинъ получаваме снопъ отъ линии, при което линията за последната година е незавършена. Този снопъ може да бѫде ограниченъ чрезъ две контурни линии. Изисквайки, щото линията за последната година да лежи между двата контура, ние получаваме горната и долната граници на сезонното колебание за липсващитѣ последни шесть месеци. Ако „трендъ и цикълъ“ не е прекалено силенъ, или ако редътъ е кѫсъ, (2—4 години), границитѣ, въ които е заключено сезонното колебание, може да се намѣрятъ, ако направо се наложатъ графикитѣ за отдѣлнитѣ години единъ върху другъ, което може да се извърши по следния начинъ: Раздѣля се графическиятъ образъ на изследвания редъ на едногодишни интервали и всички така получени части се пренасятъ къмъ частьта за първата година. Опитътъ на споменатитѣ по-горе 25 диаграми показва, че този способъ дава практически задоволителни резултати.

Fälle man über Mittel verfügt, die fehlenden Glieder für die Summen von „Trend und Zyklus“ wenigstens in erster Näherung zu berechnen, d. h. für die beweglichen Jahresdurchschnitte der Reihe. Eine Extrapolation der Saisonkomponente lässt sich aber nicht auf Grund der beschriebenen vier Methoden ausführen. Diese Unsicherheit gerade bei den letzten beobachteten Monaten kann nicht vermieden, sondern höhstens bis zu einem gewissen Masse eingeschränkt werden. Es ergibt sich hieraus, das die fraglichen Methoden weit eher für Jahresübersichten und für Untersuchungen längerer Perioden, wie etwa diejenigen der zyklischen Wellen, in Betracht kommen, nicht aber für monatliche Konjunkturanalysen, umsomehr als ja nach den Methoden von Wald und Zaycoff auch die vorletzten sechs Saisonwerte Ergebnisse gewisser Extrapolationen darstellen, die mit diesen Methoden organisch verbunden sind. Als bequemste Extrapolation des Saisonwertes bleibt immer noch die grobe graphische Methode, und zwar insbesondere das „Verfahren des Linienbüschels“, welches darin besteht, dass man die von dem entsprechenden beweglichen Jahresdurchschnitt abgesonderten Saisonkomponenten für jedes Jahr im selben Diagramm übereinander einzeichnet. Man erhält auf diese Weise ein Linienbüschel, in welchem die Linie des lerzten Jahres unvollendet bleibt. Indem man annimmt, dass die wahrscheinlichste Fortsetzung dieser letzten Linie irgendwo innerhalb den beiden Randlinien des Büschels verlaufen werde, erhält man die obere und die untere Grenze der Saisonschwankung für die fehlenden letzten sechs Monate. Ist „Trend + Zyklus“ nicht übermässig stark, oder ist die Reihe selbst kurz (2—4 Jahre), so können die Grenzen, zwischen denen die Saisonschwankung eingeschlossen ist, dadurch gefunden werden, dass man direkt die graphischen Abbildungen für einzelne Jahre übereinander legt, ohne sie zuvor irgendwie zu bereinigen. Man zerteilt einfach die graphische Abbildung der zu untersuchenden Reihe in Jahresintervalle und trägt die so erhaltenen Stücke parallel demjenigen des ersten Jahres ein. Dieses Verfahren wurde bei den obenerwähnten 25 Schaubildern angewandt und lieferte praktisch recht befriedigende Ergebnisse.

Съобщения

Сумитѣ, които Статистическиятъ институтъ за стопански проучвания имаше на разположение през изтеклата 1938 сж изразходвани, както следва:

1. Заплати и възнаграждения	638,978
2. Издаване „Трудове“ . . .	184,577
3. Библиотечни разходи . . .	97,503
4. Канцеларски разходи . . .	28,271
5. Инвентаръ и ремонтъ . .	18,982
6. Общи разходи	25,266
Всичко . . .	993,577

През времето между издаването на предишния брой на „Трудове“ и настоящия, Институтътъ ни бѣ посетенъ отъ г. г. проф. Ф. Мозлей, проф. А. Фишеръ и проф. Ф. Бенхамъ въ връзка съ научнитѣ имъ изследвания върху българското народно стопанство. Освенъ това, по покана на Института и на Бълг. икон. д-во, г. проф. Е. Вагеманъ, председатель на Конюнктурния институтъ въ Берлинъ, прочете въ София на 14 и 16 февруарий т. г. 2 публични сказки върху темитѣ: „Свѣтовната стопанска политика следъ войната“ и „Методика на конюнктурната диагноза и прогноза“.

През м. май 1938 директорътъ на Института г. О. Андерсонъ, заедно съ г. проф. К. Бобчевъ, въ качеството си на делегати на Българския комитетъ за сътрудничество съ Постоянната конференция за международни проучвания, участвуваха въ събора ѝ въ Прага.

През м. августъ с. г. въ Понтиньи — Франция, директорътъ на Института, заедно съ нашия икономистъ г Ц. Цончевъ, взе участие въ Международната конференция на конюнктурнитѣ институти, кждето прочете докладъ по въпроса за построяването на международно-сравняемъ индексъ на индустриалното производство. Сжщо през м. августъ 1938 се състоя въ Монтреалъ — Канада съборътъ на Международната конференция на аграръ-икономиститѣ. Институтътъ ни бѣ представляванъ отъ г.г аграръ-икономиститѣ П. Егоровъ и д-ръ А. Ю. Тотевъ.

Въ началото на м. септемврий м. г. въ Прага се състоя сесията на Международния статистически институтъ, кждето взеха участие г. г. проф. Г. Данаиловъ и проф. С. Загоровъ, членове на кураториума на Инсти-

Current notes

The sums, which the Statistical Institute for Economic Research at the State University of Sofia had at its disposal during 1938, were expended as follows:

1. Salaries and other remunerations	638,978
2. Printing costs of the Publications	184,577
3. Expenditure for the Library . .	97,503
4. Office expenditure and stationary	28,271
5. Inventory and repairs	18,982
6. General expenditures	25,266
Total	993,577

During the period within the present and the last issues of the Publications, the Institute was visited by prof. F. Mosley, prof. A. G. B. Fischer and Dr. F. Benham — in connection with their research work on the national economy of Bulgaria. In addition, prof. E. Wagemann, President of the Berlin Institute for Business Cycle Research, held two public lectures on the invitation of the Institute and the Bulgarian Economic Society. The lectures were delivered on February 14 and 16, 1939, and dealt with „The World Economic Policy during the Post-War Period“ and with „Methods of Trade Cycle Analyses and Forecasts.“

During May, 1938, the Director of the Institute, O. Anderson and prof. K. Bobtcheff took part as delegates of the Bulgarian Committee in the proceedings of the International Studies Conference, held in Prague.

In the following August the Director of the Institute, together with one of the economists of the Institute, Mr. T. Tsontcheff, took part in the international conference of the economic research institutes, held in Pontigny, France. The Director, O. Anderson, read a paper on the construction of an internationally comparable index of the volume of industrial production. During the same month there was held in Montreal, Canada, the meeting of the International Conference of Agricultural Economists. The Institute was represented by its agricultural economists, Mr. P. Egoroff and Dr. A. U. Toteff.

The International Statistical Institute held its regular session in Prague in September, 1938. The Director of the Institute as well as prof. G. Danailoff and prof. S. Zagoroff, both members of the Curatorium of the Institute,

тута, и директорътъ на Института О. Андерсонъ.

Презъ м. декември м. г. директорътъ на Института изнесе предъ Българското икономическо д-во рефератъ върху Финансовото кржгообращение въ България съ огледъ на структурнитѣ особености на българското народно стопанство. Този рефератъ е напечатанъ въ Списание на българското икономическо дружество, год. XXXVIII — 1939, кн. 1.

Презъ 1938 година Българската академия на наукитѣ отличи съ награда отъ фонда „Д-ръ Д. Загоровъ" труда на г. д-ръ Асенъ Чакаловъ, „Националниятъ доходъ на България 1924 — 1935", отпечатанъ въ серията наши Трудове подъ № 2/1937. Д-ръ Чакаловъ е членъ отъ кураториума на Института.

Бившиятъ сътрудникъ на Института г. д-ръ Ст. Спасичевъ прие назначение за редовенъ доцентъ по финансова наука при Висшето търговско училище въ гр. Свищовъ.

Въ предстоящия брой 4/1938 отъ трудоветѣ на Института, който е подъ печатъ, ще бжде публикувано изследването на г. проф. К. Бобчевъ „Външната търговска политика на България следъ войната" (на български и френски езици). Брой 1 отъ 1939 вѣроятно ще бжде посветенъ на прегледа на стопанското положение на България презъ 1938. Отпечатването на другитѣ публикации, посочени на стр. 100—101 отъ бр. 1/1938, се отлага за следващитѣ броеве, съ изключение на статията на д-ръ Ст. Спасичевъ, която му послужи за хабилитация; тя ще бжде публикувана въ Годишника на Висшето търговско училище въ Свищовъ.

took part in the proceedings of the Conference.

In December, 1938, the Director of the Institute delivered a lecture before the Bulgarian Economic Society on the subject of the „Financial Circulation of Bulgaria, with special reference to the structural peculiarities of the Bulgarian Economy". The paper is printed in the Journal of the Bulgarian Economic Society, vol. XXXVIII — 1939, № 1.

During 1938 the Bulgarian Academy of Science awarded the prize „Dr. D. Zagoroff" to the work of Dr. A. Tchakaloff on „The National Income of Bulgaria from 1924 to 1935" — publisched in the Publications of the Institute. Dr. Tchakaloff is also a member of the Curatorium of the Institute.

A former collaborator of the Institute, Dr. St. Spassitcheff, received appointment with the Commercial College of Svistov as reader in public finance.

In the forthcoming issue of the Publications of the Institute, which is now in the printer's office, will be published the investigation of Prof. K. Bobtcheff on „The Foreign Commercial Policy of Bulgaria after the War" (in Bulgarian, with a French translation). The first issue of the Publications in 1939 is intended to represent a review of the economic position of Bulgaria in 1938. The other articles and investigations, enumerated in pp. 100/101 of № 1 — 1938 of the Publications, will be published in the folhowing issues. The investigation ot Dr. St. Spassitcheff, however, will not be published, as it was presented to and approved by the Commercial College of Svistov, which will publish it in due course in the „Annuaire" of the School.

ТРУДОВЕ НА СТАТИСТИЧЕСКИЯ ИНСТИТУТЪ ЗА СТОПАНСКИ ПРОУЧВАНИЯ ПРИ СОФИЙСКИЯ ДЪРЖАВЕНЪ УНИВЕРСИТЕТЪ

PUBLICATIONS OF THE STATISTICAL INSTITUTE FOR ECONOMIC RESEARCH STATE UNIVERSITY OF SOFIA

Цена 35 лева **1935 — № 1** **Price $ 0.50**

Съдържа:

Статистически институтъ за стопански проучвания — организация и цели.

Проф. *Оскаръ Моргенщернъ*, Виена. — Организация, постижения и задачи на конюнктурното изследване.

Проф. *Оскаръ Н. Андерсонъ.* — По въпроса за ножицитѣ на ценитѣ въ България.

Д-ръ *Ст. Спасичевъ* и *А. Ю. Тотевъ.* — Предварителни резултати отъ опита за установяване разпредѣлението на данъчната тежесть върху отдѣлнитѣ стопански групи въ България — I.

Наредба-законъ за учредяване на Статистическия институтъ за стопански проучвания при Софийския държавенъ университетъ.

Contents:

Statistical Institute for Economic Research — Organization and Aims.

Prof. *Oskar Morgenstern*, Wien. — Organisation, Leistungen und weitere Aufgaben der Konjunkturforschung.

Prof. *Oskar N. Anderson.* — On the scissors of prices in Bulgaria.

Dr. *St. Spassitchev et A. U. Totev.* — Résultats préliminaires de l'essai sur la répartition du poids des impôts sur les différents groupes économiques en Bulgarie — I.

Décret-Loi pour la création de l'Institut Statistique pour Recherches Economiques près l'Université d'Etat de Sofia.

Цена 70 лева **1935 — № 2—3** **Price $ 1**

Съдържа:

Проф. *Оскаръ Н. Андерсонъ.* — Пакъ по въпроса за ножицитѣ на ценитѣ въ България.

Агрономъ *А. Тотевъ.* — Индексни числа за обема на растителното земедѣлско производство въ България.

Д-ръ *Ст. Спасичевъ* и д-ръ *В. Параскова.* — Предварителни резултати отъ опита за разпредѣление на данъчната тежесть върху отдѣлнитѣ стопански групи въ България — II.

Д-ръ *Ив. Стефановъ.* — Върху структурата и източницитѣ на финансовото стопанство въ България.

Д. Минковъ, химикъ. — Гумената индустрия въ България.

Рашко Зайковъ. — Изключване на сезонната слагаема по метода на д-ръ А. Валдъ.

Съобщения.

Contents:

Prof. *Oskar N. Anderson.* — Again on the problem of the scissors of prices in Bulgaria.

Agronome *A. Totev.* — Nombres indices pour le volume de la production agricole végétale en Bulgarie.

Dr. *St. Spassitchev et Dr. V. Parascova.* — Résultats préliminaires de l'essai sur la répartition du poids des impôts sur les différents groupes économiques en Bulgarie — II.

Dr. *Ivan Stefanoff.* — Sur la structure et les ressources de l'économie financière en Bulgarie.

D. Mincoff, chimiste. — L'industrie du caoutchouc en Bulgarie.

Raschco Zaycoff. — Ausschaltung der Saisonkomponente nach der Methode von Dr. A. Wald.

Current notes.

Цена 50 лева **1936 — № 1** **Price $ 0.70**

Съдържа:

Проф. *Оскаръ Н. Андерсонъ.* — Нѣкои теоретически въпроси въ връзка съ конюнктурнитѣ движения въ югоизточнитѣ европейски земедѣлски държави.

Проф. д-ръ *Оскаръ Моргенщернъ*, Виена. — Поява и постепенно премахване на девизния режимъ въ Австрия.

Н. К. — Ценитѣ и паричното обращение въ България.

Проф. *Оскаръ Н. Андерсонъ.* — Върху статистическата техника на конюнктурнитѣ изследвания.

Съобщения.

Contents:

Prof. *Oskar N. Anderson.* — Some theoretical aspects of the business cycle movements in the South-East European Agricultural Countries.

Prof. Dr. *Oskar Morgenstern*, Wien. — Entstehung und Abbau der österreichischen Devisenbewirtschaftung.

N. K. — Prices and monetary circulation in Bulgaria 1926—1935.

Проф. *Oskar N. Anderson.* — The Statistical Technique of Business Cycle Investigations.

Current notes.

Цена 140 лева **1936 — № 2—3** **Price $ 1.90**

Съдържа:

Погледъ върху социално-икономическата структура на българското земедѣлско стопанство.

Подъ редакцията на проф. Ян. С. Молловъ и съ участието на Г. Гунчевъ, К. Кировъ, проф. Ив. Т. Странски, инж. Л. Божковъ, проф. Ив. Батаклиевъ, П. Вжжаровъ, Хр. Вакарелски, проф. Н. Долински, проф. д-ръ Сл. Загоровъ, проф. д-ръ Л. Диковъ, П. Егоровъ, проф. Т. Иванчевъ, д-ръ Ас. Чакаловъ и Д. Тошевъ. Съ 30 диаграми, илюстрации и картограми. 158 стр.

Нѣмско издание на сѫщата книга — съкратенъ преводъ, подъ заглавие: Die sozialökonomische Struktur der Bulgarischen Landwirtschaft, Berlin 1936, стр. X, 196 in 8⁰, отъ серията Schriften der Internationalen Konferenz für Agrarwissenschaft е отпечатано отъ Weidmannsche Buchhandlung, Berlin, SW 68, Zimmerstrasse 94, Цена RM 12.

Contents:

A Survey of the Social and Economic Structure of Bulgarian Agriculture.

Edited by Prof. J. C. Molloff with the collaboration of: Mr. G. Gunčev, Mr. K. Kiroff, Prof. I. T. Stranski, Dipl.-ing. L. Boschkoff, Prof. Ivan Batakliev, Mr. P. Vâžarow, Mr. Christo Wakarelski, Prof. N. W. Dolinski, Prof Dr. Sl. Zagoroff, Prof. Dr. L. Dikoff, Mr. P. Egoroff, Prof. T. Iwančew, Dr. A. Tchakaloff, and D. Toscheff. With 30 diagrams, illustrations and cartograms. 158 pp.

The German edition of the same book, being an abreviated translation, bears the title: Die sozialökonomische Struktur der Bulgarischen Landwirtschaft, Berlin 1936, pp. X, 196, in 8⁰, and is issued as a separate number of the series „Schriften der Internationalen Konferenz für Agrarwissenschaft" by the publishers Weidmannsche Buchhandlung, Berlin, SW 68, Zimmerstrasse 94. Price RM 12.

Цена 120 лева **1936 — № 4** **Price $ 1.50**

Съдържа:

Проф. *Петъръ Струве*, Бѣлградъ — Предметно-теоретически основи на стопанската наука и тѣхнитѣ методологически последствия.

Д-ръ *Ив. Стефановъ* — Селско-стопанскитѣ материали въ българската индустрия.

Д-ръ *Ст. Спасичевъ* — Стопанскитѣ връзки на България съ държавитѣ отъ Дунавския басейнъ. (Анализъ на разполагаемитѣ статистически материали).

Рашко Зайковъ — Върху разлагането на статистически редове по време на три слагаеми.

Съобщения

Contents:

Prof. *Peter Struve*, Belgrad — Gegenstandstheoretische Grundlagen der Wirtschaftswissenschaft und deren methodische Konsequenzen.

Dr. *Iv. Stefanoff*, Sofia — Les matériaux agricoles dans l'industrie bulgare.

Dr. *St. Spassitchev*, Sofia — Die Wirtschaftlichen Beziehungen Bulgariens zu den Staaten des Donaubeckens. (Eine Analyse des verfügbaren statistischen Materials).

Raschco Zaycoff, Sofia — Über die Zerlegung statistischer Zeitreihen in drei Komponenten.

Current notes

Цена 100 лева **1937 — № 1** **Price $ 1.25**

Съдържа:

Проф. *Петъръ Струве*, Бѣлградъ — Конюнктурата като стопанско-теоретически проблемъ.

Ив. Хараламбевъ — Развой на акционерното дѣло въ България (1929—1936).

Рашко Зайковъ — Върху изключването на случайната слагаема посрѣдствомъ метода „Variate-difference".

Проф. *О. Н. Андерсонъ* — По въпроса за създаване на международно сравняемъ индексъ на индустриалното производство.

Съобщения.

Contents:

Prof. *Peter Struve*, Belgrad — Konjunktur als wirtschaftstheoretisches Problem.

I. Haralambev — Développement des Sociétés par actions en Bulgarie (1929—1936).

Raschco Zaycoff — Über die Ausschaltung der zufälligen Komponente nach der „Variate-difference"-Methode.

Prof. *O. N. Anderson* — On the Question of the Construction of an Internationally Comparable Index of Industrial Production.

Current notes.

Цена 120 лева **1937 — № 2** **Price $ 1.50**

Съдържа:

Д-ръ *Ас. Чакаловъ* — Националниятъ доходъ на България 1924—1935.

Contents:

Dr. *As. Tchakaloff* — The National Income of Bulgaria 1924—1935.

Цена 290 лева **1937 — № 3—4** **Price $ 3.70**

Съдържа:

Борисъ Недковъ — Развитие на българската финансова система през последното десетилѣтие.

Contents:

Boris Nedkoff — Development of the Financial System of Bulgaria during the Last Decade.

Цена 70 лева **1938 — № 1** **Price $ 1**

Съдържа:

Н. К. — Влиянието на ценитѣ върху нѣкои страни на стопанското развитие на България през 1926 — 1937.

Ц. Цончевъ — Анализъ на ценитѣ на стокитѣ въ България за времето 1926—1936.

Съобщения.

Трудоветѣ на Статистическия институтъ за стопански проучвания при Софийския държавенъ университетъ се намиратъ въ канцеларията на Института.

Адресъ на Института: ул. Шипка № 6. Пощенска кутия 366 — София.

Contents:

N. K. — The influence of prices on some aspects of economic development in Bulgaria 1926 — 1937.

Tz. Tzoncheff — Analysis of the Wholesale and Retail Prices in Bulgaria during the Period from 1926 to 1936.

Current notes.

The Publications of the Statistical Institute for Economic Research, State University of Sofia, can be obtained from the Secretary of the Institute.

Address of the Institute: P. O. Box 366 — Sofia.

[Bulgaria (Wholesale), Wholesale prices
(Bulgaria)]